

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till räddningslag och lag om ändring av 23 § i sjöräddningslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ny räddningslag och att sjöräddningslagen ändras.

När det gäller att förebygga olyckor föreslås en övergång från den nuvarande verksamheten som baserar sig på brandsyn till tillsyn som baserar sig på riskbedömning. Räddningsverken utför tillsynen i enlighet med en tillsynsplan som fastställs för viss tid. Enligt lagförslaget ska räddningsverket kunna ta ut en avgift för brandsyn enligt tillsynsplanen eller för någon annan tillsynsåtgärd. Avgift ska också kunna tas ut för kostnader som åsamkas räddningsverket av återkommande felaktig funktion hos brandlarmanläggningar som är anslutna till nödcentralen. Vård- och omsorgsinrättningar ska göra en utredning om utrymningssäkerheten och i enskilda fall kan det bestämmas att lokalerna ska skyddas med automatisk släckanläggning.

Enligt förslaget ska avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar förbättras.

De bestämmelser som gäller inrättande av skyddsrum revideras och den våningsyta som medför skyldighet att inrätta skyddsrum förstoras jämfört med nuläget. Det föreslås också att det centralförvaltningsledda bestämmandet av skyddsorter och skyldigheten att inrätta allmänna skyddsrum slopas. Det föreslås att skyldigheten att inrätta skyddsrum i gamla byggnader som byggs om slopas och att iståndsättningen av gamla skyddsrum så att de överensstämmer med de krav som de rådande hotbilderna ställer effektiveras.

Det föreslås att till sjöräddningslagen fogas en bestämmelse om rätt att få ersättning för olycksfall som har drabbat den som på eget initiativ har vidtagit sjöräddningsåtgärder.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 NULÄGE	4
1.1 Lagstiftning och praxis.....	4
Utvecklande av lagstiftningen om räddningsväsendet under det senaste decenniet..	4
Ansvaret för räddningsväsendets myndighetsuppgifter	4
Räddningsverksamhet	5
Förebyggande av olyckor och brandsyn.....	5
Egen beredskap.....	8
Befolkningsskydd och inrättande av skyddsrum	9
Räddningsväsendets utbildningssystem	10
Sotning	10
Ansvar för räddningsväsendets kostnader samt avgifter	10
Räddningsväsendets personregister.....	11
Annan reglering i räddningslagen	11
Räddningsväsendet och befolkningsskyddet i landskapet Åland	11
Vissa andra författningar i anslutning till räddningsväsendets uppgifter	11
1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	12
Förebyggande av olyckor	12
Befolkningsskydd.....	13
1.3 Bedömning av nuläget	14
2 PROPOSITIONENS MÅL OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	18
2.1 Mål	18
2.2 De viktigaste förslagen.....	18
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	24
3.1 Ekonomiska konsekvenser	24
Allmänt om avgifter för de kommunala myndigheternas prestationer	24
Avgiftsbelagd brandsyn.....	24
Kostnader för kravet på utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt service- och stödboende.....	25
Avgift för felaktig funktion hos brandlarmanläggningar	25
Kostnader för inrättande av skyddsrum.....	26
Kostnader för ordnande av hälsoundersökningar	26
Räddningsmyndighetens rätt att få uppgifter avgiftsfritt.....	27
Kostnader för släckvattenarrangemang	28
Kostnader för de särskilda säkerhetskrav som gäller myndighetsnätets tillgänglighet.....	28
Ersättning av statsmedel för olycksfall i samband med räddningsverksamhet	29
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	29
3.3 Konsekvenser för miljön	29
3.4 Samhälleliga konsekvenser	30
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	30
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	30
4.2 Remissyttranden.....	31

5	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	31
	DETALJMOTIVERING	32
1	LAGFÖRSLAG	32
1.1	Räddningslag.....	32
	1 kap. Allmänna bestämmelser	32
	2 kap. Allmänna skyldigheter.....	34
	3 kap. Skyldigheter för verksamhetsidkare samt byggnaders ägare och innehavare.....	36
	4 kap. Räddningsväsendets organisation och ansvaret för räddningsväsendets uppgifter	44
	5 kap. Räddningsverksamhet och vissa uppgifter i anslutning därtill	52
	6 kap. Samarbete i räddningsväsendets uppgifter	60
	7 kap. Frivilligarbete inom räddningsväsendet	66
	8 kap. Utbildning och behörighetsvillkor inom räddningsväsendet	68
	9 kap. Sotningstjänster.....	70
	10 kap. Befolkningsskyddsberedskap och befolkningsskyddsutbildning.....	72
	11 kap. Skyddsrum.....	74
	12 kap. Räddningsväsendets tillsynsuppgifter.....	79
	13 kap. Tystnadsplikt, rätt att få uppgifter och personregister	83
	14 kap. Finansiering av räddningsväsendet samt avgifter, arvoden och ersättningar.....	91
	15 kap. Ändringssökande, tvångsmedel och straff.....	96
	16 kap. Särskilda bestämmelser	97
1.2	Lag om ändring av 23 § i sjöräddningslagen	100
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	100
3	IKRAFTTRÄDANDE	101
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	101
	Allmänt.....	101
	Rätt till personlig frihet	101
	Rörelsefrihet	103
	Skydd för privatlivet.....	103
	Egendomsskydd.....	104
	LAGFÖRSLAG	107
	Räddningslag.....	106
	Lag om ändring av 23 § i sjöräddningslagen.....	139
	BILAGA	140
	PARALLELLTEXT	140
	Lag om ändring av 23 § i sjöräddningslagen.....	140

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge**1.1 Lagstiftning och praxis**

Utvecklande av lagstiftningen om räddningsväsendet under det senaste decenniet

Den lag om räddningsväsendet (561/1999) som trädde i kraft i början av september 1999 ersatte lagen om brand- och räddningsväsendet (559/1975) från 1975 och lagen om befolkningsskydd (438/1958) från 1958. I reformen samlades de dåvarande bestämmelserna om arrangemangen under normala förhållanden och undantagsförhållanden i samma lag och bestämmelserna ajourfördes i förhållande till övrig lagstiftning.

Genom lagen om räddningsväsendet försökte man främja kommunernas samarbete genom att i så stor utsträckning som möjligt undanröja hindren för samarbete vid skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet. Redan under tiden med lagen om räddningsväsendet sköttes larmuppgifterna i regel oberoende av kommungränserna enligt principen om närmaste ändamålsenliga enhet.

De frivilliga samarbetsarrangemangen enligt lagen om räddningsväsendet ledde dock inte till tillräcklig bestående samarbete mellan kommunerna vid skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet. Inom ramen för det kommunvisa systemet för räddningsväsendet var det inte möjligt att utveckla ett tillräckligt mångsidigt räddningsväsende för att hantera olycksrisker och avvärja olyckor eller att rikta tillräckligt med resurser till att utveckla säkerhetsarbete. Största delen av kommunerna var ekonomiskt och operativt för små basenheter för att ordna räddningsväsendets ändamålsenligt och effektivt. Räddningsverkens brist på resurser syntes bl.a. i att de lagstadgade brandsynerna sköttes bristfälligt. De olika myndigheter och andra aktörer som deltog i förebyggandet av olyckor konstaterade redan då att det fanns behov av att utveckla systemet med att förebygga olyckor liksom lagstiftningen och samarbetet.

I syfte att utveckla systemet med räddningsväsendet stiftades lagen om bildande av

räddningsområden (1214/2001), som trädde i kraft den 1 januari 2002. Enligt lagen skulle kommunerna ordna produktionen av tjänster inom det kommunala räddningsväsendet i samarbete inom de räddningsområden som statsrådet bestämde från och med den 1 januari 2004. Statsrådet beslutade den 7 mars 2002 att landet skulle delas i 22 räddningsområden.

I och med det nya systemet med lokala räddningsväsendet ersattes lagen om räddningsväsendet med den nu gällande räddningslagen (468/2003). Regionaliseringen av räddningsväsendet förutsatte att bestämmelserna i lagen om räddningsväsendet ändrades i överensstämmelse med det nya regionala systemet, fast räddningsväsendets uppgifter i sig förblev oförändrade. Bestämmelserna sågs också över på ett allmänt plan i samband med att räddningslagens stiftades. Särskilt när det gäller bestämmelserna om förebyggande av olyckor och brandsynsverksamheten kvarstod dock utvecklingsbehov.

Ansvar för räddningsväsendets myndighetsuppgifter

Räddningslagen är en allmän lag som reglerar räddningsverksamheten, förebyggandet av olyckor och befolkningsskyddet. Det verksamhetsområde som dessa funktioner bildar kallas räddningsväsendet.

I räddningslagen anges de olika aktörernas ansvar för skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet. Det lokala räddningsväsendet samt dess räddningsverk och avtalsbrandkårer sköter merparten av uppgifterna inom räddningsväsendet. Räddningslagen innehåller också bestämmelser om kravet på räddningsväsendets servicenivå och räddningsområdenas samarbete. Enligt lagen ska räddningsväsendet ha en servicenivå som motsvarar olycksriskerna och det lokala räddningsväsendet ska besluta om räddningsväsendets servicenivå efter att ha hört kommunerna inom räddningsområdet.

Inrikesministeriet ska leda och utöva tillsyn över räddningsväsendet och övervaka tillgången till dess tjänster och nivån på dem

samt svara för och organisera räddningsväsendets förberedelser för hela landet. Regionförvaltningsverkets viktigaste uppgift inom räddningsväsendet är att utöva tillsyn över det lagstadgade lokala räddningsväsendets servicenivå. Vid sidan av räddningsmyndigheterna är även andra myndigheter skyldiga att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som bestäms om deras uppgifter i författningarna om respektive verksamhetsområde eller i övrig lagstiftning.

Räddningsverksamhet

Med räddningsverksamhet avses sådana skyndsamma åtgärder till följd av en olycka eller överhängande fara för en olycka som vidtas för att skydda och rädda människor, egendom och miljö samt för att begränsa skador och lindra följder. I räddningslagens kapitel om räddningsverksamhet definieras vad som ska ingå i räddningsverksamheten, ledning av räddningsverksamhet och räddningsledarens befogenheter samt skyldighet att delta i räddningsverksamhet. Lagen innehåller också bestämmelser om internationell räddningsverksamhet. Enligt räddningslagen sörjer kommunen inom sitt område för att det lokala räddningsväsendet har tillgång till släckvatten. Ansvar för efterröjning och efterbevakning har ålagts den som äger eller innehar objektet.

År 2008 utförde räddningsverken sammanlagt 20 314 uppdrag, som baserade sig på larm från automatiska brandlarmanläggningar. Av dessa larm var 98 % kontroll- och säkringsuppdrag, som inte ledde till räddningsverksamhet i objektet. Av byggnadsbränderna var 504 sådana där larmet först kom från en automatisk brandlarmanläggning.

Antalet larmkörningar på grund av felaktiga brandlarm är ungefär 20 000 per år. Larmkörningar ökar olycksriskerna i vägtrafiken. På grund av felaktiga brandlarm försämras också räddningsväsendets beredskap att svara på faktiska olyckor när räddningsenheterna är bundna av felaktiga automatiska brandlarm.

Felaktiga larm från brandlarmanläggningar beror på föråldrad teknik eller på att anläggningen är olämplig för verksamheten i de lo-

kaler som ska skyddas, att detektorerna är placerade på del ställen, att underhållet försumrats eller likgiltighet hos dem som ansvarar för anläggningarnas funktion. Alla fastigheters säkerhetsorganisationer känner inte till anläggningarna eller så är de som använder lokalerna inte utbildade att agera så att de inte orsakar fellarm genom sin egen verksamhet. Av de felaktiga brandlarmen beror ungefär 500 på ofog och 2300 på vårdslöshet vid reparationer och byggnadsarbete. Rök eller damm är enligt statistiken orsak till felaktiga brandlarm i ungefär 3000 fall. Matlagning orsakar varje år ungefär 3000 larm i onödan.

Förebyggande av olyckor och brandsyn

Förutom på förebyggande av bränder tillämpas räddningslagen också på förebyggande av andra olyckor, om det inte bestäms något annat i någon annan lag eller förordning. Räddningsväsendets myndigheter ombesörjer generellt myndighetssamarbete i anslutning till förebyggande av även andra olyckor än bränder. I samband med brandsyn fäster räddningsmyndigheterna uppmärksamhet vid förebyggande av även andra olyckor än bränder. I speciallagstiftning kan det bestämmas närmare om verksamhetsidkares och andra myndigheters skyldigheter när det gäller att förebygga olyckor av olika typer. Sådana skyldigheter ingår bl.a. i lagstiftningen om gruvverksamhet, dammsäkerhet, användning av kärnkraft och översvämningsskydd.

Till förebyggande av olyckor enligt räddningslagen räknas allmänt förebyggande av olyckor och myndigheternas samarbete i anslutning därtill, säker användning av byggnader, myndighetstillsyn, upplysning, rådgivning samt omsorgsfull hantering av eld och brandfarliga ämnen och anordningar.

Räddningslagen har bestämmelser om allmän brandsäkerhet, säker användning av byggnader och anordningar samt allmän akt-samhetsplikt vid hantering av eld och andra farliga ämnen. Enligt räddningslagen är innehavaren av en lägenhet skyldig att se till att bostaden utrustas med brandvarnare. Lagen innehåller också bestämmelser om säkerheten vid utgångar samt fastigheters räddningsvägar.

Syftet med brandsyn är att förebygga faror som eldsvådor och andra olyckor medför för människor, egendom eller miljön. Vid brandsyn kontrollerar man bl.a. att bygganden är säkra och att ägaren eller innehavaren har föreskriven beredskap att förebygga olyckor och avvärja skador samt beredskap för befolkningsskydd. I samband med brandsynen ges vid behov råd om hur eldsvådor och andra olyckor kan avvärjas.

Intervallet mellan brandsynerna i bostadsbyggnader och andra objekt där det lokala

räddningsväsendet får besluta om intervallet har vanligtvis fastställts till tio år (70 % av objekten). Ett kortare intervall (2—5 år) har ofta fastställts för mindre inkvarterings-, samlings- eller affärslokaler samt produktions- eller lagerlokaler. I objekt som angetts genom förordning av statsrådet, t.ex. vårdinrättningar och service- och bostadsbyggnader för rörelsehämmade och andra specialgrupper, ska brandsyn förrättas årligen.

I det följande granskas hur skyldigheterna att förrätta brandsyn har fullgjorts 2008:

Objekt där brandsyn ska förrättas en gång per år, 2008	Antalet objekt där brandsyn ska förrättas	Antalet förrättade brandsyner	% där brandsyn förrättats
1. Sjukhus, åldringshem, vårdinrättningar, osv.	3978	3792	95
2. Hotell, internat, semesterbyar, campingplatser	3141	2991	95
3. Samlings- och affärslokaler	19058	17162	90
4. Större produktions-, lager- och jordbrukslokaler	7545	7123	94
5. Objekt, där brandfarliga och explosiva kemikalier hanteras (eller motsvarande verksamhet)	2231	2139	96
6. Lokaler som är försedda med automatisk släckanläggning eller brandlarmanläggning	2537	2269	89
7. Andra eventuella fastigheter där brandsyn ska förrättas varje år	1667	1459	88
Sammanlagt	40157	36935	92

Objekt där brandsyn ska förrättas en gång per år, 2008	Antalet objekt där brandsyn ska förrättas	Antalet förrättade brandsyner	% där brandsyn förrättats
Helsingfors	4090	1887	46
Västra Nyland	3037	3072	100
Mellersta Nyland	2331	2000	86
Östra Nyland	681	585	86
Egentliga Finland	2282	3463	100
Egentliga Tavastland	1059	787	74
Päijänne-Tavastland	1543	1543	100
Kymmenedalen	1933	1882	97
Södra Karelen	973	963	99
Södra Savolax	1441	1193	83
Mellersta Finland	1973	1906	97
Birkaland	3913	3836	98
Satakunta	1734	1672	96
Södra Österbotten	1930	1885	98
Österbotten	1135	1083	95
Mellersta Österbotten	970	1001	100
Norra Savolax	1730	1730	100
Norra Karelen	1138	1138	100
Älvdalarna	1216	1219	100
Kajanaland	931	651	70
Uleåborg-Koillismaa	2137	1497	70
Lappland	1980	1942	98
Sammanlagt	40157	36935	92

Bostadshus och andra objekt där brandsyn förrättas mera sällan, 2008	Antalet objekt där brandsyn ska förrättas	Antalet förrättade brandsyner	% där brandsyn förrättats	Det totala antalet objekt	Total % där brandsyn förrättats
1. Bostadshus	117466	73194	62	1166523	6
2. Fritidsbostäder	17854	6216	35	269275	2
3. Små inkvarteringslokaler	402	284	71	1850	15
4. Små samlings- och affärslokaler	2763	2054	74	8966	23
5. Produktions- och lagerlokaler	2165	1386	64	8546	16
6. Jordbruksproduktionslokaler	1555	976	63	6347	15
7. Andra objekt	1687	1673	99	31681	5
Sammanlagt	143892	85783	60	1493188	6

Andra inspektioner, 2008	Antalet inspektioner
1. Efterbesiktningar	2338
2. Brandsyn som ska förrättas innan verksamheten inleds	4551
3. Extra brandsyn	6397
4. Inspektioner av farliga kemikalier	1259
5. Inspektioner av släck- och räddningsanordningar	1444
6. Andra inspektioner som gjorts en gång per år	991
7. Andra syner och inspektioner	26678
Sammanlagt	43658

Egen beredskap

Räddningslagen innehåller flera beredskaps- och aktionsskyldigheter som gäller var och en. En del av dem är noga riktade, andra mera allmänna. De flesta skyldigheterna har i någon form ingått i de författningar som föregått räddningslagen. Exempel på sådana är den allmänna aktsamhetsplikten vid hantering av eld, begränsningar när det gäller uppgörande av eld och vars och ens skyldighet att göra nödanmälan.

Den egna beredskapen för undantagsförhållanden omfattar beredskap att ta i bruk skyddsrum samt att även annars skydda och rädda människor och egendom.

De som äger eller innehar en byggnad samt verksamhetsidkare har allmän skyldighet att förbereda sig på farliga situationer. Beredskapsskyldigheten ingick redan i lagen om räddningsväsendet, som föregick räddningslagen. I räddningslagen utvidgades innehållet i den egna beredskapen till att omfatta även förebyggande av olyckor.

I sådana objekt där riskerna för olyckor är stora med tanke på människors säkerhet och brandsäkerheten eller miljön, ska byggnadens ägare, innehavare och verksamhetsidkare gemensamt ta ansvaret för att göra upp en särskild räddningsplan över egna beredskapsåtgärder. Närmare bestämmelser om de planeringsskyldiga och planens innehåll ingår i statsrådets förordning om räddningsväsendet (787/2003). Det krävs att en räddningsplan ska göras upp bl.a. för bostadsbyggnader där det finns minst fem bostadslägenheter, för vårdinrättningar och servicehus, inkvarteringslokaler, samlingslokaler av en viss storlek, stora produktions- och lagerlo-

kaler och lokaler som är försedda med automatisk brandlarmanläggning.

Vid brandsyn övervakar räddningsmyndigheterna att räddningsplanerna är adekvata. En del av räddningsverken har med stöd av förordningens bestämmelser förutsatt att planen eller ett sammandrag av den lämnas in till räddningsverket. Det är ändå inte fråga om kontroll eller godkännande av planen, utan endast delgivning.

Beredskaps- och planeringsskyldigheter som motsvarar de ovan beskrivna ingår i flera olika författningar, av vilka en del överlappar räddningslagens tillämpningsområde. Efter räddningslagens ikraftträdande har lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004) stiftats, vars tillämpningsområde omfattar t.ex. säkerheten hos turisttjänster, nöjesparker och olika programtjänster och offentliga tillställningar.

Skyldigheten att göra upp räddningsplan utvidgades 2004 till att omfatta inte bara vårdinrättningar utan också s.k. specialboende. Enligt statsrådets förordning om räddningsväsendet ska räddningsplan göras upp inte bara för vårdinrättningar utan också för service- och bostadshus för rörelsehämmande och andra specialgrupper och för andra motsvarande lokaler, där det finns människor som har nedsatt förmåga att upptäcka en farlig situation eller försämrade möjligheter att handla i en farlig situation på det sätt som situationen förutsätter. I dessa objekt ska räddningsplanen innehålla en separat utredning om hur den nedsatta funktionsförmågan hos dem som använder lokalen har beaktats i förberedelserna inför en farosituation. Utredningen kallas allmänt säkerhetsutredning. Genom dessa lagändringar försökte man fästa uppmärksamhet vid att det inte i första

hand är fråga om att klassificera byggnadens eller lokalens användningssätt när man ska bedöma om brand- och utrymningssäkerheten i objekten är tillräcklig och förbereda sig på farliga situationer, utan om de boendes och vårdtagarnas faktiska funktionsförmåga. I fråga om nybyggnader ingår motsvarande skyldighet att göra säkerhetsutredning i Finlands Byggbestämmelsesamling.

Befolkningsskydd och inrättande av skyddsrum

I den av Finland ratificerade Genèvekonventionen (FördrS 8/1955) och dess tilläggsprotokoll (FördrS 82/1980) avses med befolkningsskydd fullgörandet av humanitära uppgifter i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer, att hjälpa den att övervinna de direkta följderna härav samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för dess överlevnad. I räddningslagen avses med befolkningsskydd att människor och egendom skyddas och uppgifter som hör till räddningsverksamheten utförs under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen (1080/1991) och lagen om försvarstillstånd (1083/1991) samt att beredskap skapas för detta.

Inom andra förvaltningsområden utförs befolkningsskyddsuppgifter enligt Genèvekonventionen (t.ex. medicinalvård) av de behöriga myndigheterna, vid behov i samarbete med myndigheterna inom räddningsväsendet. Räddningslagen innehåller med tanke på räddningsväsendet centrala bestämmelser om beredskap för befolkningsskydd och räddningsväsendets samarbete med olika myndigheter inom befolkningsskyddet. Räddningsväsendet innehåller en bestämmelse om uppgifter inom befolkningsskyddet i anslutning till anställningsförhållandet och om myndigheternas person- och fastighetsregister för befolkningsskyddet. Enskildas skyldigheter inom befolkningsskyddet regleras som en del av den egna beredskapen enligt räddningslagen.

Inrikesministeriet och regionförvaltningsverket kan förordna ledningen och annan specialpersonal inom befolkningsskyddet att delta i befolkningsskyddsutbildning under

högst tio dygn om året. Ansvar för utbildningen av ledning och specialpersonal inom befolkningsskyddet ankommer på Räddningsinstitutet, som upprätthålls av staten.

Ägaren till ett nybygge ska i byggnaden eller dess närhet inrätta ett skyddsrum som kan bedömas vara tillräckligt stort för dem som bor eller annars uppehåller sig i byggnaden. Skyddsrum ska inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 600 kvadratmeter och byggnaden eller byggnadsgruppen används som bostad eller arbetsplats. I räddningslagen bestäms också om skyldighet att inrätta skyddsrum i samband med ombyggnad eller reparation. Närmare bestämmelser om skyddsrummens storlek och läge utfärdas genom förordning av statsrådet.

För beredning och verkställighet av befolkningsskyddet kan inrikesministeriet enligt räddningslagen föreskriva att ett bosättnings-, industri- eller trafikcentrum eller något annat därmed jämförligt centrum ska vara skyddsort. För andra än skyddsorter används i lagstiftningen begreppet "annat område". Under åren 1958—1991 har i medeltal 100 kommuner angetts som skyddsorter och under nämnda tidsperiod inrättades skyddsrum endast i dem. Antalet skyddsorter (skyddsortskommuner) minskades genom statsrådets beslut 18.10.1990 (937/1990). I beslutet uppräknades skyddsortskommunerna och skyddsorternas närmare gränser fastställdes genom beslut av inrikesministeriet. För närvarande finns ungefär femtio skyddsortskommuner. Om de som bor, uppehåller sig eller rör sig utomhus på en skyddsort inte kan anses bli tillräckligt skyddade (enligt bestämmelserna om befolkningsskydd i räddningslagen) och om deras säkerhet inte heller annars kan tryggas, ska kommunerna enligt lagen inrätta behövliga skyddsrum för dem (allmänna skyddsrum). På skyddsorter inrättas skyddsrummen enligt en med avseende på tryckvågsbelastningen högre skyddsklass, som avtrappas enligt storleken på skyddsrummet, än på andra områden. På skyddsorter ska under vissa förutsättningar (till skillnad från andra områden) skyddsrum inrättas i samband med ombyggnad i över 1000 kvadratmeter stora byggnader.

Räddningsväsendets utbildningssystem

Staten sköter yrkesutbildningen inom räddningsväsendet och även annan utbildning som hör samman med räddningsväsendet i enlighet med lagen om Räddningsinstitutet (607/2006). Det lokala räddningsväsendet ska se till att avtalsbrandkårernas personal och brandkårens personal i bisyssla har tillräcklig utbildning. Räddningslagen innehåller bestämmelser om utbildning inom räddningsväsendet och de behörighetsvillkor som krävs i uppgifter inom räddningsväsendet.

Sotning

Det lokala räddningsväsendet beslutar hur sotningstjänsterna ska ordnas i dess område. Det lokala räddningsväsendet kan i sitt område eller i en del av det producera sotningstjänsterna själv, varvid sotarna är anställda hos räddningsverket. Alternativt kan det lokala räddningsväsendet skaffa sotningstjänsterna av en annan tjänsteproducent. Då sköts sotningen av en distriktssotare som valts på grund av konkurrensutsättning. Som alternativ till de föregående kan det lokala räddningsväsendet tillåta att ägarna och innehavarna av byggnader i räddningsområdet fritt ingår avtal om sotning med tjänsteproducenter. Av dem som utövar sotaryrket och av deras anställda som självständigt utför sotning krävs yrkesexamen för sotare.

Det vanligaste sättet att ordna sotningstjänster är distriktssotningssystemet. I två räddningsområden kan byggnadernas ägare för närvarande fritt välja vem som utför sotningen. Endast i ett område har räddningsväsendet en anställd sotare. Genom distriktssotningssystemet försöker man säkerställa tillgången på sotningstjänster och ett skäligt sotningspris framför allt utanför städerna. Distriktssotaren är skyldig att tillhandahålla sotningstjänster i hela sitt verksamhetsområde.

Något över 400 personer är verksamma som sotningsföretagare och de har över 300 personer anställda.

Enligt räddningslagen ansvarar byggnadens ägare och innehavare för att eldstäder och rökkanaler sotas regelbundet. Före 1999 ansvarade kommunen för sotningen. Bestäm-

melser om sotningsintervallerna har utfärdats genom förordning av inrikesministeriet. Genom förordning föreskrivs också om sotningsarbetets omfattning och intyg över utförd sotning. Beslut om sotningsavgiften fattas av det lokala räddningsväsendet, dock inte i de fall där ägare och innehavare av byggnader med stöd av ett lokalt beslut fritt kan skaffa sotningstjänsterna från sotare som är verksamma i området.

Konstaterar sotaren sådana fel i eldstäder och rökkanaler som kan medföra brandfara, ska sotaren underrätta den som representerar sotningsobjektet och den lokala räddningsmyndigheten, som har befogenheter att vidta nödvändiga åtgärder. Den som utövar sotaryrket ska föra en sotningsförteckning, ur vilken den lokala räddningsmyndigheten har rätt att få uppgifter.

Ansvar för räddningsväsendets kostnader samt avgifter

Enligt räddningslagen svarar för räddningsväsendets kostnader den som är skyldig att vidta en åtgärd eller sköta en uppgift eller sörja för åtgärden eller uppgiften, om inte något annat bestäms i lag. I enlighet med detta vilar det huvudsakliga ansvaret för räddningsväsendets kostnader på kommunerna, som sköter systemet med det lokala räddningsväsendet.

Räddningslagen innehåller också bestämmelser om statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen, ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet, släckningskostnader för skogs- och markbränder, statligt understöd enligt prövning för exceptionellt stora kostnader som räddningsuppdrag vållat och kostnader för befolkningsskyddsåtgärder. I räddningslagen bestäms också om arvode och ersättningar till den som förordnats att delta i räddningsuppgifter samt om ersättning för olycksfall i samband med räddningsverksamhet och befolkningsskydd.

Räddningsverket är skyldigt att ersätta kostnader som förorsakats av bistånd från ett annat räddningsverk. Släckningskostnaderna för skogs- och markbränder fördelas enligt den eldhärjade arealen eller någon annan skälig grund.

Enligt lagen om statsunderstöd till det lokala räddningsväsendet (1122/2003) kan ett lokalt räddningsväsende inom ramen för statsbudgeten beviljas statsunderstöd för betydande kostnader vid anskaffning av materiel eller system som behövs för skötseln av räddningsväsendet samt för utvecklingsprojekt. Enligt lagen om brandskyddsfonden (306/2003) kan ur brandskyddsfonden, som är en fond utanför statsbudgeten, beviljas understöd till kommuner och räddningsområden, avtalsbrandkårer samt till organisationer inom räddningsbranschen och andra motsvarande sammanslutningar. Medel till brandskyddsfonden insamlas i form av en brandskyddsavgift i samband med försäkringspremierna.

Räddningslagen innehåller inga bestämmelser om avgifter för myndighetsverksamhet till skillnad från flera andra lagar som reglerar de kommunala myndigheternas verksamhet. Sålunda är t.ex. brandsynen avgiftsfri för de inspekterade objekten. Räddningsverket kan däremot ta ut avgifter för vissa andra uppgifter som det utför med stöd av lag.

Räddningsväsendets personregister

För uppföljning och utveckling av räddningsväsendet samt för utredning av olyckor får den lokala räddningsmyndigheten föra ett personregister. En myndighet, en anstalt eller en sammanslutning med ansvar för befolkningsskyddsuppgifter eller beredskap för dem får inrätta ett personregister för befolkningsskyddet. För befolkningsskyddet och förberedelser för det får den ansvariga myndigheten inrätta ett fastighetsregister för befolkningsskyddet. I övervakningsregistret inför uppgifter om förrättande av brandsyn samt övervakning av driftssäkerheten i byggnader och anordningar.

Annan reglering i räddningslagen

I anslutning till räddningsmyndigheternas befogenheter innehåller räddningslagen nödvändiga bestämmelser om ändringssökande, tvångsmedel och straff. Vissa av räddningsmyndighetens föreskrifter kan förenas med vite och hot om tvångsutförande. Bötesstraff

kan påföras för räddningsförseelse och befolkningsskyddsförseelse.

Den som hör till räddningsväsendets personal eller deltar i räddningsverksamhet får inte på ett för räddningsväsendet obehörigt sätt utnyttja eller olovligen röja omständigheter som han eller hon har fått kännedom om i uppdraget. Förutom om tystnadsplikt föreskrivs i lagen om utlämnande av statistiska uppgifter, undersökning av olyckor, handräckning samt räddningsmyndigheternas uniformer och identitetskort.

Räddningsväsendet och befolkningsskyddet i landskapet Åland

Enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör befolkningsskyddet till rikets lagstiftningsbehörighet. Räddningslagens bestämmelser om befolkningsskydd och inrättande av skyddsrum ska således också tillämpas i landskapet Åland. Beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan dock fattas endast med landskapsregeringens samtycke. Räddningsväsendet hör med undantag av befolkningsskyddet till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Enligt självstyrelselagen för Åland deltar landskapsmyndigheterna i befolkningsskyddet i enlighet med vad som stadgas i en överenskommelseförordning. Med stöd av lagen har utfärdats republikens presidents förordning om om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (900/2000).

Vissa andra författningar i anslutning till räddningsväsendets uppgifter

Syftet med lagen om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007) är att säkerställa att anordningar inom räddningsväsendet är säkra och lämpar sig för sitt ändamål samt att de överensstämmer med kraven och därför utan hinder kan släppas ut på marknaden och tas i bruk. Syftet med lagen är också att säkerställa att det genom behöriga installationer, behörigt underhåll och behöriga besiktningar av anordningar inom räddningsväsendet garanteras att anordningarna fungerar ef-

fektivt och tillförlitligt i överensstämmelse med sitt ändamål.

Bestämmelser med anknytning till räddningsväsendet ingår också i speciallagar som gäller olika förvaltningsområden och i vilka räddningsmyndigheterna har anvisats särskilda uppgifter. I lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) har räddningsmyndigheten tilldelats ställning som tillsynsmyndighet.

Enligt sjöräddningslagen (1145/2001) avses med sjöräddningstjänst efterspaning och räddning av samt första hjälpen för människor som är i fara till havs och på skötseln av den radiokommunikation som har samband med kritiska lägen. Enligt sjöräddningslagen är gränsbevakningsväsendet den ledande sjöräddningsmyndigheten med ansvar för ordnandet av sjöräddningstjänsten. Det lokala räddningsväsendet fungerar som en i sjöräddningslagen avsedd annan sjöräddningsmyndighet och deltar i efterspanings- och räddningsverksamheten enligt sjöräddningslagen genom att ställa personal och materiel till förfogande.

Enligt lagen om bekämpning av oljeskador (1673/2009) ansvarar det lokala räddningsväsendet inom sitt område för bekämpningen av oljeskador på land och fartygsoljeskador. Det styr också beredskapen för bekämpning inom sitt område. Det lokala räddningsväsendet ska också på begäran delta i bekämpningen av fartygskemikalieolyckor, om inte utförandet av uppgiften avsevärt äventyrar dess möjligheter att utföra någon annan viktig lagstadgad uppgift.

Lagen om oljeskyddsfonden (1406/2004) innehåller bestämmelser om ersättning till det lokala räddningsväsendet för kostnader för anskaffning av bekämpningsmateriel och för upprätthållande av bekämpningsberedskapen samt om av provning beroende understöd till det lokala räddningsväsendet.

Många lagar innehåller bestämmelser om räddningsmyndigheternas skyldighet att ge handräckning.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Räddningslagens bestämmelser baserar sig på nationella behov av reglering, de enda bestämmelserna som utfärdats för att genomföra EU-lagstiftning gäller räddningsverkens och verksamhetsidkarnas beredskapsskyldigheter inför en storolycka i vissa objekt som medför särskild risk.

Syftet med reformen av räddningslagen är särskilt att revidera bestämmelserna om förebyggande av olyckor och befolkningsskyddet. Av denna anledning har den internationella utvecklingen bedömts särskilt med avseende på dessa frågekomplex i propositionen.

Förebyggande av olyckor

I Sverige, Norge och England har man genom de lagändringar som gällt brand- och räddningsväsendet på 2000-talet särskilt utvecklat räddningsväsendets uppgifter inom det brandförebyggande arbetet, inklusive brandsynerna och annan myndighetstillsyn. I England utfärdades en ny lag om brand- och räddningsväsendet 2004. Genom lagen försöker man främja det brandförebyggande arbetet och särskilt upplysnings- och rådgivningsverksamheten i anslutning därtill, som anförtröddes räddningsverket. Räddningsmyndigheten är dessutom tillsynsmyndighet i fråga om den allmänna förordningen om byggnaders och funktioners brandsäkerhet, och den fullgör det uppdraget genom övervakningsbesök och myndighetsstyrning.

I Sverige totalreviderades lagstiftningen om räddningsväsendet 2003. Ett syfte med ändringarna var att utöka och effektivisera det förebyggande arbetet. I Sverige avstod man från den detaljerade regleringen av brandsynerna och övergick till tillsynsverksamhet planerad utifrån de lokala förhållandena. Antalet inspektionsbesök har till följd av lagändringen minskat med cirka 40 % och nu företas ungefär 17 000 övervakningsbesök per år. Bedömningen var att tillsynen även efter att den nya lagstiftningen införts skulle ske i överensstämmelse med de tidigare intervallerna mellan brandsynerna, men så har

inte varit fallet. Merparten av kommunerna har prioriterat vårdinrättningar, inkvarteringslokaler, skolor och samlingslokaler. Bostadshus har inte tidigare omfattats av brandsyn. Tyngdpunkten i tillsynen har legat på mera allmän bedömning av brandsäkerhetsarrangemangen i stället för som tidigare granskning av den konstruktiva brandsäkerheten.

I Norge reviderades lagen om brandväsendet 2002. Kommunerna fick större frihet att organisera uppgifterna. Lagen är klarare än tidigare en s.k. ramlag. Som helhet är lagstiftningen dock fortfarande rätt så detaljerad. Det centrala ämbetsverket har med stöd av lagen utfärdat flera föreskrifter och anvisningar som stödjer dem om bl.a. kommunernas skyldigheter och dimensioneringen av räddningsväsendet. Enligt dimensioneringsföreskriften ska det användas ett årsverke per 10 000 invånare för brandförebyggande arbete. Skyldigheten enligt föreskriften har inte fullgjorts helt och hållet. Också i Norge har brandsynerna ersatts med mera allmän tillsynsverksamhet som baserar sig på riskbedömning. Tillsynen har också förenhetligats och det har utfärdats bestämmelser om samarbete mellan olika myndigheter (miljö- och arbetarskyddsväsendet). Tillsynsobjekten och tillsynsintervallerna har vidare definierats i en föreskrift som utfärdats av det centrala ämbetsverket. Bland annat vårdinrättningar, inkvarteringslokaler, samlingslokaler, tunnlar och anläggningar som är vitala med tanke på samhällsfunktionerna ska inspekteras en gång om året. Kulturhistoriskt värdefulla objekt inspekteras vart fjärde år. Antalet tillsynsobjekt är cirka 22 000 och ungefär 80 % av övervakningsbesöken har genomförts varje år.

Befolkningsskydd

I Sverige utvecklades befolkningsskyddet kraftigt från och med 1940-talet med tanke på krigstida hot. Skyddsrum inrättades systematiskt och befolkningsskyddsorganisationen var stark och byggde på detaljerade anvisningar. Skyddsmasker fanns i lager för nästan hela befolkningen. Staten svarade i huvudsak för arrangemangen och finansieringen. Sverige framstod särskilt på 1960-

talet som en förebild när befolkningsskyddet i Finland började omorganiseras efter mellanspelet efter kriget. På 1980-talet överfördes ansvaret för befolkningsskyddet från staten till kommunerna i samband med omorganiseringen av räddningsväsendet. Befolkningsskyddsarrangemangen och finansieringen av dem har krympt sedan mitten av 1990-talet. Inskränkningarna har särskilt riktats mot inrättandet av skyddsrum, som har upphört nästan helt och hållet. Skyddsrummen har plats för ungefär 7,2 miljoner människor. Enligt en riskbedömning som gjordes 2000 uppskattades att 30 000 skyddsplatser saknas. Statens räddningsverk har på senaste tid fäst särskild uppmärksamhet vid underhållet av existerande skyddsrum. I Sverige måste skyddsrummen kunna tas i bruk inom 48 timmar.

I Norge ses befolkningsskyddet som en tilläggsresurs till räddningsväsendet under normala förhållanden. Befolkningsskyddsorganisationen utbildas dock inte längre på tidigare sätt. Inrättandet av skyddsrum har upphört genom beslut av Stortinget. Norge har kalkylmässigt plats för ungefär 2,8 miljoner människor i skyddsrum och skyddsrummen måste kunna tas i bruk inom 72 timmar.

I Danmark omfattar befolkningsskyddet riskbedömningar, system för att varna befolkningen, evakueringar, skyddsrum samt andra åtgärder, t.ex. utbildning i egen beredskap och säkerhetsupplagring av läkemedel. Kommunerna kan utgående från sin riskbedömning besluta om det ska inrättas skyddsrum i kommunen. Skyddsrum inrättas i samband med den normala byggnadsverksamheten på byggherrens bekostnad. I Danmark har skyddsrummen plats för cirka 4,7 miljoner människor. Under de senaste åren har färre skyddsrum inrättats på grundval av riskbedömningar. I Danmark har man under de senaste åren prioriterat utvecklandet av system för att varna befolkningen. Utbildningen i egen beredskap omfattar i Danmark i huvudsak kurser i primärläckning och första hjälpen.

I Schweiz har man satsat starkt på befolkningsskyddet och på att skydda befolkningen. Målet har länge varit att hela befolkningen ska ha en skyddsplats nära bostadsorten.

Man fortsätter att inrätta skyddsrum och även enskilda fastighetsägare är skyldiga att inrätta sådana. Kalkylmässigt finns det skyddsplatser för ungefär hela befolkningen. Befolkningsskyddet har också reviderats och knutits fastare än förr till organisationerna för normala förhållanden.

1.3 Bedömning av nuläget

Det är motiverat att revidera räddningslagens uppbyggnad så att bestämmelserna bildar helheter där det är lättare att konstatera vilka skyldigheter och uppgifter som berör olika instanser.

För utvecklingen, planeringen och uppföljningen av räddningsväsendet finns enligt lagen delegationen för räddningsväsendet vid inrikesministeriet. Samarbete i form av en delegation räcker inte till för att utveckla räddningsväsendet. Inrikesministeriet har tillsammans med räddningsverken och den underlydande förvaltningen organiserat en planeringsprocess, där de strategiska linjerna för räddningsväsendet dras upp. Centralförvaltningen och andra aktörer kan beaktas bättre med hjälp av regelbundna samarbetsmöten och remissförfaranden.

Det är ändamålsenligt att ta in bestämmelserna i lagen om bildande av räddningsområden i den nya räddningslagen och samtidigt precisera det förfarande som ska iaktas när indelningen i räddningsområden ändras.

Bestämmelserna om räddningsverksamhet i den gällande räddningslagen är i huvudsak ajour och fungerar i praktiken. Det är dock motiverat att precisera definitionerna av räddningsverksamhetens begrepp när det gäller t.ex. efterröjning och efterbevakning efter eldsvådor. Det är motiverat att till vissa delar precisera myndigheternas deltagande i räddningsväsendets uppgifter och planeringssystemet i anslutning därtill. Bestämmelserna om ledning av räddningsverksamheten borde lyftas in i lagen från förordningen och samtidigt borde bestämmelserna om den allmänna situationsledningen förtydligas.

År 2008 berodde 22 % av räddningsverkens och deras avtalsbrandkårers larmuppdrag på larm från automatiska brandlarmanläggningar. Av dessa larmuppdrag var 98 %

felaktig och larmet från den automatiska brandlarmanläggningen ledde således inte till egentlig räddningsverksamhet i objektet. För att minska de felaktiga larmen från automatiska brandlarmanläggningar borde en avgift kunna tas ut hos ägaren eller innehavaren av objektet eller verksamhetsidkaren för kostnaderna för räddningsväsendets larmuppdrag som beror på återkommande felaktig funktion hos brandlarmanläggningar som är anslutna till nödcentralen. Avgifterna kan antas minska antalet felaktiga larm genom att de främjar korrekt underhåll och placering av anläggningarna samt omsorgsfull verksamhet i objekt som är utrustade med brandlarmanläggningar.

Vad gäller uppbyggnaden och målen är bestämmelserna om brandsyn är fortfarande rätt likadana som i lagen och förordningen om brand- och räddningsväsendet från 1975. Bestämmelserna om de objekt där brandsyn ska förrättas och intervallerna mellan brandsynerna har ändrats upprepade gånger i syfte att klarare rikta brandsynerna till särskilda riskobjekt. Bestämmelserna om vad brandsynerna ska omfatta och hur de ska förrättas har också blivit mindre detaljerade.

Enligt lagen om brand- och räddningsväsendet från 1975 skulle vid brandsyn kontrolleras att bestämmelserna och föreskrifterna om brand- och personsäkerhet iaktas. Genom brandsyn övervakades i regel uppfyllandet av enskilda praktiska säkerhetskrav. Genom 1999 års lag om räddningsväsendet övergick man från egentlig inspektionsverksamhet till att i första hand övervaka att bygghandelen och dess omgivning är säker och att fastighetens ägare och innehavare har förbättrat sig på att förebygga olyckor. Motsvarande skyldighet överfördes till den nuvarande räddningslagen.

Beslut om intervallerna mellan brandsyner i bostadshus och på platser som med hänsyn till brandsäkerheten kan jämföras med bostadshus fattas av det lokala räddningsväsendet i beslutet om servicenivån. Genom förordning av statsrådet bestäms de platser där brandsyn ska förrättas årligen samt innan verksamheten inleds på grund av riskerna för person- och brandsäkerheten eller för miljön. Sådana platser är bl.a. vårdinrättningar, in- kvarteringslokaler, samlingslokaler av en

viss storlek samt stora produktions- och lagerlokaler.

Enligt uppgifterna om brandsyn från 2008 var antalet bostadshus och platser som kan jämföras med bostadshus ungefär 1 500 000. Brandsyn förrättades i cirka 85 000 av dem, vilket är 60 % av det årliga målet och 6 % av objekten. Intervallet mellan brandsyner i bostadshus har vanligtvis fastställts till tio år. Brandsynerna i objekt som ska inspekteras en gång per år har genomförts bättre. År 2008 skulle brandsyn förrättas i 40 000 objekt och av dem inspekterades 92 %. Bäst sköttes brandsynen i vårdinrättningar och inkvarteringslokaler, där brandsyn förrättades i 95 %. När man till siffrorna lägger ibruktagningsbesiktningar i nya objekt, efterbesiktningar och extra besiktningar, så var det totala antalet brandsyner 164 000 år 2008.

Ett stort antal brandsyner garanterar inte ensamt resultat när det gäller att minska antalet eldsvådor och de skador som de medför. I stället borde inspektionerna riktas mot objekt är riskerna är som störst.

Räddningsmyndigheterna har ålagts olika övervaknings-, styr-, utbildnings- och upplysningsuppgifter, genom vilka man försöker förebygga olyckor och skadorna till följd av dem samt främja den allmänna säkerheten. Räddningsmyndigheterna har också i uppgift att stödja andra myndigheters arbete i egenkap av sakkunnig. Tyngdpunkten i räddningsverkens olycksförebyggande arbete har dock fortfarande legat på brandsynerna, som har upptagit största delen av de tillbudsständer resurserna.

Övergången 2004 från ett räddningsväsende som vilat på kommunernas ansvar till lagstadgat samarbete mellan kommunerna påverkade inte väsentligt räddningsverkens förebyggande arbete, om man som bedömningsgrund för verksamheten använder prestationsmätare som beskriver skötseln av de uppgifter som föreskrivs i räddningslagen. Särskilt när det gäller förrättandet av brandsyn förekommer det fortfarande avsevärda brister. Med avseende på räddningslagens tillsynsmål är en intervall på 10 år mellan brandsynerna i bostadshus för lång. Brandsynerna i objekt som ska inspekteras en gång

per år har fungerat bättre, men även här förekommer avsevärda brister.

Räddningsverken har satsat betydligt mera än tidigare och satsar hela tiden allt mera på att utveckla verksamheten samt förbättra verkningsfullheten och effektiviteten. När man ska utveckla det förebyggande arbetet betraktas det som ett problem att den nuvarande lagstiftningen (de noga reglerade skyldigheterna att förrätta brandsyn) i onödan begränsar räddningsverkens möjligheter att ordna och utveckla sin verksamhet utgående från lokala behov eller föränderliga olycksrisker. Samtidigt som kraven på byggnaders och funktioners säkerhet samt beredskap i lagstiftningen om räddningsväsendet har förändrats avsevärt genom att man betonar byggnadens ägares och verksamhetsidkarens ansvar för säkerheten, har uppbyggnaden och målen i fråga om regleringen av brandsynerna förblivit nästa oförändrade. Skyldigheten att förrätta brandsyn är inte bunden till räddningsverkets fastställda tillsynsbehov eller till riskbedömningar, trots att riktad upplysning och rådgivning om säkerhetsriskerna och korrekt tillvägagångssätt ofta kunde vara ett effektivare sätt att främja brandsäkerheten inom boendet än övervakningsbesök (brandsyn).

Brandutredningen har utvecklats sedan 2005 i form av räddningsverkens och Räddningsinstitutets gemensamma försöksprojekt. Inom ramen för projektet har man utvecklat allmänna handlingsmodeller och undersökningsmetoder, som så småningom har permanentats. Det är nödvändigt att införa närmare legislativa ramar för dessa tillvägagångssätt.

Numera upprättas rätt detaljerade beskrivningar över alla uppdrag inom räddningsväsendet för det åtgärdsregister som upprätthålls av det lokala räddningsväsendet. Förutom brandorsaken införs i registret uppgifter om de faktorer som påverkat antändningen och brandutvecklingen samt om vidtagna släcknings- och räddningsåtgärder. Uppgifter förs in om alla uppdrag med karaktären av larm.

Var och en bär själv det primära ansvaret för att förebygga olyckor samt för den egna säkerheten och säkerheten i sin omgivning. Räddningslagen har flera uttryckliga be-

stämmelser om detta. Särskilda krav ställs på ägare och innehavare av byggnader samt verksamhetsidkare. De enskilda bestämmelserna om skyldigheterna att upprätthålla beredskap och agera är dock spridda i lagen och de bildar inte klara helheter. Till följd av detta är det svårt att uppfatta innehållet i flera skyldigheter och vem de riktar sig till. Skyldigheterna att upprätthålla och egen beredskap och göra upp räddningsplaner har inte heller fullgjorts på det sätt som föreskrivs i räddningslagen och statsrådets förordning. Speciellt syns detta i räddningsplanerna, som enligt räddningsverkens uppskattningar har gjorts upp i endast 60 % av de fall som lagen förutsätter.

Enligt de nuvarande bestämmelserna har räddningsplan också förutsatts av sådana objekt där egen beredskap samt uppfyllande av de allmänna aktsamhetskraven samt räddningsmyndigheternas upplysning skulle räcka till för att garantera en tillräcklig säkerhetsnivå i objektet.

I praktiken har det visat sig svårt att tillämpa bestämmelserna om säkerhetsutredning i vårdinrättningar och specialboende. Skyldigheten att göra säkerhetsutredning är bunden till uppgörandet av räddningsplan. De slutsatser som dras på grund av säkerhetsutredningen är åter bundna till den allmänna skyldigheten att upprätthålla egen beredskap i räddningslagen.

Det har inte föreskrivits närmare om säkerhetsutredningens innehåll och inte heller om vad som är en tillräcklig nivå på beredskapen. Numera används allmänt den guide för utarbetande av säkerhetsutredningar som Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland gett ut när säkerhetsutredningar görs. Inrikesministeriet och miljöministeriet har godkänt principerna och modellerna i den.

Att en säkerhetsutredning ska göras och nödvändiga åtgärder anges på basis av utredningen i samband med nybyggande är klart utgående från vad som föreskrivs i Finlands Byggbestämmelsesamling.

Utarbetandet av säkerhetsutredningar för byggnader som är i användning förutsätter kraftig styrning från den lokala räddningsmyndigheten. Den gällande räddningslagen innehåller inga klara bestämmelser om avhjälpande av säkerhetsbrister som framgått

av säkerhetsutredningen. Räddningsmyndighetens befogenheter att kräva förbättringar i säkerhetsnivån har baserat sig på den specialbestämmelse i räddningslagen som är avsedd för enstaka och exceptionella situationer (30 §) i stället för att bestämmandet av en tillräcklig säkerhetsnivå skulle basera sig på procedurbestämmelser och minimikrav i lagstiftningen.

Bestämmelserna om sotning i den gällande lagen har i regel fungerat bra i praktiken. Med de nuvarande alternativa sätten att ordna sotningen kan man garantera befolkningen sotningstjänster till skäligen kostnader även utanför tätorterna, eftersom distriktssotaren är skyldig att tillhandahålla sotningstjänster inom hela sitt verksamhetsområde. Lagstiftningen möjliggör också fri konkurrens inom sotningen i enlighet med det lokala räddningsväsendets beslut. Det sistnämnda alternativet kan enligt dagens uppfattning ändå inte säkerställa sotningstjänster i de mest avlägsna trakterna i landet på det sätt som brandsäkerheten förutsätter. De alternativa sätt att ordna sotningen som lagen möjliggör garanterar ett fungerande och ändamålsenligt system och beaktar att förhållandena varierar i landets olika delar.

Bestämmelserna om leverans av släckvatten är bristfälliga i den gällande lagen. Det borde anges i lagen att leverans av släckvatten är vattenverkets lagstadgade uppgift, då uppgiften i dag grundar sig på etablerad praxis. Samtidigt borde grunderna för hur kostnaderna för leverans av släckvatten ska fördelas mellan kommunen och vattenverket fastställas.

Enligt den av inrikesministeriet fastställda strategin för skydd av befolkningen är det motiverat att lätta upp skyldigheterna att inrätta skyddsrum särskilt av ekonomiska orsaker. Det är också motiverat att lätta upp bestämmelserna om beredskapen att ta i bruk skyddsrum.

Varje år inrättas cirka 1000 skyddsrum och de har ungefär 80 000 skyddsplatser. Över 50 % av skyddsrummen inrättas i byggnader som är mindre än 1200 kvadratmeter. Av de skyddsrum som inrättades 2005 inrättades 43 % i bostadshus. Av skyddsrummen i bostadshus inrättas över 40 % i byggnader som är mindre än 1200 kvadratmeter. Dessa

byggnader är i huvudsak radhus. Skyddsrummen i industribyggnader står för en andel på 14 % av alla skyddsrum. Av skyddsrummen i industribyggnader har 60 % inrättats i byggnader som är mindre än 1200 kvadratmeter. Drygt en tredjedel av skyddsrummen inrättas i byggnader som är mindre än 600 kvadratmeter. Då är det fråga om skyldighet att inrätta skyddsrum enligt 60 § 4 mom. i räddningslagen när skyddsrummet inrättas i efterhand inom fem år från det att den första byggnaden på tomten färdigställts (stegvis byggande).

Den som äger eller innehar en byggnad ska se till att sådan utrustning och sådana anordningar i skyddsrum som föreskrivits av myndigheter eller i författningar är funktionsdugliga och har underhållits och inspekterats på behörigt sätt. Vid brandsyn inspekteras också fastighetens skyddsrum och att anordningarna fungerar. År 2004 genomförde inrikesministeriet i samarbete med de kommunala myndigheterna en kartläggning av skyddsrummens skick. I kartläggningen utreddes 175 skyddsrumsskick. Vid kartläggningen upptäcktes inga stora skillnader mellan orterna när det gäller skyddsrummens skick. De skyddsrum som inrättats enligt föreskrifter som utfärdats efter 1971 har en teknik som i huvudsak motsvarar dagens kravnivå. Av dessa skyddsrum kan 80 % tas i bruk inom föreskrivna 24 timmar. Skyddsrum som inrättats före 1972 är enligt 2004 års kartläggning av skicket behäftade med så mycket brister att de inte kan tas i bruk för befolkningsskyddsändamål inom 24 timmar.

Det har inrättats mycket få allmänna skyddsrum. I samband med vissa stora bergsskyddsrum har det inrättats några tusen skyddsplatser som klassificerats som allmänna. Allmänna skyddsplatser finns dessutom i samband med metrostationerna i Helsingfors stad. I enlighet med linjerna i strategin för skydd av befolkningen kan man avstå från att inrätta allmänna skyddsrum. I stora tätorter kan befolkningen numera skyddas genom att man använder skyddsrum som inrättats i fastigheterna.

Myndigheternas samarbete är viktigt särskilt när det gäller att förebygga olyckor. I fråga om särskilda riskobjekt borde man komma till en situation där objektens säker-

het kan påverkas bättre än nu genom samarbete och informationsutbyte mellan myndigheterna innan en olycka inträffar. Det finns också behov av att effektivisera myndigheternas samarbete inom räddningsverksamheten och planeringen av den genom att noggrannare än nu fastställa olika myndigheters uppgifter i samband med räddningsverksamheten och betona betydelsen av olika myndigheters aktionsberedskap för att lindra följderna av olyckor och begränsa skadorna. Skyldigheten för objekt som medför särskild risk att göra upp en preciserad räddningsplan borde utvidgas jämfört med nuläget.

Hälsoundersökningarna för avtalsbrandkårernas frivilliga personal är inte för närvarande ordnade på ett heltäckande sätt eller på enhetliga grunder eller så att karaktären av uppgifterna inom räddningsverksamheten skulle ha beaktats.

Räddningslagen har inga motsvarande bestämmelser om avgifter för myndigheternas åtgärder (brandsyn) som många andra författningar som gäller kommunal myndighetsverksamhet. Genom att ta ut avgifter för räddningsväsendets tillsynsverksamhet borde man kunna säkerställa att räddningsverken har tillräckliga resurser för sitt olycksförebyggande arbete. Antalet felaktiga larm från automatiska brandlarmanläggningar borde kunna minskas genom att avgifter tas ut när räddningsverket har återkommande uppdrag i samma objekt som beror på t.ex. likgiltighet i fråga om anläggningarnas underhåll och drift.

Det är motiverat att utvidga ersättningarna för olyckor som inträffat i samband med räddningsverksamhet. Enligt räddningslagen är var och en som märker eller får veta att en eldsvåda brutit ut eller att någon annan olycka har inträffat eller är överhängande skyldig att efter förmåga vidta räddningsåtgärder. Den gällande räddningslagen innehåller dock ingen bestämmelse om ersättning för olycksfall som drabbat en person som vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ. Inte heller till den som frivilligt deltagit i räddningsverksamhet under en räddningsledare (t.ex. en person som hör till en frivillig räddningstjänstorganisation) betalas för närvarande olycksfallsersättningar med stöd av räddningslagen, om personen inte har deltagit

i räddningsverksamhet i en avtalsbrandkårs led.

Utöver det som nämns ovan är det också nödvändigt att revidera räddningslagen på grund av de ändringar som inträffat i annan lagstiftning och därför att myndigheternas verksamhetsformer utvecklats.

2 Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1 Mål

Målet med revideringen av räddningslagen är att fullfölja de linjer i syfte att främja säkerheten som framgår av regeringsprogrammet och programmet för den inre säkerheten, som godkändes genom statsrådets principbeslut den 8 maj 2008.

Enligt regeringsprogrammet ändras räddningslagen i synnerhet i syfte att förbättra förebyggandet av olyckor och boendesäkerheten. Enligt regeringsprogrammet görs samtidigt en utvärdering av ändamålsenligheten hos de nuvarande befolkningsskyddsbestämmelserna.

Utgående från regeringsprogrammet och programmet för den inre säkerheten riktas brandsyner och andra säkerhetsfrämjande åtgärder mot riskobjekt på ett bättre sätt än nu och utökas användningen av teknik som förbättrar säkerheten.

I enlighet med linjerna i programmet för den inre säkerheten ska vård- och omsorgsinrättningar skyddas med automatiska släckanläggningar, om inte andra metoder att nå en tillräcklig säkerhetsnivå kan påvisas på basis av en säkerhetsutredning.

Inrikesministeriet fastställde den 20 november 2007 en strategi för skydd av befolkningen. När strategin utarbetades beaktades de utvecklingslinjer som dragits upp i regeringsprogrammet, strategin för trygghet av samhällets vitala funktioner och den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen. Enligt strategin för skydd av befolkningen kan det på lång sikt inträffa förändringar i hotbilderna som är svåra att förutsäga och enligt strategin borde man också fortsätta att inrätta skyddsrum i hela landet. Den undre gränsen 600 kvadratmeter för skyldigheten att inrätta skyddsrum har dock visat sig vara tekniskt

och ekonomiskt oändamålsenlig. Enligt strategin revideras bestämmelserna om inrättande av skyddsrum och de våningsytor som ligger till grund för skyldigheten att inrätta skyddsrum utökas jämfört med nuläget. Också det nuvarande stela centralförvaltningsledda bestämmandet av skyddsorter slopas, liksom skyldigheten att inrätta allmänna skyddsrum. Också skyldigheten att inrätta skyddsrum i gamla byggnader som byggs om slopas och istandsättningen av gamla skyddsrum så att de överensstämmer med kraven enligt de rådande hotbilderna effektivteras.

I enlighet med programmet för den inre säkerheten ska avtalsbrandkårernas verksamhetsbetingelser förbättras när räddningslagen ses över.

Vid revideringen av räddningslagen har också beaktats de behov av att ändra bestämmelserna om räddningsväsendets förvaltningssystem som följer av den regionalisering av räddningsväsendet som genomfördes i början av 2004. Målet har också varit att genomgående modernisera räddningslagens bestämmelser.

2.2 De viktigaste förslagen

Räddningslagens uppbyggnad revideras så att de olika aktörernas skyldigheter framgår klarare än nu av lagen.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde motsvarar i praktiken den nuvarande räddningslagens tillämpningsområde. Bestämmelsen om tillämpningsområde har dock reviderats så att den motsvarar den föreslagna lagens uppbyggnad. Lagen får dessutom en ny bestämmelse om syfte.

Lagförslaget har ett särskilt kapitel med bestämmelser om allmänna skyldigheter. Samtidigt har innehållet i skyldigheterna i någon mån reviderats och språkdräkten har setts över. Uppgörandet av öppen eld, hygges- och halmbränning och anmälningskyldigheten i anslutning därtill har skärpts i förslaget.

Förpliktelserna i anslutning till byggnaders och andra objekts säkerhet har samlats i ett eget kapitel och bestämmelserna har också moderniserats. Bestämmelsen om byggnaders brandsäkerhet motsvarar i huvudsak räddningslagens nuvarande reglering. Jämfört med den nuvarande regleringen begrän-

sas dock bestämmelsens tillämpningsområde till säkerheten under den tid byggnaden är i användning. Förpliktelserna kompletteras i fråga om utrymningssäkerheten och räddningspersonalens säkerhet. I bestämmelsen har också förhindrandet av avsiktligt anlagda bränder uppmärksammas.

I fråga om byggnaders utgångar ingår bestämmelser som motsvarar förslaget om att byggnaders utgångar ska hållas framkomliga samt förbud mot att förvara föremål vid utgångarna i den nuvarande räddningslagen. Det föreslås att regleringen kompletteras med en förpliktelse att även i övrigt hålla utgångar och vägen till dem i sådant skick att de möjliggör säker och effektiv utrymning.

Agaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska vara skyldig att se till inte bara allmänna lokaler i byggnaden utan också att materiel, anordningar och andra arrangemang är funktionsdugliga och har underhållits och inspekterats och att andra motsvarande åtgärder har vidtagits också när säkerhetsarrangemangen i övrigt tjänar hela byggnaden. Den allmänna underhållsskyldigheten ska på motsvarande sätt som den nuvarande regleringen gälla alla brandsäkerhetsanordningar samt skyddsrummens utrustning och anordningar i hela byggnaden.

Bestämmelserna om sotning och rengöring av ventilation motsvarar i huvudsak den nuvarande regleringen. I bestämmelsen har dock intagits en ny förpliktelse att hålla stegar i skick. De ska fortfarande vara byggnadens ägares och innehavares skyldighet att se till att eldstäder och rökkanaler sotas. Fastighetens ägare och innehavare ska på motsvarande sätt som enligt den nuvarande regleringen beställa sotningstjänster från den producent av sotningstjänster som det lokala räddningsväsendet beslutat om.

Kravet på egen beredskap omfattar åtgärder i syfte att förebygga olyckor och farliga situationer samt beredskap att agera vid olyckor. Beredskapskravet gäller all verksamhet för de aktörer som specificeras i bestämmelsen. Regleringen motsvarar i stora drag den gällande regleringen.

Skyldigheten att ha egen beredskap är förknippad med skyldighet att göra upp en räddningsplan. Förpliktelserna att göra upp rädd-

ningsplan definieras klarare än nu som byggnadens innehavares ansvar. I stora affärscentrum ska räddningsplanen göras upp i samarbete med verksamhetsidkarna. Den nuvarande regleringen kompletteras så att på lagnivå föreskrivs om skyldighet att göra upp en räddningsplan för sådana för kulturegendomen värdefulla objekt där kulturegendomen kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka vara allvarliga.

Räddningsplaner för offentliga tillställningar ska göras upp för tillställningar som kan vara förenade med avsevärd risk för person- eller brandsäkerheten därför att ett stort antal människor deltar i tillställningen eller av någon annan särskild orsak. Det föreslås mera detaljerade bestämmelser om saken än nu.

Bestämmelserna om brandvarnare motsvarar i huvudsak den nuvarande regleringen. Regleringen har dock kompletterats så att i service- och stödboende ska verksamhetsidkaren vara skyldig att utrusta objektet med ändamålsenliga brandvarnare i stället för att skyldigheten som nu tillkommer de boende.

I vårdinrättningar samt service- och stödboende ska man redan för närvarande i samband med att räddningsplanen görs upp utreda hur nedsatt funktionsförmåga hos dem som befinner sig i byggnaden eller lokalen beaktas i beredskapen för farliga situationer. I den föreslagna lagen har intagits ett nytt krav på utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt service- och stödboende, som kompletterar och preciserar den nuvarande regleringen i räddningslagen. Jämfört med den nuvarande regleringen klarlägger den föreslagna regleringen det förfarande som ska iakttas vid bedömning av om utrymningssäkerheten är tillräcklig.

Enligt förslaget ska verksamhetsidkaren genom utredningar och planer som gjorts på förhand och genom åtgärder som vidtagits utgående från dem se till att de boende och de personer som vårdas kan lämna vårdinrättningen eller service- och stödboendet vid en eldsvåda eller någon annan farlig situation.

Verksamhetsidkaren ska göra en utredning om utrymningssäkerheten som grundar sig på kravet på utrymningssäkerhet. Den lokala

räddningsmyndigheten ska för sin del bedöma om de arrangemang och åtgärder som presenterats i utredningen om utrymningssäkerheten uppfyller lagens krav på utrymningssäkerheten.

Den lokala räddningsmyndigheten kan bestämma att en genomförandeplan för utrymningssäkerheten ska göras upp när det utgående från verksamhetsidkarens utredning om utrymningssäkerheten och ett eventuellt utrymningsförsök är uppenbart att platsen inte uppfyller lagens krav på utrymningssäkerheten.

Den lokala räddningsmyndigheten ska meddela den verksamhetsidkare som svarar för vårdinrättningens eller service- och stödboendets verksamhet ett föreläggande om utrymningssäkerhet när kravet på utrymningssäkerheten enligt räddningsmyndighetens bedömning inte kan uppfyllas med de åtgärder som anges i genomförandeplanen för utrymningssäkerheten.

Föreläggandet om utrymningssäkerhet ges som ett föreläggande att avhjälpa brister och i samma sammanhang kan man också ställa särskilda specificerade säkerhetskrav. Som ett särskilt säkerhetskrav kan objektet åläggas att installera t.ex. automatisk släckanläggning. Behovet av släckanläggning ska på nuvarande sätt bedömas utifrån en bedömning av riskerna hos det specifika objektet och släckanläggning kan vara nödvändig i objekt där tillräcklig utrymningssäkerhet inte kan säkerställas med andra åtgärder, t.ex. genom konstruktiva eller tekniska åtgärder eller genom att se till att personalen har tillräcklig beredskap.

Bestämmelserna om räddningsväsendets organisation och dess ansvar förblir i huvudsak oförändrade. Inrikesministeriet ska fortfarande ansvara för räddningsväsendets riksomfattande uppgifter. En särskild uppgift för regionförvaltningsverket ska vara att övervaka tillgången till räddningsväsendets tjänster och nivå på dem inom sitt område. Regionförvaltningsverket ska inte längre ha liknande operativa ledningsuppgifter som för närvarande. Kommunerna ska på nuvarande sätt ansvara tillsammans för räddningsväsendet inom de räddningsområden som statsrådet fattat beslut om.

Det föreslås att lagen om bildande av räddningsområden upphävs och att regleringen tas in i den föreslagna lagen. Samtidigt preciseras bestämmelserna om ändring av indelningen i räddningsområden. Det lokala räddningsverket ska på nuvarande sätt ha ett räddningsverk för skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet. Det lokala räddningsväsendet ska fortfarande kunna avtala om skötseln av vissa uppgifter inom räddningsväsendet med en frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår. Enligt lagförslaget ska avtal också kunna ingås med någon annan sammanslutning som är verksam inom räddningsbranschen. Sådana sammanslutningar kan vara t.ex. sjöräddningsföreningar.

Statliga räddningsmyndigheter är i fortsättningen direkt med stöd av lag inrikesministeriets räddningsöverdirektör och de tjänstemän vid inrikesministeriet och regionförvaltningsverket som denne förordnat. Det lokala räddningsväsendets räddningsmyndigheter definieras i huvudsak på ett sätt som motsvarar den nuvarande regleringen.

Uppgifterna inom räddningsväsendet åläggs för närvarande i regel det lokala räddningsväsendet direkt, dvs. den kommun eller samkommun som ansvarar för uppgifterna inom räddningsväsendet. Det föreslås att regleringen preciseras så att för det lokala räddningsväsendet (i praktiken i regel ett kollegialt organ) föreskrivs skyldighet att ansvara för räddningsväsendets servicenivå samt för att räddningsverkets verksamhet och sötningstjänster ordnas på ändamålsenligt sätt. Övriga uppgifter anvisas för tydlighetens skull räddningsverket direkt.

Räddningsväsendets servicenivå ska i enlighet med det som föreskrivs motsvara olycksriskerna. Bestämmelserna om kravet på servicenivå och det servicenivåbeslut som hänför sig till det motsvarar i stora drag den nuvarande regleringen.

Reglerna om släckvatten revideras. Leveransen av släckvatten ska basera sig på en släckvattenplan. I lagen definieras de olika parternas skyldigheter och uppgifter vid anskaffning och leverans av släckvatten. Grunderna för fördelningen av kostnaderna för leverans av släckvatten överenskomms mellan kommunen och det vattenverk som levererar

släckvatten i samband med att släckvattenplanen görs upp.

Räddningsverksamheten och de uppgifter som hör till den definieras i huvudsak på motsvarande sätt som enligt den nuvarande regleringen. Bestämmelserna preciseras dock så att de motsvarar räddningsväsendets nuvarande faktiska uppgifter inom räddningsverksamheten. I den bestämmelse som definierar räddningsverksamhetens innehåll ingår inte längre efterröjning och efterbevakning, eftersom den uppgiften i princip ankommer på objektets ägare och inte på räddningsmyndigheterna.

Räddningsledaren ska i enlighet med den föreslagna regleringen fatta ett uttryckligt beslut om att inleda och avsluta räddningsverksamhet när det är nödvändigt för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som tillkommer olika myndigheter och aktörer.

Det ska föreskrivas helt och hållet på lagnivå om ledningen i situationer där myndigheterna samarbetar i anslutning till räddningsverksamhet. Skyldigheten att delta i räddningsverksamhet begränsas jämfört med nuläget. Bestämmelsen om internationell räddningsverksamhet förblir i huvudsak oförändrad. I räddningslagen föreslås en ny bestämmelse om vad som är tillräcklig funktionsförmåga som krävs av dem deltar i räddningsverksamhet.

Avsikten med den nya bestämmelsen om brandutredning är inte att utvidga förpliktelserna att bedöma och utreda brandsakerna jämfört med nuläget. Syftet med bestämmelsen är att betona betydelsen av de åtgärder som avses i bestämmelsen för att förebygga eldsvådor och utveckla räddningsverksamheten. Också reglerna om undersökning av olyckor som utförs på inrikesministeriets förordnande preciseras i fråga om undersökningskommissionens sammansättning och rätt att få uppgifter.

Bestämmelsen om samarbete för att förebygga olyckor motsvarar i praktiken den nuvarande regleringen. I fråga om särskilda riskobjekt kompletteras regleringen genom att myndigheterna åläggs att samarbeta för att minska olycksriskerna. Riskobjekt som avses i bestämmelsen är t.ex. stödbostäder för personer med missbruksproblem.

Räddningslagen innehåller inte för närvarande någon uttrycklig bestämmelse om räddningsverkens permanenta samarbetsarrangemang. Enligt förslaget kan det lokala räddningsväsendet med stöd av ett avtal sköta uppgifter som enligt räddningslagen ankommer på det lokala räddningsverket även inom ett annat räddningsområde.

I den gällande räddningslagen uppräknas de myndigheter som är skyldiga att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet. Bestämmelsen om andra myndigheters uppgifter är av allmän natur och informativ. I praktiken innebär deltagande i räddningsverksamheten att myndigheterna sköter sina egna lagstadgade uppgifter i en räddningssituation. I den lagstiftning som gäller andra förvaltningsområden finns endast få särskilda bestämmelser där det föreskrivs om uttryckliga förpliktelser för myndigheten i samband med räddningsverksamhet. Enligt förslaget ska myndigheterna samt kommunala och statliga inrättningar och affärsverk vara skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten samt att vid olyckor och fara agera så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt. Genom den nya formuleringen och det föreslagna effektivitetskravet i bestämmelsen framhävs behovet av att olika myndigheter i tillräcklig grad förbereder sig på att sköta sina uppgifter i samband med räddningsverksamhet.

Räddningsplaner för objekt som medför särskild risk ska i fortsättningen utöver för de objekt som för närvarande berörs av planeringsskyldighet göras upp för rangeringsbangårdar enligt förordningen om transport av farliga ämnen på järnväg, för hamnområden enligt förordningen om transport och tillfällig förvaring av farliga ämnen på hamnområden samt för vissa av försvarsmaktens produktionsanläggningar.

Bestämmelserna om handräckning ses över bl.a. genom att räddningsmyndigheternas skyldighet att ge handräckning lyfts ur förordningen och upp på lagnivå.

I den föreslagna räddningslagen ingår ett eget kapitel om frivilligarbete och bestämmelserna har reviderats genom att bestämmelser om främjande av frivilligarbete, avtalsbrandkårers och andra samarbetsam-

manslutningars hälsoundersökningar samt arbetarskydd har fogats till lagen. I ett separat kapitel ingår en bestämmelse om det nya personregistret för dem som deltar i räddningsverksamheten med stöd av avtal. Syftet med de nya bestämmelserna är särskilt att förbättra avtalsbrandkårernas verksamhetsförsättningar.

Bestämmelserna om utbildning och behörighetsvillkor inom räddningsväsendet i lagförslaget motsvarar i huvudsak den nuvarande regleringen. Förutsättningarna för beviljande av dispens från behörighetsvillkoren ses över.

Bestämmelserna om sotningstjänster och sotning motsvarar i huvudsak den gällande regleringen. En person som kommer att avlägga yrkesexamen för sotare ska med vissa begränsningar också kunna utföra sotning självständigt under utbildningstiden.

Befolkningsskyddsuppgifterna ska i enlighet med det som sägs i bestämmelsen om tillämpningsområde fortfarande höra till räddningsväsendets och dess myndigheters uppgifter som en del av räddningsväsendets grundläggande uppgifter. Bestämmelserna om beredskap för befolkningsskyddet ska dock ses över. Beredskapsuppgifterna har i lagförslaget endast ålagts räddningsväsendets myndigheter och uppgifterna har preciserats. Övriga förvaltningsområdens befolkningsskyddsuppgifter sköts i princip på det sätt som lagstiftningen om de behöriga myndigheternas förvaltningsområde förutsätter. Myndigheterna ansvarar i enlighet med Genèvekonventionerna och lagstiftningen om förvaltningsområdet för befolkningsskyddsberedskapen. Lagförslaget innehåller inte någon bestämmelse som liknar den nuvarande om att inrikesministeriet och regionförvaltningsverket ska meddela anvisningar för att styra befolkningsskyddsplaneringen. Räddningsväsendets planer om befolkningsskyddsberedskap ska fortfarande genomföras som en del av planeringen av räddningsverksamheten och i samarbete med andra myndigheter på det sätt som föreskrivs i lagen.

Enligt den gällande lagen ska skyddsrum inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 600 kvadratmeter och byggnaden eller byggnadsgruppen används

som bostad eller arbetsplats. Den föreskrivna gränsen på 600 kvadratmeter för skyldigheten att inrätta skyddsrum gäller alla byggnadstyper vid nybyggnation. Enligt förslaget ska skyddsrum i fortsättningen inrättas i alla byggnader med en våningsyta som överstiger 1200 kvadratmeter. I fråga om industri-, produktions- och samlingsbyggnader samt lagerlokaler ska gränsen för skyldighet att inrätta skyddsrum dock vara 1500 kvadratmeter. Skyldigheten att inrätta ett nytt skyddsrum i samband med ombyggnad slopas och i stället åläggs skyldighet att istandsätta skyddsrum i samband med ändringar och reparationer. Bestämmelserna om beredskapen att ta i bruk skyddsrum lättas upp.

En kommun kan hos inrikesministeriet ansöka om befrielse från skyldigheten att bygga skyddsrum för ett visst område. För att en sådan lättnad ska beviljas förutsätts att befolkningsskyddet i området har säkerställts antingen med redan befintliga skyddsplatser eller på något annat sätt.

I lagen föreskrivs om allmän skyldighet för räddningsväsendet att övervaka de skyldigheter som i lagen ålagts var och en samt förpliktelserna i anslutning till byggnaders och andra objekts säkerhet. Räddningsverket ska fortfarande förrätta brandsyn som ett inslag i tillsynsuppgiften. Tillsynsuppgiften ska emellertid också inbegripa andra åtgärder.

De objekt där brandsyn ska förrättas ska inte längre på nuvarande sätt definieras i lagen eller i bestämmelser som utfärdas med stöd av den, utan räddningsverket anger de objekt där brandsyn ska förrättas i tillsynsplanen. Planen ska basera sig på den riskbedömning som gjorts i området. Syftet med den ändrade regleringen är att inrikta räddningsverkets tillsyn bättre än nu i enlighet med riskerna i området och andra särskilda tillsynsbehov. Förutom brandsyn ska den lokala räddningsmyndigheten övervaka handlingar, och syftet med detta är att säkerställa att objektet uppfyller förpliktelserna utgående från t.ex. räddningsplanen samt andra handlingar över brand- och utrymningssäkerheten. Tillsynen ska också ske i form av särskilda tillsynsprojekt och s.k. fälttillsyn vid behov tillsammans med andra tillsynsmyndigheter. I det kapitel som handlar om räddningsväsendets tillsynsuppgifter finns be-

stämmelser om tillsynsplan samt förrättande av brandsyn och övriga tillsynsuppgifter i anslutning till reformen. De nuvarande bestämmelserna om föreläggande att avhjälpa brister samt särskilda säkerhetskrav har också reviderats.

Bestämmelserna om tystnadsplikt, rätt att få uppgifter och räddningsväsendets personregister har setts över och de uppdateras så att de motsvarar den lagstiftning som ändrats efter det att den nuvarande räddningslagen stiftades. Det föreslås också att bestämmelserna om rätt att få uppgifter samt register revideras och preciseras så att rätten att få uppgifter och registreringsrätten motsvarar räddningsväsendets reviderade uppgifter.

Bestämmelserna om finansiering av räddningsväsendet samt avgifter, arvoden och ersättningar revideras. För närvarande utför myndigheterna sina uppgifter enligt räddningslagen avgiftsfritt. Enligt lagförslaget ska räddningsverket i fortsättningen kunna ta ut en avgift för brandsyn eller någon annan tillsynsåtgärd enligt tillsynsplanen. Räddningsverket kan också enligt prövning ta ut en avgift för ett uppdrag som har förorsakats av återkommande felaktig funktion hos en brandlarmanläggning som är ansluten till nödcentralen. Bestämmelserna om statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen, ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet, statliga understöd enligt prövning samt släckningskostnader för skogs- och terrängbränder motsvarar i huvudsak den nuvarande regleringen.

För närvarande kan det bli aktuellt att betala ersättning av statens medel för ett olycksfall som inträffat eller en yrkessjukdom som förorsakats i samband med räddningsverksamhet och befolkningsskydd. Ersättning kan betalas till en person som har förordnats att bistå vid räddningsverksamhet, förordnats att delta i befolkningsskyddsutbildning, hör till en avtalsbrandkår och inte annars har rätt till ersättning med stöd av lagen om olycksfallsförsäkring samt till en person som hör till en industri- eller anstaltsbrandkår som inte är området avtalsbrandkår och ett olycksfall inträffar då brandkåren deltar i räddningsverksamhet utanför inrättningen. Det föreslås att regleringen kompletteras så att också de som deltagit i räddningsverksamhet frivilligt

samt de som vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ med stöd av räddningslagens allmänna handlingsskyldighet också ska ha rätt till ersättningar. Genom räddningslagen upphävs samtidigt lagen om skadestånd för olycksfall vid räddning av människoliv (158/1935). Ersättning enligt räddningslagen kan beviljas den som vidtagit räddningsåtgärder i samband med eldsvådor och andra olyckor medan ersättning enligt den föreslagna lagen kan beviljas endast för ett olycksfall som inträffat i samband med räddning av människoliv. Ersättning för olycksfall och yrkessjukdom ska också alltid betalas om ett olycksfall har inträffat eller en yrkessjukdom förorsakats då en industri- eller anstaltsbrandkår har anlitats för räddningsverksamhet utanför inrättningen.

I 23 § i sjöräddningslagen (1145/2001) föreslås en motsvarande ändring så att ersättning kan betalas till en person som på eget initiativ har vidtagit de nödvändiga och möjliga åtgärder som situationen förutsätter för att rädda någon som är i fara.

Bestämmelserna om vite och hot om tvångsutförande motsvarar i huvudsak det som föreskrivs i den gällande räddningslagen. Bestämmelserna har dock precisats och formulerats mera exakt än för närvarande.

I lagen föreslås en ny bestämmelse om rätt för den lokala räddningsmyndigheten att bestämma om anordningar som säkerställer myndighetsnätets (radiotelefoner som används i räddningsverksamhet) tillgänglighet i byggnader och konstruktioner.

Lagförslagets ikraftträdandebestämmelse innehåller nödvändiga bestämmelser om indelningen i räddningsområden, planer, avtal, inrättande av skyddsrum, personregister, behörighetsvillkor samt andra centrala saker i anslutning till den nya lagens ikraftträdande. I ikraftträdandebestämmelsen anges de förordningar som inrikesministeriet utfärdat med stöd av den gamla räddningslagen och som avsikten är att ska förbli i kraft i samband med att den nya räddningslagen träder i kraft. Efter det att den nya räddningslagen trätt i kraft ersätts de ministerieförordningar som avses i bestämmelsen i den takt som det uppstår behov av att revidera deras innehåll.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

Allmänt om avgifter för de kommunala myndigheternas prestationer

Den gällande räddningslagen innehåller inte något motsvarande fullmakt att ta ut avgifter som många andra författningar som gäller kommunal myndighetsverksamhet. Med stöd av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) kan den lokala räddningsmyndigheten besluta om avgifterna för sina prestationer med stöd av lagen och om storleken på avgifterna i enlighet med principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Exempelvis i Mellersta Nylands räddningsverks område är avgiften för handläggning av lagstadgad anmälan från verksamhetsidkare som bedriver liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier till räddningsmyndigheten för närvarande 159 euro och för inspektion av produktionsanläggningar enligt nämnda lag 318 euro.

Med stöd av markanvändnings- och bygglagen (132/1999) har kommunen rätt att för byggnadstillsynsmyndighetens uppgifter ta ut en avgift enligt grunder som bestäms i en av kommunen godkänd taxa. Exempelvis i Helsingfors är den allmänna avgiften för bygglov 383,97 euro och till den läggs en avgift på 4,56 euro per kvadratmeter. Finlands Kommunförbund har i sin avgiftsrekommendation för byggkontrollen föreslagit att omkostnaderna för byggkontrollen helt och hållet ska täckas med avgifter som tas ut hos byggarna. Man har ansett att det behövs tillräckliga avgiftsinkomster för att trygga byggkontrollens verksamhetsförutsättningar samt för att balansera uppgifterna och resurserna.

I lagarna om miljö- och hälsoskydd, bl.a. lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004), föreskrivs att den kommunala tillsynsmyndigheten ska ta ut en avgift hos verksamhetsidkaren för inspektioner enligt den av kommunen godkända tillsynsplanen. Tillsyn över föreskrifter som meddelats på grund av inspektioner är i allmänhet också en avgiftsbelagd prestation.

Beslut om avgiftsgrunderna och taxan fattas av kommunen, dock så att storleken på avgiften motsvarar högst kostnaderna för åtgärden. Avgiften för inspektion har i allmänhet varit 100-500 euro beroende på bl.a. den arbetsinsats som inspektionen krävt. Avsikten har varit att avgifterna för tillsynen ska användas för att utveckla resurserna för den kommunala miljö- och hälsoskyddstillsynen.

Avgiftsbelagd brandsyn

Enligt 96 § i lagförslaget ska räddningsverket kunna ta ut en avgift för brandsyn eller någon annan tillsynsåtgärd enligt tillsynsplanen.

Huvudsyftet med avgifterna är att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för räddningsväsendets tillsynsmyndighet på lokal nivå. Beslut om storleken på de avgifter som tas ut fattas av det lokala räddningsväsendet i den taxa som det godkänner. Det lokala räddningsväsendet ska fastställa de avgifter som tas ut för dess prestationer så att de motsvarar högst beloppet av de totala kostnaderna för produktionen av prestationen, dvs. självkostnadsvärdet.

Om en inspektionsavgift på 300 euro skulle ha tagits ut för brandsyn i specialobjekt enligt den gällande räddningslagen, skulle avgiftsinkomsterna ha varit sammanlagt cirka 11 miljoner euro i hela landet 2008.

Brandsyn förrättas på grundval av de risker som definierats i tillsynsplanen. De objekt där brandsyn ska förrättas har möjlighet att påverka avgifterna för brandsynen. Om objektet har skött sina beredskaps- och andra säkerhetsförpliktelser enligt räddningslagen på korrekt sätt, kan brandsyn förrättas mera sällan. Om förpliktelserna har försummats, förrättas brandsyn oftare, så att man får upp objektets säkerhetsnivå på den nivå som lagen kräver. Objektet kan också påföras tilläggsavgifter för tillsynen över att förordnande att avhjälpa brister som förelagts vid brandsyn uppfylls.

Kostnader för kravet på utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt service- och stödboende

I 18 § i lagförslaget bestäms om krav på utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt service- och stödboende.

År 2009 genomförde inrikesministeriet en enkät om brandsäkerheten i vårdinrättningar samt gruppboendeenheter för specialgrupper i hela landet. Enligt räddningsverkens uppgifter om brandsyner finns det ungefär 4000 objekt som är skyldiga att göra säkerhetsutredning.

I undersökningen kartlades särskilt huruvida säkerhetsutredningar gjorts och automatiska släckanläggningar installerats. Enligt undersökningen hade 89 % av verksamhetsställena gjort säkerhetsutredning, av dem 22 % i samband med bygglovsförfarandet och 78 % därför att lagstiftningen om räddningsväsendet förpliktar till säkerhetsutredning i existerande byggnader.

Som slutresultat av säkerhetsutredningen hade 41 % kommit fram till att det var nödvändigt att skydda lokalerna med automatisk släckanläggning. Ett undantag utgjorde emellertid verksamhetsställena inom barnskyddet, t.ex. familjehem, där resultatet endast i några fall var att man installerade en släckanläggning. Också av inrättningarna och boendeservicen inom missbrukarvården har bara 16 % stannat för automatisk släckanläggning.

Ungefär hälften av verksamhetsställena var utrustade med automatisk släckanläggning. I en tredjedel hade installationen gjorts i samband med byggandet, i en tredjedel i samband med ombyggnad och i en tredjedel som en separat åtgärd. Installationskostnaderna hade varierat mellan 13 000 och 800 000 euro, för största delen hade kostnaderna varit under 100 000 euro. Särskilt i små objekt har kostnaderna sjunkit de senaste åren. Understöd för kostnaderna hade man vanligtvis fått från Penningautomatföreningen eller Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet. Understödet har varit 12–100 % av de totala kostnaderna för anskaffning av en automatisk släckanläggning. Enligt Penningautomatföreningens understödsbeslut var installationskostnaderna för släckanläggningar i medeltal 73 euro per kvadratmeter.

Underhållskostnaderna för en släckanläggning är cirka 500 euro om året. Därtill kommer kostnader för brandlarmanläggningen på cirka 500 euro och eventuell vattenavgift, som t.ex. i Helsingfors är 2000 euro.

Avgift för felaktig funktion hos brandlarmanläggningar

Enligt 96 § i lagförslaget kan räddningsverket enligt egen prövning ta ut en avgift för ett uppdrag som har förorsakats av återkommande felaktig funktion hos en brandlarmanläggning som är ansluten till nödcentralen.

År 2008 utgjorde larmuppdragen från automatiska brandlarmanläggningar ungefär 22 % av räddningsverkens larmuppdrag. Antalet fastigheter vars automatiska brandlarmanläggning är ansluten till nödcentralen är cirka 15 300. De relativt sett flesta felaktiga brandlarmen kom från 500 fastigheter, och det sammanlagda antalet felaktig larm från dem var 5100. Som värst har en brandbil besökt de hundra objekt som förorsakat flest felaktiga uppdrag sammanlagt 1800 gånger.

Målet med den föreslagna uppgiften är att minska antalet felaktiga brandlarm i de fastigheter där man trots upplysning och rådgivning inte har vidtagit några åtgärder för att minska de felaktiga brandlarmen.

Mellersta Nylands räddningsverk har utgående från uppgifterna från det första halvåret 2007 uppskattat att man använder ungefär 12 % av alla arbetstimmar som går åt till larmuppdrag för larmuppdrag som förorsakats av automatiska brandlarmanläggningar. Samtidigt uppskattades att ett larmuppdrag (kontrolluppdrag) som förorsakats av en automatisk brandlarmanläggning innebär kostnader på 1800 euro för räddningsverket.

Om man skulle ta ut en avgift från och med t.ex. det fjärde felaktiga brandlarmet under ett kalenderår, skulle 1430 fastigheter ha varit tvungna att betala en avgift 2008. Detta är under 10 % av alla objekt som är utrustade med automatisk brandlarmanläggning. Dessa fastigheter förorsakade sammanlagt 9400 ogrundade uppdrag, dvs. nästan hälften av alla felaktiga brandlarm. Avgiftens storlek skulle basera sig på de arbetstimmar som använts för uppdraget, bränslekostnaderna, slitage på materiel och kostnaderna för upprätt-

hållande av beredskapen på grund av felaktiga uppdrag. Avgiften kan vara högst lika stor som självkostnadsvärdet. Om avgiften skulle vara t.ex. 500 euro, skulle sammanlagt 2 500 000 euro inflyta i avgifter med 2008 års antal larm. Avgifterna för den fastighet som förorsakat mest uppdrag skulle enligt denna räkneregel vara 28 500 euro om året.

Kostnader för inrättande av skyddsrum

I slutet av 2006 fanns det 42 000 skyddsrum i Finland och de hade skyddsplatser för sammanlagt 3,5 miljoner personer. Det sammanlagda värdet av skyddsrummen är cirka 4 miljarder euro.

På 2000-talet har det inrättats i medeltal 1000 skyddsrum med totalt 80 000 skyddsplatser om året. Varje år används uppskattningsvis cirka 80 miljoner euro för att inrätta skyddsrum, och ungefär hälften av detta är tilläggskostnader som beror på lokalens befolkningsskyddsegenskaper (kostnader som överstiger de normala byggkostnaderna).

Av skyddsrummen inrättas 43 % i bostadshus och 33 % i industri-, lager- och affärsbyggnader. Resten inrättas i bl.a. affärs-, kontors-, sjukhus och skolbyggnader. Den genomsnittliga storleken på skyddsrummen är 66 kvadratmeter.

Med regleringen enligt lagförslaget skulle antalet skyddsrum som inrättas per år i industri-, lager- och samlingsbyggnader minska med cirka 65 %. I fråga om andra byggnader skulle antalet skyddsrum som inrättas per år minska med cirka 45 %. Om skyldigheterna att inrätta skyddsrum ändras i enlighet med lagförslaget skulle kostnaderna för inrättandet av skyddsrum minska med cirka 21 miljoner euro per år.

Enligt lagförslaget ska närmare bestämmelser om skyddsrummens storlek, konstruktion och läge utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om tekniska detaljer hos skyddsrummen ska utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. I samband med att den nya räddningslagen träder i kraft är avsikten att ändra regleringen på förordningsnivå så att de konstruktiva kraven på skyddsrum i stålbetong och bergsskyddsrum revideras. På grund av de nya bestämmelserna uppskattas byggkostnaderna för skyddsrum sjun-

ka med ungefär 10 %, dvs. sammanlagt ungefär 8 miljoner euro per år.

Enligt lagförslaget ska i samband med reparationer och ändringar som kan jämföras med uppförande av en byggnad samt när ändamålet med byggnaden ändras även skyddsrummet istandsättas så att det i tillämpliga delar uppfyller kraven på tekniska detaljer hos skyddsrum i förordning av inrikesministeriet. Särskilt de skyddsrum som inrättades åren 1954—1971 och där det finns sammanlagt en miljon skyddsplatser (10 000 skyddsrum) är i behov av istandsättning. Det uppskattas att skyddsrummen kan istandsättas på 40 år och de årliga kostnaderna för istandsättningen uppskattas till cirka 2 miljoner euro.

Kostnader för ordnande av hälsoundersökningar

I 53 § föreslås bestämmelser om skyldighet att för rökdykare som hör till en avtalsbrandkår som avses i 25 § och en annan sammanslutning som ingått avtal och för personer som utför annat motsvarande tungt arbete ordna sådana av uppgifterna påkallade hälsoundersökningar som är avsedda att förebygga och bekämpa risker och olägenheter för hälsan som beror på arbete som hör till räddningsverksamheten och på arbetsförhållandena samt att skydda och främja personens säkerhet, arbetsförmåga och hälsa och som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i 12 § i lagen om företagshälsovård och annan förebyggande service till den del som personerna inte har rätt till företagshälsovård enligt lagen om företagshälsovård på grund av sitt anställningsförhållande. Alla avtalsbrandkårister och andra personer som hör till sådana sammanslutningar som avses i bestämmelsen betalas inte lön från sammanslutningen eller räddningsverket för skötseln av uppgifter som hör till räddningsverksamheten. De står således inte i samtliga fall i anställningsförhållande till sammanslutningen eller räddningsverket, varvid någon arbetsgivare som skulle vara ansvarig för företagshälsovården i enlighet med lagen om företagshälsovård inte kan påvisas.

Förhållandet mellan räddningsverket och avtalsbrandkårsföreningen eller någon annan sammanslutning som avses i bestämmelsen grundar sig till alla delar på avtalet dem emellan. I avtalet ska man bl.a. komma överens om vilkendera avtalsparten som ansvarar för de förpliktelser som föreskrivs i 53 §. I avtalet ska intas bestämmelser om omfattningen av och innehållet i den service som ordnas. I avtalet ska intas bestämmelser om omfattningen av och innehållet i den service som ordnas endast till den del som den service som avses i bestämmelsen inte har ordnats på något annat sätt i den omfattning som 53 § förutsätter, t.ex. av personens arbetsgivare i det civila.

I praktiken är det i regel räddningsverken som har skött om hälsoundersökningarna för avtalsbrandkårister som deltar i räddningsverksamhet och särskilt personer som deltar i rökdykningsverksamhet (fastställande av rökdykningskompetens). Den föreslagna skyldigheten bedöms inte medföra några avsevärt större kostnader för räddningsverken och avtalsbrandkåreerna.

Räddningsmyndighetens rätt att få uppgifter avgiftsfritt

Enligt 87 § i lagförslaget ska den lokala räddningsmyndigheten avgiftsfritt tillstålla inrikesministeriet, regionförvaltningsverket och Räddningsinstitutet uppgifter om räddningsväsendets prestationer, resurser, arrangemang och andra beredskapsåtgärder samt uppgifter ur åtgärdsregistret som behövs för statistik. Till skillnad från de nuvarande bestämmelserna konstateras att uppgifterna ska lämnas avgiftsfritt, vilket dock motsvarar praxisen i dag. Behovet av att lämna uppgifter enligt bestämmelsen är relativt litet, eftersom uppgifter i åtgärdsregistret får enligt lagen även annars behandlas av statliga räddningsmyndigheter i inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets tjänst. Räddningsinstitutet sköter det tekniska förandet av åtgärdsregistret och det har rätt att använda uppgifterna i registret för att göra upp statistik.

Enligt 88 § i lagförslaget ska den regionala räddningsmyndighet som utför brandutredning och en undersökningskommission som

undersöker en olycka ha rätt att avgiftsfritt få för undersökningen nödvändiga handlingar av företrädaren för olycksplatsen och uppgifter av myndigheterna. I den gällande lagen nämns principen om avgiftsfrihet inte uttryckligen, trots att uppgifter i samband med undersökningar i regel har lämnats ut avgiftsfritt.

Enligt 89 § i lagförslaget ska räddningsmyndigheten ha rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för att planera och fullgöra räddningsverksamheten samt för att sköta tillsynsuppgifter ur de register som specificeras i bestämmelsen. Rätten att få uppgifter ska gälla uppgifter i register som förs av Befolkningsregistercentralen, Lantmäteriverket, Statistikcentralen och flera andra aktörer. För närvarande föreskrivs det inte uttryckligen att det ska vara avgiftsfritt att få byggnadsuppgifter enligt 37 § i den gällande lagen. I praktiken har ändå nämnda uppgifter tillställts räddningsmyndigheterna även utan ersättning. Med tanke på det allmänna intresset och människornas säkerhet är det ändamålsenligt att räddningsverksamheten och planeringen av den samt räddningsväsendets tillsynsuppgifter inte försvåras därför att de uppgifter som räddningsmyndigheterna behöver skulle vara avgiftsbelagda. Det är kommunernas lagstadgade uppgift att sköta uppgifterna inom räddningsväsendet och för att uppgifterna ska vara avgiftsfria talar bl.a. målet att minimera de ekonomiska belastningar som lagstadgade uppgifter medför för kommunerna.

Enligt 90 § 1 mom. i lagförslaget ska räddningsmyndigheten ha rätt att avgiftsfritt få uppgifter för att reservera personal för befolkningsskyddsuppgifter. I 52 § i den gällande räddningslagen föreskrivs redan för närvarande att en del av de uppgifter som avses i den föreslagna paragrafen ska ges avgiftsfritt. Enligt 90 § 2 mom. i lagförslaget ska räddningsmyndigheten ha rätt att avgiftsfritt få uppgifter ur myndigheternas register om byggnader för befolkningsskyddet och förberedelserna för det. I motsvarande bestämmelse i den gällande räddningslagen föreskrivs inte uttryckligen om avgiftsfrihet. Enligt 90 § 3 mom. i lagförslaget ska räddningsmyndigheterna och kommunikationsministeriet ha rätt att avgiftsfritt få uppgifter

för evakuering och annat befolkningsskydd. I 52 § 3 mom. i den gällande räddningslagen föreskrivs nu om avgiftsfrihet för motsvarande uppgifter. Enligt 90 § 4 mom. i lagförslaget ska kommunikationsministeriet dessutom ha rätt att avgiftsfritt få uppgifter ur det riksomfattande informationssystemet för styrning av vägtransporter vilket baserar sig på myndigheternas uppgifter om beredskap under undantagsförhållanden. Den gällande räddningslagen innehåller en motsvarande avgiftsfrihetsprincip.

Räddningsverken behöver t.ex. uppgifter enligt 89 § 1 mom. 2 punkten i lagförslaget i samband med utarbetandet av räddningsväsendets servicenivåbeslut enligt 29 § i lagförslaget (med 1—4 års mellanrum) som bakgrundsinformation för bedömningen av riskerna i området. Nämnade uppgifter levereras av Statistikcentralen och den debiterar cirka 20 000 euro för en rutdatabas som omfattar hela Finland.

För övervakningsregistret enligt 93 § i lagförslaget (uppgifter om brandsyn) behöver räddningsverken 2—4 gånger om året en uppdatering av byggnadsdatabasen ur registren enligt 89 §. Befolkningsregistercentralens expeditionsavgift för uppgifterna är cirka 170 euro samt dessutom 0,06 euro per byggnad. Beräknad utgående från räddningsverkens kostnader 2008 och 2009 kostar en uppdatering av byggnadsdatabasen ungefär 47 000 euro per år för samtliga räddningsverk i landet. Bland annat i samband med ändringar i myndigheternas verksamhetsområden medför uppdateringen av uppgifterna större kostnader än normalt.

Kostnader för släckvattenarrangemang

Enligt den gällande räddningslagen sörjer kommunen inom sitt område för att det lokala räddningsväsendet har tillgång till släckvatten. I motsvarighet till den nuvarande regleringen föreskrivs i 30 § i lagförslaget att det fortfarande är varje kommuns självständiga skyldighet att sörja för anskaffningen av släckvatten för räddningsverkets behov. För närvarande kommer kommunerna och vattentjänstverken fritt överens om ersättning för eventuella kostnader för leverans av släckvatten. I praktiken har kommunerna i regel

inte erlagt någon separat avgift till vattentjänstverken för leverans av släckvatten (för konstruktionskostnader eller för släckvatten). Enligt den föreslagna regleringen ska kommunen vara skyldig att avtala om grunderna för fördelningen av kostnaderna för leverans av släckvatten med det vattentjänstverk som levererar släckvatten i samband med att släckvattenplanen görs upp. Eftersom leveransen av släckvatten från vattentjänstverkets nätverk betjänar verkets kunder relativt jämnt och den mängd vatten som tas från nätverket är relativt liten och det är svårt att mäta den använda vattenmängden, vore det ändamålsenligt att det inte heller i fortsättningen tas ut avgifter för släckvattnet. I släckvattenplanen ska man också komma överens om de principer som ligger till grund för fördelningen av kostnaderna för underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer mellan den kommun eller det lokala räddningsverk som ansvarar för anskaffningen av släckvatten samt det vattentjänstverk som ansvarar för leveransen av släckvatten. Det är motiverat att vattentjänstverket deltar i kostnaderna för underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer, eftersom dessa anordningar också används för behov av underhåll och service på vattenledningsnätet. Den föreslagna nya regleringen som är mera exakt än den närvarande och som klarlägger olika parter ansvar och skyldigheter vid leveransen av släckvatten bedöms inte medföra avsevärt större kostnader för kommunerna än för närvarande.

Kostnader för de särskilda säkerhetskrav som gäller myndighetsnätets tillgänglighet

Enligt 109 § i lagförslaget ska den lokala räddningsmyndigheten kunna bestämma att ägaren till en byggnad eller konstruktion ska skaffa anordningar som säkerställer myndighetsradionätets tillgänglighet och se till att de är i funktionsdugligt skick.

Anskaffnings- och installationskostnaderna för anordningarna uppskattas i regel till 3 000—50 000 euro, beroende på byggnadens storlek och konstruktiva egenskaper. Kostnaderna för bredbandsförstärkare och antenner i anslutning därtill som förbättrar tillgängligheten i fråga om myndighetsnät

som installerats i en sammanhängande källar-lokal är från cirka 3 000 euro. Kostnaderna för de åtgärder som behövs i en stor sammanhängande lokal (t.ex. ett sjukhus källar-lokaler) med en bredbandsförstärkare och kablar är från cirka 25 000 euro. Kostnaderna för åtgärder som förutsätter flera bredbands-förstärkare är enligt uppskattning cirka 50 000 euro (t.ex. tunnlar och industribygg-nader med metallkonstruktioner). I exception-nellt stora och vidsträckta objekt kan kostna-derna bli ännu större än så. De årliga under-hållskostnaderna för anordningarna är cirka 10 % av anskaffningskostnaderna för dem.

Ersättning av statsmedel för olycksfall i sam-band med räddningsverksamhet

Det föreslås att kretsen av ersättningstagare i fråga om olycksfall och yrkessjukdomar som ersätts med stöd av räddningslagen ut-vidgas till vissa delar. Berättigade till ersätt-ning ska i fortsättningen vara även sådana som frivilligt deltagit i räddningsverksamhet samt personer som vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ med stöd av den allmänna handlingsskyldigheten i räddningslagen. Samtidigt upphävs genom räddningslagen la-gen om skadestånd för olycksfall vid rädd-ning av människoliv (158/1935). Ersättning för olycksfall och yrkessjukdom ska också alltid betalas om ett olycksfall har inträffat eller en yrkessjukdom förorsakats då en in-dustri- eller anstaltsbrandkår har anlitats för räddningsverksamhet utanför inrättningen. De ersättningar som avses i räddningslagen betalas av statens medel och ersättningsären-den behandlas av Statskontoret. De föreslag-na utvidgningarna beräknas inte ha någon be-tydande inverkan på beloppet av de ersätt-ningar som staten betalar.

Efter lagens ikraftträdande följs lagens ekonomiska konsekvenser upp särskilt i fråga om kravet på utrymningssäkerhet i vårdin-rättningar samt service- och stödboende samt kostnaderna för inrättande av skyddsrum.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Enligt förslaget övergår man från brandsy-ner som noga reglerats i förordningar till ett system där räddningsverket utgående från en tillsynsplan som det själv utarbetat och som grundar sig på riskbedömning fullgör sin lagbestämda tillsynsskyldighet. Det nya sy-stemet innebär inte att räddningsväsendets resursbehov ökar. De avgifter som ska tas ut för brandsyner enligt tillsynsplanen täcker en del av kostnaderna för verksamheten.

Lagförslaget innehåller inte heller i övrigt några sådana reformer som skulle utöka kostnaderna för myndighetsverksamheten kännbart.

De avgifter som ska tas ut för felaktiga brandlarm beräknas minska räddningsver-kens och deras avtalsbrandkårens uppdrag så att de resurser som eventuellt frigörs och den tillbudsstående arbetstiden kan användas för bl.a. upplysnings-, styrnings- och rådgiv-ningsuppgifter samt för räddningsverkens nya tillsynsuppgift.

Lagförslagets reviderade bestämmelser om myndigheternas samarbete för att förebygga olyckor och inom räddningsverksamheten ef-fektiverar myndigheternas möjligheter att ar-beta för att lagens mål ska uppnås.

Strävan med revideringen av bestämmel-serna om räddningsväsendets organisation är att klarlägga olika aktörers uppgifter inom räddningsväsendet.

Räddningsmyndigheternas utvidgade rätt att avgiftsfritt få tillgång till uppgifter som behövs för räddningsverksamheten och till-synsuppgifterna förbättrar i praktiken rädd-ningsverkens möjligheter att fullgöra den fö-reskrivna beredskaps- och tillsynsuppgiften på ett högklassigt sätt.

3.3 Konsekvenser för miljön

Enligt lagförslaget ska räddningsverket inom sitt område övervaka att räddningsla-gen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas när det är fråga om de allmänna skyldigheter som ankommer på var och en och särskilt i fråga om de arrange-mang som hänför sig till byggnaders och andra objekts säkerhet. Förutom att tillsynen minskar antalet eldsvådor kan den också an-

tas ha mera omfattande konsekvenser som är bra för miljön. Valfungerande och tillräckligt övervakade säkerhetsarrangemang i byggnader och andra objekt bidrar till att minska sådan miljöbelastning som kan förorsakas av att t.ex. farliga och eldfängda ämnen förvaras och används i strid med bestämmelserna.

Konsekvenserna för miljön av inrättandet av skyddsrum kan inte betraktas som betydande jämfört med konsekvenserna för miljön av annat byggande. Skyddsrummen används i praktiken alltid för något ändamål även under normala förhållanden. Man försöker använda skyddsrummen på ett mångsidigare sätt under normala förhållanden genom att den tid inom vilken skyddsrummet ska kunna tas i bruk förlängs från ett dygn till tre dygn. Att skyddsrum kan användas som t.ex. idrottshallar eller parkeringar under normala förhållanden minskar behovet att inrätta nämnda lokaler separat. Inrättandet av skyddsrum är en fast del av helheten när en fastighet bebyggs. Av denna orsak avviker inte konsekvenserna för miljön av inrättandet av skyddsrum från annat byggande. Livscykeln för skyddsrum i stålbetong är cirka 100 år och för skyddsrum som inrättas i berget hundratals år.

3.4 Samhälleliga konsekvenser

Det primära målet med utvecklandet av lagstiftningen om räddningsväsendet och systemet för räddningsväsendet är att minska antalet olyckor och de skador som de förorsakar samt att upprätthålla en trygg livskvalitet. Reformens strategiska mål hänför sig till räddningsväsendets verkningsfullhet, effektivitet och servicesystem. Målet är också att förbättra effektiviteten så att räddningsväsendets resurser, personalen, yrkesskickligheten och materielen, utnyttjas på bästa möjliga sätt. Räddningsväsendets servicesystem bör omfatta hela landet på det sätt som riskområdena förutsätter och professionellt.

Under femtio års tid har vårt land till rimliga kostnader fått ett fungerande skyddsrumsbestand som ska skydda befolkningen under undantagsförhållanden. Det är inte ändamålsenligt att utgående från kortsiktiga riskbedömningar företa några betydande ändringar i fråga om inrättandet av skyddsrum,

eftersom skyddsplatser kan åstadkommas endast som resultat av långsiktig byggverksamhet. Skyddsrum inrättas i samband med annat byggande, så även av denna orsak är det inte motiverat att väldigt ofta ändra grunderna för inrättandet av skyddsrum. Kostnadsbesparande lösningar bör emellertid utvecklas men så att skyddsnivån inte försämras väsentligt.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Den 7 september 2007 tillsatte inrikesministeriet ett projekt som avsåg en preliminär utredning om en reform av räddningslagen. Syftet med projektet var att utreda behoven av att revidera räddningslagen med avseende på bestämmelserna om förebyggande av olyckor, befolkningsskyddssystemet och inrättandet av skyddsrum. Projektet skulle också utreda andra eventuella behov av att revidera räddningslagen. Bakom utredningen låg de förändringar som inträffat i systemet med räddningsväsendet samt utvecklingslinjerna för räddningsväsendet i regeringsprogrammet, strategin för trygghet av vitala samhällsfunktioner, programmet för den inre säkerheten samt strategin för skydd av befolkningen. Promemoriorna från den preliminära utredningen blev klara våren 2008. Utgående från projektet gällande den preliminära utredningen tillsatte inrikesministeriet i juli 2008 ett projekt för revision av räddningslagen som hade som mål att bereda en ny räddningslag. För projektet tillsattes en ledningsgrupp samt en arbetsgrupp jämte beredningssektioner. Som grund för den fortsatta beredningen utarbetade beredningssektionerna promemior om förebyggandet av olyckor, befolkningsskyddet samt andra behov av att ändra räddningslagen. I projektets arbetsgrupp och sektioner har funnits företrädare för inrikesministeriet och dessutom Finlands Kommunförbundet och landets räddningsverk. Flera olika samråd har ordats under projektiden. I det medborgarforum som upprätthålls av justitieministeriet (dinasikt.fi) har medborgarna hörts två gånger i samband med beredningen av räddningslagen, den första gången i samband med den preliminära ut-

redningen och den andra gången när utkastet till proposition var på remiss. Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriet.

4.2 Remissyttranden

Utlåtande om lagförslaget har begärts av samtliga ministerier, länsstyrelserna, Ålands landskapsregering, räddningsverken, viktiga myndigheter inom centralförvaltningar och sammanslutningar med uppgifter som anknyter till räddningsväsendet, Finlands Kommunförbund, frivilliga organisationer inom räddningsbranschen och flera andra medborgarorganisationer, nödcentralsverket, Räddningsinstitutet, vissa arbetsgivar- och arbetstagarförbund och andra intresseorganisationer som är verksamma inom räddningsväsendet. Dessutom har utlåtande begärts av vissa kommuner i Finland.

I utlåtandena understöddes i regel de lagstiftningsmässiga lösningarna i utkastet till lag. Det ansågs motiverat att räddningslagens struktur revideras. Merparten av remissinstanserna ansåg det motiverat att bestämmelserna om förebyggandet av olyckor och bodesäkerheten revideras. Övergången från den nuvarande verksamheten som bygger på brandsyn till övervakning som baserar sig på riskbedömning ansågs allmänt som en välmotiverad reform. I vissa utlåtanden framfördes dock oro för brandsynen i bostäder med ett system enligt den föreslagna nya regleringen. Inställningen till avgiftsbelagd brandsyn enligt en tillsynsplan var övervägande positiv. Avgiftsbelagd brandsyn i bostadsbyggnader betraktas dock inte som motiverad och rimlig i många utlåtanden. Kraven på utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt service- och stödboende betraktades i regel som motiverade. I vissa utlåtanden motsatte man sig i första hand av ekonomiska orsaker möjligheten enligt den föreslagna regleringen att den lokala räddningsmyndigheten bestämmer att en automatisk släckanordning ska inrättas i anslutning till bestämmelserna om utrymningssäkerhet. På motsvarande sätt motsatte man sig i vissa utlåtanden i första hand av ekonomiska orsaker den reglering enligt vilken den lokala räddnings-

myndigheten för att trygga behörig räddningsverksamhet skulle ha rätt att ålägga byggnadens ägare att skaffa anordningar som säkerställer myndighetsnätets användbarhet och se till att de är i funktionsdugligt skick. Rätten för räddningsmyndigheterna att avgiftsfritt få uppgifter ur myndigheternas register för räddningsverksamheten och tillsynsuppgifter understöddes allmän i utlåtandena. I vissa utlåtanden ansåg man emellertid att också räddningsmyndigheterna borde betala för de uppgifter som de behöver i sina uppgifter. I flera utlåtanden föreslogs att den reglering som gäller rätt för det lokala räddningsväsendet att besluta om ordnande av sotningstjänster i området skulle strykas ur lagen. I vissa utlåtanden föreslogs att skyldigheten att inrätta skyddsrum skulle slopas och i flera utlåtanden ansåg man det motiverat att utöka de byggnadsytor som i samband med remissbehandlingen föreslagits ligga till grund för skyldigheten att inrätta skyddsrum. Regleringen i syfte att förbättra avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar och främja den frivilliga verksamheten ansågs nödvändig, även om regleringen ansågs otillräcklig och bristfällig i vissa organisationers utlåtanden. Det som framförts i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats i samband med den fortsatta beredningen.

5 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om koncentring av tillsynsuppgifter som gäller kemikalieprodukter till Säkerhets- och kemikalieverket är under beredning och lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2011. Samtidigt är avsikten att eventuellt ändra Säkerhetsteknikcentralens namn till Säkerhets- och kemikalieverket. Om nämnda regeringsproposition kommer till Riksdagen för behandling samtidigt med den regeringsproposition som gäller räddningslagen borde 89 § 1 mom. 3 punkten och 91 § 5 mom. i förslaget till räddningslag ändras så att de motsvarar Säkerhetsteknikcentralens eventuella nya namn.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Räddningslag****1 kap. Allmänna bestämmelser**

1 §. Syfte. Den gällande räddningslagen innehåller ingen bestämmelse som skulle definiera lagens syfte. I förslaget är lagens syfte skrivet i icke-förpliktande form och avsikten är att på allmän nivå uttrycka räddningsväsendets verksamhetsidé. Genom räddningslagen försöker man skapa sådana förutsättningar i samhället att människor, sammanslutningar och myndigheter kan förebygga olyckor och förbereda sig på att begränsa och bekämpa skador och följder av olyckor i sin livsmiljö och verksamhet. Genom räddningssystemet enligt räddningslagen försöker man å andra sidan säkerställa att människor får den organiserade hjälp de behöver när olyckor är överhängande eller har inträffat och att verkningarna av en olycka blir så små som möjligt för individer och vitala samhällsfunktioner.

2 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att räddningslagens uppbyggnad och bestämmelsernas systematik revideras. Av denna anledning har bestämmelsen om lagens tillämpningsområde formulerats så att den motsvarar den föreslagna lagens uppbyggnad. Trots att lagens uppbyggnad har reviderats motsvarar den föreslagna nya räddningslagens tillämpningsområde den gällande räddningslagens tillämpningsområde så att det innefattar förebyggande av olyckor, räddningsverksamhet och befolkningsskydd. Inga förändringar sker i räddningsväsendets verksamhetsområde.

Enligt 1 mom. föreskrivs i lagen om enskildas, företags samt andra sammanslutningars och juridiska personers skyldigheter som ansluter sig till att förebygga eldsvådor och andra olyckor, egen beredskap, skyldigheten att inrätta och underhålla skyddsrum samt att delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten och i befolkningsskyddsutbildning.

I den föreslagna räddningslagen åläggs människor, företag och sammanslutningar motsvarande allmänna förpliktelser som enligt de nuvarande bestämmelserna att i sin verksamhet förebygga eldsvådor och andra olyckor. Regleringen i räddningslagen gäller alla människor och sammanslutningar medan åter de skyldigheter att förebygga specifika typer av olyckor som ingår i speciallagstiftningen i regel har ålagts verksamhetsidkare och myndigheter. Skyldigheter att förebygga olyckor har ålagts i den lagstiftning som gäller bl.a. grundverksamhet, dammsäkerhet, elsäkerhet, användning av kärnkraft samt översvämningsskydd.

Enligt 2 mom. föreskrivs i lagen om de uppgifter som ankommer på räddningsväsendets myndigheter. Med räddningsväsendets myndigheter avses i denna lag det lokala räddningsväsendet och dess räddningsverk samt inrikesministeriet och regionförvaltningsverken. I bestämmelserna i lagen anges närmare hur uppgifterna fördelas mellan räddningsväsendets olika myndigheter. Enligt 1 punkten är det räddningsväsendets myndigheters uppgift att handleda, råda, upplysa och övervaka människor, företag samt andra sammanslutningar och juridiska personer när de fullgör sina skyldigheter enligt räddningslagen. Den föreslagna uppgiftshelheten innefattar myndigheternas nuvarande uppgifter enligt räddningslagen i syfte att förebygga eldsvådor och andra olyckor samt styra och övervaka förvaltningsområdet. Räddningsverksamheten enligt 2 punkten omfattar uppgifter som hör till räddningsverksamheten enligt den gällande räddningslagen. Enligt 3 punkten definieras i lagen också de sakkomplex som ansluter sig till räddningsväsendets myndigheters organisation, förvaltning och behörighet.

Enligt 3 mom. ska befolkningsskyddet fortfarande hör till räddningslagens tillämpningsområde.

Genom den lag om räddningsväsendet som trädde i kraft den 1 september 1999 (561/1999) sammanslogs lagen om brand- och räddningsväsendet (559/1975) och lagen

om befolkningsskydd (438/1958). De nationella bestämmelserna om befolkningsskydd överfördes vidare till den nuvarande räddningslagen som trädde i kraft den 1 januari 2004 (468/2003).

I enlighet med lagförslagets bestämmelse om tillämpningsområde sköter räddningsväsendets myndigheter inom sitt ansvarsområde de befolkningsskyddsuppgifter som anges i de av Finland ratificerade Genèvekonventionerna (FördrS 8/1955) och tilläggsprotokollet (FördrS 82/1980) till dem.

Enligt artikel 61 i kapitel VI (befolkningsskydd) i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionen rörande skydd för offren i internationell väpnade konflikter avses med befolkningsskydd fullgörandet av humanitära uppgifter i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer, att hjälpa den att övervinna de direkta följderna härav samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för dess överlevnad. Dessa befolkningsskyddsuppgifter är alarmverksamhet, evakuering, tillhandahållande och iordningställande av skyddsrum, genomförande av mörkläggnings, räddning, sjukvård, inbegripet första hjälpen och religiöst stöd, släckningsverksamhet, upptäckande och utmärkande av farliga områden, sanering och liknande skyddsåtgärder, förläggning och bespisning av nödställda, brådskanande hjälp med återställande och upprätthållande av ordningen i olycksdrabbade områden, brådskanande återställande i funktionsdugligt skick av oundgängliga allmänna anläggningar, brådskanande begravningshjälp, hjälp med bevarandet av objekt av väsentlig betydelse för befolkningens överlevnad samt kompletterande verksamhet som är nödvändig för fullgörandet av någon av ovanstående uppgifter, vilken inbegriper bl.a. planering och organisation. Enligt nämnda artikel avses med befolkningsskyddsorganisation sådana institutioner och andra enheter som bildats eller bemyndigats av en parts i konflikten behöriga myndigheter att fullgöra någon av de befolkningsskyddsuppgifter som nämns ovan.

Befolkningsskyddsuppgifterna ska fortfarande höra till räddningsväsendets och dess myndigheters uppgifter som en del av räddningsväsendets grundläggande uppgifter. Inrikesministeriet är behörig myndighet enligt

Genèvekonventionen som beslutar vilka personer och material som berörs av skyddet enligt konventionen.

Enligt 4 mom. i bestämmelsen om tillämpningsområde ska det i räddningslagen också föreskrivas om myndigheternas samarbete vid skötseln av räddningsväsendets uppgifter och de befolkningsskyddsuppgifter som ingår i dem samt vid förberedelserna för skötseln av dessa uppgifter.

Övriga förvaltningsområdets uppgifter enligt Genèvekonventionen (t.ex. medicinalvård) utförs av behöriga myndigheter (t.ex. social- och hälsovårdsministeriet) och i samarbete enligt 6 kap. med räddningsväsendets myndigheter.

I Finland ankommer ansvaret för befolkningsskyddsuppgifterna enligt Genèvekonventionen och dess tilläggsprotokoll de facto på flera olika förvaltningsområden och alla förpliktelser enligt Genèvekonventionen har inte intagits i lagstiftningen om räddningsväsendet.

Räddningslagen innehåller de med tanke på räddningsväsendet viktigaste bestämmelserna om befolkningsskyddsberedskap och om sådant samarbete med olika myndigheter inom befolkningsskyddet som är centralt med tanke på räddningsväsendet (särskilt vid räddningsverksamhet under undantagsförhållanden).

I räddningslagen föreskrivs förutom om räddningsväsendets myndigheters uppgifter även om vissa andra myndigheters uppgifter inom befolkningsskyddet (uppgifter inom befolkningsskyddet som ansluter sig till anställningsförhållandet, upprätthållande av befolkningsskyddet person- och fastighetsregister) samt också om enskilda aktörers skyldigheter inom befolkningsskyddet som en del av den egna beredskapen enligt räddningslagen.

Staten (Räddningsinstitutet) ansvarar för utbildningen av ledning och specialpersonal inom befolkningsskyddet.

Enligt 40 § i beredskapslagen (1080/1991) ska statsrådet, statliga förvaltningsmyndigheter, statens affärsverk och övriga statsmyndigheter samt kommunerna genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter

kan skötas så störningsfritt som möjligt också vid undantagsförhållanden. Förberedelserna för undantagsförhållanden leds, övervakas och koordineras av statsrådet samt av ministerierna inom sitt förvaltningsområde. Beredskapslagen innehåller bestämmelser om bl.a. särskilda befogenheter för räddningsväsendet under undantagsförhållanden samt bestämmelser om arbete och skyddskonstruktioner som är nödvändiga för att skydda befolkningen.

Planeringen och förberedelserna enligt beredskapslagen innebär en förpliktelse att säkerställa att myndigheternas uppgifter sköts störningsfritt även under undantagsförhållanden. De förpliktelser att sköta befolkningsskyddet enligt Genèvekonventionerna som tas in i räddningslagen betonar att uppgifterna i anslutning till räddningsverksamheten ska skötas under undantagsförhållanden och det myndighetssamarbete som behövs härvid. I den planering för undantagsförhållanden som vilar på olika förvaltningsområdens ansvar ska man också beakta att de funktioner (inom olika förvaltningsområden) som definierats som befolkningsskyddsuppgifter i Genèvekonventionerna sköts på ändamålsenligt sätt och det samarbete med räddningsväsendet som detta förutsätter.

Den föreslagna nya räddningslagen innehåller bestämmelser om räddningsväsendets myndigheters och andra myndigheters uppgifter inom befolkningsskyddet vilka i huvudsak motsvarar den nuvarande regleringen.

Till enskildas och sammanslutningars skyldigheter ska också på motsvarande som enligt de nuvarande bestämmelserna höra att inrätta och underhålla skyddsrum samt att delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten och i befolkningsskyddsutbildning.

I enlighet med självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om bl.a. befolkningsskyddet. Beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan dock fattas endast med landskapsregeringens samtycke. På samma sätt som den nuvarande regleringen ska befolkningsskyddsförpliktelserna också gälla landskapet Åland.

I 5 mom. har intagits en bestämmelse som motsvarar den nuvarande regleringen, enligt vilken räddningsväsendets myndigheter ut-

över de uppgifter som föreskrivs i räddningslagen också kan ha andra uppgifter som föreskrivs för dem i någon annan lag. På lagnivå föreskrivs uppgifter för räddningsväsendet inom bl.a. oljebekämpning, sjöräddningen och tillsynen över kemikaliesäkerheten.

I 6 mom. sägs att verksamheten enligt räddningslagen ska planeras och ordnas så att verksamheten är möjlig även under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen. I momentet har intagits en informativ hänvisning till beredskapslagen om särskilda befogenheter för räddningsväsendet under undantagsförhållanden vilken motsvarar den nuvarande regleringen.

2 kap. Allmänna skyldigheter

3 §. Allmän handlingsskyldighet. Den allmänna handlingsskyldigheten är en viktig allmän skyldighet som det är nödvändigt att föreskriva om i räddningslagen. Den föreslagna paragrafen är likadan som 28 § i den nuvarande räddningslagen. Det är motiverat att här tala om räddningsåtgärder eftersom med räddningsverksamhet avses i räddningslagen myndighetsuppgifter som närmare specificeras i lagen. Den handlingsskyldighet som regleras i paragrafen innefattar skyldighet att underrätta dem som är i fara, skyldighet att göra nödanmälan samt skyldighet att vidta räddningsåtgärder. Skyldigheten att underrätta dem som är i fara gäller förutom eldsvådor också andra olyckor och dessutom situationer där en person konstaterar att en eldsvåda eller någon annan olycka är överhängande. Skyldigheten att underrätta dem som är i fara ska dock inte gälla sådana eldsvådor som man genast lyckats släcka med egna krafter. Försummelse med att underrätta dem som är i fara och underlåtenhet att vidta räddningsåtgärder är gärningar som är straffbara enligt räddningslagen.

4 §. Aktsamhetsplikt. Bestämmelser om aktsamhetsplikt ingår i 23 § i den gällande räddningslagen.

I den föreslagna bestämmelsen ingår allmän aktsamhetsplikt i syfte att undvika brandrisk och risk för någon annan olycka samt skada och en förpliktelse som motsvarar nuläget att var och inom sin bestämmanderätt ska se till att bestämmelserna om trygghet

av människors säkerhet iakttas. I 5 § föreskrivs särskilt om förpliktelserna i anslutning till hantering av eld.

Syftet med bestämmelsen är att försöka förebygga olyckor och skador till följd av dem. Var och en ska också efter förmåga och inom ramen för sin bestämmanderätt se till att bestämmelserna om förebyggande av eldsvåda och andra olyckor och om trygghet av människors säkerhet iakttas. Till bestämmanderätten räknas t.ex. det ansvar som ägaren eller innehavaren av en fastighet har för fastigheten. Endast väsentlig överträdelse av den förpliktelse som föreskrivs i 4 § 1 mom. ska emellertid vara straffbar som räddningsförseelse enligt 106 § 1 mom. 2 punkten.

5 §. Försiktighet vid hantering av eld. Hanteringen av eld och explosiva ämnen förenas med motsvarande begränsningar som enligt den gällande regleringen på grund av den allmänna risken för eldsvåda.

I 1 mom. föreskrivs om skyldighet att hantera eld samt lättantändliga och explosiva eller annars farliga ämnen varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet. Genom bestämmelsen preciseras ytterligare särskilt den allmänna aktsamhetsplikten i förslaget till 4 §.

I 2 mom. föreskrivs om skyldighet att vidta tillräckliga försiktighetsåtgärder vid heta arbeten eller när en reparation eller ett annat arbete medför avsevärd ökad brandrisk eller risk för någon annan olycka. Syftet med bestämmelsen är att komplettera 1 mom. så att försiktighetsåtgärder vidtas särskild i samband med sådana arbeten där brandrisken är större än normalt. SFS-standard 5900:2001 (Heta arbetens brandsäkerhet vid installations-, service och reparationsarbeten) handlar om bekämpning av skador på personer och egendom i samband med heta arbeten. Den innehåller anvisningar för personer som utför och övervakar heta arbeten och i den anges de säkerhetsåtgärder som behövs vid heta arbeten.

6 §. Att göra upp öppen eld. I 1 mom. föreslås att det ska vara förbjudet att göra upp lägereld eller annan öppen eld, om förhållandena på grund av torka, vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för skogsbrand, gräsbrand eller annan eldsvåda är uppenbar. I förslaget utvidgas det förbud som

finns i den nuvarande räddningslagen, enligt vilket lägereld eller öppen eld får inte göras upp i skog eller i närheten av skog, om förhållandena på grund av torka, vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för skogsbrand är uppenbar. Det är motiverat att utvidga förbudet, eftersom också lägereldar och andra öppna eldar som gjorts upp på andra ställen än i skog eller i närheten av skog kan förorsaka allvarliga eldsvådor. I bestämmelsen förbjuds lägereldar och även annan öppen eld när brandrisken är uppenbar. Med öppen eld avses i bestämmelsen förutom lägereldar även annan motsvarande användning av eld, då det är möjligt att elden kommer lös via marken eller genom gnistor. Som sådan öppen eld som avses i bestämmelsen anses inte grillar som är isolerade från marken, eldstäder som är tillverkade av tegel eller stenmaterial och inte anordningar som motsvarar de föregående och från vilka elden inte kan komma åt att sprida sig via marken eller på grund av gnistor. Användningen av grillar av lätt konstruktion som placeras direkt på marken och som lätt fälls av vinden och andra motsvarande eldstäder betraktas som sådan öppen eld enligt bestämmelsen som är förbjuden när brandrisken är uppenbar.

Enligt 2 mom. ska öppen eld inte få göras upp på annans mark utan markägarens lov. Bestämmelsen skiljer sig från 24 § 2 mom. i den nuvarande räddningslagen, där det anses tillåtet att göra upp öppen eld på annans mark om det finns tvingande skäl till det. Det finns inget särskilt behov av att reglera uppgörandet av öppen eld utan lov när det finns tvingande skäl till det, för enligt 4 kap. 5 § 1 mom. i strafflagen (39/1889) är en handling som är nödvändig för att avvärja en omedelbar och trängande fara som hotar ett rättsligt skyddat intresse och som är av annat slag än vad som i 4 kap. 4 § i strafflagen tillåten utifrån en helhetsbedömning om den är försvarlig med beaktande av det räddade intressets samt den orsakade skadans och olägenhetens art och storlek, farans ursprung samt övriga omständigheter.

Enligt 24 § 4 mom. i den gällande räddningslagen kan den lokala räddningsmyndigheten för viss tid förbjuda öppen eld eller någon annan verksamhet som kan medföra risk

för eldsvåda inom räddningsväsendets område eller inom en del av det, om risken för eldsvåda är uppenbar. Det som föreslås i 3 mom. motsvarar i stora drag den gällande regleringen. I förslaget har förbudsmöjligheten begränsats till att gälla endast öppen eld, eftersom en möjlighet liknande den nuvarande att allmänt förbjuda verksamhet som medför risk för eldsvåda inte går att definiera tillräckligt exakt och noga avgränsat och förbudet kunde således riktas mot vilken som helst i sig laglig verksamhet. Räddningsmyndigheten kan emellertid i enlighet med 81 § 3 mom. i den föreslagna lagen vid behov genast avbryta verksamhet som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka.

Brott mot förbuden i paragrafen bestraffas i räddningslagen som räddningsförseelse.

7 §. Hygges- och halmbränning. I 1 mom. föreskrivs om möjlighet att utföra hygges- och halmbränning utan hinder av 6 § i förslaget. Enligt bestämmelsen får hygges- och halmbränning utföras även under torka med iakttagande av särskild försiktighet, om inte något annat följer av 6 § 3 mom. Hygges- och halmbränning förutsätter alltid tillräckliga personresurser och tillsyn samt ändamålsenlig beredskap om elden skulle sprida sig okontrollerat.

Enligt 2 mom. får hyggesbränning på skogsmark utföras endast under tillsyn av en yrkesman inom skogsbranschen som är förtrogen med hyggesbränning i praktiken. Yrkesmässig tillsyn över hyggesbränning på skogsmark är nödvändig så att hyggesbränningen inte leder till en okontrollerad skogsbrand. Den yrkesman inom skogsbranschen som övervakar hyggesbränningen ska vara insatt i hyggesbränningsteknikerna och kunna förbereda sig på att agera så vid hyggesbränning att elden inte kommer åt att sprida sig utanför det område som ska brännas. Vid tillsynen måste man också beakta att det ordnas tillräcklig efterbevakning efter hyggesbränningen. De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak regleringen i den gällande räddningslagen. Hyggesbränning på skogsmark utan tillsyn av en fackman inom skogsbranschen ska vara en straffbar gärning.

8 §. Anmälningsskyldighet. Med stöd av paragrafen ska räddningsverket underrättas

på förhand om hygges- eller halmbränning. Anmälningsskyldigheten ska gälla också användning av eld där rökutvecklingen är avsevärd. Den som utför hygges- eller halmbränningen eller gör upp öppen eld ska vara anmälningsskyldig. Den obligatoriska anmälningsskyldigheten borde minska antalet felaktiga larm till räddningsverken och de lokala räddningsmyndigheterna ska ha möjlighet att vid behov vidta sådana tillsynsåtgärder som avses i 12 kap. i lagförslaget. Enligt den gällande räddningslagen gäller anmälningsskyldigheten endast hygges- och halmbränning. Försummelse med anmälan om hygges- och halmbränning ska vara en straffbar gärning.

3 kap.

Skyldigheter för verksamhetsidkare samt byggnaders ägare och innehavare

9 §. Byggnaders brand- och utrymningssäkerhet. De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak den nuvarande räddningslagen. Jämfört med den nuvarande regleringen är bestämmelsens tillämpningsområde begränsat till upprätthållande av säkerheten medan byggnaden är i användning. Dessutom har den allmänna förpliktelsen i 1 mom. kompletterats i fråga om utrymningssäkerheten och räddningspersonalens säkerhet. Förslaget till 2 mom. motsvarar 21 § 2 mom. i den gällande räddningslagen.

Omsorg om brandsäkerheten i en byggnad och dess omgivning förutsätter också åtgärder för att förhindra avsiktligt anlagda bränder. Viktiga metoder är särskilt att upprätthålla ordning och snygghet och att se till att lättantändliga föremål förvaras på korrekt sätt. Lättantändligt material eller andra föremål som innebär risk för att eldsvåda uppstår eller sprids får förvaras endast på för ändamålet avsedda platser. Detta innebär t.ex. att explosionsfarliga ämnen ska förvaras i för ändamålet konstruerade låsbara skåp eller motsvarande ställen samt att skräp och annat avfall förvaras endast på för ändamålet reserverade ställen. Vid placeringen av avfallskärl, varulager och motsvarande ska man beakta inte bara möjligheten att förhindra eldsvådor utan också att begränsa deras

spridning. Genom konstruktiva och andra metoder ska man se till att t.ex. en brand under ett tak ovanför avfallskärl inte kan sprida sig till en bredvidliggande byggnad.

Byggnadens ägare och innehavare samt en verksamhetsidkare svarar var och en för de brand- och utrymningssäkerhetsförpliktelser som avses i 1 mom. inom gränserna för sin bestämmanderätt. Enligt 78 § i lagförslaget ska räddningsverket inom sitt område övervaka att räddningslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas, när det är fråga om de skyldigheter som anges i 2 och 3 kap. i räddningslagen. För tillsynen ska räddningsverket förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. I 81 § i lagförslaget föreskrivs om den lokala räddningsmyndighetens rätt att bestämma att brister ska avhjälpas eller att avbryta verksamhet som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka och i 82 § om rätt att bestämma om särskilda säkerhetskrav för ett objekt. Den lokala räddningsmyndigheten kan rikta de föreskrifter som avses ovan till byggnadens ägare eller innehavare eller en verksamhetsidkare enligt till vems skyldigheter och bestämmanderätt förpliktelserna i första hand kan anses höra. I princip ansvarar byggnadens ägare eller innehavaren enligt ett inbördes avtal mellan ägaren och innehavaren (t.ex. hyreskontrakt) för förpliktelserna. Vid sidan av byggnadens ägare och innehavare kan emellertid också någon annan juridisk person, en verksamhetsidkare, bedriva verksamhet i byggnaden. I den sistnämnda situationen ska den lokala räddningsmyndigheten kunna rikta tillsynen och utfärda de föreskrifter som avses i räddningslagen också till verksamhetsidkaren. Om den lokala räddningsmyndigheten inte entydigt kan konstatera på vems ansvar den aktsamhetsplikt i fråga om byggnadens brand- och utrymningssäkerhet som avses i paragrafen ankommer, ska den lokala räddningsmyndigheten kunna rikta eventuella föreskrifter till byggnadens ägare och innehavare och verksamhetsidkaren solidariskt.

Förbudet i 2 mom. mot att förvara lättantändligt material eller andra lättantändliga föremål i strid med paragrafen ska vara allmänt förpliktande och gälla alla människor och juridiska personer. Enligt 106 § 1 mom.

6 punkten i lagförslaget ska försummelse och överträdelse av förpliktelserna vara gärningar som bestraffas som räddningsförseelser.

10 §. Byggnaders utgångar. Motsvarande bestämmelser om att byggnaders utgångar ska hållas framkomliga samt om förbud mot att förvara föremål vid utgångarna ingår i den nuvarande räddningslagen. Det föreslås att kravet på framkomlighet kompletteras med ett krav på att utgångarna och vägen till dem även i övrigt ska vara i sådant skick att de tillåter säker och effektiv utrymning. Detta betyder t.ex. att dörrar till utgångar inte får låsas eller reglas på ett sätt som förhindrar utrymning. När det gäller utgångar och vägen till dem borde man alltid beakta framkomligheten och funktionshinder och möjligheter att rädda sig. Enligt den gällande och föreslagna regleringen får inte föremål förvaras vid utgångarna samt i gångar på vindar, i källare eller lagerutrymmen. Tolkningspraxis beträffande bestämmelsen har varierat vid räddningsverken och i de strängaste fallen har t.ex. sådana dörrprydnader som är yttersta vanliga vid julen på lägenhetsdörrarna i höghus betraktats som förvaring av föremål vid utgångarna. I bestämmelsen avses inte med förvaring sedvanliga anslagstavlor, dörrmattor och dörrprydnader. De kan inte anses medföra sådan risk för brandsäkerheten att de borde förbjudas i lag.

Ett allmänt krav på att utgångar och vägen till dem ska vara märkta och belysta i t.ex. inkvarterings- och samlingslokaler ingår i byggbestämmelsesamlingens brandsäkerhetsbestämmelser. Också lagstiftningen om arbetarskydd innehåller bestämmelser om detta. 1 mom. kompletterar de krav som ställs på andra ställen i lagstiftningen. Om utgångarna och vägen till dem inte är klart synliga på något annat sätt ska de märkas ut med skyltar. Exempelvis i höghus behöver utgångarna i allmänhet inte märkas ut med skyltar. Bestämmelser om skyltarnas utseende ingår i statsrådets beslut om säkerhetsmärkning och signaler för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och om användningen av dessa (976/1994). Närmare bestämmelser om vilka lokaler som ska förses med skyltar och kompletterande belysning kan på nuvarande sätt utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

Byggnadens ägare och innehavare samt en verksamhetsidkare svarar var och en för egen del och i fråga om sådant som hör till deras bestämmanderätt för de förpliktelser enligt paragrafen som förskrivs för att säkerställa säkerheten vid byggnaders utgångar. Förbudet i 2 mom. mot att i strid med paragrafen förvara föremål vid utgångarna samt i gångar på vindar, i källare eller i lagerutrymmen ska vara allmänt förpliktande och gälla alla människor och juridiska personer. Enligt 106 § 1 mom. 7 punkten i lagförslaget ska försummelse och överträdelse av förpliktelserna vara gärningar som bestraffas som räddningsförseelser.

11 §. Fastigheters räddningsvägar. Skyldigheterna att märka ut räddningsvägar och hålla dem farbara samt bemyndigandet att utfärda närmare bestämmelser om märkning av räddningsvägar genom förordning av inrikesministeriet ingår redan i den nuvarande räddningslagen. Förpliktelserna i 1 mom. ska gälla fastighetens ägare och innehavare samt verksamhetsidkare. Var och en av de aktörer som nämns i momentet ska vara skyldig att för egen del vidta de åtgärder som omfattas av den egna bestämmanderätten så att räddningsvägar är farbara och fria och att de är märkta på lämpligt sätt. Bestämmelsens skyldighet att se till att räddningsvägar är farbara och fria omfattar också att snö i behörig ordning avlägsnas från räddningsvägar. Enligt 2 mom. får fordon inte parkeras eller andra hinder placeras på räddningsvägar och denna förpliktelse gäller alla människor. En körport som eventuellt finns på räddningsvägen betraktas inte som ett sådant förbjudet hinder som avses i bestämmelsen, om utryckningsfordonens manskap har möjlighet att vid behov lätt öppna körporten och porten inte heller i övrigt försvårar utryckningsfordonens rörelser och funktion. Enligt 106 § 1 mom. 8 punkten i lagförslaget ska försummelse och överträdelse av förpliktelserna vara gärningar som bestraffas som räddningsförseelser.

12 §. Underhåll av anordningar. Ägaren och innehavaren av en byggnad samt verksamhetsidkare ska förutom i fråga om allmänna lokaler vara skyldig att se till att de materiel, de anordningar och övriga arrangemang som avses i paragrafen är funktions-

dugliga och har underhållits och inspekterats och att övriga motsvarande åtgärder har vidtagits också när dessa säkerhetsarrangemang tjänar hela byggnaden. Sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden är t.ex. automatiska brandlarmanläggningar och släckanläggningar. Var och en av de nämnda aktörerna ska ansvara för förpliktelserna för egen del och inom gränserna för den egna bestämmanderätten. Den som innehar en lägenhet ska vara skyldig att sköta om förpliktelserna i fråga om de lokaler som är i hans eller hennes besittning. I fall där förpliktelserna försumrats ska den lokala myndigheten i enlighet med 105 § 1 mom. 2 punkten kunna använda vite eller hot om tvångsutförande.

Den allmänna underhållsskyldigheten ska gälla alla brandsäkerhetsanordningar samt befolkningsskyddsutrustning och -anordningar i byggnaderna. För att anordningarna ska hållas i funktionsdugligt skick förutsätts regelbundet underhåll och besiktning. Vilka underhålls- och besiktningsåtgärder som behövs är beroende av anordningen och de framgår av tillverkarens bruks- och serviceanvisning. Sådana anvisningar ingår också t.ex. i standarderna. Dessutom ska det på nuvarande sätt ingå bestämmelser om underhåll och besiktning av vissa viktiga anordningar i förordning. De närmare bestämmelserna om underhåll och besiktning av anordningar ska gälla intervallerna mellan serviceåtgärderna och besiktningsarna samt innehållet i de andra service- och underhållsåtgärder som ska krävas av byggnadens ägare och innehavare samt verksamhetsidkare. Sådana bestämmelser har för närvarande utfärdats om brandvarnare, automatiska brandlarmanläggningar, handsläckare, automatiska släckanordningar samt skyltar och belysning vid utrymningsvägar. Det nuvarande bemyndigandet att utfärda förordning kompletteras med en möjlighet att föreskriva om underhållsprogram och registrering av åtgärderna. Bestämmelser om underhålls- och besiktningsarbetets innehåll och den yrkesskicklighet och behörighet som krävs av dem som utför dessa arbeten ingår i lagen om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007).

De föreslagna skyldigheterna motsvarar i huvudsak de skyldigheter som ingår i den nuvarande räddningslagen. Den underhålls-

skyldighet som anges i paragrafen gäller, liksom för närvarande, också anordningar, materiel, utrustning, skyltar och belysning enligt bestämmelsen som krävs i andra författningar än räddningslagen. Bestämmelser om skyldigheter i anslutning sotning och rengöring av ventilation ingår dock i en särskild paragraf.

13 §. Sotning och underhåll av ventilation. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak räddningslagens nuvarande bestämmelser. I förslaget till 1 mom. 3 punkten har man dock tagit in en ny bestämmelse om att stegar ska hållas i skick. Byggnadens ägare och innehavare samt verksamhetsidkare ska fortfarande vara skyldig att se till eldstäder och rökkanaler sotas och att stegarna är i skick. I den gällande lagstiftningen gäller förpliktelserna byggnadens ägare och innehavare. I praktiken ansvarar emellertid ofta även aktörer som bedriver verksamhet i byggnaden, t.ex. olika företag, för byggnadens underhåll. Var och en av de nämnda aktörerna ska för egen del ansvara för förpliktelserna inom gränserna för den egna bestämmanderätten och i enlighet med den ansvarsfördelning som de berörda eventuellt kommit överens om sinsemellan. Innehavaren av en lägenhet ska på det sätt som motsvarar den nuvarande regleringen ansvarar för förpliktelserna i fråga om de lokaler som är i hans eller hennes besittning. Ansvarsfördelningen ska vara densamma som i fråga om underhållet av de anordningar som avses i 12 §. I fall där förpliktelserna försumrats ska den lokala myndigheten i enlighet med 105 § 1 mom. 3 punkten kunna använda vite eller hot om tvångsutförande

Sotning ska på nuvarande sätt utföras med de intervaller som föreskrivs genom förordning av inrikesministeriet. Bestämmelser om sotningstjänster föreslås ingå i 9 kap. i lagförslaget. I kapitlet föreskrivs om bl.a. vad som ska ingå i sotningen. Numera produceras sotningstjänster nästan i regel av en privat distriktssotare som det lokala räddningsväsendet valt på grundval av konkurrensutsättning. Det lokala räddningsväsendet ska emellertid på nuvarande sätt också kunna producera sotningstjänsterna som räddningsverkets eget arbete eller tillåta att byggnadens ägare eller innehavare kommer överens om sotningen

med en tjänsteproducent. På motsvarande sätt som enligt den nuvarande regleringen ska sotningstjänster beställas från den sotningstjänsteproducent som det lokala räddningsväsendet fattat beslut om.

Byggnadens ägare och innehavare samt en verksamhetsidkare ska också ansvara för underhåll och rengöring av ventilationskanaler och ventilationsanordningar. Genom förordning av inrikesministeriet kan det utfärdas närmare bestämmelser om rengöring av brandsäkerhetsskäl, vilka kan gälla t.ex. restaurangkök, snickerier och vårdinrättningar. Till skillnad från sotningen ska det inte föreskrivas närmare i denna lag om ventilationsrengöringstjänster, utan den ansvarigge kan själva välja vem de har att utföra rengöringen. Mer omfattande bestämmelser om ventilationsanordningar och rengöring av dem ingår i bl.a. statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (577/2003) samt i byggbestämmelserna.

Skyldigheten att se till att eldstäder och rökkanaler sotas regelbundet kompletteras med skyldighet att hålla hus- och skorstenstegar i sådant skick att sotningen kan utföras säkert. Detta gäller också andra delar av tillträdesvägar på tak, t.ex. eventuella takbryggor och gångplan, samt takets säkerhetsutrustning, t.ex. räcken. De nya skyldigheterna underlättar räddningsmyndighetens möjlighet att ingripa i saken. En uttrycklig skyldighet främjar också informationen om saken.

14 §. Egen beredskap. Bestämmelser om egen beredskap ingår i 8 § i den gällande räddningslagen.

Beredskapskravet omfattar åtgärder i syfte att förebygga olyckor och farliga situationer samt beredskap för att agera i olyckssituationer. Den egna beredskapen för undantagsförhållanden omfattar också beredskap enligt nuvarande praxis för objektspecifika befolkningsskyddsåtgärder, t.ex. ibruktagande av skyddsrum och verksamhet under undantagsförhållanden. Beredskapskravet kompletteras av uttryckliga bestämmelser om t.ex. räddningsplan, brandvarnare och vårdinrättningars säkerhet i lagförslaget.

Beredskapskravet gäller all verksamhet som bedrivs av de aktörer som specificeras i bestämmelsen. Beredskapsskyldigheten gäller förutom beredskap inne i byggnaden också

verksamhet som aktören i fråga bedriver någon annanstans än inne i byggnaden. Exempelvis när ett företag erbjuder sina tjänster utanför den byggnad som används för företagsverksamheten ska förebyggandet av farliga situationer beaktas i verksamheten och när den planeras. Byggnadens ägare och innehavare samt en verksamhetsidkare ska var och en för egen del ansvara för den skyldighet till egen beredskap som avses i paragrafen i fråga om objekt och frågor som de själva bestämmer över.

15 §. Räddningsplan. I 4 § i lagförslaget föreskrivs om alla människors och sammanslutningars aktsamhetsplikt i sin boende- och verksamhetsmiljö och i 14 § om skyldigheten att ha egen beredskap. I 1 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten i anslutning till ovan nämnda beredskap att göra upp en räddningsplan för byggnader och andra objekt som med avseende på utrymningssäkerheten eller räddningsverksamheten är mera krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller kulturegendom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka vara allvarliga.

Den föreslagna regleringen motsvarar i huvudsak skyldigheten enligt 9 § 3 mom. i den gällande räddningslagen att göra upp en räddningsplan för objekt som anges i förordning av statsrådet. En sådan räddningsplan som avses i den föreslagna bestämmelsen ska göras upp för åtminstone sjukhus, vårdinrättningar, byggnader som används för service- och stödboende, skolor, läroinrättningar, daghem och andra motsvarande byggnader samt objekt som är viktiga med tanke på kulturegendomen. Dessutom ska det även i fortsättningen göras upp en räddningsplan för flervåningshus och radhus. De objekt som omfattas av planeringsskyldigheten definieras närmare genom förordning av statsrådet.

I 1 mom. anges klarare än den nuvarande regleringen att skyldigheten att göra upp räddningsplan ankommer på byggnadens ägare. Om emellertid flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden, t.ex. i stora affärscentrum, ska byggnadens innehavare göra upp räddningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Verksamhetsidkarens skyldighet att delta i utarbetandet av en rädd-

ningsplan för byggnaden hänför sig till den skyldighet till egen beredskap som ålagts verksamhetsidkare i 14 §. Räddningsplanen ska alltid göras upp i samarbete även med verksamhetsidkaren i en vårdinrättning samt service- och stödboende enligt 18 §.

2 mom. innehåller krav på räddningsplanens innehåll. Att göra upp räddningsplan är en viktig skyldighet och därför föreskrivs om kraven på planens innehåll på lagnivå. Räddningsplanen ska behandla åtminstone slutsatserna av bedömningen av faror och risker, de säkerhetsarrangemang som vidtas för att förebygga olyckor och med tanke på olyckor samt säkerhetsanvisningar och förhållningsregler. Verksamhetens omfattning bestämmer i vilken mån olika frågor i anslutning till säkerhetsledningen som ska behandlas i räddningsplanen. Dessutom finns bestämmelser om planeringsskyldigheter på andra ställen i lagstiftningen.

Enligt förslaget till 3 mom. kan det på motsvarande sätt som enligt den gällande regleringen vid behov utfärdas närmare bestämmelser om planeringsskyldighetens innehåll genom förordning av statsrådet. Också de objekt som omfattas av planeringsskyldigheten bestäms på nuvarande sätt närmare genom förordning av statsrådet.

16 §. Räddningsplan för offentlig tillställning. Enligt 9 § 1 mom. 9 punkten i statsrådets förordning om räddningsväsendet ska en räddningsplan för närvarande göras upp för sådana evenemang ordnade av någon som bedriver affärsverksamhet eller av någon annan sammanslutning, där den fara som föreligger för personer, brandskydd eller miljö eller de skador som kan förorsakas av en eventuell olycka beräknas vara allvarliga därför att ett stort antal människor deltar i evenemanget eller av någon annan särskild orsak. Räddningsplanen eller ett sammandrag av den ska tillställas områdets räddningsmyndighet enligt dess anvisningar.

Enligt förslaget till 1 mom. ska en räddningsplan för publikevenemang göras upp för publikevenemang samt andra evenemang som kan vara förenade med avsevärd risk för människors säkerhet eller brandsäkerheten därför att ett stort antal människor deltar i evenemanget eller av någon annan särskild orsak.

Enligt 14 § i lagen om sammankomster (530/1999) ska arrangören lämna en skriftlig anmälan om tillställningen till polisen på den ort där tillställningen ordnas. Anmälan enligt lagen om sammankomster behöver dock inte lämnas om sådana offentliga tillställningar som på grund av det låga antalet deltagare, tillställningens natur eller platsen där tillställningen ordnas inte kräver åtgärder för att ordning och säkerhet ska kunna upprätthållas eller för att olägenhet för utomstående och miljön ska kunna förhindras och inte heller kräver särskilda trafikarrangemang. Enligt 7 § i lagen om sammankomster ska även en allmän sammankomst anmälas till polisen. Regleringen enligt räddningslagen ska gälla endast offentliga tillställningar medan allmänna sammankomster stannar utanför regleringen enligt räddningslagen och förblir beroende av polisens befogenheter enligt lagen om sammankomster.

I förslaget till 3 mom. bestäms att planen ska lämnas till den lokala räddningsmyndigheten och om den lokala räddningsmyndighetens åtgärder i situationer där planen eller säkerhetsarrangemangen för tillställningen är bristfälliga. Den lokala räddningsmyndigheten ska vid behov underrätta polisen och den hälsovårdsmyndighet som ansvarar för den prehospitla akutsjukvården om planen. Genom den föreslagna regleringen betonas betydelsen av samarbete mellan räddningsväsendet, polisen och de myndigheter som ansvarar för den prehospitla akutsjukvården och sjuktransporterna vid styrningen och övervakningen av säkerhetsarrangemangen under stora offentliga tillställningar. Myndigheterna kan också vid behov företa inspektioner av objekt i enlighet med sina befogenheter. Tiden för inlämnande av planen är fem dygn vid anmälningar till polisen enligt lagen om sammankomster. Anmälan till den lokala räddningsmyndigheten ska göras fjorton dygn innan tillställningen börjar, för de tillställningar som det är fråga om i bestämmelsen är förenade med avsevärd risk för människors säkerhet eller brandsäkerheten som förutsätter att räddningsplanen bedöms och eventuellt kompletteras och vid också att brandsyn förrättas på objektet. Den lokala räddningsmyndigheten ska emellertid av särskilda skäl kunna godkänna att rädd-

ningsplanen för en offentlig tillställning delges den senare än ovan nämnda tidsfrist. Som särskilda orsaker kan anses t.ex. att arrangörerna inte i tid har vetat eller kunnat förutse behovet av att ordna tillställningen och av denna orsak inte har kunnat börja bereda räddningsplanen i tid. I förslaget till 3 mom. har i informativt syfte intagits en hänvisning till bestämmelsen om skyldighet att anmäla specialeffekter.

På motsvarande sätt som det i 15 § föreslås bestämmelser om den närmare regleringen av räddningsplaner, föreskrivs genom förordning av statsrådet närmare om de offentliga tillställningar och evenemang för vilka en räddningsplan ska göras upp. Genom förordning av statsrådet kan vid behov närmare bestämmelser utfärdas om innehållet i räddningsplaner för offentliga tillställningar.

Enligt förslaget till 106 § 1 mom. 9 punkten ska försummelse att lämna in en räddningsplan för offentlig tillställning inom utsatt tid vara en gärning som bestraffas som räddningsförseelse. Den lokala räddningsmyndigheten ska emellertid av särskilda skäl kunna godkänna att planen lämnas in senare och då ska straffbestämmelsen inte tillämpas.

17 §. Brandvarnare. Den nuvarande räddningslagen innehåller en skyldighet som motsvarar förslaget att förse bostäder samt inkvarteringslokaler och vårdinrättningar med tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar med motsvarande skyddsnivå. Enligt 1 mom. ska anordningarna så tidigt som möjligt upptäcka en begynnande eldsvåda och varna dem som finns i bostaden. För att upptäcka en eldsvåda och varna dem som finns på plats kan olika tekniska lösningar användas. För att en eldsvåda ska upptäckas så tidigt som möjligt förutsätts i allmänhet att man använder detektorer som reagerar på rök- och brandgaser i stället för att man använder detektorer som reagerar enbart på stigande värme. För att varna dem som finns på plats förutsätts åter att larmet från anläggningen hörs till de lokaler i bostaden där man normalt vistas. För specialgrupper ska brandvarnaren vid behov avge varning även på annat sätt än med ljudsignal. I inkvarteringslokaler, vårdinrättningar samt service- och stödboende ska varningen genomföras så att de som är i fara hör eller

ser larmet. I vårdinrättningar kan det dock i vissa fall vara ändamålsenligare att varnings-signalen från anordningen styrs till lokaler där personalen hör den och omedelbart kan vidta åtgärder för att varna och rädda vårdta-garna.

I 2 mom. föreskrivs på nuvarande sätt om verksamhetsidkarens skyldighet att förse in-kvarterings lokaler och vårdinrättningar med brandvarnare. Den nuvarande regleringen har dock kompletterats så att verksamhetsidkaren i fråga om service- och stödboende enligt 18 § också är skyldig att utrusta objektet med lämpliga brandvarnare i stället för att skyl-digheten ska ankomma på de boende. I prak-tiken aktualiseras frågan om brandvarnare när räddningsplanen (15 §) och utredningen om utrymningssäkerheten i vårdinrättningen eller service- och stödboendet (19 §) görs.

Liksom för närvarande ska det genom för-ordning av inrikesministeriet vid behov kun-na utfärdas närmare bestämmelser om vad som är tillräckligt antal brandvarnare, ända-målsenlig placering av dem samt deras funk-tion. Om underhåll av brandvarnare före-skrivs i 12 § och om tekniska krav på brand-varnare i lagen om anordningar inom rädd-ningsväsendet.

18 §. Utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt service- och stödboende. Enligt den gällande räddningslagen ska en räddnings-plan göras upp för i förordning av statsrådet angivna byggnader eller andra objekt. Enligt statsrådets förordning om räddningsväsendet ska en räddningsplan göras upp för bl.a. sjukhus, ålderdomshem, vårdinrättningar, service- och bostadshus för rörelsehindrade och andra specialgrupper samt straffanstalter och för andra motsvarande lokaler, där det finns människor som har nedsatt förmåga att upptäcka en farlig situation eller försämrade möjligheter att handla i en farlig situation på det sätt som situationen kräver. I ovan nämnda objekt ska man enligt förordningen dess-utom i samband med att räddningsplanen görs upp utreda hur den nedsatta funktions-förmågan hos dem som befinner sig i bygg-naden eller lokalen ska beaktas i förberedel-serna inför en farosituation. Utredningen kal-las enligt vedertagen praxis säkerhetsutred-ning enligt räddningslagen. Skyldigheterna enligt räddningslagen gäller det byggnadsbe-

stånd som är i användning. I Finlands Bygg-bestämmelsesamling (E1:2002) föreskrivs om motsvarande utredningsskyldighet i fråga om nybyggnader.

I 1 mom. föreslås en ny uttrycklig bestäm-melse om utrymningssäkerheten i vårdinrätt-ningar samt service- och stödboende på lag-nivå. Enligt bestämmelsen ska verksamhets-idkaren genom utredningar och planer som gjorts på förhand och genom åtgärder som vidtagits utgående från dem se till att de bo-ende och de personer som vårdas kan lämna vårdinrättningen eller service- och stödboen-det tryggt vid en eldsvåda eller någon annan farlig situation. Bestämmelsen kompletterar verksamhetsidkarens allmänna skyldighet att ha egen beredskap enligt 14 § i lagförslaget.

I momentet definieras de objekt som om-fattas av begreppen "vårdinrättningar" och "service- och stödboende" i den föreslagna lagen. Definitionen baserar sig i huvudsak på begreppen i socialvårdslagen (710/1982). Enligt 17 § i socialvårdslagen ska kommunen ombesörja bl.a. boendeservice och anstalts-vård. Med boendeservice avses enligt 22 § i socialvårdslagen anordnande av service- och stödboende. Enligt 23 § tillhandahålls boen-deservice person som av särskild orsak behö-ver hjälp eller stöd vid ordnandet av bostad eller boendeförhållanden. Med anstaltsvård avses enligt 24 § i nämnda lag anordnandet av vård, uppehälle och rehabiliterande verk-samhet i sådan verksamheten inom soci-alvården som lämnar fortlöpande vård. An-staltsvård ges den som är i behov av hjälp, vård eller annan omvårdnad som inte kan ordnas eller som det inte är ändamålsenligt att ordna i hans eller hennes eget hem genom utnyttjande av någon annan socialservice. I den föreslagna bestämmelsen omfattar vård-inrättningar och service- och stödboende också objekt som kan jämföras med de ovan nämnda där personernas möjligheter att av-lägsna sig är sämre än normalt till följd av begränsad, nedsatt eller avvikande funktions-förmåga. Bestämmelsens tillämpningsområ-de är dock begränsat till boende som ordnats i form av en boendeenhet.

I 2 mom. anges närmare de verksamhetsid-kare som är ansvariga för utrymningsmöjlig-heterna. Som verksamhetsidkare betraktas alla de aktörer som de facto ombesörjer an-

ordnande eller upprätthållande av vårdinrättningar och service- och stödboende. Det föreslagna kravet på utrymningssäkerhet ska sålunda gälla alla vårdinrättningar och objekt som hör till service- och stödboende oberoende av om verksamhetsidkaren är en kommun eller någon annan offentlig- eller privaträttslig aktör.

I 19 § föreslås bestämmelser om utredningen om utrymningssäkerheten i anslutning till kravet på utrymningssäkerhet, i 20 § om bedömning av utrymningssäkerheten och genomförandeplan för utrymningssäkerheten och i 21 § om föreläggande om utrymnings-säkerhet.

19 §. Utredning om utrymningssäkerheten. Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska verksamhetsidkaren göra en utredning om utrymningssäkerheten som baserar sig på kravet på utrymningssäkerhet enligt 18 §. Kravet på utrymningssäkerhet och skyldigheten att göra utredning om utrymningssäkerheten i anslutning därtill har riktats uttryckligen mot den verksamhetsidkare som definieras i 18 § 2 mom. Ägare och innehavare av en vårdinrättning eller en byggnad som används för service- och stödboende kan vara någon annan fysisk person eller juridisk person än verksamhetsidkaren. Trots att skyldigheten att göra upp räddningsplan för byggnad enligt 15 § i lagförslaget ankommer på byggnadens innehavare, är det verksamhetsidkaren som ansvarar för att kravet på utrymningssäkerhet uppfylls, eftersom endast verksamhetsidkaren har förutsättningar att bedöma hur de boendes och vårdtagarnas faktiska funktionsförmåga påverkar de nödvändiga utrymningssäkerhetsarrangemangen.

Den föreslagna utredningen om utrymningssäkerheten motsvarar i huvudsak den säkerhetsutredning som avses i 10 § 2 mom. i statsrådets gällande förordning om räddningsväsendet. I utredningen om utrymnings-säkerheten ska det utredas hur byggnadens eller lokalens användningssätt och personernas begränsade, nedsatta eller avvikande funktionsförmåga beaktas i beredskapen för eldsvådor och andra farliga situationer och i utrymningsarrangemangen. Med personers begränsade funktionsförmåga avses också situationer där personerna är förhindrade att fritt lämna lokalerna därför att dörrarna är

låsta eller på något annat sätt. I utredningen om utrymningssäkerheten visar verksamhetsidkaren hur man i vårdinrättningen eller service- och stödboendet har planerat att se till att de boende och vårdtagarna kan lämna byggnaden tryggt vid en eldsvåda eller i någon annan farlig situation.

Enligt förslaget till 2 mom. ska utredningen om utrymningssäkerheten göras innan verksamheten inleds. Om en säkerhetsutredning enligt byggbestämmelserna har utarbetats för objektet i samband med bygglov, ska det inte krävas någon separat utredning om utrymningssäkerheten enligt denna lag. Utredningen ska uppdateras vart tredje år och när verksamheten har förändrats väsentligt. Uppdateringsskyldigheten ska också gälla en säkerhetsutredning enligt byggbestämmelserna som i enlighet med denna lag motsvarar utredningen om utrymningssäkerheten. Uppdateringsskyldigheten är väsentlig i verksamhet där förhållandena kan förändras så mycket under den tid byggnaden eller lokalen används att man regelbundet måste bedöma om säkerhetsarrangemangen är tillräckliga.

Utredningen om utrymningssäkerheten ska enligt 3 mom. tillställas den lokala räddningsmyndigheten för bedömningen av utrymningssäkerheten och den ska dessutom delges byggnadstillsynsmyndigheten och enligt 4 mom. kan närmare bestämmelser om utarbetande av utredningen om utrymningssäkerheten samt om dess innehåll utfärdas genom förordning av statsrådet.

I 3 mom. 6 och 7 punkten i lagens ikraftträdandebestämmelse (112 §) föreslås övergångstider för utarbetande av utredningen om utrymningssäkerheten.

20 §. Bedömning av utrymningssäkerheten och genomförandeplan för utrymningssäkerheten. Enligt 1 mom. ska den lokala räddningsmyndigheten bedöma om utredningen om utrymningssäkerheten uppfyller kravet på utrymningssäkerhet enligt 18 §. Utgående från utredningen om utrymningssäkerheten bedömer man om byggnadens eller lokalens säkerhetsarrangemang räcker till för att säkerställa att personerna kan lämna byggnaden tryggt vid en eldsvåda eller någon annan överraskande farlig situation. Enligt förslaget till 2 mom. kan den lokala räddningsmyndigheten kräva att verksamhetsidkaren genomför

ett utrymningsförsök för att konstatera om utrymningen i praktiken genomförts tillräckligt snabbt och säkert.

I 3 mom. föreskrivs om genomförandeplanen för utrymningssäkerheten. Om det utgående från verksamhetsidkarens utredning om utrymningssäkerheten och ett eventuellt utrymningsförsök är uppenbart att objektet inte uppfyller lagens krav på utrymningssäkerheten, förelägger den lokala räddningsmyndigheten en tid inom vilken en genomförandeplan för utrymningssäkerheten ska göras upp. I genomförandeplanen för utrymningssäkerheten anger verksamhetsidkaren de åtgärder med vilka han eller hon i praktiken får utrymningssäkerheten i objektet att motsvara den nivå som förutsatts i lagen. I genomförandeplanen för utrymningssäkerheten ska anges tidsfrister för vidtagandet av åtgärderna.

21 §. Föreläggande om utrymningssäkerhet. Enligt paragrafen ska den lokala räddningsmyndigheten meddela den verksamhetsidkare som ansvarar för verksamheten i vårdinrättningen eller service- och stödboendet ett föreläggande om utrymningssäkerheten när de åtgärder som angetts i genomförandeplanen för utrymningssäkerheten enligt räddningsmyndighetens bedömning inte räcker till för att inom rimlig tid uppfylla kravet på utrymningssäkerheten enligt 18 § i lagförslaget.

Föreläggandet om utrymningssäkerhet meddelas som ett föreläggande att avhjälpa brister enligt 81 § i lagförslaget, där de brister som ska avhjälpas specificeras. I föreläggandet att avhjälpa brister kan man också ange särskilda säkerhetskrav som specificeras i 82 § i lagförslaget. I enlighet med detta kan man i ett föreläggande att avhjälpa brister som meddelas för att uppfylla kravet på utrymningssäkerhet ålägga att det ska installeras t.ex. en automatisk släckanläggning i objektet.

Föreläggandet om utrymningssäkerhet (föreläggandet att avhjälpa brister) riktas mot den verksamhetsidkare som specificeras i 18 § 2 mom. i lagförslaget och som också kan vara någon annan fysisk person eller juridisk person än byggnadens ägare och innehavare. Verksamhetsidkaren ska förhandla om föreläggandet att avhjälpa brister med

ägaren och innehavaren av den byggnad som används för verksamheten och komma överens om hur kraven uppfylls samt om fördelningen av de kostnader som åtgärderna medför mellan verksamhetsidkaren, ägaren och innehavaren. Om verksamhetsidkaren inte får byggnadens ägares samtycke att vidta de åtgärder som krävs i föreläggandet att avhjälpa brister, kan sådan verksamhet som inte uppfyller lagens krav på utrymningssäkerhet inte fortsätta i byggnaden.

Ifall säkerhetskraven (de skyldigheter som angetts i föreläggandet att avhjälpa brister) inte uppfylls, kan den lokala räddningsmyndigheten besluta om vite eller hot om tvångsutförande enligt 105 § 1 mom. 12 punkten för verksamhetsidkaren. I 104 § i lagförslaget föreskrivs om rätt att söka ändring i föreläggandet att avhjälpa brister och i särskilda säkerhetskrav.

22 §. Brandsäkerheten på torvutvinningsområden. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs i 26 § 1 mom. i den gällande räddningslagen. Inrikesministeriet har meddelat en anvisning om brandsäkerheten på torvutvinningsområden (SM-2006-03459/Tu-312).

4 kap.

Räddningsväsendets organisation och ansvaret för räddningsväsendets uppgifter

23 §. Inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter. Enligt 2 § 1 mom. i den gällande räddningslagen ska inrikesministeriet leda och utöva tillsyn över räddningsväsendet samt övervaka tillgången till dess tjänster och nivån på dem, svara för och organisera räddningsväsendets förberedelser för hela landet samt samordna de olika ministeriernas verksamhet inom räddningsväsendet.

Inrikesministeriets uppgifter förblir i praktiken oförändrade. Förutom de uppgifter som för närvarande föreskrivs för inrikesministeriet anges i den föreslagna bestämmelsen som ministeriets uppgift också att styra räddningsväsendet och tillgången till dess tjänster och nivån på dem. Den styrande uppgifter som skrivs in i räddningslagen motsvarar den uppgift som föreskrivs för ministerierna i

grundlagen: enligt 68 § i grundlagen svarar varje ministerium inom sitt ansvarsområde för beredningen av de ärenden som hör till statsrådet och för att förvaltningen fungerar som sig bör. Enligt den gällande regleringen samordnar inrikesministeriet de olika ministeriernas verksamhet inom räddningsväsendet. Regleringen preciseras så att det är inrikesministeriets uppgift att samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och utvecklingen av det. Inrikesministeriet ser även för närvarande till att räddningsväsendets förvaltningsområde fungerar som sig bör genom att meddela bl.a. räddningsväsendets myndigheter anvisningar som gäller räddningsväsendets servicenivå, räddningsverksamheten samt förbyggandet av eldsvådor och andra olyckor. Den uttryckliga skyldighet att styra räddningsväsendet och samordningen av dess utveckling som föreslås i räddningslagen framhäver dessa uppgifters betydelse för att säkerställa att förvaltningsområdet fungerar som sig bör. Dessutom konstateras i paragrafen i informativt syfte att ministeriet sköter även andra uppgifter som i denna lag åläggs inrikesministeriet. Sådana uppgifter är bl.a. inrikesministeriets uppgifter enligt 38 § i lagförslaget i anslutning till internationell räddningsverksamhet.

Enligt 4 § 1 mom. 6 punkten i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) sköter regionförvaltningsverken de uppgifter som särskilt föreskrivs för dem inom räddningsväsendets verksamhetsområde. I enlighet med detta föreskrivs det om regionförvaltningsverkens uppgifter inom räddningsväsendet i räddningslagen. Enligt 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen om regionförvaltningsverken är det dessutom regionförvaltningsverkets uppgift att bl.a. samordna beredskapen i regionen och ordna anknytande samverkan, samordna beredskapsplaneringen, ordna regionala försvarskurser, stödja kommunernas beredskapsplanering, ordna beredskapsövningar och främja säkerhetsplaneringen inom region- och lokalförvaltningen. Enligt 4 punkten är det dessutom regionförvaltningsverkets uppgift att stödja behöriga myndigheter då myndigheterna leder säkerhetssituationer i regionen och vid behov samordna deras verksamhet.

Enligt 2§ 2 mom. i den gällande räddningslagen sköter regionförvaltningsverket motsvarande uppgifter inom sitt verksamhetsområde som inrikesministeriet i hela landet. Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska regionförvaltningsverket övervaka tillgången till räddningsväsendets tjänster och nivån på dem på motsvarande sätt som för närvarande. Det ska också vara regionförvaltningsverkets uppgift att stödja inrikesministeriet i de uppgifter inom räddningsväsendet som ålagts ministeriet. Regionförvaltningsverket ska dock inte längre ha någon sådan uppgift att leda räddningsväsendet som för närvarande. I övrigt motsvarar regionförvaltningsverkets föreslagna uppgifter regionförvaltningsverkets nuvarande uppgifter enligt räddningslagen. Avsikten är att från ingången av 2011 ska de operativa ledningsuppgifterna inom räddningsverksamheten skötas i enlighet med en tudelad förvaltningsmodell så att räddningsverket utgör den lägre nivån och den statliga räddningsmyndigheten vid inrikesministeriets utgör den högre nivån. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska regionförvaltningsverket stödja inrikesministeriet i ministeriets uppgifter enligt räddningslagen. Som sistnämnda uppgifter kommer i fråga t.ex. olika informationsinsamlingsuppgifter i anslutning till operativa situationer (ledning av räddningsverksamheten). I praktiken blir det aktuellt med operativa ledningsuppgifter inom räddningsväsendet för inrikesministeriets del endast i exceptionella situationer. Enligt 34 § i lagförslaget ska en räddningsmyndighet i inrikesministeriets tjänst, i huvudsak på ett sätt som motsvarar den nuvarande regleringen, vid behov ha rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma om räddningsledaren och dennes verksamhetsområde. Befogenheten säkerställer ändamålsenliga och fungerande ledningsförhållanden t.ex. vid en storolycka som berör flera räddningsområden. Det ska t.ex. vara regionförvaltningsverkets uppgift att i de situationer som beskrivs ovan stödja inrikesministeriets räddningsmyndigheter genom att bistå med att skaffa information i anslutning till ledningsuppgiften och med att upprätthålla lägesbilden.

Enligt 2 § 4 mom. i den gällande räddningslagen meddelas närmare bestämmelser

om inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter inom räddningsväsendet vid behov genom förordning av statsrådet. Ett motsvarande bemyndigande att utfärda förordning ingår i 3 mom. i den föreslagna bestämmelsen.

Delegationen för räddningsväsendet enligt 2 § 3 mom. i den gällande räddningslagen indras, och av denna anledning innehåller lagförslaget ingen bestämmelse om någon delegation för räddningsväsendet. Inom förvaltningen har man på senare tid även mera allmänt avstått från delegationsinstitutionen och vid inrikesministeriet har man infört nya samarbetsformer för dialogen med samsarbetsmyndigheterna och andra intressegrupper inom räddningsväsendet. Forumet för räddningsväsendets ledning är en samsarbetsgrupp som inrikesministeriet tillsatte 2004 och vars uppgift är att bistå ministeriet vid utvecklingen och utvärderingen av räddningsväsendet samt vid koordineringen av beslutsfattandet. Forumet för räddningsväsendets ledning utvärderar räddningsväsendets tillstånd, nivån på det och dess utvecklingsbehov samt lägger fram förslag till utvecklande av räddningsväsendet. Forumet kan också komma med förslag i syfte att förenhetliga servicenivån inom räddningsväsendet, utveckla samsarbetet inom räddningsväsendet mellan olika aktörer och förvaltningsnivåer, utveckla räddningsväsendets strategiska mål samt förenhetliga verksamhetsmetoderna och även övrig verksamhet. De centrala myndigheterna och intressegrupperna inom räddningsväsendet deltar i verksamheten i forumet för räddningsväsendets ledning. Samsarbetet med andra ministerier ordnas genom möten i enskilda fall eller genom regelbundna sammankomster eller genom att samsarbetsgrupper inrättas tillsammans med de viktigaste samsarbetsparterna.

24 §. Kommunernas ansvar för räddningsväsendet. Lagen om bildande av räddningsområden (1214/2001) trädde i kraft den 1 januari 2002 och kommunernas lagstadgade samsarbete inom räddningsväsendet skulle starta den 1 januari 2004. I lagen föreskrivs om ansvaret för organiseringen av räddningsväsendet och om kommunernas skyldighet att ingå avtal. Enligt den gällande räddningslagen ansvarar kommunerna för räddningsväsendet inom de områden som

statsrådet fastställer enligt det som föreskrivs i lagen om bildande av räddningsområden. För sättet att organisera räddningsväsendet används i räddningslagen begreppet ”det lokala räddningsväsendet”. Den befogenhet som tillkommer det lokala räddningsväsendet i egenskap av juridisk person utövas av en samkommun som sköter uppgifterna inom räddningsväsendet eller någon av räddningsområdets kommuner med stöd av ett avtal som kommunerna i området ingått. Det lokala räddningsväsendets uppgifter har sålunda för närvarande i enlighet med vad kommunerna inom räddningsområdet kommit överens om uppdragits åt en enskild kommun eller en samkommun. En del av kommunerna och samkommunerna sköter det lokala räddningsväsendets uppgifter i form av ett kommunalt affärsverk, vilket är möjligt enligt kommunallagen. Inom två räddningsområden fungerar ett landskapsförbund som samkommun och sköter uppgifterna inom räddningsväsendet.

När kommunernas avtal om organiseringen av uppgifterna inom räddningsväsendet godkänns iakttas kommunallagens bestämmelser om ändring av samkommuners grundavtal. Angående avtalet gäller i övrigt i tillämpliga delar det som föreskrivs om samsarbete mellan kommuner i kommunallagen.

I kommunallagen bestäms om kommunernas deltagande i beslutsfattandet inom en samkommun, en kommun som sköter uppgifter med stöd av avtal och ett kommunalt affärsverk. För skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet ska det lokala räddningsväsendet enligt lagen ha ett räddningsverk. Dessutom kan systemet med lokalt räddningsväsende omfatta frivilliga brandkårer som avtalsbrandkårer.

Lagen om bildande av räddningsområden är till sin natur en ramlag, med vilken man i lagstiftningen organiserade övergången från ett räddningssystem som upprätthållits av enskilda kommuner till lagstadgat samsarbete inom räddningsväsendet mellan kommunerna. Det föreslås att i den nya räddningslagen intas de principer om ordnande av samsarbete inom räddningsväsendet mellan kommunerna som ingår i lagen om bildande av räddningsområden. Det lokala räddningsväsendet, dvs. en samkommun eller, med stöd av ett avtal

som kommunerna inom räddningsområdet ingått, någon av kommunerna inom räddningsområdet, ska fortfarande i egenskap av juridisk person ansvara för uppgifterna inom räddningsväsendet.

Den nya bestämmelsen som föreslås i räddningslagen motsvarar i sak regleringen i lagen om bildande av räddningsområden. I den föreslagna paragrafen har intagits en ny bestämmelse om förfarandet när områdesindelningen ändras. Statsrådet har beslutat om räddningsväsendets nuvarande områdesindelning och också befogenheten att besluta om ändringar i områdesindelningen ankommer på statsrådet. I bestämmelsen föreskrivs dessutom om rätt för kommunerna att föreslå ändringar i områdesindelningen för statsrådet. I samband med ett beslut om ändring i områdesindelningen anger statsrådet en tid inom vilken de kommuner som hör till det nya räddningsområdet ska ingå ett avtal om hur det samråd som avses i bestämmelsen ska ordnas. Det nya samarbetsavtalet ska träda i kraft senast när den nya områdesindelningen träder i kraft.

I lagen föreskrivs inte heller nu om innehållet i avtalet om organiseringen av räddningsväsendet. Kommunerna ska avtala om förvaltningen, kostnadsfördelningen, tjänsteregleringarna och andra saker som behövs för att ordna verksamheten. Statsrådet ska på samma sätt som för närvarande kunna besluta hur samrådet ska ordnas, om kommunerna inte får till stånd ett avtal om samråd inom den tid som statsrådet förelagt i samband med att områdesindelningen ändras.

Statsrådets beslut om bildande av räddningsområden är ett förvaltningsbeslut som delges kommunerna i enlighet med det som föreskrivs i förvaltningslagen. Statsrådet kan också besluta att publicera beslutet i Finlands författningssamling i enlighet med det som föreskrivs i 6 § 2 mom. i lagen om Finlands författningssamling (188/2000). Beslutet får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med det som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ärenden som gäller räddningsområden avgörs enligt reglementet för statsrådet (1522/1995) vid statsrådets allmänna sammanträde.

Genom den föreslagna lagen upphävs lagen om bildande av räddningsområden i en-

lighet med det som föreslås i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen (112 §). I 3 mom. 2 och 3 punkten i ikraftträdandebestämmelsen har intagits nödvändiga övergångsbestämmelser som gäller indelningen i räddningsområden och kommunernas avtal om ordnande av samråd i fråga om räddningsväsendet.

25 §. Räddningsverk samt avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar. Enligt 5 § (brandkårer) i den gällande räddningslagen ska det inom ett räddningsområde finnas ett räddningsverk som består av personal i huvudsyssla och vid behov även av personal i bisyssla. Dessutom kan det lokala räddningsväsendet omfatta frivilliga brandkårer, anstaltsbrandkårer och fabriksbrandkårer enligt vad det lokala räddningsväsendet har avtalat med dem. Med avtalsbrandkår avses i räddningslagen sådana frivilliga brandkårer som inrättats i form av en förening och brandkårer som inrättats för ett företags eller en anstalts eget behov, med vilka det lokala räddningsväsendet har ingått avtal om skötseln av vissa uppgifter inom det lokala räddningsväsendet.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande regleringen. Det lokala räddningsväsendet ska ha ett räddningsverk för skötseln av uppgifter inom räddningsväsendet. Det lokala räddningsväsendet, dvs. den kommun eller samkommun som sköter uppgifterna inom räddningsväsendet, kan dock avtala om skötseln av vissa uppgifter inom räddningsväsendet med en frivillig brandkår och andra sammanslutningar som specificeras i bestämmelsen. I praktiken kan avtalsförhandlingarna skötas av räddningsverket enligt vad det lokala räddningsväsendets behöriga organ har beslutat om saken. Enligt paragrafen ska avtalsbrandkåreerna och de andra sammanslutningar som avses i bestämmelsen ändå inte få ges uppgifter som är förenade med avsevärd utövning av offentlig makt. Sådana uppgifter är t.ex. tillsynsuppgifter inom räddningsväsendet. Tjänstemän anställda hos räddningsverket utövar likaså alltid befogenheter som anförtratts räddningsmyndigheten. När någon som hör till en avtalsbrandkår är räddningsledare har också denne de nödvändiga befogenheter som hänför sig till den uppgiften, begränsade i enlighet med 36 § 2 mom. i lagförslaget.

Det lokala räddningsväsendet ska till skillnad från nuläget kunna komma överens om skötseln av uppgifter inom räddningsväsendet inte bara med brandkårer (avtalsbrandkårer) utan också med andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen. Sådana sammanslutningar kan vara t.ex. föreningar som deltar i sjöräddningen och organisationer med rättshandlingsförmåga inom den frivilliga räddningstjänsten. I enlighet med 34 § 1 mom. i lagförslaget ska dock endast en person som hör till en avtalsbrandkår kunna leda räddningsverksamheten.

26 §. Räddningsmyndigheter. Enligt 4 § i den nuvarande räddningslagen är statliga räddningsmyndigheter de tjänstemän som inrikesministeriet och regionförvaltningsverket förordnat till uppgiften. Räddningsmyndigheter inom ett räddningsområde är de högsta tjänsteinnehavarna och övriga av området förordnade tjänsteinnehavare inom räddningsväsendet samt det lokala räddningsväsendets behöriga kollegiala organ.

Att myndigheterna definieras på lagnivå har särskilt att göra med kravet på en noga avgränsad och exakt definition av befogenhetsfrågorna på grund av de särskilda befogenheter som tillkommer räddningsmyndigheterna. I inrikesministeriets arbetsordning anges för närvarande de tjänstemän som fungerar som statliga räddningsmyndigheter och som är räddningsöverdirektören (avdelningschefen för inrikesministeriets räddningsavdelning) och de föredragande tjänstemännen vid inrikesministeriets räddningsavdelning.

Enligt 1 mom. är statliga räddningsmyndigheter direkt med stöd av lagen inrikesministeriets räddningsöverdirektör och de tjänstemän vid inrikesministeriet och regionförvaltningsverket som denne förordnat. Med avvikelse från den nuvarande regleringen ska räddningsöverdirektören också besluta om de tjänstemän vid regionförvaltningsverket som förordnas som räddningsmyndigheter.

I 2 mom. definieras det lokala räddningsväsendets räddningsmyndigheter på ett sätt som i huvudsak motsvarar den nuvarande regleringen. Förutom räddningsverkets högste tjänsteinnehavare (räddningsdirektören) är lokala räddningsmyndigheter de tjänsteinnehavare vid räddningsverket som denne förordnat. Med behörigt organ avses i bestäm-

melsen kommunens eller samkommunens organ, som sköter uppgifterna inom det lokala räddningsväsendet och åt vilket räddningsmyndighetens uppgifter i behörig ordning har uppdragits.

27 §. Det lokala räddningsväsendets och räddningsverkets uppgifter. I den gällande lagen har uppgifterna inom räddningsväsendet i huvudsak uppdragits direkt åt det lokala räddningsväsendet, dvs. den kommun eller samkommun som ansvarar för uppgifterna inom räddningsväsendet. En del av uppgifterna har dock uttryckligen ansetts för de räddningsmyndigheter som är i räddningsväsendets tjänst. De sistnämnda uppgifterna är i regel förenade med avsevärd utövning av offentlig makt.

I 1 mom. preciseras den nuvarande regleringen så att det föreskrivs att det lokala räddningsväsendet, dvs. den kommun eller samkommun som ansvarar för uppgifterna inom räddningsväsendet och i praktiken således det lokala räddningsväsendets kollegiala organ, ska ansvara för räddningsväsendets servicenivå samt för att räddningsverkets verksamhet och sotningstjänster ordnas på ändamålsenligt sätt. I lagförslaget specificeras dessutom vissa andra uppgifter som den kommun eller samkommun som svarar för uppgifterna inom räddningsväsendet ska ansvara för. Exempelvis släckvattenplanen enligt 30 § i lagförslaget godkänns av det lokala räddningsväsendet.

Enligt 25 § i lagförslaget ska det lokala räddningsväsendet ha ett räddningsverk för skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet. I 2 mom. definieras räddningsverkets uppgifter. Räddningsverket ska på nuvarande sätt sköta de praktiska uppgifterna inom räddningsväsendet. I bestämmelsen har samlats räddningsverkets viktigaste uppgiftsheter och deras närmare innehåll fastställs i de detaljerade bestämmelserna i lagförslaget samt i den förordning som statsrådet utfärdar med stöd av 4 mom. Enligt statsrådets gällande förordning om räddningsväsendet ska det lokala räddningsväsendet se till att det i området finns adekvata alarmsystem för varning av befolkningen. Nu föreskrivs det på lagnivå att det är räddningsverkets uppgift att ombesörja saken. Det lokala räddningsväsendets behöriga organ ska åter svara för att

räddningsverkets verksamhet ordnas på ändamålsenligt sätt, t.ex. tillsynen över räddningsverkets verksamhet och tilldelningen av resurser på det sätt som servicenivåbeslutet förutsätter.

De bestämmelser som föreslås i 1 och 2 mom. förändrar inte i praktiken det lokala räddningsväsendets och räddningsverkets ansvar och uppgifter. De föreslagna bestämmelserna klarlägger dock ansvaret och arbetsfördelningen mellan den kommun eller samkommunen (det lokala räddningsväsendet) som ansvarar för uppgifterna inom räddningsväsendet och dess räddningsverk.

Enligt 3 mom. ska räddningsverket i motsvarighet till nuvarande praxis och det som föreskrivs i 5 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet också kunna producera tjänster i fråga om första insatsen, prehospital akutsjukvård och sjuktransport, om man har kommit överens om detta med hälso- och sjukvårdsmyndigheterna eller om det i fortsättningen föreskrivs om uppgiften i lagstiftningen. Vidare kan räddningsverket stödja beredskapsplaneringen i kommunerna inom räddningsområdet, om kommunen och räddningsverket kommer överens om uppgiften. I momentet har dessutom intagits en informativ bestämmelse, enligt vilken räddningsverket också ska sköta uppgifter som ålagts det i andra lagar än räddningslagen. Det lokala räddningsväsendet kan besluta att räddningsverket ska sköta även andra uppgifter som är förenliga med ansvarsområdet, om detta inte medför uppenbar olägenhet med tanke på skötseln av de uppgifter som föreskrivits i räddningslagen. Förslaget motsvarar till denna del 5 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet.

Enligt 4 mom. i den föreslagna bestämmelsen kan närmare bestämmelser om det lokala räddningsväsendets och räddningsverkets uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 §. *Det lokala räddningsväsendets servicenivå.* Enligt 12 § 1 mom. i den gällande räddningslagen ska räddningsväsendet ha en servicenivå som motsvarar olycksriskerna. När servicenivån bestäms ska också verksamheten under undantagsförhållanden beaktas. Enligt 2 mom. ska räddningsväsendet planeras och drivas så att olyckor förebyggs

och behövliga åtgärder vid olyckor och fara vidtas effektivt och utan dröjsmål.

Det som föreslås i 1 mom. motsvarar i sak det som föreskrivs i den gällande räddningslagen. I bestämmelsen betonas dock att de lokala behoven ska beaktas i räddningsväsendets servicenivå. Det lokala räddningsväsendets och dess räddningsverks uppgifter definieras allmänt i 27 § i lagförslaget och de preciseras i övriga bestämmelser i lagförslaget samt i de förordningar som utfärdas med stöd av lagen.

Det lokala räddningsväsendet ansvarar enligt 27 § 1 mom. för räddningsväsendets servicenivå och för att räddningsverkets verksamhet ordnas på ändamålsenligt sätt. I 2 mom. i föreliggande paragraf ställs krav på planeringen och fullgörandet av räddningsverkets lagstadgade uppgifter, vilka ska beaktas när beslut fattas om räddningsväsendets servicenivå. Enligt 85 § i lagförslaget ska regionförvaltningsverket utöva tillsyn över att det lokala räddningsväsendet håller en tillräcklig servicenivå. När räddningsnivåns tillräcklighet bedöms ska regionförvaltningsverket bedöma om de uppgifter som avses i 27 § 2 mom. har planerats och fullgjorts på det sätt som avses i 28 § 2 mom. Servicenivån hos det lokala räddningsväsendet omfattar förutom räddningsverkens uppgifter även andra uppgifter och ansvar som föreskrivits i denna lag för det lokala räddningsväsendet, t.ex. ordnande av sotningstjänster och släckvattenarrangemang.

I 2 mom. har intagits en ny bestämmelse, enligt vilken räddningsväsendets uppgifter ska sättas i prioritetsordning när omständigheterna kräver det. Genom regleringen betonas att räddningsverkets resurser bör styras till uppgifter som är viktiga med tanke på säkerheten. Bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs i polislagen (493/1995) och lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004).

29 §. *Det lokala räddningsväsendets servicenivåbeslut.* Enligt 13 § i den gällande räddningslagen beslutar det lokala räddningsväsendet om räddningsväsendets servicenivå efter att ha hört kommunerna. I beslutet ska redogöras för vilka risker som finns i området och vilka resurser som står till förfogande samt anges servicenivån i fråga om förebyg-

gandet av olyckor, räddningsverksamheten och befolkningsskyddet samt en plan för utvecklandet av dessa. I beslutet ska anges att det gäller en viss tid. Beslut om servicenivån ska tillställas regionförvaltningsverket. Är beslutet bristfälligt, kan regionförvaltningsverket återsända det för komplettering.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska i servicenivåbeslutet redogöras för vilka faror som finns i området och bedömas vilkas risker de medför. I servicenivåbeslutet ska det fastställas vilka resurser som räddningsverket har till sitt förfogande, och när de fastställs ska målen för verksamheten beaktas. Målen ska bygga på de uppgifter som föreskrivs i räddningslagen. I servicenivåbeslutet ska man också konkret beskriva den service som det lokala räddningsväsendet och dess räddningsverk ska producera under den tid servicenivåbeslutet är i kraft. I bestämmelserna avses med servicenivå t.ex. de årsverken som anvisas för räddningsverkets lagstadgade styr-, upplysnings-, rådgivnings- och tillsynsuppgift eller aktionsberedskapen hos de enheter som används för räddningsverksamhet i räddningsområdets olika delar. Det lokala räddningsväsendet ska på nuvarande sätt höra de kommuner som hör till räddningsområdet när servicenivåbeslutet utarbetas.

På motsvarande sätt som enligt den nuvarande regleringen ska servicenivåbeslutet enligt 2 mom. gälla en viss tid. Beslutet ska uppdateras med jämna mellanrum.

3 mom. innehåller en bestämmelse som motsvarar den nuvarande om skyldigheten att tillställa regionförvaltningsverket servicenivåbeslutet samt om regionförvaltningsverkets rätt att bestämma att ett bristfälligt beslut ska kompletteras. I 85 § i lagförslaget föreskrivs om tillsyn över det lokala räddningsväsendets servicenivå.

I 4 mom. ingår en möjlighet som motsvarar den nuvarande regleringen att utfärda närmare bestämmelser om servicenivåbeslutets innehåll och form genom förordning av inrikesministeriet.

30 §. Släckvatten. Enligt 47 § i den gällande räddningslagen sörjer kommunen inom sitt område för att det lokala räddningsväsendet har tillgång till släckvatten.

Från 2004 har kommunerna ansvarat för uppgifterna inom räddningsväsendet i lagstadgat samråd inom de räddningsområden som statsrådet bestämt (det lokala räddningsväsendet). Vattentjänstverken fungerar numera allt oftare utanför kommunförvaltningen som bolag eller andelslag som fastighetsägarna bildat och de ansvarar för vattentjänsterna inom sina verksamhetsområden. Ett räddningsområde omfattar flera kommuner och det är inte längre ändamålsenligt att ordna släckvattenförsörjningen kommunvis i enlighet med den gällande regleringen.

Enligt 5 § i lagen om vattentjänster (119/2001) ska kommunerna utveckla vattentjänsterna inom sitt område i överensstämmelse med samhällsutvecklingen samt delta i den regionala översiktsplaneringen av vattentjänsterna. Kommunerna ska i samarbete med vattentjänstverken inom sitt område utarbeta och uppdatera sådana planer för utvecklande av vattentjänsterna som täcker dess område. Enligt 8 § i lagen om vattentjänster godkänner kommunen verksamhetsområdet för ett vattentjänstverk inom sitt område. Den gällande lagen om vattentjänster tillämpas enligt lagens bestämmelse om tillämpningsområde inte på ordnandet av släckvattenförsörjning. I praktiken sörjer dock vattentjänstverken på grundval av avtal med kommunerna för leveransen av släckvatten för räddningsverkets och dess avtalsbrandkårers behov. Med beaktande av förpliktelsens natur borde det föreskrivas om vattentjänstverkens skyldighet att leverera släckvatten till räddningsväsendet i lag.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om släckvattenplanen. Enligt förslaget ska räddningsverket göra upp en plan för anskaffning och leverans av släckvatten som omfattar hela räddningsområdet och således alla kommuner inom området. Planen ska göras upp i samarbete med de kommuner som hör till räddningsområdet och de vattentjänstverk som bedriver verksamhet inom räddningsområdet samt med de vattenverk som levererar vatten till dessa. Släckvattenarrangemangen hör intimt ihop med uppnåendet av räddningsväsendets servicenivå enligt räddningslagen och i det lokala räddningsväsendets beslut om servicenivån ska man redan för närvarande redogöra för släckvattenarrange-

mangen inom området. Släckvattenplanerna ska göras upp så att räddningsväsendets servicenivå motsvarar risken för olyckor även i fråga om släckvattenarrangemangen (de risker som eldsvådor medför).

I 2 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som regleringen i den gällande räddningslagen att varje kommun som hör till ett räddningsområde självständigt ska sörja för anskaffningen av släckvatten för räddningsverkets behov. Kommunens ansvar för anskaffningen av släckvatten ska på motsvarande sätt som enligt nuvarande praxis också omfatta skyldighet att sörja för de släckvattentäkter i naturliga vattenkällor som angetts i släckvattenplanen. På grund av sistnämnda skyldighet ska kommunen också se till att brandkåren har möjlighet att ta släckvatten ur naturliga vattenkällor när det inte går att få släckvatten från vattentjänstverkets nätverk (i enlighet med vad som konstateras i släckvattenplanen). I praktiken ska kommunen t.ex. i glesbygdsområden se till att det finns sådana konstruktiva och tekniska arrangemang att räddningsverkets och dess avtalsbrandkårers släcknings- och behållarenheter kan fylla släckvattentankarna på det sätt som räddningsverksamheten (släckningsverksamheten) förutsätter. Räddningsområdets kommuner kan också komma överens om att det lokala räddningsverket, dvs. den kommun eller samkommun som kommunerna inom området har gett i uppdrag att sköta uppgifterna inom räddningsväsendet, sköter anskaffningen av släckvatten. Angående godkännande och ändring av avtalet iakttas motsvarande förfarande som kommunerna enligt 24 § 3 mom. i lagförslaget ska iakttä när de kommer överens om skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet inom räddningsområdet.

I 3 mom. föreslås att vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänstverk och vattenverk som levererar vatten till dem och till vars nätverk släckvattenstationer och brandposter är kopplade åläggs skyldighet att leverera släckvatten från vattenledningsnätet för räddningsverkets behov. Behovet av släckvatten anges i släckvattenplanen enligt 1 mom. i samråd med räddningsverket, kommunen och vattentjänstverket. Enligt den gällande lagen om vattentjänster kan ett vatten-

tjänstverk åta sig att ombesörja leverans av släckvatten och det är för närvarande fråga om en uppgift som baserar sig enbart på frivillighet. Det nuvarande frivilliga sättet att organisera leveransen av släckvatten kan inte betraktas som motiverat med tanke på en ändamålsenlig skötsel av räddningsväsendet. I momentet anges uppgifter i anslutning till vattentjänstverkets leverans av släckvatten och de är anskaffning och ledning av vatten till de släckvattentäkter som hör till vattentjänstverkets nätverk (brandposter och släckvattenstationer). Leveransen av släckvatten omfattar också underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer. Regleringen motsvarar nuvarande praxis när vattentjänstverket deltar i leveransen av släckvatten.

För närvarande kommer kommunerna och vattentjänstverken fritt överens om ersättning för eventuella kostnader för leverans av släckvatten. I praktiken har kommunerna i regel inte erlagt någon separat avgift till vattentjänstverken för leverans av släckvatten (konstruktionskostnader) eller för släckvatten.

De kommuner som hör till räddningsområdet eller det lokala räddningsväsendet, som ansvarar för anskaffningen av släckvatten med stöd av ett avtal enligt 2 mom., på deras vägnar ska enligt förslaget till 3 mom. ha skyldighet att komma överens om grunderna för fördelningen av kostnaderna för leverans av släckvatten med det vattentjänstverk som levererar släckvatten i samband med att släckvattenplanen görs upp. Enligt de föreslagna bestämmelserna omfattar leverans av släckvatten förutom vattenanskaffning och ledning av vattnet dessutom underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer. I släckvattenplanen godkänns sålunda de grunder enligt vilka eventuella ersättningar betalas till vattentjänstverket för i lagen avsedd leverans av släckvatten. Eftersom leveransen av släckvatten från vattentjänstverkets nätverk betjänar verkets kunder relativt jämnt och den mängd vatten som tas från nätverket är relativt liten och det är svårt att mäta den använda vattenmängden, vore det ändamålsenligt att det inte heller i fortsättningen tas ut avgifter för släckvattnet. I släckvattenplanen ska man också komma

överens om de principer som ligger till grund för fördelningen av kostnaderna för underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer mellan den kommun eller det lokala räddningsverk som ansvarar för anskaffningen av släckvatten samt det vattentjänstverk som ansvarar för leveransen av släckvatten. Det är motiverat att vattentjänstverket deltar i kostnaderna för underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer, eftersom dessa anordningar också används för behov av underhåll och service på vattenledningsnätet.

31 §. *Ansvar för spaning efter skogsbränder och utfärdande av varning för skogsbrand.* Det som föreslås i paragrafen motsvarar i sak 27 § i den gällande räddningslagen.

5 kap. **Räddningsverksamhet och vissa uppgifter i anslutning därtill**

32 §. *Vad som ska ingå i räddningsverksamheten.* För närvarande anges i bestämmelsen om tillämpningsområde i 1 § i räddningslagen och 43 § i räddningslagen vad som ska ingå i räddningsverksamheten. Enligt den nuvarande bestämmelsen om tillämpningsområde avses med räddningsverksamhet sådana skyndsamma åtgärder till följd av en olycka eller överhängande fara för en olycka som vidtas för att skydda och rädda människor, egendom och miljön samt för att begränsa skador och lindra följder. Enligt 43 § (vad som ska ingå i räddningsverksamheten) hör till räddningsverksamheten att ta emot nödanmälan, larma räddningsenheter och annan hjälp, varna befolkningen, avvärja överhängande olyckor, skydda och rädda människor, miljö och egendom som är i fara, släcka eldsvådor samt avvärja och begränsa andra skador och sköta efterröjning och efterbevakning samt ha hand om ledning, information, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till detta.

Enligt bestämmelsen om tillämpningsområde i lagförslaget föreskrivs i lagen om bl.a. räddningsväsendets myndigheters brådskanande uppgifter varmed syftet är att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt att begränsa de skador som olyckan

förorsakat och lindra följderna av olyckan (räddningsverksamhet). De uppgifter som hör till räddningsverksamheten sköts under såväl normala som undantagsförhållanden.

Enligt 1 mom. hör till räddningsverksamheten att ta emot larm, varna befolkningen, avvärja överhängande olyckor, skydda och rädda offer för olyckor samt människor, miljö och egendom som är i fara, släcka eldsvådor och begränsa skador samt ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till ovan nämnda uppgifter. I momentet uppräknas sålunda på ett sätt som i huvudsak motsvarar den nuvarande regleringen de åtgärder som hör till räddningsverksamheten och som ska vidtas när olyckor inträffar eller är överhängande. Bestämmelserna har dock preciserats så att de ska motsvara räddningsväsendets nuvarande faktiska uppgifter inom räddningsverksamheten. För närvarande bestäms om mottagande och förmedling av nödmeddelanden i lagen om nödcentralsverksamheten (692/2010). Uppgiftshelheten tillhör nödcentralverkets ansvar. Av denna anledning ska det inte längre bestämmas att mottagande av nödmeddelanden hör till räddningsverksamheten. Till räddningsverksamheten hör att ta emot larm från nödcentralen. Nödcentralverkets nödcentraler tar emot nödmeddelanden samt förmedlar dem vidare till de enheter som uppgiften ankommer på enligt den gällande lagstiftningen. Det är nödcentralernas lagstadgade uppgift att förmedla information om en uppgift som hör till räddningsverksamheten (nödmeddelande) till behörigt räddningsverk och vid behov till dess avtalsbrandkårer. Det är räddningsverkets uppgift att ta emot larm från nödcentralen med anledning av ett nödmeddelande. Efter det att ett larm tagits emot är det räddningsverkets uppgift att inleda räddningsverksamhet. Att inleda räddningsverksamhet innebär att organisera den egna organisationens interna kommunikation, att säkerställa de resurser som behövs i räddningsverksamheten och samarbete med de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten. Räddningsverksamhetens centrala innehåll är brådskanande avvärjande av olyckor, ombesörjande av skyddsåtgärder, begränsande av skador och räddning samt brådskanande varnande av befolkningen i

realtid på olycksplatsen eller områden där olyckan har direkta verkningar. Räddningsverksamhetens innehåll har preciserats och avgränsats i 2 mom. Den föreslagna regleringen motsvarar den gällande räddningslagens reglering och tillämpningspraxis.

Enligt 48 § i den gällande räddningslagen är den som äger eller innehar objektet skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda när brandkårens åtgärder inte längre behövs. Den föreslagna lagen innehåller en bestämmelse som motsvarar den gällande regleringen. Efterröjning och efterbevakning är uppgifter som ankommer på objektets ägare, och särskilda bestämmelser om dessa saker ingår i 40 § i lagförslaget. I den bestämmelse som definierar räddningsverksamhetens innehåll ingår inte längre efterröjning och efterbevakning, eftersom uppgiften i princip ankommer på objektets ägare och inte på räddningsväsendets myndigheter.

33 §. Larmanvisningar. I 11 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om larmanvisningar. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande regleringen. I 45 § föreslås bestämmelser om bistånd mellan räddningsverken och samarbetsplaner i anslutning därtill. Bistånd som anges i räddningsverkens samarbetsplaner bör beaktas när larmanvisningarna utarbetas. Om räddningsverket i enlighet med 44 § har avtalat om att uppgifter som hör till räddningsverksamheten ska skötas i ett annat räddningsområde, bör detta också framgå av larmanvisningarna. Larmanvisningarna ska göras upp så att nödcentralen kan larma de närmaste enheterna som är ändamålsenliga för räddningsverksamheten oberoende av från vilket område de kommer.

34 §. Ledning av räddningsverksamhet. I 44 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om ledning av räddningsverksamhet. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande regleringen.

I mom. motsvarar i huvudsak den nuvarande regleringen och räddningsledaren ska komma från det område där olyckan eller faran har uppstått, om inte något annat har avtalats. Ett räddningsverk kan komma överens om ledning av räddningsverksamheten med ett annat räddningsverk på grund av samarbete enligt 44 § eller bistånd enligt 45 § i lag-

förslaget. Enligt den gällande regleringen kan räddningsledaren vara en person som hör till områdets avtalsbrandkår tills räddningsmyndigheten tar över ledningen av verksamheten. Enligt den föreslagna paragrafen leds räddningsverksamheten av en räddningsmyndighet. Räddningsverksamheten kan dock tillfälligt ledas av någon annan person som är anställd hos räddningsverket eller av någon som hör till en avtalsbrandkår, till dess att den behöriga räddningsmyndigheten tar över ledningen av verksamheten. Den föreslagna regleringen motsvarar i praktiken den gällande regleringen, dock med den ändringen att förutom sådana som hör till en avtalsbrandkår kan räddningsverksamheten tillfälligt ledas av någon annan person som är anställd hos räddningsverket än en som förordnats till räddningsmyndighet. Räddningsverket har anställda som inte förordnats till räddningsmyndigheter men som ändå deltar i räddningsverksamheten. Dessutom har vissa räddningsverk många anställda i bisyssla och åtgärdsavlönade som deltar i räddningsverksamheten men som inte alla står i tjänsteförhållande till räddningsverket eller som det inte är ändamålsenligt att förordna till räddningsmyndigheter. För att ledningen av räddningsverksamheten ska ordnas på ändamålsenligt sätt är det ändå motiverat att dessa personer kunde leda räddningsverksamheten tillfälligt när de deltar i räddningsverksamheten t.ex. tillsammans med den avtalsbrandkårsenhet som larmats till uppdraget. På samma sätt som enligt den gällande regleringen ska räddningsledaren alltid utföra denna uppgift under tjänsteansvar oberoende av om personen är en räddningsmyndighet eller någon annan person som tillfälligt leder räddningsverksamheten.

I 2 mom. föreskrivs om exceptionella ledningsarrangemang inom räddningsverksamheten. Enligt den gällande lagen har regionförvaltningsverket och inrikesministeriet av särskilda skäl rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma om räddningsledaren och hans eller hennes område. Regionförvaltningsverket ska dock inte längre ha till uppgift att leda räddningsväsendet liksom för närvarande. Regionförvaltningsverkets nya uppgifter anges i 23 § 2 mom. i lagförslaget. I fortsättningen ska endast stat-

liga räddningsmyndigheter i inrikesministeriets tjänst ha rätt att ge order och bestämma om räddningsverksamheten. I den nya bestämmelsen har uppgiften i stället för åt inrikesministeriet uppdragits mera preciserat åt de behöriga räddningsmyndigheterna vid inrikesministeriet, och befogenheten är inte längre bunden till särskilda skäl. Statliga räddningsmyndigheter vid inrikesministeriet är i enlighet med 26 § 1 mom. i lagförslaget räddningsöverdirektören och de andra tjänstemän vid inrikesministeriet som denne förordnat. Räddningsöverdirektören ska också förordna regionförvaltningsverkets räddningsmyndigheter som ändå inte har de behörigheter i anslutning till ledningen av räddningsverksamheten som avses i momentet. Inrikesministeriets räddningsmyndigheters befogenheter i räddningslagen möjliggör ändamålsenliga och fungerande ledningsförhållanden och koordinering av verksamheten t.ex. vid en storolycka som berör flera räddningsområden.

I 3 mom. har intagits en ny bestämmelse enligt vilken räddningsledaren ska fatta ett uttryckligt beslut om ledande och avslutande av räddningsverksamhet när det är nödvändigt för att klargöra det ansvar och de befogenheter som tillkommer olika myndigheter och aktörer. Berörda myndigheter och parter ska underrättas om beslutet så snart som möjligt. På begäran ska beslutet bekräftas skriftligt. Syftet med bestämmelsen är att klargöra befogenheterna och ledningsförhållandena särskilt i situationer där myndigheter från flera ansvarsområden deltar i verksamheten. Exempelvis i uppgifter som ansluter sig till bekämpning av översvämningar är förutom räddningsmyndigheterna också miljö- och vattenmyndigheterna med och agerar på objektet och kartlägger situationen. Den tidpunkt då handhavandet av situationen i samband med att en översvämning bekämpas övergår till räddningsverksamhet som vilar på räddningsmyndighetens ansvar kan tolkas på olika sätt och då kan den tidpunkt då räddningsverksamheten inleds och avslutas inte konstateras klart utan ett uttryckligt beslut.

35 §. Ledning i samråd. Om myndigheter från flera verksamhetsområden deltar i räddningsverksamheten är enligt 44 § 3 mom. i

den gällande räddningslagen räddningsledaren allmän ledare. Räddningsledaren kan till sin hjälp bilda en ledningsgrupp bestående av företrädare för andra myndigheter, inrättningar och frivilliga enheter som deltar i räddningsverksamheten. Räddningsledaren kan också tillkalla experter. Enligt 8 § 1 mom. i statsrådets förordning om räddningsväsendet ansvarar den i 44 § i räddningslagen avsedda räddningsledaren, som är allmän ledare, för lägesbilden samt för att de olika verksamhetsområdena tilldelas uppgifter och för samordningen av verksamheten. Enheterna utför uppgifterna under sin egen ledning så att de åtgärder som de vidtar bildar en helhet som främjar en effektiv bekämpning av följderna av olyckan. Enligt 8 § 2 mom. i förordningen kan räddningsledaren till sin hjälp bilda en ledningsgrupp bestående av företrädare för andra myndigheter och inrättningar samt frivilliga räddningsenheter. Enligt 8 § 3 mom. i förordningen ska för effektivisering av aktionsberedskapen inom räddningsväsendet de myndigheter, inrättningar och sammanslutningar som deltar i räddningsverksamheten lämna upplysningar om de resurser som de förfogar över för räddningsverksamheten och delta i planeringen av räddningsväsendet under ledning av räddningsmyndigheterna. I planer som gäller ordnande av samarbete ska framföras hur olika myndigheter, inrättningar och sammanslutningar deltar i räddningsverksamheten. En räddningsmyndighet kan ingå avtal om de villkor och förfaranden som ska gälla för samarbetet med de sammanslutningar som deltar i räddningsverksamheten.

I paragrafen föreslås bestämmelser om myndigheternas samarbete inom räddningsverksamhet enligt räddningslagen som i huvudsak motsvarar den gällande regleringen.

Enligt 1 mom. är räddningsledaren enligt räddningslagen allmän ledare vid en olycka som förutsätter åtgärder inom flera ansvarsområden eller i en annan situation som hör till räddningslagens tillämpningsområde. Förslaget motsvarar det som för närvarande föreskrivs i räddningslagen. Enligt 46 § i lagförslaget ska statliga och kommunala myndigheter och inrättningar vara skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten samt att

vid olyckor och fara agera så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt. Exempelvis vid en eldsvåda sköter förutom räddningsverket och dess avtalsbrandkårer flera olika myndigheter sina egna lagstadgade uppgifter vid sidan av räddningsverksamheten. Vid en eldsvåda är det t.ex. polisens lagstadgade uppgift att se till att farliga områden avspärras och sköta andra uppgifter som ankommer på polisen när det gäller att upprätthålla ordning och säkerhet på olycksplatsen. På motsvarande sätt ska de sociala myndigheterna i enlighet med den lagstiftning som gäller dem se till att de som lider nöd på grund av en olycka får underhåll och inkvartering. För att eldsvådor och andra olyckor ska skötas på rätt sätt förutsätts smidigt samarbete mellan olika myndigheter. Räddningsledaren, som enligt den föreslagna bestämmelsen är allmän ledare, ansvarar för den lägesbild som är nödvändig för den övergripande hanteringen av olyckan och för samordningen av olika myndigheters verksamhet. Enheterna från olika ansvarsområden (t.ex. polisen och socialen) handlar dock under egen ledning och så att myndigheternas åtgärder bildar en helhet som främjar en effektiv bekämpning av följderna av olyckan.

De föreslagna bestämmelserna förändrar inte myndigheternas lagstadgade skyldigheter eller befogenheter, utan ålägger myndigheterna att samarbeta och koordinera samarbetet, vilket är nödvändigt för att hantera situationer där flera myndigheter är involverade i anslutning till räddningsverksamheten. I 46 och 47 § föreslås närmare bestämmelser om myndigheternas samarbete vid räddningsverksamhet och planering av den.

Förslaget till 2 mom. motsvarar den gällande regleringen.

36 §. Räddningsledarens befogenheter. Bestämmelser om räddningsledarens befogenheter ingår i 45 § i den gällande räddningslagen. De befogenheter som anges i bestämmelsen förblir oförändrade. Det föreslås emellertid mera exakt avgränsare och noggrannare bestämmelser som utövande av befogenheterna än för närvarande. Enligt förslaget ska räddningsmyndigheterna kunna utöva alla befogenheter som avses i bestämmelsen och andra personer som har rätt att tillfälligt leda räddningsverksamheten endast

en del av befogenheter och i den utsträckning som befogenheterna är nödvändiga för räddningsverksamheten.

Enligt den gällande lagen har regionförvaltningsverket och inrikesministeriets vid sidan av räddningsledaren rätt att vid behov utöva räddningsledarens befogenheter. Enligt 1 mom. i förslaget kan de befogenheter som föreskrivs i paragrafen förutom av den lokala räddningsmyndigheten i fortsättningen utövas av en statlig räddningsmyndighet i inrikesministeriets tjänst för att säkerställa att verksamheten är enhetlig i hela landet t.ex. vid storolyckor eller andra omfattande olyckor eller när det annars är befogat att utöva befogenheterna. De räddningsmyndigheter som är i regionförvaltningsverkets tjänst ska inte längre ha några befogenheter i anslutning till ledningen av räddningsverksamheten, eftersom ledning av räddningsverksamheten inte längre ska höra till regionförvaltningsverkets uppgifter enligt 23 § 2 mom.

Syftet med befogenheterna är att skydda människor och begränsa de skador som åsamkas människor, miljön eller egendom eller att kunna komplettera räddningsverkets utrustning och materiel samt att vidta åtgärder i anslutning till släckningstekniken eller taktiken som riktar sig mot annans egendom i syfte att förhindra större skador. Med evakuering avses i denna paragraf att människor och viss egendom omedelbart flyttas undan fara. Med egendom avses också husdjur. Befogenheterna ska kunna utövas när situationen kräver det.

I 2 mom. föreskrivs i enlighet med 34 § i lagförslaget om rätt för en person tillhörande en avtalsbrandkår och någon annan anställd vid räddningsverket än en som förordnats till räddningsmyndighet att utöva räddningsmyndighetens befogenheter för ledningen av räddningsverksamheten. En person som tillfälligt leder räddningsverksamheten får i egenskap av räddningsledare utöva de befogenheter som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten i den utsträckning som är nödvändig för räddningsverksamheten. Beslut om ibruktagande av egendom i enlighet med 3 punkten fattas alltid av en räddningsmyndighet. Likaså kan den omfattande befogenheten enligt 4 punkten utövas endast av en räddnings-

myndighet. Utgångspunkten för 34 § 1 mom. i lagförslaget är att räddningsverksamheten leds av en räddningsmyndighet och att andra som enligt lagen har rätt att leda räddningsverksamheten gör det endast tillfälligt och till dess en behörig räddningsmyndighet övertar ledningen. Om situationen förutsätter det kan en behörig räddningsmyndighet t.ex. redan på väg till olycksplatsen överta ledningen av räddningsverksamheten av den person som tillfälligt lett den och bestämma om nödvändiga åtgärder på olycksplatsen.

Förslaget till 3 mom. motsvarar i sak räddningslagens gällande reglering.

37 §. Skyldighet att delta i räddningsverksamhet. Bestämmelser om skyldighet att delta i räddningsverksamhet ingår i 46 § i den gällande räddningslagen.

Innehållet i 1 mom. motsvarar i sak 46 § 1 mom. i den gällande lagen. Möjligheten att förordna utomstående att bistånd vid räddningsverksamhet är avsedd att användas i allvarliga situationer där hjälpbehovet är brådskande. Räddningsledaren kan med stöd av 1 mom. förordna även andra personer än de som hör till brandkårerna att hjälpa till med räddningsverksamheten. Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas t.ex. vid omfattande skogsbränder, där det behövs ett stort antal personer som släcker och som bistår vid släckningsarbetet (t.ex. bespisning och annat underhåll). Personer som förordnas att hjälpa till bör vara arbetsföra och ha egenskaper som lämpar sig för uppgiften så att de inte utsätts för några särskilda hälso- eller skaderisker på grund av uppgiften. Uppgifterna ska vara av sådan karaktär att de kan utföras utan utbildning och erfarenhet av räddningsbranschen. Den som förordnats att delta i räddningsverksamhet kan vägra av giltigt skäl. Eftersom skyddet för den personliga friheten begränsas i bestämmelsen, bör man när man överväger att förordna personer i första hand förlita sig på andra möjligheter, t.ex. tillägsresurser i form av handräckning.

2 mom. motsvarar 46 § 2 mom. i den gällande lagen. Vi olyckor och när fara hotar har räddningsledaren allmän bestämmanderätt också över andra brandkårer än de avtalsbrandkårer som avses i 25 §. En industribrandkår eller anstaltsbrandkår får dock bara anlitas om anstaltens säkerhet därigenom inte

äventyras. Denna begränsning är nödvändig därför att ovan nämnda brandkårer har inrättats i första hand på grund av riskerna och för upprätthållarens eget behov.

I 3 mom. har intagits en ny bestämmelse som begränsar och preciserar möjligheten i 1 mom. att förordna personer att bistå vid räddningsverksamhet. Ett förordnande kan ges så att det är i kraft endast tills det finns tillräckligt med organiserad hjälp på brand- eller olycksplatsen och förordnandet kan ges för högst ett dygn åt gången och det kan upprepas högst en gång. I bestämmelsen avses med organiserade hjälp t.ex. att försvarsmaktens personal deltar i släckningen av en skogsbrand med tillräckliga resurser. En person som förordnats att bistå vid räddningsverksamhet har rätt att få ett intyg över deltagandet i räddningsarbetet. Bestämmelser om arvode till den som förordnats att delta i räddningsverksamhet samt om ersättning för eventuell skada och olycksfall i samband med räddningsverksamhet ingår i 102 och 103 §.

4 mom. motsvarar 46 § 3 mom. i den gällande lagen. Att den som förordnats att delta i räddningsverksamhet lämnar brand- eller olycksplatsen utan räddningsledarens lov ska vara en straffbar gärning enligt räddningslagen.

38 §. Internationell räddningsverksamhet. Bestämmelser om internationell räddningsverksamhet ingår i 49 § i den gällande räddningslagen.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak den gällande regleringen. Utgångspunkten för internationell räddningsverksamhet är de förfaringssätt som man kommit överens om inom Europeiska unionen (EU) och mellanstatliga överenskommelser om saken. Samarbetet mellan de finska kommunerna och gränsstaterna baserar sig på dessa överenskommelser. Avsikten med paragrafen är att reglera i första hand sådana situationer där det inte finns någon mellanstatlig eller annan internationell överenskommelse om räddningsverksamhet. Till bestämmelsen har fogats ett omnämnande av Europeiska unionens framställning om bistånd till utlandet. Inrikesministeriet ska besluta om lämnande av bistånd och begäran om bistånd, om inte något annat följer av

överenskommelserna. När bistånd lämnas anlitas räddningsväsendets personal och även annan nödvändig personal. Krishanteringscentralen i anslutning till Räddningsinstitutet ska utgöra grund för systemets uppbyggnad och funktion.

Inrikesministeriet kan också på ett sätt som motsvarar den nuvarande regleringen begära bistånd från utlandet. Bestämmelsens ordalydelse har preciserats genom att de aktörer från vilka bistånd genom räddningsväsendet ska begäras har specificerats. De internationella överenskommelser om samarbete inom räddningstjänsten som Finland undertecknat har i allmänhet bestämmelser om ledning av räddningsverksamheten. Om det inte finns något avtal ankommer det allmänna ledningsansvaret för internationella biståndsenheter som kommit till Finland på begäran på den finländska ledaren på det sätt som anges i nationell lagstiftning (räddningslagen). För den nationella räddningsledaren används den etablerade benämningen Local Emergency Management Authority (LEMA). För att koordinera de främmande enheternas verksamhet inrättas ett internationellt On Site Operations Coordination Centre (OSOCC). Räddningsledaren sköter de mottagningsarrangemang för de internationella enheterna som ansluter sig till ledningen av räddningsverksamheten, bestämmer vid behov om bistånd vid inreseformaliteter, handledning av enheterna och tilldelade av uppdrag åt internationella räddningsenheter. I allmänhet sköter räddningsverket i olycksområdet och den räddningsmyndighet som leder räddningsverksamheten nämnda uppgiftshelhet. Också inrikesministeriets räddningsmyndighet kan i en situation som förutsätter internationellt bistånd inom räddningsverksamheten ge order som gäller räddningsverksamheten samt bestämma om räddningsledaren och dennes verksamhetsområde med stöd av befogenheterna i 34 § 2 mom. i lagförslaget.

39 §. Funktionsförmågan hos den som deltar i räddningsverksamhet. I räddningslagen föreslås en ny bestämmelse om att tillräcklig funktionsförmåga ska krävas av den som deltar i räddningsverksamhet.

I paragrafen föreskrivs om upprätthållande av den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgiften förutsätter, något som ar-

betsgivaren också ska stödja och övervaka med stöd av arbetarskyddslagen (738/2002). Det är uttryckligen fråga om nivån på konditionen och yrkesskickligheten i anslutning till en viss arbetsuppgift. Sålunda ska bestämmelsen tillämpas på såväl räddningsverkets personal i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som personal som deltar i räddningsverksamheten i egenskap av medlemmar i en avtalsbrandkår. Om en person som är fast anställd hos räddningsväsendet anses ha försummat denna skyldighet, ska han eller hon överföras till en sådan uppgift där hans eller hennes kondition och yrkesskicklighet räcker till. På motsvarande sätt kan en person hos en avtalsbrandkår som deltar i räddningsverksamheten med stöd av avtal inte anlitas för en uppgift där hans eller hennes kondition eller grundläggande färdigheter inte räcker till. Syftet med bestämmelsen är att poängtera betydelsen av yrkesskicklighet samt såväl mental som kroppslig kondition för att målen för räddningsväsendet ska uppnås. Det är fråga om att säkerställa att uppgifter som särskilt påverkar medborgarnas säkerhet och rättigheter utförs på behörigt sätt samt också om att arbetstagarna ska skydda sig själva genom särskilda krav på kondition och yrkesskicklighet. Närmare bestämmelser om nivån på den kondition och yrkesskicklighet som arbetsuppgifterna förutsätter samt om ordnande av tester som mäter konditionen kan utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar den förpliktelse att upprätthålla yrkesskicklighet och kondition som åläggs polismän i 9e § (525/2005) i polislagen (493/1995) och yrkesmilitärer i 43 § i lagen om försvarsmakten (551/2007).

40 § Efterröjning och efterbevakning. I den gällande räddningslagen ingår bestämmelser om efterröjning och efterbevakning i 48 § i det kapitel som handlar om räddningsverksamhet. Enligt 1 mom. i den gällande bestämmelsen är den som äger eller innehar objektet skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning när brandkårens åtgärder inte längre behövs. Räddningsledaren avgör när förpliktelsen börjar. Om ägaren eller innehavaren av objektet inte kan nås eller inte svarar för efterröjningen och efterbevakningen, har räddningsledaren enligt 2 mom. i den nu-

varande paragrafen rätt att vidta nödvändiga åtgärder på ägarens eller innehavarens bekostnad.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om förpliktelser motsvarande de nuvarande men enbart för objektets ägare, i stället för att förpliktelserna på nuvarande sätt riktas mot såväl ägaren som innehavaren. Objektets innehavare är i allmänhet hyresgäst och det är inte ändamålsenligt att ålägga innehavaren att vidta åtgärder som i huvudsak ska betalas av objektets ägare.

I enlighet med det som sägs i motiveringen till 32 § i lagförslaget är efterröjning och efterbevakning inte en del av räddningsverksamheten. Med efterröjning och efterbevakning avses de åtgärder som efter att en eldsvåda släckts (räddningsverksamhet) är nödvändiga för att förhindra att elden flamar upp på nytt och för att förhindra andra ytterligare skador. Räddningsverksamheten kan avslutas när elden och sannolika eldhärder har släckts och andra brådskande åtgärder i syfte att begränsa skadorna har vidtagits och de uppenbara riskfaktorer som eldsvådan orsakat har undanröjts och situationen uppenbart är under kontroll utan åtgärder från räddningsväsendets enheter. Räddningsledaren avgör när räddningsverksamheten avslutas. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut enligt 34 § 3 mom. om avslutande av räddningsverksamheten och underrätta den som äger objektet om det. I praktiken kan meddelandet vid sidan av ägaren också tas emot av ägarens företrädare, t.ex. disponenten. På begäran ska beslutet bekräftas skriftligt. I enlighet med detta ska övergång till efterröjnings- och efterbevakningsfasen, som objektets ägare ska ansvara för, alltid förutsätta ett uttryckligt beslut och att objektets ägare underrättas om det, medan ett uttryckligt beslut om avslutande av räddningsverksamheten i andra fall och information om det är förenad med prövningsrätt enligt förslaget till 34 § 3 mom.

Förslaget till 2 mom. motsvarar den gällande regleringen. Bestämmelsen gäller endast åtgärder som vidtas omedelbart efter en eldsvåda. Åtgärderna är av sådan natur att de inte kan framskjutas till en senare tidpunkt men de förutsätter ändå inte åtgärder från

räddningsväsendets myndigheter. Av denna orsak ska räddningsledaren vid behov ha rätt att på nuvarande sätt vidta åtgärderna på ägarens bekostnad.

41 §. Brandutredning. I 87 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om undersökning av olyckor. Enligt bestämmelsen ska den lokala räddningsmyndigheten bedöma och vid behov också undersöka orsaken till en eldsvåda. Om det finns skäl att misstänka att en eldsvåda eller någon annan olycka har orsakats uppsåtligen eller av oaktsamhet, ska räddningsmyndigheten anmäla saken till polisen. Enligt bestämmelsen kan inrikesministeriet dessutom bestämma att en särskild undersökning ska verkställas av en eldsvåda eller någon annan olycka. Bestämmelsen innehåller rättigheter i anslutning till den lokala räddningsmyndighetens undersökning av orsaken till eldsvådan och av inrikesministeriet förordnade undersökningar att få tillträde till olycksplatsen, för undersökningen nödvändiga handlingar av företrädaren för olycksplatsen och upplysningar av räddningsmyndigheterna. I 88 § i den gällande räddningslagen bestäms om handräckning av polisen vid undersökning av olyckor.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska brandutredning utföras i fråga om varje eldsvåda som förutsatt åtgärder från räddningsverket. I momentet har också intagits syftet med brandutredningen.

Enligt 2 mom. bedöms vid brandutredningen orsaken till eldsvådan och utreds i en omfattning som räddningsverket anser nödvändig de faktorer som påverkat antändningen och spridningen av branden, de skador som branden förorsakat och de faktorer som påverkat skadornas omfattning samt räddningsverksamhetens förlopp. Utredningen omfattning påverkas särskilt av hur allvarliga följderna av branden är. Omfattningen av den brandutredning som avses i bestämmelsen motsvarar i huvudsak bedömningen av orsaken till en eldsvåda enligt den nuvarande lagen. Brandutredningsskyldigheten fullgörs som minst genom räddningsledarens på yrkeserfarenhet baserade bedömning av orsaken till eldsvådan och de faktorer som påverkat spridningen av branden, de skador som branden förorsakat, de faktorer som påverkat skadornas omfattning, t.ex. de boendes och

personalens agerande i brandsituationen, samt räddningsverksamhetens förlopp. Räddningsledaren registrerar redan för närvarande motsvarande uppgifter i räddningsväsendets åtgärdsregister. Avsikten med bestämmelsen är inte att utvidga den lokala räddningsmyndighetens nuvarande skyldighet att bedöma och vid behov undersöka orsaken till en eldsvåda. Syftet med revideringen av bestämmelsen är att ta in det i praktiken etablerade begreppet brandutredning i lagstiftningen och betona betydelsen av de åtgärder som avses i bestämmelsen för att förebygga eldsvådor och utveckla räddningsverksamheten.

Räddningsverket bestämmer brandutredningens omfattning, de områden som ska prioriteras, tillvägagångssätten och de resurser som ska användas. Huvudsyftet med brandutredningen är att producera information som kan utnyttjas direkt i räddningsverkens eget upplysnings- och rådgivningsarbete, vid tillsynen och när räddningsverksamheten utvecklas. Ett mera allmänt syfte med brandutredningen är att producera statistikmaterial och mera omfattande information i syfte att utveckla räddningsväsendet och brandsäkerheten samt för att bedöma effekterna av de vidtagna åtgärderna. I anslutning till brandutredningen föreskrivs i 43 § i lagförslaget om skyldighet för räddningsverket att följa utvecklingen i fråga om olycksrisker och antalet olyckor samt deras orsaker, och utgående från de slutsatser som kan dras vidta åtgärder för att förebygga olyckor samt vid behov göra framställningar till andra myndigheter.

Enligt 3 mom. ska uppgifter som fås vid brandutredningen lagras i räddningsväsendets åtgärdsregister. Det minsta som måste göras för att uppfylla förpliktelsen att utföra brandutredning är att räddningsledarens på yrkeserfarenhet grundande åsikt om orsaken till eldsvådan och andra saker som specificeras i 2 mom. lagras i åtgärdsregistret.

Bestämmelsen om anmälningsskyldighet i 4 mom. motsvarar den nuvarande regleringen med den ändringen att i fortsättningen ska också brott mot brandsäkerheten och människors säkerhet som upptäckts i samband med brandutredningen anmälas till polisen. Liksom för närvarande gäller skyldigheten att

göra polisanmälan förutom eldsvådor också alla andra olyckor där räddningsverket deltar men som ändå inte omfattas av brandutredning. Som anmälningsgrund räcker möjlighet till brott, t.ex. en eldsvåda som man inte hittar någon naturlig antändningsorsak till.

Enligt 5 mom. ska polisen företa polisundersökning enligt 37 § i polislagen (493/1995) för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har lett till att en person omkommit, allvarliga personskador eller betydande egendomsskador. Med polisundersökning avses annan polisen ålagd undersökning än förundersökning med anledning av brott. I regel föreskrivs om polisundersökning i speciallagar, där det hänvisas till polislagens bestämmelse om polisundersökning. Utredning av brandorsaken föreskrivs emellertid inte i någon annan lag som polisens uppgift, såsom fallet är vid t.ex. utredande av dödsorsaken, så bestämmelserna om polisens befogenheter att utreda brandorsaken är till denna del bristfälliga. Polisen har varje år registrerat ungefär 2500 fall under beteckningen utredning av brandorsaken. Vid polisundersökning iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i förundersökningslagen och det är möjligt att använda vissa tvångsmedel vid utredningen. I och med dessa rättigheter har polisen möjligheter att utreda brandorsaken grundligare än räddningsmyndigheterna. Genom det föreslagna momentet kan man säkerställa att bränder som orsakat allvarliga personskador eller stora egendomsskador alltid utreds av polisen, fast räddningsmyndigheterna inte på det sätt som avses i 4 mom. skulle ha anmält saken som ett misstänkt brott eller det inte annars med anledning av fallet har funnits orsak att inleda förundersökning på grund av misstanke om brott.

Allvarliga personskador enligt 5 mom. definieras utgående från den definition som använts inom inrikesministeriets projekt för utvecklande av räddningsväsendets brandutredning, som baserar sig på den definition som Centralen för undersökning av olyckor använder och anvisningen för undersökning av olyckor som drabbat luftfartyg i konventionen angående internationell luftfart (FördrS 11/1949). Med en allvarligt skadad person avses i bestämmelsen utgående från

de ovan nämnda definitionerna en person som på grund av en skada som orsakats direkt eller indirekt till följd av en brand behöver sjukhusvård i mer än 48 timmar, med början inom sju dagar efter den dag som skadan uppkom. Med en allvarligt skadad person avses också en person som har en fraktur (undantaget okomplicerade brott på fingrar, tår eller näsa), en allvarlig blödning eller en allvarlig nerv-, muskel- eller senskada, en skada på ett inre organ, brännskador av andra eller tredje graden eller brännskador som omfattar mer än 5 % av kroppsytan, en inflammation som beror på utsättning för smittämnen, en strålningsskada eller en skada som beror på utsättning för frätande ämnen.

Som definition på betydande egendoms-skador enligt 5 mom. används den allmänna definitionen på storskada, enligt vilken en brand är en storskada när värdet av egendomsskadorna överstiger 200 000 euro.

Förutom brandutredning, som regleras i räddningslagen, föreskrivs det om undersökning av olyckor i flera andra lagar. Med stöd av förundersökningslagen (449/1987) ska polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet göra förundersökning när det på grund av anmälan till den eller annars finns skäl att misstänka att en eldsvåda beror på brottslig verksamhet, t.ex. att den är avsiktligt anlagd. För att öka den allmänna säkerheten och förebygga olyckor ska storolyckor samt olyckor som har inträffat vid luftfart, spårtrafik och sjötrafik undersökas så som bestäms i lagen om undersökning av olyckor (373/1985). I lagen om undersökning av trafikolyckor på väg och i terräng (24/2001) föreskrivs om undersökning av trafikolyckor på väg och i terräng, vilken utförs för att förbättra trafiksäkerheten i de fall där undersökning av storolycka inte görs. Kemikalieolyckor och olyckor med explosiva varor undersöks i enlighet med det som föreskrivs i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) när det inte är fråga om en storolycka. Också i de fall där en eldsvåda undersöks med stöd av ovan nämnda lagar utför räddningsverket brandutredning i nödvändig omfattning och den information som erhållits därvid antecknas i räddningsväsendets åtgärdsregister. Räddningsverket kan oberoende av undersökning

enligt speciallagar vid behov också utföra en omfattande brandutredning där tyngdpunkten kan ligga på t.ex. behoven av att utveckla räddningsverksamheten. Brandutredningen görs i nödvändigt samarbete med den övriga undersökningen av olyckan.

Bestämmelser om undersökning av bränder och andra olyckor som utförs på förordnande av inrikesministeriet föreslås i 107 § och om rätt att få uppgifter i samband med brandutredning och undersökning av olyckor i 88 §.

6 kap. **Samarbete i räddningsväsendets uppgifter**

42 §. Samarbete för att förebygga olyckor. Enligt 19 § i den gällande räddningslagen omfattar förebyggande av olyckor bl.a. allmänt förebyggande olyckor och anknytande myndighetssamarbete. I 20 § i den nuvarande lagen föreskrivs om räddningsmyndigheternas uppgifter vid förebyggande av olyckor.

Det som föreslås i 1 mom. motsvarar i praktiken den gällande räddningslagens förpliktelse att olika myndigheter ska samarbeta för att förebygga olyckor. Enligt förslaget ska räddningsverket i syfte att förebygga olyckor och upprätthålla säkerheten samarbeta med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånare i område. Målet med bestämmelsen är att främja och trygga samarbetet och samtidigt allmänt effektivisera det lokala säkerhetsarbetet. För samarbetet mellan de kommunala myndigheternas och räddningsverket måste det skapas lokala arrangemang som garanterar ett fungerande samarbete med de olika myndigheterna i alla kommuner i området. Exempelvis när det gäller byggnaders säkerhet och säker användning är kommunernas planläggnings- och byggnadstillsynsmyndigheter nödvändiga samarbetsparter, men också kommunernas hälso- och socialvårdsmyndigheter. Av de statliga myndigheterna är t.ex. polisen och Säkerhetsteknikcentralen viktiga samarbetsparter för räddningsverket i arbetet med att förebygga olyckor.

Med tanke på förebyggandet av olyckor kan vissa fall påvisas en förhöjd risknivå, som avsevärt påverkar inte bara liv och hälsa för dem som befinner sig på objektet och i dess omedelbara närhet utan också den all-

männas säkerheten. I fråga om dylika särskilda riskobjekt borde olycksrisken minskas genom samarbete mellan myndigheterna och andra aktörer. I Centralen för undersökning av olyckors undersökningsrapport (B1/2008Y) rekommenderas att inrikesministeriet tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet borde skapa arrangemang genom vilka de uppgifter som insamlas i myndigheternas system samt iakttagelser skulle kunna förmedlas till de rätta myndigheterna så att informationen sparas och myndigheterna förpliktas att reagera på vederbörligt sätt. Justitiekanslern i statsrådet har i ett beslut om brandsäkerheten i en stödbostad 24.3.2010 (Dnr OKV/8/50/2008) fäst särskild uppmärksamhet vid informationsutbytet och samarbetet mellan myndigheterna i syfte att förbättra brandsäkerheten vid service- och stödboende. I justitiekanslerns beslut konstateras bl.a. att man allmänt taget kan bedöma att den centrala faktorn för ett säkert stödboende är samarbete mellan myndigheterna och myndigheternas olika ansvarsområden samt utbyte av rätt slags och tillräcklig information mellan experter på olika områden. Räddningsmyndigheterna måste ha sådana uppgifter om objekt som hör till deras verksamhetsområde att de kan utföra sin inspektions- och övriga tillsynsverksamhet i enlighet med stadgade förpliktelser. För att informationen ska gå fram är det väsentligt att t.ex. social- och hälsovårdsaktörerna förmår fästa uppmärksamhet vid faktorer i anslutning till säkerheten. Vidare är det väsentligt att man inom organisationen har kommit överens om på vilket sätt information förmedlas till de aktörer som kan fatta beslut och konkret ingripa i brister och problem som gäller säkerheten. Informationsutbytet får inte heller förhindras av sekretessbestämmelserna. Det är lagstiftarens uppgift att se till att bestämmelserna möjliggör nödvändigt informationsutbyte mellan olika aktörer, konstaterar justitiekanslern i statsrådet.

I 2 mom. föreslås en ny bestämmelse enligt vilken myndigheter och offentliga samfund samt deras anställda ska vara allmänt skyldiga att underrätta den lokala räddningsmyndigheten om en uppenbar brandrisk eller någon annan risk för olyckor som de upptäcker eller annars från kännedom om i samband

med sin verksamhet. Förutom ovan nämnda aktörer ska anmälningsskyldigheten också gälla verksamhetsidkare enligt 18 § 2 mom. i lagförslaget som upprätthåller vårdinrättningar och ordnar service- och stödboende samt deras anställda. Verksamhetsidkare kan också vara företag och andra sammanslutningar som med stöd av ett avtal som ingåtts med kommunen eller ett annat offentligt samfund eller annars ansvarar för eller ombesörjer upprätthållandet av en vårdinrättning eller ordnandet av service- och stödboende. Det föreslagna momentet minskar inte verksamhetsidkarens samt byggnadens ägares eller innehavares skyldigheter enligt 3 kap. att självständigt sörja för byggnadens brand- och utrymningssäkerhet, byggnadens utgångar, underhållet av anordningar, egen beredskap, räddningsplan eller andra förpliktelser som ålagts verksamhetsidkaren samt byggnadens ägare och innehavare. Syftet med bestämmelsen är att främja fullgörandet av räddningsmyndigheternas tillsynsuppgift enligt 12 kap. liksom tidig reaktion på brandsäkerhetsproblem genom handledning, rådgivning och upplysning enligt 27 §.

Service- och stödboende är i princip sådan boendeservice som avses i socialvårdslagen (710/1982). I 6 kap. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) föreskrivs om skyldighet att iaktta sekretess. Enligt 24 § i sistnämnda lag är bl.a. handlingar som innehåller uppgifter om klienter hos socialvården sekretessbelagda. Enligt 23 § får den som är anställd hos en myndighet eller innehar ett förtroendeuppdrag inte röja en handlingss sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling, och inte heller någon annan omständighet som han har fått kännedom om i samband med sin verksamhet hos myndigheten och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Tystnadsplikten gäller också den som verkar på uppdrag av en myndighet och den som är anställd hos den som utför ett myndighetsuppdrag. I 15 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) ingår skyldigheter att iaktta sekretess som motsvarar det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt förslaget till 2 mom. ska räddningsmyndigheterna un-

derrättas utan hinder av eventuella sekretessbestämmelser och i räddningslagen föreslås sålunda ett undantag från bestämmelserna om skyldighet att iaktta sekretess i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt i speciallagstiftning. Bestämmelser om tystnadsplikt för räddningsväsendets anställda ingår i 86 § i lagförslaget.

Den lokala räddningsmyndigheten bör beakta uppgifter som meddelats den med stöd av 2 mom. i sin tillsynsuppgift enligt 78 § i lagförslaget samt när den gör upp tillsynsplanen enligt 79 § i lagförslaget. Med anledning av anmälan ska den lokala räddningsmyndigheten vid behov företa brandsyn enligt 80 § i objektet och uppgifter om anmälan ska tas in i protokollet över brandsynen enligt 80 § 4 mom. och de ska lagras i övervakningsregistret enligt 93 §.

43 §. Uppföljning av utvecklingen i fråga om olyckor. Enligt 20 § 1 mom. i den gällande räddningslagen ska räddningsmyndigheten följa utvecklingen i fråga om olycksrisker och antalet olyckor samt deras orsaker, och utgående från de slutsatser som kan dras vidta åtgärder för att förebygga olyckor samt vid behov göra framställningar till andra myndigheter.

I paragrafen föreskrivs i huvudsak på nuvarande sätt om uppföljning av utvecklingen i fråga om olyckor. Eftersom räddningsmyndigheterna är enskilda tjänstemän, åläggs uppgiften räddningsverket. I praktiken är det i huvudsak de räddningsmyndigheter som är i tjänst hos räddningsverket som sköter uppföljningen av utvecklingen i fråga om olyckor. Den information som behövs för att följa upp utvecklingen i fråga om olyckor får räddningsverket bl.a. vid brandutredning enligt 41 § i lagförslaget.

44 §. Samarbete mellan räddningsverk. Enligt 10 § i den gällande räddningslagen ska det lokala räddningsväsendet vid behov bistå ett annat räddningsområde i fråga om räddningsverksamhet och befolkningsskydd. Räddningslagen innehåller dock för närvarande inte någon uttrycklig bestämmelse om mera omfattande samarbete mellan räddningsverken med undantag för ledning av räddningsverksamhet. Räddningslagen har således inte tillåtit överenskommelser om gemensam skötsel av brandsyner och mot-

svarande räddningsmyndighetsuppgifter eller om att ett annat räddningsverk ska sköta uppgifterna.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan det lokala räddningsväsendet med stöd av avtal sköta uppgifter enligt räddningslagen som ankommer på det lokala räddningsväsendet också inom ett annat räddningsområde. Avtalsbaserat samarbete ska vara möjligt i fråga om det lokala räddningsväsendets alla lagstadgade uppgifter, inklusive uppgifter som förutsätter myndighetsbefogenheter. I avtalet mellan två eller flera lokala räddningsväsenden anges innehållet i samarbetet, dess omfattning, kostnadsansvaret, befogenheterna och andra frågor som är nödvändiga för att genomföra samarbetet. Enligt den gällande räddningslagen har områdena kunnat komma överens om räddningsledaren när det har varit ändamålsenligt t.ex. för att trygga tillräcklig ledningsberedskap för räddningsverksamheten. Enligt 34 § i lagförslaget, som gäller ledning av räddningsverksamhet, ska, om inte något annat har avtalats, räddningsledaren komma från det räddningsområde där olyckan eller faran har uppstått. I ett avtal om samarbete inom räddningsväsendet kan man sålunda fortfarande komma överens även om ledning av räddningsverksamhet.

45 §. Bistånd mellan räddningsverken. Enligt 10 § i den gällande räddningslagen ska det lokala räddningsväsendet vid behov bistå ett annat räddningsområde i fråga om räddningsverksamhet och befolkningsskydd.

Enligt den föreslagna paragrafen ska räddningsverken även i fortsättningen vid behov bistå ett annat räddningsområde i fråga om räddningsverksamhet och i samarbete göra upp nödvändiga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap samt begäran om och lämnande av bistånd. Räddningsverkens samarbetsplaner ska beaktas när larmanvisningarna enligt 33 § görs upp.

I bestämmelsen ska inte längre på samma sätt som i den gällande lagstiftningen nämnas befolkningsskydd särskilt, eftersom räddningsverksamhet enligt den föreslagna lagen också omfattar räddningsverksamhet som behövs under undantagsförhållanden.

46 §. Samarbete inom räddningsverksamheten. I 6 § 1 mom. i den gällande räddningslagen uppräknas de myndigheter som är skyl-

diga att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet. I 6 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet beskrivs dessa myndigheters uppgifter inom räddningsverksamheten och befolkningsskyddet närmare. Bestämmelsen om andra myndigheters uppgifter i 6 § 1 mom. i räddningslagen är allmän och informativ, för enligt momentet deltar de uppräknade myndigheterna i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som bestäms om deras uppgifter i författningarna om respektive verksamhetsområde eller i övrig lagstiftningen. Också förordningens bestämmelse om andra myndigheters uppgifter inom räddningsverksamheten och befolkningsskyddet är informativ och baserar sig på det uppgiftsfält som tilldelats de behöriga myndigheterna i speciallagarna om dem. Genom bestämmelsen på förordningsnivå har myndigheterna inte kunnat tilldelas egentliga nya uppgifter inom räddningsverksamheten och befolkningsskyddet. Enligt den gällande räddningslagen deltar således andra myndigheter än räddningsmyndigheterna i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet uteslutande enligt vad som föreskrivs i speciallagstiftningen om respektive myndighet. I praktiken betyder deltagande i räddningsverksamheten att myndigheterna sköter sina egna lagstadgade uppgifter i en räddningssituation.

I 6 § 2 mom. i den gällande räddningslagen har Forststyrelsen ålagts särskild skyldighet att lämna räddningsmyndigheterna experthjälp när det gäller att bekämpa skogsbränder samt skyldighet att på eget initiativ ha beredskap att i samråd med räddningsmyndigheterna förebygga och bekämpa skogsbränder på statsägd mark som Forststyrelsen har i sin besittning.

Enligt 6 § 3 mom. i den gällande räddningslagen är statliga och kommunala myndigheter och inrättningar samt skogscentraler som avses i lagen om skogscentraler och skogsbrukets utvecklingscentral (1474/1995) skyldiga att på begäran ge räddningsmyndigheterna handräckning som hör till deras verksamhetsområde eller annars är förenlig med det.

I lagstiftningen om andra förvaltningsområden finns endast mycket få särskilda bestämmelser där det föreskrivs om myndighe-

tens uttryckliga skyldigheter inom räddningsverksamheten. Utgångspunkten är att respektive myndigheter i en räddningssituation sköter sina sedvanliga lagstadgade uppgifter i enlighet med lagstiftningen om det egna förvaltningsområdet. Sålunda sköter t.ex. polisen i en räddningssituation i enlighet med vad som föreskrivs i polislagen (493/1995) bl.a. upprätthållande av allmän ordning och säkerhet (1 §) samt avspärrande av ett område (18 §) på brand- och andra olycksplatser. På motsvarande sätt svarar t.ex. Strålsäkerhetscentralen i enlighet med det som föreskrivs (55 §) i kärnenergilagen (990/1987) för övervakningen av säkerheten vid användning av kärnenergi samt av skydds- och beredskapsarrangemangen och ger andra myndigheter (t.ex. räddningsmyndigheterna) experthjälp i olyckssituationer. Vidare utövar Strålsäkerhetscentralen i enlighet med vad som föreskrivs i strålskyddslagen (592/1991) tillsyn över att strålskyddslagen iakttas (6 §) samt meddelar vid behov föreskrifter om säkerheten vid strålningsverksamhet och vid oskadliggörandet av radioaktivt avfall (54 §). Inrikesministeriet meddelar åter i enlighet med strålskyddslagen allmänna föreskrifter om och anvisningar för planeringen och samordnandet av åtgärder med tanke på strålningssituationer som avviker från det normala (67 §). Räddningsmyndigheten leder räddningsverksamheten också i olyckssituationer med anknytning till användning av kärnenergi och strålning och Strålskyddscentralen ombesörjer i enlighet med de skyldigheter som ålagts den i annan lagstiftning än lagstiftningen om räddningsväsendet bl.a. upprätthållandet av den riksomfattande strålningsövervakningen samt meddelandet av rekommendationer om meddelanden, varningar och skyddsåtgärder.

På motsvarande sätt som polisens och Strålskyddscentralens uppgifter har också andra myndigheter uppgifter som baserar sig på deras egen lagstiftning att sköta i olyckssituationer och vid fara (i samband med räddningsverksamhet). Dessa myndigheter är enligt vad som redogörs ovan uppräknade i den gällande räddningslagen och statsrådets förordning om räddningsverksamheten.

I vissa författningar som fastställer uppgifterna för samarbetsmyndigheter som är cen-

trala med tanke på räddningsverksamheten har dock intagits specificerade skyldigheter inom räddningsverksamheten. Exempelvis i lagen om försvarsmakten (551/2007) anges det som en lagstadgad uppgift för försvarsmakten att delta i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla utrustning, personalresurser och sakkunnigtjänster som behövs i räddningsverksamheten (2 §). På motsvarande sätt föreskrivs i gränsbevakningslagen (578/2005) uttryckligen om gränsbevakningsväsendets deltagande i räddningsverksamhet (26 §).

I enlighet med det som beskrivs ovan ålägger den gällande räddningslagen inte myndigheterna några detaljerade skyldigheter i anslutning till räddningsverksamheten utan i samband med räddningsverksamhet utför myndigheterna de uppgifter som åläggs dem i lagstiftningen om det egna förvaltningsområdet, med undantag för vissa myndigheter som i lagstiftningen om det egna förvaltningsområdet har ålagts specifik skyldighet att delta i räddningsverksamhet (försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet).

Enligt 9 § (planeringsskyldighet) 1 mom. i den gällande räddningslagen är räddningsmyndigheterna samt andra i 6 § avsedda myndigheter och sammanslutningar som har uppgifter eller ska ge handräckning inom räddningsväsendet skyldiga att i samråd göra upp behövliga planer för räddningsväsendet. Dessa myndigheter och sammanslutningar ska lämna räddningsmyndigheterna utredning över sina tillgängliga resurser för räddningsverksamheten.

Enligt 1 mom. i förslaget till paragraf ska myndigheter samt kommunala och statliga inrättningar och affärsverk vara skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten samt att vid olyckor och fara agera så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt. I bestämmelsen nämns inte befolkningsskyddet separat för i den föreslagna lagen omfattar räddningsverksamheten också sådan räddningsverksamhet som behövs i undantagsförhållanden. Särskilda bestämmelser om befolkningsskyddsberedskap och befolkningsskyddsutbildning ingår i 10 kap. i lagförslaget.

Genom den nya formuleringen i bestämmelsen och det föreslagna effektivitetskravet framhävs behovet av att förbereda sig tillräckligt på skötseln av olika myndigheters uppgifter i samband med räddningsverksamheten. Olika myndigheters brådskande åtgärder i anslutning till räddningsverksamheten bör vid behov också kunna skötas i jourform. I praktiken betyder detta att de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten har tillräcklig och på planer baserad beredskap för att utföra sina lagstadgade uppgifter i samband med olyckor. Med stöd av bestämmelsen är t.ex. de sociala myndigheterna skyldiga att i samråd med räddningsväsendet planera och genomföra inkvartering av människor som förlorat sina bostäder i eldsvådor så att räddningsverksamheten utförs effektivt med särskild hänsyn till offren för eldsvådan.

I förslaget till 2 mom. ingår en informativ bestämmelse om de myndigheter som är viktigast med tanke på en effektiv räddningsverksamhet och deras viktigaste ansvarsområden i samband med räddningsverksamheten vilka grundar sig på lagstiftningen om förvaltningsområdet i fråga. Den informativa bestämmelsen framhäver särskilt de i bestämmelsen uppräknade myndigheternas skyldighet att samarbeta med räddningsmyndigheterna i fråga om beredskapen för räddningsverksamhet och själva räddningsverksamheten. I lagar som gäller vissa myndigheter (nödcentralverket, försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet) ingår i enlighet med vad som sagts tidigare detaljerade bestämmelser om den berörda myndighetens uppgifter i anslutning till räddningsverksamheten eller skyldighet att delta i räddningsverksamheten. För dessa myndigheters del hänvisas det direkt till den aktuella lagen i momentet. För de myndigheters del som inte i lagstiftningen om det egna förvaltningsområdet åläggs skyldighet att delta i räddningsverksamheten, beskrivs (informativt) de med tanke på räddningsverksamheten viktigaste uppgifterna i detta moment. En myndighets uppgifter baserar sig dock alltid på myndighetens lagstadgade uppgiftsområde och speciallagstiftningen om myndigheten. Bestämmelsen i förslaget till 2 mom. är inte uttömmande i 1—11 punkten och även andra än de aktörer som uttryckligen specificeras nämns i

momentet ska vara skyldiga att i enlighet med 2 mom. 12 punkten vid behov delta i planeringen av räddningsverksamheten och själva räddningsverksamheten på det sätt som avses i 1 mom.

Närmare bestämmelser om det praktiska samarbetet kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Myndigheternas lagstadgade uppgifter utvidgas inte genom förordningen.

47 §. Planer för räddningsväsendet. Enligt 9 § (planeringsskyldighet) 1 mom. i den gällande räddningslagen är räddningsmyndigheterna samt andra i 6 § i den gällande räddningslagen avsedda myndigheter och sammanslutningar som har uppgifter eller ska ge handräckning inom räddningsväsendet skyldiga att i samråd göra upp behövliga planer för räddningsväsendet. Dessa myndigheter och sammanslutningar ska lämna räddningsmyndigheterna utredning över sina tillgängliga resurser för räddningsverksamheten.

Den planeringsskyldighet som avses i den föreslagna paragrafen gäller förutom de myndigheter och inrättningar som specificeras i 46 § 2 mom. dessutom andra myndigheter, inrättningar och affärsverk vilkas sakkunskap behövs inom räddningsverksamheten och vid beredskap för den. Enligt bestämmelsen gäller planeringsskyldigheten också de aktörer som berörs av handräckning eller experthjälp enligt 49 §. Planeringen sker under räddningsverkets ledning och vid behov i samråd med ovan nämnda aktörer. Räddningsverket ska ha rätt att begära utredningar av de aktörer som deltar i planeringsarbetet om deras tillgängliga resurser för räddningsverksamheten. Den föreslagna planeringsskyldigheten motsvarar i huvudsak den gällande regleringen.

48 §. Extern räddningsplan för objekt som medför särskild risk. I 9 § 2 mom. i den gällande räddningslagen sägs att för de områden där det finns en kärnanläggning som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i kärnenergilagen (990/1987), en produktionsanläggning som medför risk för storolycka och som avses i 15 § i förordningen om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier (59/1999) eller en deponi för utvinningsavfall som medför risk för storolycka och som avses i 45 a § 2 mom. i miljöskyddslagen (86/2000) ska det lokala räddningsväsendet i

samråd med verksamhetsutövaren i fråga göra upp en räddningsplan för en eventuell olycka i anläggningen. När planen görs upp ska de invånare som riskerar att utsättas för fara höras, information ges om planen och samarbete bedrivs i tillräcklig grad med myndigheterna i berörda och angränsande område. Räddningslagens gällande bestämmelse baserar sig på rådets direktiv 96/82/EG samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/105/EG. Med stöd av räddningslagen har inrikesministeriet utfärdat en förordning om förebyggande av storolyckor (541/2008).

De aktörer som specificeras i 1 mom. 1 och 3 punkten är redan med stöd av den gällande räddningslagen skyldiga att göra upp en räddningsplan för en eventuell olycka i anläggningen. Jämfört med den gällande regleringen har 2 punkten ändrats så att hänvisningen till 15 § i förordningen om industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier ersatts med en hänvisning till 30 och 62 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005). Genom den föreslagna ändringen utvidgas skyldigheten att göra upp externa räddningsplaner till att gälla även försvarsmaktens produktionsanläggningar, för vilka verksamhetsidkaren är skyldig att utarbeta en säkerhetsrapport i enlighet med 30 § eller 62 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor. Utöver de ovan nämnda ska planeringsskyldigheten i enlighet med 4 punkten börja gälla rangeringsbangårdar enligt förordningen om transport av farliga ämnen på järnväg samt i enlighet med den föreslagna 5 punkten hamnområden enligt förordningen om transport och tillfällig förvaring av farliga ämnen på hamnområden. Att planeringsskyldigheten utvidgas till försvarsmaktens ovan nämnda objekt och de objekt som nämns i 4 och 5 punkten baserar sig på de särskilda riskerna som är förenade med den verksamhet som bedrivs på nämnda objekt och på att objekten vad riskerna beträffar kan jämföras med de andra objekt som avses i 1—3 punkten.

I 2 mom. föreslås det noggrannare bestämmelser än nu om den externa räddningsplanen och utarbetandet av den. Enligt förslaget ska i den externa räddningsplanen anges de åtgärder med vilkas hjälp olyckor och

följderna av dem kan begränsas och hanteras så effektivt som möjligt. Lagen förpliktar på samma sätt som den nuvarande regleringen till att när planen görs upp höra den befolkning som riskerar att utsättas för fara till följd av en olycka, informera om planen och samarbeta i tillräcklig grad med olika myndigheter medan planen görs upp. Den nuvarande skyldigheten på förordningsnivå att ordna övningar för att säkerställa att räddningsplanen fungerar föreslås bli upplyft på lagnivå.

Enligt 3 mom. ska genomförandet av räddningsplanen och övningarna på samma sätt som enligt den nuvarande regleringen på förordningsnivå övervakas av regionförvaltningsverket. Skyldigheten att föra in inträffade olyckor i räddningsväsendets åtgärdsregister ska likaså lyftas ur förordningen och upp på lagnivå.

4 mom. innehåller en betydligt mera detaljerad och förpliktande bestämmelse än den gällande regleringen om att genom förordning av inrikesministeriet utfärda närmare bestämmelser om uppgörande och revidering av räddningsplaner, planernas innehåll, hörande av befolkningen i samband med att planen görs upp och information om planen, övningar enligt planen, tillsyn över genomförandet av planen och övningarna samt om antecknande av uppgifter om olyckor som inträffat på objekten i fråga i räddningsväsendets åtgärdsregister.

49 §. Skyldighet att ge räddningsmyndigheterna handräckning och experthjälp. I 6 § 2 mom. i den gällande räddningslagen har Forststyrelsen ålagts särskild skyldighet att lämna räddningsmyndigheterna experthjälp när det gäller att bekämpa skogsbränder samt skyldighet att på eget initiativ ha beredskap att i samråd med räddningsmyndigheterna förebygga och bekämpa skogsbränder på statsägd mark som Forststyrelsen har i sin besittning. Enligt 6 § 3 mom. i den gällande räddningslagen ska statliga och kommunala myndigheter och inrättningar samt skogscentraler som avses i lagen om skogscentraler och skogsbrukets utvecklingscentral (1474/1995) på begäran ge räddningsmyndigheterna handräckning som hör till deras verksamhetsområde eller annars är förenlig med det. Enligt 75 § 2 mom. i räddningslagen ska den som lämnar handräckning avtala med räddnings-

myndigheten om eventuell ersättning för denna handräckning. Dessutom är polisen enligt 88 § i den gällande räddningslagen skyldig att ge handräckning som behövs för inspektion eller syn, för att förebygga risker för olycka samt för att utreda olyckor.

Förslaget motsvarar i huvudsak den gällande regleringen. Närmare bestämmelser om handräckning och experthjälp utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

50 §. Räddningsmyndighetens handräckning till andra myndigheter. Bestämmelser om räddningsmyndighetens handräckning ingår i 5 § i statsrådets gällande förordning om räddningsväsendet. Bestämmelsen lyfts in i lagen, preciseras och i den beskrivs förutsättningarna för handräckning. Närmare bestämmelser om handräckning utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

7 kap. **Frivilligarbete inom räddningsväsendet**

51 §. Frivilligarbete. Enligt 7 § i den gällande räddningslagen kan organisationer som är verksamma inom räddningsväsendet av räddningsmyndigheterna anförtros uppgifter inom utbildning, rådgivning och upplysning. Utöver de avtalsbrandkårer som avses i 5 § i räddningslagen kan enligt bestämmelsen frivilliga personer och organisationer anlitas i räddningsväsendets uppgifter, dock inte i uppgifter som innebär avsevärd utövning av offentlig makt.

I den föreslagna nya bestämmelsen om frivilligarbete nämns inte längre att räddningsmyndigheterna kan anförtro organisationer som är verksamma inom räddningsväsendet uppgifter inom utbildning, rådgivning och upplysning. Organisationer som är verksamma inom räddningsväsendet kan sköta dem direkt på det sätt som anges i organisationens stadgar. Numera har räddningsmyndigheterna inte längre anförtrott organisationer uppgifter med stöd av den aktuella bestämmelsen i räddningslagen. I övrigt motsvarar den föreslagna regleringen den gällande räddningslagen. I enlighet med detta ska man även i fortsättningen kunna anlita även andra frivilliga organisationer och personer än avtalsbrandkårer i räddningsväsendets uppgifter. På samma sätt som för närvarande ska det

vid behov utfärdas närmare bestämmelser om frivilligas deltagande i räddningsväsendet genom förordning av statsrådet.

Med frivilligarbete avses i lagförslaget verksamhet som man deltar i av fri vilja och på eget initiativ. Frivilligarbete kan inte i någon form av obligatoriskt. För frivilligarbete betalas ingen lön och det utförs inte av ekonomiska orsaker. Kostnader som åsamkats dem som deltar i frivilligarbete kan dock ersättas på grund av avtal. Syftet med frivilligarbete är att man arbetar för andra än för den som själv deltar i denna verksamhet och hans eller hennes familjemedlemmar. Dylika frivilliga organisationer som anlitas i räddningsväsendets uppgifter är bl.a. enheter inom sjöräddningsföreningar, organisationer inom den frivilliga räddningstjänsten och frivilliga brandkårer, som anlitas i räddningsverksamhet enligt denna lag och som inte är sådana avtalsbrandkårer som avses i 25 § i lagförslaget eller andra i bestämmelsen avsedda sammanslutningar som ingått avtal med räddningsväsendet. Syftet med paragrafen är att ge räddningsmyndigheterna rätt att anförtro och anvisa även andra aktörer än myndigheter och aktörer som hör till räddningsväsendets system biståndsuppgifter när det är ändamålsenligt.

Enligt 25 § i lagförslaget får avtalsbrandkårerna och andra sammanslutningar som ingått avtal med det lokala räddningsväsendet inte ges uppgifter som är förenade med avsevärd utövning av offentlig makt. Frivilligverksamhet enligt den föreslagna paragrafen ska beröras av motsvarande begränsning. Dylika uppgifter är t.ex. tillsynsuppgifter inom räddningsväsendet. De befogenheter som tilldelats räddningsmyndigheten utövas lika så alltid av en tjänsteman hos räddningsverket. Räddningsverksamheten ska emellertid i enlighet med 34 § i lagförslaget tillfälligt kunna ledas av bl.a. en person som hör till en avtalsbrandkår. Närmare bestämmelser om frivilligas deltagande i räddningsväsendet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

52 §. Främjande av frivilligarbete. Den föreslagna bestämmelsen är ny och syftet med den är att framhäva betydelse av de frivilliga organisationer som anlitas i räddningsväsendets uppgifter för hela räddningsväsendets system och dess funktion. Inom flera rädd-

ningsområden i Finland baserar sig t.ex. skötseln av räddningsverksamheten till centrala delar på frivilliga brandkårer som fungerar som räddningsverkens avtalsbrandkårer. Bestämmelsen ska tillämpas på frivilligverksamhet som avses i 51 § i lagförslaget och på avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal och som avses i 25 § i lagförslaget. Att främja frivilliga organisationers verksamhetsförutsättningar omfattar ekonomiskt stöd, utbildningsstöd eller annat samarbete med frivilliga organisationer. Bestämmelsen förpliktar inte räddningsväsendets myndighetsorganisation och räddningsmyndigheterna till några uttryckliga eller i författningarna på förhand specificerade åtgärder eller ekonomiskt stöd. Bestämmelsen ålägger dock räddningsmyndigheterna, dvs. det lokala räddningsväsendet och dess räddningsverk samt inrikesministeriet och regionförvaltningsverket lagstadgad skyldighet att i sin verksamhet särskilt beakta åtgärder som syftar till att främja frivilligarbete. Åtgärderna borde synas i form av mål och åtgärder som är inskrivna i bl.a. räddningsverkens verksamhetsplaner.

53 §. Företagshälsovård för dem som hör till avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar. Den gällande räddningslagen har inga bestämmelser om ordnande av hälsoundersökningar för personer som hör till avtalsbrandkårer.

Att ordna företagshälsovård och därtill hörande hälsoundersökningar vilar med stöd av 4 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) på arbetsgivarens ansvar. Skyldigheten grundar sig på ett anställningsförhållande enligt 1 § i arbetsavtalslagen (155/2001), vars kännetecken är avtal, utförande av arbete, vederlag samt att arbetet utförs under arbetsgivarens ledning och övervakning. Alla avtalsbrandkårister eller andra som hör till sammanslutningar som avses i 25 § i denna lag betalas dock inte lön för skötseln av uppgifter enligt denna lag av avtalsbrandkårsföreningen, sammanslutningen eller räddningsverket. Avtalsbrandkåristerna och medlemmarna av nämnda sammanslutningar har sålunda inte i samtliga fall ett anställningsförhållande till avtalsbrandkårsföreningen, ovan avsedda sammanslutning eller räddningsverket, varvid det inte går att påvisa någon ar-

betsgivare som skulle ansvara för företagshälsovården enligt lagen om företagshälsovård.

Med beaktande av arbetets natur och farlighet är det motiverat att ordna hälsoundersökningar för avtalsbrandkårister och medlemmar av andra sammanslutningar som ingått avtal enligt 25 § i denna lag vilka deltar i räddningsverksamhet på enhetliga grunder utan att räddningsverken eller dessa sammanslutningar blir tvungna att ta till i övrigt oändamålsenliga arrangemang för att lösa frågan, t.ex. att avtalsbrandkåristerna anställs vid räddningsverket eller avtalsbrandkårsföreningen. Ett sådant förfarande skulle ändra avtalsbrandkårens karaktär som verksamhet som baserar sig på frivillighet och skada verksamhetsförutsättningarna för den moderna avtalsbrandkårsverksamheten. Med beaktande av avtalsbrandkårsverksamhetens betydelse kan detta inte anses överensstämja med allmänt intresse.

Eftersom förhållandet mellan räddningsverket och avtalsbrandkårsföreningen eller en annan sammanslutning som ingått avtal med det lokala räddningsväsendet i enlighet med 25 § och som är verksam inom räddningsväsendet till alla delar baserar sig på avtalet mellan dem, vore det motiverat att föreskriva att hälsoundersökningar ska ordnas så att i avtalet enligt 25 § ska man bl.a. också komma överens om villkoren avtalsparten som ansvarar för ordnandet av hälsoundersökningarna enligt bestämmelsen. I avtalet ska dock intas bestämmelser om hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i 12 § i lagen om företagshälsovård och andra förebyggande tjänster som avses i ovan nämnda paragraf för rökdykare och dem som utför motsvarande tungt arbete och som hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal. De arbetsuppgifter som omfattas av tjänsterna definieras närmare i avtalet i fråga gemensamt mellan det lokala räddningsväsendet och avtalsbrandkåren eller en annan sammanslutning som avses i bestämmelsen. Den föreslagna bestämmelsen förpliktar inte att ordna sjukvårds- och andra hälsovårdstjänster som avses i 14 § i lagen om företagshälsovård eller som motsvarar dem. I avtalet ska dock bestämmas om servicen omfattning och in-

nehåll endast till den del som hälsoundersökningar och andra tjänster som avses i bestämmelsen inte har ordnats av den s.k. civila arbetsgivaren i den omfattning som de uppgifter som ingår i räddningsverksamheten förutsätter.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att säkerställa att det ordnas ändamålsenliga hälsoundersökningar för avtalsbrandkårister som deltar i räddningsverksamhet och personal inom andra sammanslutningar som avses i bestämmelsen på det sätt som de tyngsta uppgifterna förutsätter, fast det inte med stöd av annan lagstiftning kan påvisas någon som är skyldig att ordna hälsoundersökningar.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är inte att fastställa vem som är arbetsgivare till avtalsbrandkårister eller personal hos en annan sammanslutning som avses i bestämmelsen utan denna fråga avgörs på allmänna arbetsrättsliga grunder.

54 §. Arbetarskydd för dem som hör till avtalsbrandkårer och för frivillig personal. Den föreslagna nya bestämmelsen är i första hand informativ. I 1 mom. hänvisas till arbetarskyddslagen, i vars 4 § det föreskrivs om tillämpning av arbetarskyddslagen på avtalsbrandkårister. I 2 mom. hänvisas i fråga om annat frivilligarbete till 55 § i arbetarskyddslagen, där det föreskrivs om arbetarskydd i frivilligt arbete.

8 kap. **Utbildning och behörighetsvillkor inom räddningsväsendet**

55 §. Statens ansvar för utbildningen. Innehållet i 1 mom. motsvarar 15 § 1 mom. i den gällande räddningslagen.

Enligt den gällande lagen kan inrikesministeriet också bemyndiga någon annan läroanstalt än Räddningsinstitutet att ge yrkesinriktad grundutbildning inom räddningsbranschen. I den föreslagna paragrafen används begreppet godkänna i stället för bemyndiga, som bättre än det nuvarande begreppet beskriver bestämmelsens syfte att godkänna en läroanstalt att ge utbildning på egen bekostnad utan inrikesministeriets finansieringsandel. Bemyndigande att ge yrkesinriktad grundutbildning inom räddningsbranschen enligt den gällande lagen har för närvarande

Räddningsskolan, som helt och hållet upprätthålls och finansieras av Helsingfors stad. En läroanstalt med bemyndigande enligt den gällande lagen ska inte behöva nytt godkännande för att fortsätta med sin verksamhet på grund av den föreslagna lagändringen.

På nuvarande sätt ska det kunna utfärdas närmare bestämmelser om rättelse- och disciplinnämnden vid en läroanstalt som inrikesministeriet godkänt genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om nämnden ingår i 11 § i statsrådets gällande förordning om räddningsväsendet.

56 §. Räddningsverkets ansvar för utbildningen. Enligt 16 § 1 mom. i den gällande räddningslagen ska det lokala räddningsväsendet se till att avtalsbrandkårernas personal och brandkårernas personal i bisyssla har tillräcklig utbildning.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 16 § 1 mom. i den gällande räddningslagen med den ändringen att räddningsverket ska se till att inte bara personer som hör till avtalsbrandkårer som avses i 25 § i lagförslaget har utbildning utan också att personalen hos andra sammanslutningar som ingått avtal med det lokala räddningsväsendet har tillräcklig utbildning i anslutning till räddningsverksamheten. Räddningsverket är enligt förslaget skyldigt att på sin bekostnad se till att de som deltar i räddningsverksamheten i egenskap av avtalsbrandkårister och personer i bisyssla samt medlemmar i andra sammanslutningar som ingått avtal har den utbildning i anslutning till räddningsverksamheten som anges i räddningslagen eller med stöd av den. Räddningsverket betalar utbildningskostnaderna och beslutar också samtidigt hur många som behöver utbildas för verksamheten i första hand utgående från den aktionsberedskap som angetts i brandkårsavtalet eller i avtalet med en annan sammanslutning. Läroplanerna för de kurser som hör till utbildningskraven fastställs av Räddningsinstitutet i enlighet med de uppgifter som ålagts institutet. I praktiken kan ett räddningsverk beställa kurser (som följer de av Räddningsinstitutet fastställda läroplanerna) av aktörer som tillhandahåller utbildning eller genomföra utbildningen med hjälp av räddningsverkets egen personal. Räddningsverket ansvarar för att den utbildning som det

beställt eller genomfört är ändamålsenlig och för att undervisningen motsvarar de fastställda läroplanerna. Räddningsverkets utbildningsansvar enligt bestämmelsen ska inte omfatta utbildning som inte direkt anknyter till räddningsverksamheten för de sammanslutningar som ingått avtal, utan sammanslutningarna och deras medlemmar ska fortfarande vara skyldiga att ombesörja den. Sådan utbildning är t.ex. sjöräddningsföreningarnas utbildning i anslutning till användningen av fartyg.

För närvarande ska det lokala räddningsväsendet ordna utbildning även för skyddspersonal i bostadshus och anläggningar samt för personer som hör till den befolkningsskyddsorganisation som det är skyldigt att inrätta med undantag av ledning och specialpersonal inom befolkningsskyddet, vars utbildning staten ombesörjer. I praktiken har räddningsverken (det lokala räddningsväsendet) ofta realiserat ansvaret att ordna utbildning genom att hänvisa personer som ansvarar för egen beredskap till kurser som ordnas av bl.a. organisationer i räddningsbranschen. Det är inte längre nödvändigt att föreskriva om saken i lag, eftersom respektive aktörer med stöd av 14 § i förslaget självständigt sköter sin utbildning i anslutning till den frivilliga beredskapen som en del av beredskapsskyldigheten.

57 §. Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal. Paragrafens innehåll motsvarar i huvudsak 17 § i den gällande räddningslagen. Det är motiverat med särskilda behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal, eftersom personalen arbetar med uppgifter där arbetstagarnas egen, de hjälpbehövandes och samhällets säkerhet förutsätter yrkesskicklighet på en viss nivå. 1 mom. i den föreslagna bestämmelsen innehåller primära karakteriseringar av den behörighet som förutsätts av olika tjänstegrupper för personal i bisyssla. Enligt 2 mom. ska också personal i bisyssla och i 25 § i lagen avsedda personer som hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal ha tillräcklig utbildning när de deltar i räddningsverksamheten. Läroplanerna för de kurser inom räddningsväsendet som ingår i utbildningskraven fastställs av Räddningsinstitutet, på samma sätt som enligt den nuvaran-

de regleringen. Enligt förslaget till 3 mom. kan det vid behov utfärdas närmare bestämmelser om de examina som krävs av personal i bisyssla samt om utbildningssystemet för personal i bisyssla och frivillig personal genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet kan vid behov också specificeras de läroanstalter där avlagda examina ger den behörighet som avses i 1 mom. Förutom vid Räddningsinstitutet har yrkesutbildning i räddningsbranschen getts vid de läroanstalter som varit dessa föregångare samt vid Räddningsskolan som upprätthålls av Helsingfors stad.

58 § Dispens. Bestämmelser om dispens ingår i 18 § i den gällande lagen. Det är nödvändigt att behålla dispensförfarandet i räddningslagen, eftersom det inte alltid har gått att få personer med föreskriven utbildning till räddningsverkens tjänster. I dessa fall har t.ex. dispens för brandmannatjänster getts personer som har genomgått utbildning enligt utbildningssystemet för personal i bisyssla och frivillig personal och som förvärvat tillräcklig utbildning för uppgiften.

Enligt förslaget ska det i fortsättningen finnas en särskild orsak för att dispens ska beviljas. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska ordnandet av räddningsväsendet (tryggande av räddningsverkets verksamhet) dock inte längre förutsätta att dispens beviljas. En särskild orsak som kan ligga till grund för att bevilja dispens kan t.ex. vara att en person som ansökt om dispens på grund av arbetserfarenhet som han eller hon förvärvat i avtalsbrandkårens verksamhet eller annan yrkesutbildning inom räddningsväsendet än sådan som avses i räddningslagen anses kompetent för en tjänst eller uppgift inom räddningsväsendet. Behörighet som erhållits genom dispens ska gälla oberoende av i vilken arbetsgivares (räddningsverks) tjänst personen står i fortsättningen. Enligt nuvarande tolkningspraxis har en person som fått dispens kunnat övergå i ett annat räddningsverks tjänst. Sålunda kan det inte längre betraktas som motiverat att binda beviljandet av dispens till ett visst räddningsverks personalbehov.

9 kap.

Sotningstjänster

59 §. Hur sotning ska ordnas. Paragrafen har i praktiken samma innehåll som 39 § i den nuvarande räddningslagen. Enligt förslaget beslutar det lokala räddningsväsendet hur sotningstjänsterna ska ordnas i dess område. Det lokala räddningsväsendet ska fortfarande kunna ordna sotningstjänsterna direkt som egen verksamhet (räddningsverkets eget arbete), varvid sotarna står i tjänsteförhållande till räddningsverket, eller genom att på basis av anbudsförfarande ge en enskild sotare eller ett enskilt företag i uppdrag att sköta sotningen, varvid det är fråga om ett system med s.k. distriktssotning. Sotningen ska vara avgiftsbelagd på samma sätt som närvarande och det lokala räddningsväsendet bestämmer på samma sätt som nu den avgift som tas ut för sotningen. Alternativet till sotning som ordnas av det lokala räddningsväsendet enligt 2 mom. 1 och 2 punkten är ett avtalsbaserat sotningssystem enligt 3 punkten, där byggnadens ägare eller innehavare själv får välja vem som utför sotningen. Också övergång till det sistnämnda systemet ska förutsätta ett beslut av det lokala räddningsväsendet. Med stöd av de gällande bestämmelserna är sotning på eget initiativ inte tillåten utan räddningsmyndighetens tillstånd. I vissa fall är det dock motiverat att tillåta att sotningen ordnas på ett sätt som avviker från 1 och 2 mom. Exempelvis en industrianläggning som har personal med lämplig utbildning ska på nuvarande sätt kunna sköta den sotning som objektet förutsätter med räddningsmyndighetens tillstånd. Inom områden som valt systemet med distriktssotning har det i någon mån förekommit problem med att någon annan än distriktssotaren har erbjudit sina tjänster och kunderna har valt någon annan än distriktssotaren att utföra sotningen. Av denna orsak har det i 4 mom. för tydlighetens skull intagits en hänvisningsbestämmelse enligt vilken lagstadgad sotning kan utföras endast av en serviceproducent som det lokala räddningsväsendet valt. Om skyldigheten för ägare och innehavare av byggnader och verksamhetsidkare att se till att eldstäder och rökkanaler sotas föreskrivs i 13 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget.

60 §. Vad ska ingå i sotningen. Vad som ska ingå i sotningen föreskrivs för närvarande i en förordning som inrikesministeriet utfärdat med stöd av räddningslagen. I 1 mom. i förslaget till paragraf anges vad som ska ingå i sotningen. I samband med sotningen ska man enligt den föreslagna bestämmelsen kontrollera eldstädernas och rökkanalernas skick. Sotaren ska ge kunden ett verifikat på sotningen. Det skriftliga verifikatet hjälper till att fastställa sotningsbehovet i framtiden och det förbättrar också kundens rättsskydd. I 2 mom. föreslås ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om vad som ska ingå i sotningen och om det verifikat som ska ges på sotningen kan utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

61 §. Underrättelse om fel. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs i 41 § i den gällande lagen. Det ska vara sotarens skyldighet att skriftligen underrätta den som representerar sotningsobjektet och räddningsverket, om han eller hon upptäcker sådana fel eller brister i eldstäder och rökkanaler som kan medföra brandrisk. Företrädaren för sotningsobjektet och räddningsverket måste få information om fel eller brister för att kunna vidta nödvändiga åtgärder. Försummelse av skyldigheten ska vara en gärning som kan bestraffas som räddningsförseelse.

62 §. Sotningsförteckning. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 42 § i den gällande lagen. Räddningsmyndigheterna behöver de uppgifter som avses i bestämmelsen när de övervakar den lagstadgade sotningsskyldigheten. Uppgifter om sotningen kan också behövas vid brandutredningar. Om man försummar att föra sotningsförteckning och spara uppgifter ska det bestraffas som räddningsförseelse.

63 §. Behörighet för sotare. I den gällande räddningslagen bestäms om behörighet för sotare i 40 §. Syftet med regleringen är att säkerställa att sotarna har tillräcklig behörighet att sköta sotningsuppdrag som påverkar brandsäkerheten i fastigheter och andra objekt. Yrkesexamen för sotare kan för närvarande avläggas som fristående examen. Den av utbildningsstyrelsen utsedda examenskommissionen har för närvarande gett en läroanstalt rätt att ta emot fristående examina.

Yrkesexamen för sotare avläggs i regel i anslutning till läroavtalsutbildning eller när en person annars är i tjänst hos en producent av sotningstjänster (distriktssotare).

Det som föreslås i 1 mom. motsvarar 40 § 1 mom. i den gällande räddningslagen.

Yrkesexamen för sotare består av delar som behandlar sotning av eldstäder och rökkanaler, kontroll av fastigheters säkerhet, rengöring av ventilationssystem samt kundtjänst och skötsel av ett sotningsföretag. I regel avläggs yrkesexamen för sotare som läroavtalsutbildning medan en person är sotarlärling och står under direkt tillsyn av en person med behörighet som sotare. Yrkesexamen för sotare kan också avläggas utan att examen är förenad med läroavtalsutbildning. I 2 mom. ingår en ny bestämmelse som säger att med avvikelse från det som föreskrivs i 1 mom. kan en person som kommer att avlägga yrkesexamen för sotare självständigt utföra sotning under utbildningstiden förutsatt att han eller hon har avlagt de delar som gäller sotning av eldstäder och rökkanaler och kontroll av fastigheters säkerhet av yrkesexamen för sotare. Den som producerar sotningstjänster ska i tillräcklig grad handleda och övervaka självständig sotning som utförs av en person som kommer att avlägga yrkesexamen. Utan examen får sotning med stöd av bestämmelsen inte utföras under längre tid än tre år från det att yrkesexamen började avläggas.

Enligt 40 § 2 mom. i den gällande räddningslagen utfärdas bestämmelser om erkännande av yrkesbehörighet som hör till området för Europeiska gemenskapens lagstiftning genom förordning av statsrådet. I enlighet med detta har bestämmelser om behörighet för personer som erhållit sotarkompetens utomlands för att utföra sotningsarbete i Finland utfärdats i 14 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet.

Finsk yrkesexamen för sotare kan inte krävas av personer vilkas yrkeskvalifikationer har erkänts i enlighet med lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007). Enligt 5 § i nämnda lag fattar utbildningsstyrelsen beslut om den behörighet för reglerade yrken som bevis på formella kvalifikationer medför, om inte annat föreskrivs någon annanstans. Med reglerat yrke avses i enlighet

med definitionen i 2 § en tjänst eller uppgift, för vilken det för tillträde eller utövande krävs att personen uppfyller vissa i lag eller förordning föreskrivna yrkeskvalifikationer. Sotaryrket är i Finland ett reglerat yrke där yrkeskvalifikationen påvisas med det yrkesexamensbevis som anges i räddningslagen. Erkännandet av yrkesexamen för sotare har 2004-2009 enligt förordningen om räddningsväsendet ankommit på länsstyrelsen i Södra Finlands län och ankommer från ingången av 2010 på Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

Den föreslagna lagen ska inte längre ha någon bestämmelse om erkännande av sotares yrkesbehörighet som hör till området för Europeiska gemenskapens lagstiftning.

Förutsättningarna för erkännande av sotares yrkeskvalifikationer och förfarandena i anslutning till erkännandet ska efter det att den föreslagna lagen trätt i kraft bestämmas i enlighet med lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1093/2007) och behörig myndighet att erkänna sotares yrkeskvalifikationer ska vara utbildningsstyrelsen. Det är inte längre ändamålsenligt att föreskriva om saken i räddningslagen för efter att lagen om erkännande av examensbevis som tilldelats medborgare i stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (1597/1992) upphävdes har utbildningsstyrelsen getts allmän behörighet att erkänna yrkeskvalifikationer genom lag (1093/2007).

10 kap. **Befolkningsskyddsberedskap och befolkningsskyddsutbildning**

64 §. *Räddningsväsendets befolkningsskyddsberedskap.* Enligt 50 § (befolkningsskyddsberedskap) ska i befolkningsskyddsförberedelserna under normala förhållanden ingå att göra upp planer och ge utbildning för undantagsförhållanden, bygga skyddskonstruktioner, upprätthålla lednings-, bevaknings- och larmsystem samt dataförbindelser och att skapa beredskap för evakuering, räddningsverksamhet, första hjälpen, försörjning av befolkningen samt röjning och rengöring. I 68 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om styrning av befolkningsskyddsplaneringen. Enligt bestämmelsen kan

inrikesministeriet meddela myndigheter och enskilda allmänna anvisningar om befolkningsskyddets personalstyrka, materialvolym och organisation samt om beredningen och verkställigheten av befolkningsskyddet och om nödvändigt samarbete kring dem. Regionförvaltningsverket har motsvarande rätt att meddela anvisningar inom sitt verksamhetsområde. Enligt 16 § 3 mom. i den nuvarande räddningslagen ska varje myndighet, ämbetsverk och inrättning avsätta och utbilda den personal som behövs för befolkningsskyddsuppgifter under undantagsförhållanden.

1 mom. i den föreslagna paragrafen har setts över jämfört med nuläget så att de beredskapsuppgifter som föreskrivs i paragrafen har ålagts endast räddningsväsendets myndigheter och så att uppgifterna har preciserats. Befolkningsskyddsuppgifterna inom andra förvaltningsområden sköts i princip av myndigheten i fråga (t.ex. social- och hälsovårdsmyndigheterna) och på det sätt som lagstiftningen om respektive förvaltningsområde förutsätter. Myndigheterna ansvarar för befolkningsskyddsberedskapen i enlighet med Genèvekonventionerna och lagstiftningen om förvaltningsområdet. Lagförslaget innehåller inte någon bestämmelse som liknar den nuvarande och enligt vilken inrikesministeriet och regionförvaltningsverket meddelar anvisningar i syfte att styra planeringen av befolkningsskyddet. Planeringen av befolkningsskyddet sker i samråd enligt 6 kap. i lagförslaget.

I 2 mom. ingår en hänvisning till beredskapslagen där det bestäms allmänt om beredskap för undantagsförhållanden. I beredskapslagen har statliga myndigheter och kommunerna ålagts allmän skyldighet att genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också vid undantagsförhållanden. Räddningslagens bestämmelser om befolkningsskydd och befolkningsskyddsberedskap kompletterar beredskapslagens allmänna beredskapsskyldighet för undantagsförhållanden.

3 mom. motsvarar 16 § 3 mom. i den gällande räddningslagen. I räddningslagen ska

fortfarande föreskrivas allmänt om befolkningsskyddsutbildning och av denna orsak är det ändamålsenligt att i lagen ta in en bestämmelse om myndigheternas skyldighet att avsätta och utbilda den personal som de behöver för befolkningsskyddsuppgifter.

I 4 mom. har intagits en bestämmelse enligt vilken räddningsväsendets myndigheter ombesörjer samordning av verksamheten under och planerna för undantagsförhållanden. Närmare bestämmelser om samarbetet ingår i 46 § i lagförslaget och om planer för räddningsväsendet i anslutning till samarbetet i 47 § i lagförslaget. Samarbets- och planeringsskyldigheten gäller verksamheten under såväl normala som undantagsförhållanden.

65 §. Befolkningsskyddsuppgifter i anslutning till anställningsförhållande. Den föreslagna regleringen motsvarar 58 § i räddningslagen.

Den föreslagna bestämmelsen betonar statliga och kommunala myndigheters, inrättningars och affärsverk samt andra offentliga samfunds skyldighet att sköta befolkningsskyddsuppgifterna som en del av sina arbetsuppgifter liksom utbildning i skötseln av nämnda uppgifter. Uppgifter i anslutning till räddningsverksamhet under undantagsförhållanden utgör en central del av befolkningsskyddsuppgifterna. Skötseln av de befolkningsskyddsuppgifter som anges i Genèvekonventionerna förutsätter också att andra myndigheter än räddningsväsendets myndigheter deltar i befolkningsskyddsuppgifter och den utbildning som behövs för att sköta uppgifterna.

66 §. Skydd enligt Genèvekonventionerna. Enligt 3 mom. i bestämmelsen om tillämpningsområde i lagförslaget sköter räddningsväsendets myndigheter inom sitt ansvarsområde de befolkningsskyddsuppgifter som anges i Genèvekonventionerna. Enligt 4 mom. i bestämmelsen om tillämpningsområde i lagförslaget föreskrivs i räddningslagen också om myndigheternas samarbete vid skötseln av befolkningsskyddsuppgifter enligt Genèvekonventionerna samt vid beredskap för dem.

I 1 mom. i paragrafen har intagits en informativ hänvisning enligt vilken personal som hör till en organisation som handhar befolkningsskyddsuppgifter i väpnade konflik-

ter ska åtnjuta sådan respekt och sådant skydd som överenskommits i Genèvekonventionerna och dess tilläggsprotokoll när den utför humanitära uppgifter. Skyddet gäller också materiel och utrustning som används i de uppgifter som anges i tilläggsprotokollet samt skyddsrum.

Enligt artikel 61 i tilläggsprotokoll 1 till Genèvekonventionerna anger en parts i konflikten behöriga myndigheter befolkningsskyddsorganisationer samt deras personal och materiel. Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska inrikesministeriet ha rätt att avgöra vilka personer och vilken materiel skyddet enligt 1 mom. ska gälla.

67 §. Skyldighet att delta i befolkningsskyddsutbildning. I paragrafen föreskrivs på samma sätt som i 53 § i den gällande räddningslagen om förordnande av ledningen och annan specialpersonal i befolkningsskyddsutbildning.

Enligt 1 mom. i bestämmelsen om tillämpningsområde i lagförslaget föreskrivs i räddningslagen om bl.a. människors, företags samt andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten och i befolkningsskyddsutbildning. Enligt 3 mom. i bestämmelsen om tillämpningsområde sköter räddningsväsendets myndigheter befolkningsskyddsuppgifter för egen del. Också andra förvaltningsområden har befolkningsskyddsuppgifter på grund av Genèvekonventionerna (t.ex. hälsovårdsmyndigheternas medicinalvårdsuppgifter i en befolkningsskyddssituation). Befolkningsskyddsuppgifterna genomförs i samarbete mellan olika myndigheter. I befolkningsskyddsutbildning för ledningen och specialpersonal kan på ett sätt som motsvarar de nuvarande bestämmelserna förordnas inte bara räddningsväsendets personal utan också personal som ansvarar för befolkningsskyddsuppgifter som ankommer på andra förvaltningsområden. I 65 § i lagförslaget föreskrivs dessutom på ett sätt som motsvarar den nuvarande regleringen om befolkningsskyddsuppgifter i anslutning till anställningsförhållande.

Enligt 13 § i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) ska Räddningsinstitutet bl.a. ge utbildning för den ledande och specialiserade personalen inom befolkningsskyddet enligt

räddningslagen. I bestämmelsen specificeras att den utbildning som avses i paragrafen ska ges av Räddningsinstitutet, som upprätthålls av staten.

68 §. Befrielse från befolkningsskyddsutbildning. Enligt 55 § i den gällande räddningslagen kan på ansökan av den som förordnats att delta i befolkningsskyddsutbildning den myndighet som utfärdat kallelsen bevilja uppskov med eller befrielse från utbildningen på grund av kroppsskada, sjukdom eller av någon annan giltig orsak. Under utbildningens gång kan utbildningsanordnaren av ovan nämnda orsaker medge befrielse från utbildningen.

Den gällande regleringen ändras av ändamålsenlighetsskäl så att Räddningsinstitutet kan bevilja sådant uppskov eller sådan befrielse som för närvarande beviljas av inrikesministeriet eller länsstyrelsen.

69 §. Hälsovård för dem som deltar i befolkningsskyddsutbildning. Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak det som föreskrivs i 56 § i den gällande räddningslagen.

70 §. Ekonomiska förmåner för dem som deltar i befolkningsskyddsutbildning. Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak det som föreskrivs i 57 § i den gällande räddningslagen.

11 kap. Skyddsrum

71 §. Skyldigheten att inrätta skyddsrum i samband med nybygge. Enligt 60 § 1 mom. i den gällande räddningslagen ska ägaren till ett nybygge i byggnaden eller dess närhet inrätta ett skyddsrum som kan bedömas vara tillräckligt stort för dem som bor eller annars uppehåller sig i byggnaden. Genom förordning av statsrådet föreskrivs för närvarande närmare om skyddsrummets storlek, konstruktion och läge. Enligt bestämmelsen gäller skyldigheten att inrätta skyddsrum dock inte en tillfällig byggnad som är i användning högst fem år.

Enligt 16 § i statsrådets gällande förordning om räddningsväsendet ska skyddsrummet vara så stort att ytan av det egentliga skyddsutrymmet utgör minst två procent av byggnadens sammanlagda våningsyta. I fråga om industri-, produktions- och samlingsbyggnader samt lagerlokaler ska ytan av det

egentliga skyddsutrymmet enligt förordningen vara minst en procent av våningsytan. Om ett skyddsrum som inrättas i en industri-, produktions- eller lagerbyggnad skulle bli onödigt stort med tanke på dem som permanent arbetar och vistas i byggnaden eller på samma tomt eller byggnadsplats, eller om ett skyddsrum som inrättas i en undervisningsbyggnad eller en byggnad inom vårdbranschen skulle bli för litet med tanke på antalet studieplatser eller vårdplatser, kan storleken på skyddsrummet enligt den gällande förordningen bestämmas enligt det antal personer som i genomsnitt uppehåller sig i byggnaden.

Enligt den nuvarande förordningen får det egentliga skyddsutrymmet i ett skyddsrum inte vara mindre än 12 kvadratmeter och i ett skyddsrum ska skyddsutrymmet per person vara minst 0,75 kvadratmeter, om inte av särskilda skäl större utrymme behövs. Med egentligt skyddsutrymme avses i förordningen det utrymme där människor ska vistas och till det räknas inte slussrum eller slusstält, och inte heller hygienutrymmen eller utrymmen för tekniska anordningar. Enligt 18 § i den gällande förordningen får på skyddsörter skyddsrum placeras högst 250 meter och på andra områden högst 500 meter från den byggnad för vilken skyddsrummet byggs.

1 mom. motsvarar i huvudsak 60 § 1 mom. i den gällande räddningslagen.

För tydlighetens skull föreslås att till paragrafen fogas som en ytterligare faktor som bestämmer skyddsrummets storlek förutom de personer som bor och uppehåller sig i byggnaden också de personer som arbetar i byggnaden.

På samma sätt som den nuvarande regleringen är avsikten att även i framtiden föreskriva om kravet att vid sidan av byggnadens storlek beakta antalet personer som bor, arbetar eller annars uppehåller sig stadigvarande i byggnaden när storleken på skyddsrum i industri-, produktions- och lagerbyggnader samt undervisningsbyggnader och byggnader inom vårdbranschen bestäms. Om konstruktiva och andra krav på skyddsrum och om bemyndigande att utfärda förordning i anslutning därtill bestäms i 74 § i lagförslaget.

Med stadigvarande arbete avses i bestämmelsen minst en person som vardagar arbetar

8 timmar under hela året eller minst två personer som vardagar arbetar 8 timmar i minst 6 månader.

Enligt 60 § 2 mom. i den gällande räddningslagen ska skyddsrum inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 600 kvadratmeter och byggnaden eller byggnadsgruppen används som bostad eller arbetsplats. Den föreskrivna gränsen på 600 kvadratmeter som medför skyldighet att bygga skyddsrum gäller alla typer av byggnader när det är fråga om nybyggnation.

Enligt förslaget ska skyddsrum inrättas för alla byggnader vilkas våningsyta överstiger 1200 kvadratmeter. I fråga om industri-, produktions och samlingsbyggnader samt lagerlokaler ska den gräns som medför skyldighet att inrätta skyddsrum dock vara 1200 kvadratmeter.

Enligt den gällande räddningslagen och dess tolkningspraxis uppstår skyldighet att inrätta skyddsrum i en ny byggnad om minst 600 kvadratmeter där det arbetar minst en person, fast det redan skulle finnas tillräckligt med skyddsplatser på tomten. På grund av detta föreslås i 2 mom. en ny bestämmelse, enligt vilken ingen skyldighet att inrätta skyddsrum uppstår när det på tomten eller byggnadsplatsen eller i ett gemensamt skyddsrum från tidigare finns tillräckligt med skyddsplatser som uppfyller kraven på skyddsrum. Med skyddsplatser i ett gemensamt skyddsrum avses skyddsplatser i ett skyddsrum i en annan fastighet, beträffande vilka beständig rätt till användning har antecknats i fastighetsregistret som servitut till förmån för en fastighet på tomten eller byggnadsplatsen.

Skyldigheten att inrätta skyddsrum anses också bli uppfylld, om gamla skyddsrum på tomten eller byggnadsplatsen som inte uppfyller de gällande bestämmelserna istandsätts innan byggnaden färdigställs så att de uppfyller de gällande konstruktiva kraven på skyddsrum.

Med byggnadsplats avses en i fastighetsregistret införd lägenhet eller en fastighetsregistret införd outbruten del av en lägenhet. Skyldigheten att inrätta skyddsrum bestäms enligt byggnadens huvudsakliga användningsändamål. Vid bestämningen används

statistikcentralens och byggnadstillsynsmyndigheternas byggnadsklassificering. På skyldigheten att inrätta skyddsrum inverkar alla de delar av byggnaden som räknas in i våningsytan.

Med den föreslagna regleringen skulle antalet skyddsrum som varje år inrättas i industri- och samlingsbyggnader samt lagerlokaler minska med ca 65 % jämfört med nivån 2005. I fråga om andra byggnader skulle antalet skyddsrum som varje år inrättas minska med ca 45 % jämfört med nivån 2005.

Enligt 60 § 3 mom. i den gällande räddningslagen ska byggnader som redan finns på samma tomt eller byggnadsplats och som har ett skyddsrum eller byggnader från vilkas färdigställande det har förflutit en längre tid än fem år när bygglov söks inte beaktas när skyldigheten att inrätta skyddsrum för en nybyggnad bestäms.

3 mom. motsvarar i huvudsak 60 § 3 mom. i den gällande räddningslagen. Den tid på fem år som avses i bestämmelsen räknas enligt den gällande lagen från det att byggnaden färdigställs och enligt den föreslagna bestämmelsen från den partiella slutsynen på byggnaden. Partiell slutsyn förrättas i allmänhet i samband med att byggnaden tas i bruk.

Om det på en tomt eller byggnadsplats som används för nybyggnation redan finns lagstadgade skyddsrum för de byggnader som finns från tidigare, beaktas inte dessa byggnader när skyldigheten att inrätta skyddsrum i nybyggnaden bestäms.

När skyldigheten att inrätta skyddsrum bestäms beaktas dock sådana byggnader som färdigställts under de fem föregående åren och för vilka inga skyddsrum har inrättats. Denna tid på fem år räknas från den partiella slutsynen på de tidigare byggnaderna till dagen för inlämnande av bygglov för de senare byggnaderna.

Om våningsytan i byggnader som färdigställts under de senaste fem åren före nybyggnationen tillsammans med våningsytan i nybyggnaden är minst 1200 kvadratmeter (i fråga om industri-, produktions- och samlingsbyggnader samt lagerlokaler minst 1500 kvadratmeter), ska skyddsrum som överensstämmer med bestämmelserna inrättas i alla byggnader som saknar skyddsrum.

Om det när ansökan om bygglov inlämnas har gått mera än fem år från det att en byggnad föregående gång färdigställdes på tomten eller byggnadsplatsen, beaktas inte de tidigare byggnaderna i något fall när skyldigheten att inrätta skyddsrum bestäms.

Enligt 60 § 4 mom. i den gällande räddningslagen kan den myndighet som beviljar bygglov efter att ha hört räddningsmyndigheten inom området tillåta att ett gemensamt skyddsrum inrättas för två eller flera byggnader, förutsatt att skyddsrummet inrättas inom fem år från det att den första byggnaden färdigställts.

Innehållet i 4 mom. i förslaget till paragraf motsvarar i sak 60 § 4 mom. i den gällande räddningslagen.

Gemensamma skyddsrum inrättas i allmänhet bara i samband med områdesbyggande. Beslut om gemensamma skyddsrum fattas i allmänhet i samband med planläggningen. Dessa skyddsrum är i allmänhet bergsskyddsrum. Också för industriområden har enligt dagens praxis byggts gemensamma skyddsrum. På samma tomt eller för samma byggherres bostadsbyggnader kan ett gemensamt skyddsrum inrättas antingen i samband med den första byggnaden eller så i den sista byggnaden. Villkoret är att skyddsrummet ska färdigställas inom fem år efter det att den första byggnaden tagits i bruk. Tiden räknas från den partiella slutsynen, då tiden enligt den nuvarande regleringen räknas från byggnadens färdigställande. Till bygglovet för den första byggnaden ska fogas byggnadsplanerna för de byggnader som uppförs senare och en plan för var det gemensamma skyddsrummet ska placeras.

72 §. Skyldighet att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar eller reparationer. I 61 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om skyldighet att inrätta skyddsrum i samband med ombyggnader och reparationer. Det föreslås att den i bestämmelsen avsedda skyldigheten att inrätta ett nytt skyddsrum i samband med en ombyggnad av byggnaden slopas och att det i stället införs skyldighet att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar och reparationer.

Enligt 125 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) krävs bygglov för uppförandet av en byggnad. Bygglov behövs också

för sådana reparationer och ändringar som kan jämföras med uppförandet av en byggnad samt för utvidgning av en byggnad eller utökning av det utrymme som räknas till byggnadens våningsyta. Andra reparationer och ändringar i en byggnad än sådana som nämns ovan kräver bygglov, om arbetet uppenbart kan inverka på säkerheten för dem som använder byggnaden eller på deras hälsomässiga förhållanden. Vidare kräver en väsentlig ändring av ändamålet med byggnaden eller en del av den bygglov. När tillståndsplikten provas ska det enligt markanvändnings- och bygglagen beaktas vilken inverkan ändringen av det avsedda ändamålet har på genomförandet av planen och annan markanvändning samt på de egenskaper som krävs av byggnaden. En sådan ändring av ändamålet som förutsätter tillstånd är enligt nämnda lag bl.a. att en fritidsbostad börjar användas för permanent boende.

Enligt paragrafen ska ett skyddsrum i en byggnad i samband med reparationer eller ändringar eller en ändring av ändamålet med byggnaden som kan jämföras med uppförande av en byggnad iståndsättas så att det i tillämpliga delar uppfyller de krav på tekniska detaljer hos skyddsrum vid den tidpunkt då åtgärden vidtas.

Åtgärder som förutsätter åtgärdstillstånd enligt markanvändnings- och bygglagen medför inte någon skyldighet att iståndsätta skyddsrum.

I samband med att bygglov beviljas bör man i varje enskilt fall pröva om kraven på skyddsrumms tekniska detaljer ska tillämpas på de aktuella ändringarna eller reparationerna eller ändringen av ändamålet med byggnaden.

Om en iståndsättning av ett skyddsrum i det skick som de gällande bestämmelserna förutsätter skulle medföra oskäligen kostnader eller skulle vara exceptionellt svår att genomföra tekniskt, kan i bygglovet anges att iståndsättningsskyldigheten är lindrigare än de gällande kraven på skyddsrum.

Skyldigheten att iståndsätta skyddsrum ska inte omfatta kraven på skyddsrumms storlek och konstruktion. Iståndsättningsskyldigheten ska omfatta skyddsrummets tekniska detaljer, beträffande vilka kraven utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. Exem-

pelvis ventilationsanordningarna i skyddsrum som är försedda med sandfilter (en miljon skyddsplatser inrättade före 1972) borde med stöd av den föreslagna bestämmelsen förnyas i samband med ombyggnader. Största delen av sandfiltren är placerade på byggnadernas utsida, varför de är känsliga för fukt och på vintern finns det risk för att det fuktiga filtret fryser.

73 §. Undantag från skyldigheten att inrätta skyddsrum. I 62 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om undantag från skyldigheten att inrätta skyddsrum. Enligt bestämmelsen gäller bestämmelserna i räddningslagen om skyldigheten att inrätta skyddsrum inte särskilda konstruktioner för att skydda gårdsbruksproduktion och produktionsbyggnader för gårdsbruk beaktas inte när skyldigheten att inrätta skyddsrum enligt räddningslagen bestäms.

Enligt den föreslagna paragrafen ska skyldigheterna i lagen att inrätta skyddsrum inte gälla produktionsbyggnader för gårdsbruk, liksom inte heller den gällande lagen. Ett nytt undantag från skyldigheten att inrätta skyddsrum som föreslås är sådana ändringar som företas i en existerande byggnad, som kan jämföras med uppförande av en byggnad och förutsätter bygglov och som samtidigt utökar byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden.

För att skydda gårdsbruksproduktion, t.ex. kreatur, säd och foder, från joniserande strålning krävs andra slags skyddsåtgärder än inrättande av skyddsrum. Därför är det ändamålsenligt att föreskriva om skydd av gårdsbrukets produktionsbyggnader i samband med bestämmelserna om jord- och skogsbruk. Gårdsbrukets produktionsbyggnader beaktas inte heller när skyldigheten att inrätta skyddsrum för andra byggnader på gården avgörs.

Inrättandet av skyddsrum i samband med ändringar som berör byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden kan medföra särskilda tekniska svårigheter och oskäliga kostnader, eftersom det inte är fråga om en allmän ombyggnad som gäller hela byggnaden eller en stor del av byggnaden.

74 §. Hur skyddsrum ska inrättas. I 65 § i den gällande räddningslagen föreskrivs hur skyddsrum ska inrättas. Enligt bestämmelsen

ska ett skyddsrum ge dem som uppehåller sig där skydd mot eventuella verkningar av vapen. Närmare bestämmelser om kraven på skyddsrummets storlek och konstruktion utfärdas för närvarande genom förordning av statsrådet och bestämmelser om tekniska detaljer genom förordning av inrikesministeriet. Till kraven fogas de krav som för närvarande föreskrivs genom förordning. Enligt 17 § i statsrådets gällande förordning om räddningsväsendet ska ett skyddsrum skydda mot joniserande strålning, giftiga ämnen, byggnadsras samt verkningar av vapen. Enligt förordningen ska temperaturen, luftens kvalitet och den hygieniska utrustningsstandarden i skyddsrummet uppfylla de krav som ställs på skyddsrum. Genom förordning av statsrådet ska i överensstämmelse med den nuvarande regleringsnivån föreskrivas om skyddsrummets storlek, konstruktion och placering. Om de tekniska detaljerna i anslutning till kraven på skyddsrum ska fortfarande föreskrivas genom förordning av inrikesministeriet.

75 §. Beviljande av lättnader. Bestämmelser om beviljande av lättnader som gäller skyddsrum ingår i 66 § i den gällande räddningslagen och enligt den kan regionförvaltningsverket av synnerligen vägande skäl i enskilda fall bevilja befrielse från den lagstadgade skyldigheten att inrätta skyddsrum.

Sådana lättnader som avses i paragrafen är att regionförvaltningsverket enligt 1 mom. beviljar permanent eller tidsbegränsad befrielse från skyldigheten att inrätta skyddsrum samt att byggnadstillsynsmyndigheten enligt 2 mom. medger undantag från tekniska kraven på skyddsrum eller från kravet på skyddsrummets storlek och läge. En särskild grund till befrielse ska dessutom vara den befrielse från skyldigheten att bygga skyddsrum på ett visst område som beviljas av inrikesministeriet. Det är kommunen som kan ansöka om denna befrielse.

Större byggnadskostnader för skyddsrummet än normalt eller någon annan särskilt vägande orsak kan ligga till grund för beviljande av befrielse. Som betydligt högre byggnadskostnader än normalt kan betraktas att kostnaderna är över 4 % av de totala byggnadskostnaderna. Med totala kostnader avses kostnaderna för byggnaden och kostnaderna för skyddsrummen tillsammans. Genom för-

ordning av statsrådet föreskrivs att ett skyddsrum inte får vara mindre än 20 kvadratmeter. Enligt nuvarande avgörandepraxis beviljas befrielse för industribyggnader och lagerlokaler (och i mera begränsad utsträckning också för bostadshus) när byggnadskostnaderna för skyddsrummet är över 6 % av de totala byggnadskostnaderna.

Befrielse ska också kunna beviljas av andra orsaker än ekonomiska. Enligt bestämmelsen ska det då finnas vägande skäl till att bevilja befrielse. Som vägande skäl till att bevilja befrielse kunde anses till exempel att det inom det tillåtna avståndet till ett skyddsrum från den byggnad för vilken befrielse söks finns kalkylmässigt tillräckligt med befintliga skyddsplatser i samband med andra utrymmen för att uppfylla den lagstadgade skyddsskyldigheten också för den byggnad för vilken befrielse söks. Som sådana kalkylmässiga skyddsplatser kunde anses framför allt allmänna skyddsrum som kommunerna byggt med stöd av 63 § i den gällande räddningslagen och de skyddsplatser som finns i dem. Bland annat en del av metrostationerna inom Helsingfors stads område har byggts i enlighet med kraven för allmänna skyddsrum. Som ersättande skyddsutrymmen kunde också anses till exempel tunnlar som byggs som skyddsrum på det sätt som förutsatts i bestämmelserna om skyddsrum. Som vägande skäl till att bevilja befrielse kunde dessutom anses till exempel att det i de kontorsbyggnader som är belägna inom det tillåtna avståndet till ett skyddsrum kalkylmässigt beräknat också finns tillräckligt med skyddsplatser för att under undantagsförhållanden uppfylla skyddsskyldigheten för den byggnad för vilken befrielse söks. Ett skyddsrum ska enligt lagförslaget inrättas i en byggnad eller dess närhet på det sätt som närmare bestäms genom förordning av statsrådet. På motsvarande sätt som enligt gällande bestämmelser ska skyddsrummen även i fortsättningen i princip placeras högst 250 meter från den berörda byggnaden. Enligt 75 § 2 mom. i lagförslaget kan den myndighet som beviljar bygglov dock medge undantag från de krav som genom förordning av statsrådet ställs i fråga om skyddsrumms läge (tillåtet avstånd till ett skyddsrum), om det finns grundad anledning till undantag och detta inte väsentligt

försämrar möjligheterna att få skydd. I enlighet med vad som konstateras i motiveringen till ikraftträdandebestämmelsen i lagförslaget ska befrielse också kunna beviljas, när man i en byggnad som är under uppförande efter lagens ikraftträdande utan lättnader skulle bli tvungen att iaktta den upphävda lagens strängare krav på inrättande av skyddsrum som har ställts i det bygglov som meddelats före lagens ikraftträdande.

Enligt förslaget ska befrielse kunna beviljas helt och hållet eller för viss tid. Innan beslutet fattas ska regionförvaltningsverket höra räddningsverket och byggnadstillsynsmyndigheten.

Under de senaste åren har det i hela landet beviljats i medeltal 110 befrielser per år från skyldigheten att inrätta skyddsrum. Av dessa har 2/3 beviljats på ekonomisk grund och resten därför att det finns tillräckligt med skyddsplatser på tomten från tidigare. Merparten av befrielserna har beviljats för industri- och affärsbyggnader (70 %) och bara några för bostadshus (3—4 per år). De sistnämnda objekten har vanligtvis varit självbyggda småhus. Av besluten om befrielse har 2/3 beviljats för utvidgningar och resten för nybyggen.

Innehållet i 2 mom. motsvarar i sak regleringen i den gällande räddningslagen. När man bedömer möjligheten att förlänga avståndet till skyddsrummet kan man vid tillståndsprövningen utnyttja de riskbedömningar som gjorts. Byggnadstillsynsmyndigheten kunde av grundad anledning också bevilja undantag från kraven på skyddsrummets storlek, om undantaget inte väsentligt försämrar skyddsmöjligheterna.

Konstruktiva lättnader, t.ex. att skyddsrummet inte förses med vattenledning och avlopp, kunde beviljas i sådana fall där det medför oskäligen kostnader. Vid inrättandet av nödevakueringsvägar ska man också av grundad anledning kunna avvika från kraven i inrikesministeriets förordning.

När inrikesministeriet på ansökan av en kommun beviljar befrielse från skyldigheten att bygga skyddsrum, sker avgränsningen av området i fråga från fall till fall. Avgränsningen ska alltid grunda sig på en bedömning av att befrielsen inte försämrar befolkningens skyddsnivå. För befolkningen ska det anting-

en finnas tillräckligt med skyddsplatser sedan tidigare eller också ska befolkningsskyddet grunda sig på t.ex. en evakueringsplan.

76 §. *Användning av skyddsrum under normala förhållanden och användningsberedskap.* I 67 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om användning av skyddsrum och befolkningsskyddsmateriel under normala förhållanden. Enligt bestämmelsen får skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningsskyddet användas för annan verksamhet om de utan dröjsmål kan ställas till befolkningsskyddets förfogande. Närmare bestämmelser om omedelbar tillgång till skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningsskyddet utfärdas enligt lagen genom förordning av statsrådet. Enligt 19 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet är tiden för iordningsställande av skyddsrum 24 timmar. Räddningsmyndigheten kan enligt förordningen av grundad anledning i enskilda fall förkorta den ovan nämnda tiden.

Till skillnad från den nuvarande regleringen ska den tid inom vilken ett skyddsrum ska kunna iordningsställas så att det kan användas som skyddsrum bestämmas på lagnivå. Tiden för iordningsställande av skyddsrum ska vara 72 timmar från det att skyddsuppmaningen getts. Regleringen har lättats upp jämfört med nuläget, eftersom det är ändamålsenligt att använda skyddsrummen för andra ändamål än befolkningsskydd under normala förhållanden. Skyddsrum används bl.a. som lager och idrottslokaler och för att få lokalerna i funktionsdugligt skick krävs en tillräcklig förberedelsestid. Sedan ett potentiellt hot uppenbarat sig iordningsställs skyddsrummen i själva verket på motsvarande sätt även utan någon strikt lagstadgad tidsförpliktelse.

77 §. *Säkerställande av ledningsföresättningsgarna under undantagsförhållanden.* Enligt 64 § i den gällande räddningslagen ska det lokala räddningsväsendet och kommunen ha en ledningscentral där verksamhet kan bedrivas under undantagsförhållanden.

Enligt den föreslagna paragrafen ska räddningsverket planera och ordna ledningslokaler och andra föresättning för räddningsverksamheten så att det är möjligt att leda verksamheten även under undantagsförhål-

landen. Skyddet av ledningscentralenslokalen ska planeras genom utnyttjande av de konstruktiva kraven på skyddsrum så att de lokaler som behövs för ledningsfunktionerna samt signal- och teleförbindelserna är skyddade från samma verkningar från vapen som skyddsrummen. Till skillnad från den gällande regleringen föreskrivs inte längre i räddningslagen om ledningscentraler som kommunerna eventuellt behöver. Kommunernas beredskap för undantagsförhållanden baserar sig på beredskapslagens bestämmelser.

12 kap. **Räddningsväsendets tillsynsuppgifter**

78 §. *Räddningsväsendets tillsynsuppgift.* I syfte att förebygga eldsvådor och även andra olyckor förrättar räddningsmyndigheterna brandsyn enligt 7 kap. i den nuvarande räddningslagen. Enligt den gällande regleringen kontrolleras det vid brandsyn att byggnaden eller konstruktionen, dess omgivning samt de övriga förhållandena på platsen är säkra samt att fastighetens ägare eller innehavare har föreskriven beredskap att förebygga olyckor och avvärja skador samt beredskap för befolkningsskydd. Enligt den nuvarande lagen ska brandsyn förrättas i bostadshus och på platser som med hänsyn till person- och brandsäkerheten kan jämföras med bostadshus, med intervaller som bestäms i det lokala räddningsväsendets beslut om servicenivån. Dessutom bestäms genom förordning av statsrådet de objekt där brandsyn ska förrättas innan verksamheten inleds och därefter årligen eller vid behov oftare på grund av riskerna för person- och brandsäkerheten eller för miljön. Enligt lagen kan brandsyn vid behov förrättas också vid andra tidpunkter, om det finns anledning till det. Rätten att förrätta brandsyn tillkommer enligt den gällande lagen den lokala räddningsmyndigheten. Om brister i säkerheten upptäcks i samband med brandsynen, kan räddningsmyndigheten bestämma att bristerna ska avhjälpas. Enligt den gällande lagen har räddningsmyndigheten också allmän rätt att vid behov avbryta verksamhet som medför omedelbart olycksrisk och rätt att bestämma om nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckor.

Enligt 1 mom. åläggs räddningsverket allmän skyldighet att övervaka de skyldigheter enligt 2 kap. i lagförslaget som ålagts var och en samt skyldigheterna enligt 3 kap. för verksamhetsidkare och ägare och innehavare av byggnader. Enligt 2 mom. ska räddningsverket för fullgörandet av denna tillsynsskyldighet förrätta brandsyn samt vidta även andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter.

De objekt där brandsyn ska förrättas ska inte längre på nuvarande sätt anges i lagen eller i bestämmelser som utfärdas med stöd av den, utan räddningsverket anger de objekt där brandsyn ska förrättas i den tillsynsplan som avses i 79 § i lagförslaget på grundval av de lokala förhållandena och de risker som förekommer i området. Avsikten med den ändrade regleringen är att bättre än nu inrikta räddningsverkets övervakning i enlighet med riskerna i området och andra särskilda tillsynsbehov. Närmare bestämmelser om förrättande av brandsyn ingår i 80 § 2 och 3 mom.

Vid formbunden brandsyn kontrolleras i första hand hur skyldigheten att upprätthålla egen beredskap fullgjorts (14 §) och byggnaders brand- och utrymningssäkerhet (9–10 §) samt underhåll av anordningar (12 §), sotning och rengöring av ventilation (13 §), uppgörandet av räddningsplaner (15 §), anskaffning och underhåll av brandvarnare (17 §) samt utrymningssäkerheten i vårdinrättningar (18 §).

Med ”andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter” i 2 mom. avses särskilt tillsyn över handlingar. Enligt 80 § 3 mom. i lagförslaget ska ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare på begäran tillställa den lokala räddningsmyndigheten räddningsplanen för byggnaden och eventuella andra handlingar över objektets brand- och utrymningssäkerhet som den lokala räddningsmyndigheten behöver för sin tillsynsuppgift.

Förutom brandsyn och den tillsyn som baserar sig på handlingar ska räddningsverket som en del av sin tillsynsuppgift allmänt följa och övervaka att de skyldigheter som avses i 2 och 3 kap. i lagförslaget iakttas i räddningsområdet. I praktiken betyder detta tillsyn över aktsamhetsplikten (4 §), försiktighet vid hantering av eld (5 §), uppgörande

av öppen eld (6 §) och hygges- och halmbränning (7 §) samt tillsyn över att fastigheters räddningsvägar är farbara (11 §) samt tillsyn över räddningsplaner för offentliga tillställningar (16 §). Tillsynen utförs av bl.a. räddningsverkets räddningsenheters anställda som är räddningsmyndigheter, t.ex. samtidigt som enheterna även annars rör sig i räddningsområdet. Dessutom bedriver räddningsverken förutom brandsyn även annan tillsynsverksamhet, t.ex. i form av särskilda tillsynsprojekt tillsammans med andra tillsynsmyndigheter.

Enligt 80 § i lagförslaget får endast de tjänsteinnehavare vid räddningsverket som i enlighet med 26 § 2 mom. förordnats till lokala räddningsmyndigheter förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter.

De fullmakter som hänför sig till brandsyn och andra tillsynsåtgärder anges i 81 § i lagförslaget. Den lokala räddningsmyndigheten kan i enlighet med förslaget bestämma att brister ska avhjälpas eller avbryta verksamhet som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka.

Enligt 49 § 2 mom. i lagförslaget ska polisen vara skyldig att ge den lokala räddningsmyndigheten handräckning som behövs för att förrätta brandsyn eller andra tillsynsuppgifter eller för att förhindra risk för olycka.

Den lokala räddningsmyndighetens tillsyn ska på nuvarande sätt vara förenad med styrning, upplysning och rådgivning för myndigheter och sammanslutningar enligt 27 § 2 mom. 1 punkten, varmed syftet är att förebygga eldsvådor och andra olyckor. Avsikten med den allmänna tillsynsskyldighet som föreslagits för räddningsverket är inte heller att ändra uppgiftsfördelningen mellan räddningsväsendets myndigheter och polisen. Det är polisens uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga brott, reda ut brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning. Tyngdpunkten i den tillsyn som räddningsmyndigheterna utför ligger på att förebygga eldsvådor och andra olyckor samt att sörja för utrymningssäkerheten i byggnader som är i användning och trygga förutsättningarna för räddningsverksamhet.

Bestämmelser om räddningsmyndighetens rätt att få upplysningar för tillsynsuppgiften ingår i 89 §. I 93 § föreskrivs om tillsynsregistret.

79 §. Tillsynsplan. Enligt den föreslagna paragrafen ska räddningsverket göra upp en särskild tillsynsplan för tillsynsuppgiften. I tillsynsplanen klarläggs hur tillsynsbehoven och inriktningen av tillsynen har bestämts. Tillsynen ska basera sig på servicenivåbeslutet och riskbedömningen enligt 29 §, den ska vara av hög klass, regelbunden och effektiv. Motsvarande skyldighet att göra upp tillsynsplan ingår i författningarna om kommunalt miljö- och hälsoskydd, t.ex. lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004). Uppgörandet av räddningsverkets tillsynsplan ska ändå inte styras på riksomfattande nivå annat än att närmare bestämmelser om grunderna för uppgörandet av planen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det är inte heller ändamålsenligt att i detalj föreskriva hur tillsynen ska gå till. Det föreslås att det på allmän nivå föreskrivs om de tillsynsmetoder som räddningsmyndigheten har till sitt förfogande genom bestämmelser om befogenheterna. Den huvudsakliga tillsynsmetoden ska fortfarande vara inspektionsbesök i objektet (brandsyn), men i tillsynssyfte kan räddningsverket i stället för brandsyn t.ex. begära att få se räddningsplanen eller andra handlingar och utgående från dem bedöma om skyldigheterna enligt räddningslagen fullgjorts på objektet.

Bedömningen av hur tillsynsplanen genomförts ska vara en del av räddningsområdets uppföljning och rapportering i fråga om den egna verksamheten. Regionförvaltningsverkets tillsyn ska emellertid också riktas mot genomförandet av tillsynsplanen som en del av tillsynen över om räddningsväsendets servicenivå är tillräcklig. För närvarande har regionförvaltningsverkens tillsyn inte varit inriktad på att bedöma om brandsynerna varit tillräckliga, utan i första hand på om skyldigheterna att förrätta brandsyn har fullgjorts i kvantitativt hänseende utgående från räddningsverkens anmälningar.

Räddningsverken har våren 2009 inlett ett gemensamt projekt i syfte att utarbeta en modell och anvisningar för tillsynsplanen.

80 §. Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter. Bestämmelser om vad som ska ingå i brandsyn ingår i 34 § i den gällande räddningslagen, i 35 § bestäms om platser där brandsyn ska förrättas och i 36 § om förrättande av brandsyn.

Brandsyn och andra åtgärder som förutsätts av den tillsynsuppgift som ålagts räddningsverket får på nuvarande sätt förrättas endast av den lokala räddningsmyndigheten. Räddningsmyndigheterna handlar under tjänstansvar och bestämmelser om tystnadsplikt för dem ingår i 86 § i lagförslaget.

Liksom för närvarande får brandsyn förrättas i byggnader och konstruktioner, i lägenheter och bostäder som hör till dem samt i andra objekt. Den som förrättar brandsyn ska ges tillträde till alla lokaler och objekt som synen gäller. Synen ska också kunna gälla en offentlig tillställning. En representant för syneobjektet ska på samma sätt som enligt den nuvarande regleringen visa upp föreskrivna planer och övriga handlingar samt förevisa hur brandsäkerheten är ordnad för räddningsmyndigheten.

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska även annars än i samband med brandsyn vara skyldiga att på begäran och avgiftsfritt tillställa den lokala räddningsmyndigheten de handlingar som behövs för tillsynen och som specificeras i paragrafen.

Vid brandsyn ska det på samma sätt som enligt den nuvarande regleringen föras protokoll. Protokoll ska i fortsättningen föras också om den lokala räddningsmyndigheten annars än i samband med brandsyn utfärdar ett föreläggande att avhjälpa brister eller avbryta verksamhet som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka.

81 §. Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten. I 38 § i den gällande räddningslagen bestäms om föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten.

I 1 mom. bestäms om föreläggande att avhjälpa brister som den lokala räddningsmyndigheten meddelar med stöd av räddningslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Förslaget motsvarar den gällande regleringen. I praktiken meddelas föreläggande att avhjälpa brister även i fortsättning-

en i huvudsak i samband med brandsyn i byggnader. I enlighet med 80 § ska protokoll alltid föras över föreläggande att avhjälpa brister som meddelas i samband med tillsynsuppgiften.

I 2 mom. bestäms om föreläggande att avhjälpa brister på grund av verksamhet som strider mot någon annan lag än räddningslagen. Den lokala räddningsmyndigheten kan meddela föreläggande att avhjälpa brister t.ex. på grund av en klar brist i anslutning till elsäkerheten, där man genast kan vidta åtgärder för att avhjälpa bristen. Om bristen inte kan avhjälpas genast, t.ex. därför att åtgärderna förutsätter tolkning av bestämmelserna eller planeringsarbete, ska räddningsmyndigheten underrätta den behöriga myndigheten, som kan vara t.ex. Säkerhetsteknikcentralen, om bristen. 2 mom. utvidgar inte de facto räddningsmyndigheternas nuvarande befogenheter, för enligt den gällande räddningslagen har man allmänt kunnat bestämma att brister som upptäckts i samband med brandsyn ska avhjälpas.

Rätten enligt 3 mom. att avbryta verksamheten i en situation som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka och bestämma om nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckor motsvarar i praktiken det som föreskrivs i 38 § 2 mom. i den nuvarande räddningslagen. Rätt att avbryta verksamheten tillkommer allmänt alla räddningsmyndigheter, och befogenheten är inte bunden till förrättande av brandsyn eller tillsynsuppgiften. En räddningsmyndighet ska också ha möjlighet att utanför sina tjänsteåligganden ingripa i en situation som medför omedelbar risk för olyckor, på motsvarande sätt som en polisman har skyldighet att vidta vissa åtgärder som är nödvändiga för säkerheten utanför sina tjänsteåligganden. Räddningsmyndigheten ska dock alltid omedelbart underrätta den behöriga lokala räddningsmyndigheten om verksamhet som avbrutits och det är den lokala räddningsmyndighetens uppgift att vidta de fortsatta åtgärder som situationen förutsätter.

82 §. Särskilda säkerhetskrav. Bestämmelser om särskilda säkerhetskrav ingår i 30 § i den gällande räddningslagen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak det som föreskrivs i den gällande

räddningslagen. Syftet med bestämmelsen är att ge den lokala räddningsmyndigheten möjlighet att ålägga ägare och innehavare av olika objekt samt verksamhetsidkare att förebygga och avvärja de risker som deras verksamhet medför.

I fråga om ett enskilt objekt kan ett föreläggande ges t.ex. om det inte är ändamålsenligt att trygga objektet på andra sätt, t.ex. genom att utöka räddningsväsendets servicenivå.

Jämfört med den nuvarande regleringen har i bestämmelsen specificerats uttryckligen möjligheten att ålägga ett enskilt objekt att installera automatisk släckanläggning. Ett föreläggande om installation av en automatisk släckanläggning kommer i fråga särskilt när en tillräcklig utrymnings säkerhet inte uppnåts genom de åtgärder som verksamhetsidkaren vidtagit, såsom konstruktiva eller tekniska åtgärder eller genom att öka antalet anställda, eller om verksamhetsidkaren inte har genomfört de åtgärder som planerats. Förslaget motsvarar tillämpningspraxis i fråga om 30 § i den gällande räddningslagen, med stöd av vilken i särskilda fall t.ex. vårdinrättningar har kunnat åläggas att installera automatiska släckanläggningar. I 2 mom. har införts en ny bestämmelse, enligt vilken den lokala räddningsmyndigheten ska höra kommunens byggnadstillsynsmyndighet enligt 124 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) i samband med beredningen av ett föreläggande enligt denna paragraf om de särskilda säkerhetskraven för ett objekt, när uppfyllandet av kraven förutsätter bygglov eller åtgärdstillstånd.

I 21 § i lagförslaget föreskrivs särskilt om befogenhet för den lokala räddningsmyndigheten att ställa särskilda säkerhetskrav i samband med ett föreläggande om utrymnings säkerhet i service- och stödboende (föreläggande att avhjälpa brister).

83 §. Försvarsmaktens platser som ska hemlighållas. Försvarsmakten har i 35 § 4 mom. i den nuvarande räddningslagen ålagts uttryckligt ansvar för brandsyn på platser som den besitter och som ska hemlighållas med hänsyn till försvaret. Närmare bestämmelser om brandsyneverksamheten har utfärdats genom förordning av försvarsministeriet med stöd av räddningslagen. För-

svarsmakten ska även i fortsättningen sköta tillsynsuppgiften genom att förrätta brandsyn på samma sätt som enligt den nuvarande regleringen. Den syneverksamhet som avses i paragrafen får inte utsträckas till hemfrids-skyddade lokaler.

84 §. Inspektion av beredskapen. I 51 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om rätt för räddningsmyndigheterna att förrätta inspektioner för att övervaka beredskapen inför storolyckor och inom befolkningsskyddet. Enligt den föreslagna paragrafen ska räddningsmyndigheterna ha allmän rätt att förrätta inspektioner för att övervaka beredskapen för storolyckor och undantagsförhållanden. Bestämmelsen ger bl.a. inrikesministeriets räddningsmyndigheter möjlighet att på ändamålsenligt sätt utföra den uppgift som i 23 § i lagförslaget ålagts inrikesministeriet att leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet samt tillgången till dess tjänster och nivån på dem samt att svara för och organisera räddningsväsendets förberedelser för hela landet. I paragrafen har dock för dem som förrättar inspektion uteslutits rätt att få tillträde till bostäder och andra platser som omfattas av hemfriden. Detsamma gäller enligt bestämmelsen försvarsmaktens platser som ska hemlighållas.

85 §. Tillsyn över det lokala räddningsväsendets servicenivå. Bestämmelser om det lokala räddningsväsendets servicenivå ingår i 28 § i lagförslaget. Det lokala räddningsväsendet ska ha en servicenivå som motsvarar de lokala behoven och olycksriskerna. När servicenivån bestäms ska också verksamheten under undantagsförhållanden beaktas. Vid tillsynen över servicenivån ska regionförvaltningsverket bedöma om räddningsverkets uppgifter enligt 27 § 2 mom. har planerats och genomförts på det sätt som avses i 28 § 2 mom. Det lokala räddningsväsendets servicenivå omfattar förutom räddningsverkens uppgifter även andra uppgifter och ansvar som åläggs det lokala räddningsväsendet i denna lag, t.ex. att ordna sotningstjänster och släckvatten.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen kan regionförvaltningsverket vid behov vid vite och hot om tvångsutförande få servicenivån att motsvara lagens krav. De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak det

som bestäms om tillsyn över det lokala räddningsväsendets servicenivå i 14 § i den gällande räddningslagen.

13 kap. **Tystnadsplikt, rätt att få uppgifter och personregister**

86 §. Tystnadsplikt. Paragrafen har i huvudsak samma innehåll som 85 § i den nuvarande räddningslagen.

I samband med sina uppdrag kan en räddningsmyndighet få tillgång till sådan information om myndigheternas verksamhet, affärsverksamhet eller enskilda personer som inte är offentlig eller som är sekretessbelagd. Det är fortfarande nödvändigt att föreskriva om tystnadsplikt och villkoren för utlämnande av uppgifter i räddningslagen.

Information i myndigheternas besittning berörs av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Om straff för brott mot tjänsthemligheten bestäms i 40 kap. 5 § i strafflagen. Om straff för brott mot enskilds informations- och kommunikationshemlighet bestäms i 38 kap. i strafflagen. Det föreslås att även andra personer som deltar i räddningsverksamhet ska ha samma tystnadsplikt som tjänstemän.

Till paragrafen har fogats tystnadsplikt för medlemmar och sakkunniga i undersökningskommissioner som undersöker olyckor i enlighet ned 107 §. Bestämmelser om rätt för medlemmar och sakkunniga i undersökningskommissioner att av bl.a. myndigheter få uppgifter i samband med undersökningen ingår i 88 § i lagförslaget.

En situation enligt 2 mom. utgör ett undantag från tystnadsplikten. Sekretessbelagda uppgifter kan enligt bestämmelsen röjas om det i enskilda fall är nödvändigt för att skydda liv eller hälsa eller avvärja betydande skador på miljön eller egendom.

87 §. Skyldighet att lämna statistiska uppgifter. I paragrafen föreskrivs om den lokala räddningsmyndighetens skyldighet att tillställa inrikesministeriet, regionförvaltningsverket och Räddningsinstitutet uppgifter om räddningsväsendets prestationer, resurser, arrangemang och annan beredskap samt uppgifter ur åtgärdsregistret so behövs för statistik.

Statistiken ska användas för att utvärdera och övervaka räddningsväsendets service, forskning och utveckling samt för att utveckla förebyggandet av olyckor. Det vore ändamålsenligt att i lagen föreskriva att uppgifterna kan vid behov lämnas ut genom teknisk anslutning. Uppgifterna ska också kunna innehålla sekretessbelagd information.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar 86 § i den gällande räddningslagen med den skillnaden att det i fortsättningen vid behov utfärdas närmare bestämmelser om utlämnande av statistiska uppgifter genom förordning av statsrådet i stället för inrikesministeriet och att uppgifterna också ska lämnas till Räddningsinstitutet. Till skillnad från den nuvarande regleringen konstateras det i bestämmelsen att uppgifterna ska vara avgiftsfria, vilket motsvarar den faktiska praxisen i dag.

88 §. Rätt att få uppgifter i samband med brandutredning och undersökning av olyckor. Paragrafens innehåll motsvarar med vissa ändringar 87 § 3 mom. i den nuvarande räddningslagen.

De föreslagna rättigheterna är nödvändiga för att såväl brandutredningar som andra undersökningar av olyckor ska kunna utföras korrekt och lyckas.

Det föreslås att rätten att få uppgifter i samband med brandutredning och undersökning av olyckor utvidgas så att den lokala räddningsmyndigheten och medlemmar och sakkunniga i undersökningskommissioner har rätt att allmänt få nödvändiga uppgifter av alla myndigheter som har uppgifter som är nödvändiga för utredningen eller undersökningen i sin besittning. För närvarande är rätten att få uppgifter begränsad enbart till uppgifter som finns hos räddningsmyndigheterna. För att utredningen eller undersökningen ska kunna utföras korrekt är det dock centralt att all information som är nödvändig för utredningen eller undersökningen och som myndigheterna har i sin besittning finns tillgänglig. Enligt förslaget ska informationen utlämnas avgiftsfritt. I den gällande lagen nämns inte avgiftsfrihetsprincipen uttryckligen, fast uppgifter i praktiken har utlämnats i huvudsak avgiftsfritt i samband med utredningar och undersökningar.

Bestämmelser om tystnadsplikt för medlemmar och sakkunniga i undersökningskommissioner samt personer anställda hos räddningsväsendet ingår i 86 §. Enligt förslaget till 107 § handlar medlemmar och sakkunniga i undersökningskommissioner under tjänsteansvar.

89 §. Rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter. Enligt 37 § i den gällande räddningslagen har den lokala räddningsmyndigheten för brandsyn trots sekretessbestämmelser rätt att få uppgifter ur myndigheternas byggnadsregister om byggnader samt om deras ägare och innehavare samt förteckningar där uppgifterna är grupperade enligt område, byggnadstyp eller på något annat sätt. I 52 § i den gällande räddningslagen bestäms om myndigheternas rätt att få uppgifter för befolkningsskyddsuppgifter. Den lokala räddningsmyndigheten har för närvarande rätt att för förrättande av brandsyn samt övervakning av driftssäkerheten i byggnader och anordningar föra ett övervakningsregister enligt 72 § i räddningslagen, i vilket man får föra in bl.a. byggnadsuppgifter enligt 37 § i räddningslagen, uppgifter om sotning och uppgifter om befolkningsskyddsberedskap.

Den föreslagna paragrafen preciserar och kompletterar räddningsmyndigheternas nuvarande rätt att få uppgifter. Enligt förslaget ska räddningsmyndigheterna ha rätt att få de uppgifter som specificeras i paragrafen allmänt för räddningsverksamheten och planeringen av den samt för räddningsväsendets tillsynsuppgifter. Rätten att få uppgifter omfattar de uppgifter som behövs för att utföra den tillsynsuppgift som föreskrivs i 78 § i lagförslaget. Tillsynen ska i princip basera sig på tillsynsplanen enligt 79 § i lagförslaget och för att sköta tillsynen kan bl.a. brandsyn enligt 80 § i lagförslaget förrättas. I 90 § föreskrivs dessutom om rätten att få information för befolkningsskyddsuppgifter i anslutning till räddningsverksamheten. I 93 § i lagförslaget föreslås bestämmelser om införande av uppgifter i övervakningsregistret.

Enligt den föreslagna paragrafen ska räddningsmyndigheterna ha rätt att avgiftsfritt få tillgång till de uppgifter som avses i bestämmelsen för planeringen och genomförandet av räddningsverksamheten samt för skötseln

av de tillsynsuppgifter som ålagts räddningsväsendet. För närvarande föreskrivs det inte uttryckligen att det ska vara avgiftsfritt att få byggnadsuppgifter enligt 37 § i den gällande lagen. I praktiken har ändå nämnda uppgifter tillställts räddningsmyndigheterna även utan ersättning. Med tanke på det allmänna intresset och människornas säkerhet är det ändamålsenligt att räddningsverksamheten och planeringen av den samt räddningsväsendets tillsynsuppgifter inte försvåras därför att de uppgifter som räddningsmyndigheterna behöver skulle vara avgiftsbelagda. Det är kommunernas lagstadgade uppgift att sköta uppgifterna inom räddningsväsendet och för att uppgifterna ska vara avgiftsfria talar bl.a. målet att minimera de ekonomiska belastningar som lagstadgade uppgifter medför för kommunerna.

I 1 mom. föreskrivs om de uppgifter som ska beröras av räddningsmyndighetens rätt att få uppgifter. I 1 punkten nämns lagen om en infrastruktur för geografisk information (421/2009). Genom lagen har man genomfört det s.k. INSPIRE-direktivet (2007/2/EG), vars mål är att systematisera och harmonisera hanteringen av vissa datalager som den offentliga förvaltningen innehar och deras tillgänglighet. Direktivet gäller i princip inte personuppgifter, men vissa nationella datamängder som hör till dess tillämpningsområde kan ändå utgöra ett sådant personregister som avses i personuppgiftslagen.

Med geografisk information avses identifierbara samlingar av geografisk information. Till direktivets tillämpningsområde hör elektroniska datamängder innehållande geografisk information som innehas av myndigheterna och som rör de teman som finns förtecknade i bilagorna till direktivet och de geografiska datatjänster som rör uppgifter i de geografiska datamängderna. Enligt direktivet ska medlemsstaterna se till att alla nylinsamlade och kraftigt omstrukturerade geografiska datamängder samt motsvarande geografiska datatjänster görs tillgängliga och bringas i överensstämmelse med genomförandebestämmelserna inom de tider som anges i bilagorna. Direktivet ålägger medlemsländerna att utveckla och upprätthålla nättjänster med vars hjälp 1) beskrivningar av datamängder (metadata) kan hittas och analyseras (sök-

tjänster), 2) det är möjligt att samtidigt studera datamängderna i form av kartbilder (visningstjänster), 3) datamängderna kan laddas ned för eget bruk (nedladdningstjänster), 4) datamängderna kan omvandlas i en tekniskt interoperabel form (omvandlingstjänster) samt 5) ovan nämnda tjänster kan kombineras och startas som en kedja.

Tillämpningsområdet för lagen om geografisk information omfattar endast geografiska datamängder enligt INSPIRE-direktivet. De stödtjänster som garanterar att infrastrukturen för geografisk information fungerar och är enhetlig produceras centralt och för dem ansvarar Lantmäteriverket. Det grundläggande målet för lagen och det bakomliggande direktivet är att effektivisera myndigheternas verksamhet genom att harmonisera hanteringen av vissa datalager som den offentliga förvaltningen innehar och ta i bruk nya nättjänster som ökar effektiviteten. I praktiken innebär detta att myndigheterna successivt kan länka samman sina funktionella och informationstekniska processer och eliminera onödigt överlappande verksamhet och informationshantering. Med stöd av 11 § 1 mom. i lagen har en myndighet som förvaltar geografisk information en allmän skyldighet att lämna ut en i denna lag avsedd interoperabel datamängd till en annan myndighet, om den andra myndigheten behöver utnyttja denna datamängd för att kunna fullgöra uppgifter som hör samman med utövning av offentlig makt. Närmare bestämmelser om de geografiska datamängder som hör till lagens tillämpningsområde har utfärdats genom förordning av statsrådet.

Enligt 1 mom. 2 punkten ska räddningsmyndigheten ha rätt att få uppgifter om civilstånd, uppgifter om barns och föräldrars familjerättsliga ställning, medborgarskap, modersmål och kontaktspråk och yrke som personen uppgett enligt 13 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009). I fråga om 14 § i den nämnda lagen ska man ha rätt att få uppgifter om fastighetsbeteckning eller någon annan uppgift som specificerar fastigheten eller registerenheten. I fråga om 15 § ska man ha rätt att få uppgifter om byggnadsbeteckning eller någon annan uppgift som specificerar byggprojektet eller

byggnaden, koordinater, användningsändamål, året då byggnaden färdigställdes, antal våningar, lägenhetsyta och volym, samt övriga uppgifter som beskriver byggprojektet och byggnaden, dess konstruktioner och egenskaper. I fråga om 16 § ska räddningsmyndigheten ha rätt att få uppgifter som beskriver lägenheten eller lokalen och dess egenskaper samt uppgifter om besittningsrätten till och användningen av en bostadslägenhet. Räddningsmyndigheten ska använda uppgifter enligt lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster i sådan form att enskilda personer inte kan identifieras. Uppgifternas sammanställs statistiskt i fråga om rutor med storleken 250 meter gånger 250 meter och de används för att utföra uppgifter som föreskrivs i räddningslagen. Till dessa uppgifter hör särskilt räddningsverksamhet och beredskap för den, upplysnings- och rådgivningsuppgifter samt de tillsynsuppgifter som föreskrivs i räddningslagen och som är nödvändiga för att förebygga eldsvådor och andra olyckor. För räddningsväsendets tillsyn får i tillsynsregistret i enlighet med förslaget till 93 § inte införas sådana uppgifter om personer som avses i 89 § 1 mom. 2 a–e-punkten.

I 1 mom. 3 punkten föreskrivs om rätt för räddningsmyndigheten att avgiftsfritt få uppgifter ur Säkerhetsteknikcentralens register. Med hjälp av uppgifter ur nämnda register kan räddningsverken förbereda sig på räddningsverksamhet i objekt som medför särskild risk samt utföra sina lagstadgade tillsynsuppgifter på objekten. Registren innehåller bl.a. uppgifter om farliga ämnen som lagras och används i objekten.

Med stöd av 1 mom. 4 punkten omfattas Statistikcentralens sysselsättningsstatistik av räddningsmyndighetens rätt att avgiftsfritt få uppgifter. Sysselsättningsstatistiken används för att komplettera räddningsverksamhetens riskanalys. Områdenas riskprofiler utformas i stor utsträckning på grund av hur stort antal människor som befinner sig i dem under olika tider på dygnet och olika veckodagar.

De uppgifter som nämns i 1 mom. 5 punkten och som gäller koordinaterna och uppgiftskoderna för prehospitla akutsjukvårdsuppgifter från sjukvårdsdistrikten behövs för att komplettera räddningsverksamhetens risk-

analys. Inriktningen av förebyggandet av olyckor och kommunernas säkerhetsplanering kan stödjas genom att man exakt kan identifiera de områden där det förekommer mera brådskande sjuktransportuppgifter än genomsnittet på grund av t.ex. fall. Uppgifterna får utlämnas till räddningsmyndigheterna endast specificerade på så sätt att enskilda människor och uppgifter om deras hälsotillstånd eller andra uppgifter inte kan identifieras.

Med stöd av 1 mom. 6 punkten ska räddningsmyndigheten ha rätt att av olika myndigheter få uppgifter om särskilda riskobjekt, om uppgifterna är av betydelse för att förebygga olyckor. Den föreslagna rätten att få uppgifter hänför sig till den nya regleringen i 42 § i lagförslaget om samarbete för att förebygga olyckor. Till de viktigaste målen för regeringens II program för den inre säkerheten och åtgärdsprogrammet för att förbättra brandsäkerheten i boende hör att minska antalet personer som årligen omkommer i bränder från nuvarande cirka hundra till trettio. För att detta mål ska uppnås borde de olycksförebyggande åtgärderna utgående från en riskbedömning riktas särskilt mot de mest kritiska målgrupperna. Hur man identifierar riskbenägna målgrupper har utretts bl.a. av Räddningsinstitutet (Vakavia henkilövahinkoja aiheuttaneet tulipalot 2007–2008, Pelastusopiston tutkimusraportti 2/2009 'Eldsvådor som förorsakat allvarliga personskador 2007–2008, Räddningsinstitutets forskningsrapport 2/2009'). De föreslagna nya bestämmelserna om myndigheternas samarbete och om informationsutbyte i samband med det bygger på målet att minska antalet dödsfall genom bränder i ovan nämnda riksomfattande program.

Enligt 1 mom. 7 punkten ska räddningsmyndigheten ha rätt att av polisen få uppgifter om anmälningar om anordnandet av offentliga tillställningar enligt 14 § i lagen om sammankomster (530/1999). För granskning av räddningsplanen för en offentlig tillställning enligt 16 § i lagförslaget samt för räddningsverkets tillsynsuppgift enligt förslaget till 78 § behöver räddningsmyndigheterna uppgifter om anmälningar enligt lagen om sammankomster från polisen. Räddningsverket och polisen samarbetar redan nu när det

gäller att bedöma arrangemangen vid olika tillställningar.

Enligt 1 mom. 8 punkten ska räddningsmyndigheterna ha rätt att få uppgifter om bygglov enligt 125 § och åtgärdstillstånd enligt 126 § samt ansökningar om sådana enligt 131 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) av byggnadstillsynsmyndigheten på det sätt man gemensamt kommit överens om. Enligt 27 § i lagförslaget omfattar det lokal räddningsväsendets uppgifter styrning, upplysning och rådgivning, och där ingår att verka som sakkunnig för andra myndigheter. Räddningsverken samarbetar redan nu nära med byggnadstillsynsmyndigheterna och ger sakkunnigutlåtanden och -handledning vid behandlingen av bygglov. Räddningsmyndigheterna behöver de uppgifter som avses i punkten även för tillsynsuppgiften enligt 78 § i lagförslaget och för tillsynsplanen enligt 79 §.

Enligt 2 mom. ska räddningsmyndigheten också ha rätt att få uppgifter som avses i 90 § 3 mom. i lagförslaget. Räddningsmyndigheterna behöver de aktuella uppgifterna i fordonstrafikregistret när man ska förbereda sig på evakueringar enligt 36 § 1 mom. 1 punkten i lagförslaget som en del av räddningsverksamheten under normala förhållanden.

Enligt 3 mom. ska man också ha rätt att få de uppgifter som avses i paragrafen genom teknisk anslutning. Enligt 4 mom. ska rätten att få uppgifter inte gälla försvarsmaktens platser som ska hemlighållas.

Genom revideringen av den föreslagna paragrafen försöker man klarlägga och komplettera den rätt att få uppgifter som räddningsmyndigheterna behöver för lagstadgade uppgifter så att rättigheterna motsvarar de uppgifter som ålagts räddningsmyndigheterna vid förebyggandet av olyckor och operativa situationer inom räddningsväsendet under såväl normala som undantagsförhållanden.

90 §. Rätt att få uppgifter för befolknings-skyddsuppgifter. I 52 § i den gällande räddningslagen föreskrivs om räddningsmyndigheternas rätt att utan hinder av tystnadsplikten få uppgifter i syfte att hålla personal i beredskap för befolkningsskyddsuppgifter. I 52 § i den nuvarande räddningslagen har det

föreskrivits att en del av de uppgifter som avses i paragrafen ska ges avgiftsfritt.

Enligt den föreslagna paragrafen ska de myndigheter enligt paragrafen som ansvarar för förberedelser för befolkningsskyddsuppgifter få alla uppgifter som avses i paragrafen avgiftsfritt. I praktiken har de uppgifter som avses i paragrafen redan för närvarande tillställts räddningsmyndigheterna även utan ersättning. Med tanke på det allmänna intresset och människornas säkerhet är det ändamålsenligt att befolkningsskyddsuppgifterna inte försvåras för att uppgifter som myndigheterna behöver skulle vara avgiftsbelagda. När det gäller räddningsväsendet är det kommunernas lagstadgade uppgift att sköta uppgifterna och för att uppgifterna ska vara avgiftsfria talar bl.a. målet att minimera de ekonomiska belastningar som lagstadgade uppgifter medför för kommunerna.

Enligt lagförslagets bestämmelse om tillämpningsområde ska räddningsväsendet fortfarande sköta de befolkningsskyddsuppgifter som anges i Genèvekonventionerna och som hör till räddningslagens tillämpningsområde. Den viktigaste av ovan nämnda uppgifter är beredskap för skötseln av de uppgifter som hör till räddningsverksamheten under undantagsförhållanden (befolkningsskyddet) och myndigheternas samarbete inom den allmänna beredskapen i anslutning här till. För att man ska kunna sköta befolkningsskyddsuppgifterna och beredskapen i anslutning till uppgifterna korrekt förutsätts tillräcklig rätt att få uppgifter.

Förslaget till 1 mom. motsvarar i huvudsak 52 § 1 mom. i den gällande räddningslagen. Rätten att få uppgifter gäller enligt 1 mom. behövliga befolkningsdata av de myndigheter som avses i lagen om registerförvaltningen (166/1996), uppgifter av försvarsmakten om en värnpliktig som är befriad från krigstida tjänst, uppgifter av civiltjänstmyndigheterna om huruvida en civiltjänstgörare är befriad från tjänstgöring under mobilisering samt uppgifter om specialutbildning som personer som fullgjort civiltjänst har fått under tjänstgöringen, samt uppgifter av andra myndigheter och sammanslutningar om personer i deras tjänst som hålls i beredskap, även om deras ålder, utbildning, yrke och arbetsförmåga samt om att de hålls i beredskap av myndig-

heterna eller sammanslutningarna för att säkerställa deras egen verksamhet under undantagsförhållanden.

Förslaget till 2 mom. motsvarar med undantag av avgiftsfrihetsprincipen 52 § 2 mom. i den gällande räddningslagen. I momentet föreskrivs om rätt för räddningsmyndigheten att utan hinder av tystnadsplikten ur myndigheternas register få uppgifter om byggnader, fastigheter och lokaler, deras ägare, innehavare och användningsändamål, specificerade och grupperade på det sätt som behövs för befolkningsskyddet och anknytande förberedelser.

I 3 mom. regleras räddningsmyndighetens och kommunikationsministeriets rätt att få uppgifter i fråga om fordonstrafikregistret. Lagen om ett datasystem för vägtrafiken (819/1989), som var i kraft när den nuvarande räddningslagen stiftades har upphävts genom lagen om fordonstrafikregistret (541/2003), varför laghänvisningarna jämte innehåll har setts över. Förslaget till 3 mom. har i huvudsak samma innehåll som den nuvarande räddningslagen. Enligt förslaget ska räddningsmyndigheten och kommunikationsministeriet ha rätt att utan hinder av tystnadsplikten få uppgifter om ägare eller innehavare av fordon, fysiska personer som har ansökt om körkortstillstånd eller som har körkortstillstånd, körkort eller körrätt, adress och annan kontaktinformation som förts in i registret i fråga om fysiska personer, uppgifter om beviljande, slag och klass av körkortstillstånd, körkort och körrätt samt andra motsvarande uppgifter, samt tekniska data, identifieringsuppgifter och kommersiella uppgifter om fordon.

Enligt 4 mom. ska rätten att få uppgifter på samma sätt som enligt de nuvarande bestämmelserna också gälla informationshanteringssystemet för vägtransportmateriel under kristider, vilket baserar sig på myndigheternas uppgifter om beredskap under undantagsförhållanden och för vilket numera används benämningen "det riksomfattande informationssystemet för styrning av vägtransporter" i enlighet med kommunikationsministeriets beredskapsanvisning (3/2009).

I 5 mom. föreskrivs, på samma sätt som i den gällande lagen, om rätt att få de uppgifter

som nämns i 1—4 mom. genom teknisk anslutning eller annars i elektronisk form.

Förslaget till 90 § kompletterar räddningsmyndigheternas rätt enligt 89 § i lagförslaget att få uppgifter för räddningsverksamhet.

91 §. Åtgärdsregister. Bestämmelserna om åtgärdsregister i 69 § i den gällande räddningslagen har kompletterats och setts över i vissa avseenden.

Enligt 1 mom. anges räddningsverket som förare av åtgärdsregistret i stället för den lokala räddningsmyndigheten. Räddningsmyndigheterna är i princip enskilda tjänstemän och därför har ansvaret för att föra registret preciserats så att det ankommer på räddningsverket, som sköter det lokala räddningsväsendets myndighetsuppgifter. I bestämmelsen har intagits hänvisningar till den nya lagen om nödcentralsverksamheten (692/2010). Eftersom det i förslaget till 41 § bestäms om brandutredning som utförs av räddningsverket i stället för om undersökning av olyckor som i 87 § i den gällande räddningslagen, har momentet ändrats även till denna del.

Enligt 2 mom. är uppgifter som ska föras in i åtgärdsregistret specificerade uppgifter om uppdrag som räddningsverket och dess avtalsbrandkårer sköter med stöd av räddningslagen eller någon annan lag. Den föreslagna regleringen motsvarar registreringspraxis. I motsvarighet till nuvarande tolkningspraxis beträffande bestämmelsen får i registret införas även andra lagstadgade uppgifter som räddningsväsendet sköter än sådana som nämns i räddningslagen. Till de sistnämnda uppgifterna hör bl.a. oljebekämpningsuppgifter. Det föreslås att de uppgifter som införs i registret preciseras så att förutom typen av olycka får i registret också införas uppgifter om typen av uppdrag. Typen av uppdrag anger om det vid den typ av olycka som införs i registret i första hand är fråga om att rädda en människa, släcka en eldsvåda eller avvärja t.ex. en kemikalieolycka. Förutom de skador som olyckan förorsakat får i registret i fortsättningen införas även uppgifter om faktorer som påverkat skadornas omfattning. Sistnämnda uppgifter fås bl.a. i samband med brandutredningen. Översynen av bestämmelsen tjänar utvecklingen av statistiken över räddningsväsendets uppdrag.

I 3 mom. ingår en ny bestämmelse enligt vilken i registret får införas även i bestämmelsen specificerade uppgifter om sjuktransportuppdrag, prehospital akutsjukvård och första insatsen som det lokala räddningsverket samt dess avtalsbrandkårer sköter med stöd av avtal. De uppgifter som införs får inte omfatta personuppgifter.

Man håller dessutom på och utvecklar räddningsväsendets åtgärdsregister så att social- och hälsovårdsmyndigheterna i fortsättningen kan använda räddningsväsendets åtgärdsregister som tekniskt underlag för registreringen av sjuktransportuppdrag, prehospital akutsjukvård och första insatsen som social- och hälsovårdsväsendet ansvarar för. De sistnämnda uppgifterna är ändå inte sådana uppgifter i åtgärdsregistret som regleras i räddningslagen och införandet och upprätthållandet samt utlämnandet av uppgifter ska sålunda regleras med stöd av lagstiftningen om social- och hälsovårdsväsendet. Räddningsväsendets åtgärdsregister ska endast användas som tekniskt redskap för att upprätta social- och hälsovårdsväsendets register.

I 4 mom. har intagits en ny bestämmelse enligt vilken förutom räddningsmyndigheterna också andra räddningsledare enligt 34 § får i åtgärdsregistret föra in och där behandla uppgifter som gäller räddningsverksamhet som de lett. Enligt rådande praxis för endast räddningsmyndigheterna in uppgifter i registret. Det är dock motiverat att utvidga rätten att föra in uppgifter också till personer enligt 34 § i lagförslaget som leder räddningsverksamheten under straffrättsligt tjänsteansvar.

5—6 mom. har ändrats och kompletterats till vissa delar. Enligt den gällande lagen kan uppgifter i åtgärdsregistret lämnas ut för utredning av olyckor. Bestämmelsen ändras så att uppgifter får lämnas ut till medlemmar och sakkunniga i undersökningskommissioner enligt 107 § samt till undersökningskommissioner som undersöker olyckor med stöd av någon annan lag. Förutom till forskningsinstitut får uppgifter i fortsättningen utlämnas även till enskilda forskare. Man ska då försäkra sig om att uppgifterna hemlighålls genom olika förbindelser. Förutom Räddningsinstitutet ska en av inrikesministeriet godkänd läroanstalt som meddelar yrkes-

utbildning inom räddningsbranschen enligt förslaget ha rätt att använda uppgifter i åtgärdsregistret i sin undervisning. Eftersom uppgifterna i anslutning till produktsäkerheten har överförts från Konsumentverket till Säkerhetsteknikcentralen 2010, har Konsumentverket inte längre rätt att få uppgifter ur åtgärdsregistret. Bestämmelsen innehåller en likadan hänvisning som för närvarande, enligt vilken i fråga om utlämnande av uppgifter i övrigt gäller vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

I 7 mom. har man i samband med bestämmelserna om utplånande av uppgifter ur åtgärdsregistret använt begreppet föra in uppgifter i stället för det nuvarande begreppet ”mottagning av uppgifter”. Oberoende av de tidsfrister för utplånande av uppgifter som ingår i bestämmelsen är det motiverat att utplåna uppgifter som inte behövs med tanke på ändamålet med registret så snabbt som möjligt efter det att de inte längre behövs för uppföljning och utveckling av räddningsväsendet.

92 §. Register över beredskapsuppgifter. I 70 § i den gällande räddningslagen bestäms om befolkningsskyddets personregister och i 71 § om befolkningsskyddets fastighetsregister. Enligt 70 § 1 mom. i räddningslagen får en myndighet, en anstalt eller en sammanslutning med ansvar för befolkningsskyddsuppgifter eller beredskap för dem i syfte att upprätthålla en befolkningsskyddsenhet inrätta ett personregister över de personer som hör till eller reserverats för enheten. I registret får utöver de registrerades namn antecknas deras födelsedatum, civilstånd, yrke, utbildning adress och annan kontaktinformation samt uppgifter om körkort och körkortsklass och vårdnad om minderåriga. Enligt 2 mom. ska uppgifterna i ett personregister för befolkningsskyddet kontrolleras med minst fem års mellanrum efter det anteckning gjorts och kontrollerats, eller utplånas. Enligt 71 § 1 mom. i räddningslagen får för befolkningsskyddet och förberedelser för det den ansvariga myndigheten inrätta ett register över skyddsrum samt över fastigheter, byggnader och lokaler där evakuerade och förflyttad egendom kan inrymmas. I registret får införas uppgifter om vem som äger eller

innehär lokalerna, i vilket skick de är samt om deras aktuella användning och antalet boende. På motsvarande sätt får i registret också införas uppgifter om byggnader i vilka produktionsanläggningars, myndigheters och inrättnings driftsställen samt ledningscentraler och enheter temporärt kan inrymmas under undantagsförhållanden. Enligt 2 mom. får registren inrättas med hjälp av uppgifter som utlämnats av den myndighet som svarar för registrering av fastigheter, byggnader och lokaler. Uppgifterna i ett register ska kontrolleras med fem års mellanrum efter det anteckning gjorts och kontrollerats, eller utplånas.

Det föreslås att bestämmelserna om register i 70 § och 71 § i den gällande räddningslagen sammanslås så att det i den föreslagna räddningslagen bestäms om ett register för beredskapsuppgifter.

I 46 § i lagförslaget föreslås bestämmelser om myndigheters samarbete inom räddningsverksamheten och om olika myndigheters däri ingående skyldighet att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten samt om myndigheternas skyldighet att vid olyckor och fara agera så att räddningsverksamheten som helhet kan skötas effektivt i samarbete mellan olika myndigheter. Myndigheternas samarbete i anslutning till räddningsverksamheten omfattar också samarbete vid befolkningsskyddsuppgifter enligt Genèvekonventionerna i enlighet med det som sägs i bestämmelsen om lagens tillämpningsområde. Räddningsväsendet behöver också uppgifter om andra myndigheters personal och resurser bl.a. för planeringen och beredskapen för räddningsverksamhet under undantagsförhållanden. Till följd av det som sägs ovan föreslås att befolkningsskyddets personregister och befolkningsskyddets fastighetsregister ändras till ett personregister för beredskapsuppgifter för räddningsväsendet och de myndigheter och sammanslutningar som deltar i uppgifterna inom räddningsväsendet.

Enligt 1 mom. ska räddningsverket och en sammanslutning som är skyldiga att under räddningsmyndigheternas ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet samt förbereda sig på

skötseln av dessa uppgifter under normala och undantagsförhållanden för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem få upprätta ett register över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

I 2 mom. bestäms om de uppgifter som får införas i registret. De uppgifter som får införas i registret motsvarar de uppgifter som anges i 70 § 1 mom. i räddningslagen. Som komplettering till den nuvarande regleringen får förutom en persons födelsetid dessutom antecknas personbeteckningen för att säkerställa identifieringen av personerna.

Enligt 3 mom. får i registret utöver personuppgifter enligt 2 mom. föras in uppgifter om materiel, material, förnödenheter och skyddsrum som beredskapsuppgiften förutsätter samt om fastigheter, byggnader och lokaler där evakuerade och förflyttad egendom kan inrymmas. I registret får också införas uppgifter om vem som äger eller innehar lokalerna, i vilket skick de är samt om deras aktuella användning och antalet boende. På motsvarande sätt får i registret införas uppgifter om byggnader i vilka produktionsanläggningars, myndigheters och inrättnings driftsställen samt ledningscentraler och enheter kan inrymmas under undantagsförhållanden. Registret får inrättas med hjälp av uppgifter som baserar sig på rätten att få uppgifter enligt 90 § i lagförslaget samt andra uppgifter som innehas av en myndighet, inrättning eller sammanslutning och som myndigheter, inrättningen eller sammanslutningen upprätthåller eller som har utlämnats till den av den myndighet som svarar för registrering av fastigheter, byggnader och lokaler. De föreslagna bestämmelserna motsvarar i huvudsak 71 § i den gällande räddningslagen. Bestämmelserna har dock kompletterats jämfört med nuläget så att som uppgifter som införs i registret nämns förutom de nuvarande uppgifterna även i lagen specificerade uppgifter om materiel, material och förnödenheter.

Enligt 4 mom. får uppgifterna i beredskapsregistren utan hinder av sekretessbestämmelserna utlämnas till det lokal räddningsväsendet, räddningsmyndigheterna och nödcentralsverket samt de myndigheter som upprätthåller beredskapsregister för räddningsverksamhet och planering av den.

Enligt 5 mom. ska uppgifterna i beredskapsregister åtminstone kontrolleras med fem års mellanrum efter det anteckning gjorts och kontrollerats, eller utplånas.

93 §. Övervakningsregister. I 72 § i den gällande räddningslagen bestäms om det övervakningsregister som upprätthålls för förrättande av brandsyn samt övervakning av driftssäkerheten i byggnader och anordningar.

Bestämmelsen om övervakningsregister har reviderats så att den motsvarar tillsynssystemet enligt den föreslagna lagen samt kompletterats så att i registret får införas även sådana uppgifter om beredskapsarrangemang som erhållits vid räddningsmyndigheternas inspektion av beredskapen.

Enligt 1 mom. får räddningsverket föra ett register för räddningsverkets lagstadgade tillsynsuppgift i anslutning till byggnader och andra platser och för brandsyn i anslutning till tillsynsuppgiften. Övervakningsregister får också föras med anledning av den tillsynsuppgift i anslutning till beredskapsarrangemang som räddningsmyndigheten ålagts att ansvara för. De uppgifter som får föras in i registret har angetts noggrant i den föreslagna bestämmelsen genom hänvisningar till bestämmelserna i fråga i den föreslagna lagen.

Innehållet i 2 mom. motsvarar i sak den gällande räddningslagens bestämmelse om kontroll och utplånande av uppgifter i övervakningsregistret.

94 §. Personregister över sådana som deltar i räddningsverksamhet med stöd av avtal. Bestämmelsen är ny och det har inte tidigare bestämts om saken i räddningslagen. Räddningsverket behöver det föreslagna registret och de uppgifter som förs in i det för att säkerställa aktionsberedskapen inom räddningsverksamheten och planera användningen av räddningsväsendets resurser. Avtalsbrandkårens personal och personalen hos andra sammanslutningar som ingått avtal med räddningsväsendet i enlighet med 25 § behövs i räddningsväsendets uppgifter under såväl normala som undantagsförhållanden. Enligt 64 § 1 mom. i lagförslaget ska räddningsväsendets myndigheter förbereda sig på att sköta sin verksamhet även under undantagsförhållanden med tillräckliga planer och

förberedelser som vidtas på förhand, t.ex. träna och utbilda personal för uppgifter under undantagsförhållanden. Respektive myndighet avsätter och utbildar den personal som den behöver för befolkningsskyddsuppgifter under undantagsförhållanden. Personregistret hjälper räddningsverket inte bara att sköta räddningsuppgifter under normala förhållanden utan också vid befolkningsskyddsberedskapen (räddningsverksamhet under undantagsförhållanden).

I 1 mom. bestäms om rätt att föra register och specificeras de uppgifter som får föras in i registret.

Bestämmelsen i 2 mom. om kontroll och utplånande av uppgifter motsvarar i huvudsak det som bestäms om andra register i räddningslagen.

14 kap. **Finansiering av räddningsväsendet samt avgifter, arvoden och ersättningar**

95 §. Ansvar för räddningsväsendets kostnader. Paragrafen föreslås få samma innehåll som 73 § i den nuvarande räddningslagen. Räddningsväsendets uppgifter sköts av och i dem deltar myndigheter från flera olika ansvarsområden och andra aktörer som anges i räddningslagen. De ansvariga aktörer som anges i enskilda bestämmelser i räddningslagen ska fortfarande ansvara för kostnaderna för de uppgifter som ålagts dem.

96 §. Vissa avgiftsbelagda prestationer. Med stöd av den gällande räddningslagen kan inga avgifter tas ut för räddningsväsendets tillsyns- och övriga uppgifter. Räddningsverket föreslås få motsvarande rätt enligt det som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten att ta ut avgifter för brandsyner eller andra tillsynsåtgärder enligt tillsynsplanen som vad vissa andra kommunala myndigheter har i fråga om sin inspektionsverksamhet. Bestämmelser om sistnämnda avgifter ingår bl.a. i livsmedelslagen (23/2006), hälso- och sjukvårdslagen (763/1994), kemikalielagen (744/1989, lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) samt i lagen om konsumtionsvarors och konsumenttjänsters säkerhet (75/2004). När den föreslagna regleringen formulerats har man beaktat ovan nämnda

bestämmelser om kommunala avgifter av motsvarande typ. Endast brandsyner enligt tillsynsplanen ska vara avgiftsbelagda, så brandsyner som inte ingår i tillsynsplanen ska fortfarande vara avgiftsfria.

Den avgift som tas ut för en prestation får vara högst lika stor som kostnaderna för att producera prestationen. Genom avgiftsskyldigheten försöker man främja räddningsväsendets förutsättningar att utveckla sin verksamhet samt skapa motsvarande förutsättningar för skötseln av myndighetsuppgifterna som tillsynsmyndigheterna på lokal nivå har med stöd av annan lagstiftning. Dessutom föreslås att vissa av räddningsväsendets operativa prestationer ska vara avgiftsbelagda i fall där ett operativt uppdrag har berott på uppenbart bristfälligt underhåll av en brandlarmanläggning och försummade kontroller av anläggningens skick.

Med stöd av 1 mom. 2 punkten ska räddningsverket enligt prövning också ta ut en avgift för ett uppdrag som har förorsakats av återkommande felaktig funktion hos en brandlarmanläggning som är ansluten till nödcentralen. I 3 mom. har intagits en informativ bestämmelse om möjlighet för räddningsverket att ta ut avgifter för andra uppdrag som är avgiftsbelagda enligt andra lagar. Räddningsverken utgör avgiftsbelagda inspektioner med stöd av bl.a. lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

Räddningsverkens enheter får många larm som beror på felaktig funktion hos automatiska brandlarmanläggningar. Räddningsverken hade 2008 sammanlagt 20 314 uppdrag som baserade sig på larm från automatiska brandlarmanläggningar. Av dessa larm var 98 % kontroll- och säkringsuppdrag, som inte ledde till räddningsverksamhet i objektet. Av byggnadsbränderna var 504 sådana där larmet först kom från en automatisk brandlarmanläggning. Räddningsbilarna (brandbilarna) är var 20:e minut ute på larmkörning i onödan eller på grund av ett kontrolluppdrag.

Det lokala räddningsväsendet bestämmer i enlighet med 2 mom. räddningsverkets avgifter i en taxa som det godkänner. Flera andra kommunala avgifter fastställs på motsvarande sätt i en taxa som kommunen eller någon

annan myndighet fastställer. De avgifter som tas ut för prestationerna får inte överskrida kostnaderna för att producera dem.

I 3 mom. förskrivs om förutsättningarna för att det lokala räddningsväsendet ska kunna ta ut en avgift för de prestationer som nämns i 1 mom. 2 punkten. För att en avgift ska kunna tas ut ska den lokala räddningsmyndigheten tidigare skriftligt ha uppmanat ägaren eller innehavaren av objektet att åtgärda brandlarmanläggningen så att anläggningen inte förorsakar återkommande felaktiga larm. Myndigheten ska inte ta ut avgift för tillfälliga felaktiga larm om de inte är återkommande och myndigheten redan har påpekat saken skriftligt. Den föreslagna regleringen kan anses vara ett steg i rätt riktning, eftersom den ger objektets ägare eller innehavare möjlighet att åtgärda brandlarmanläggningen eller larmsystemet för att undvika återkommande felaktiga larm.

Avgifterna för brandsyner och tillsynsåtgärder samt felaktig funktion hos brandlarmanläggningar ska enligt 3 mom. få tas ut av ägaren eller innehavaren av objektet eller verksamhetsidkaren. Byggnadens ägare och innehavare och en verksamhetsidkare ansvarar enligt lagförslaget för de förpliktelser som föreskrivs i lagen, var och en för egen del och i fråga om sådant som ligger inom gränserna för deras bestämmanderätt medan räddningsverket övervakar att dessa förpliktelser enligt 2 och 3 kap. i lagförslaget iaktas. För tillsynen förrättar räddningsverket brandsyner och vidtar andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. De avgifter som avses i bestämmelsen tas ut hos den aktör som enligt lagen är skyldig att uppfylla de förpliktelser som en inspektion avser. För avgifterna ansvarar i princip byggnadens ägare eller, enligt ett avtal mellan ägaren och innehavaren (t.ex. ett hyreskontrakt), innehavaren. Vid sidan av byggnadens ägare och innehavare kan verksamhet i byggnaden eller ett annat tillsynsobjekt emellertid utövas av även någon annan juridisk person, en verksamhetsidkare. I sistnämnda situation riktar räddningsverket tillsynen till verksamhetsidkaren och tar även ut de avgifter som avses i paragrafen av denne.

Med stöd av 4 mom. får avgifterna drivas in utan dom eller beslut i den ordning som

föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). För en försenad avgift får en årlig dröjsmålsränta tas ut, dock enligt högst den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). I momentet föreskrivs dessutom om förfallodagen för avgiften och att i stället för förseningsränta kan en dröjsmålsavgift på fem euro tas ut, om beloppet av dröjsmålsräntan är mindre än så.

97 §. Statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen. Paragrafen har samma innehåll som 74 § i den nuvarande räddningslagen. I paragrafen bestäms om statens deltagande i upprätthållandet av den beredskap som behövs inom räddningsväsendet. Detta innebära anskaffning av specialmateriel eller finansiering av bestämd verksamhet, om det av någon särskild anledning kan anses ändamålsenligt att materielen skaffas eller verksamheten finansieras med statens medel. Det kan vara ändamålsenligt att finansiera anskaffningar med statens medel t.ex. när materielen tjänar en stor del av räddningsområdena, och det inte är ändamålsenligt att räddningsverken gör anskaffningen gemensamt. Med stöd av bestämmelsen kan man också skaffa materiel, utrustning och material som tjänar räddningsverksamheten under undantagsförhållanden samt det internationella räddningsväsendet. Förutom materielanskaffningar ska det med stöd av bestämmelsen vara möjligt att finansiera verksamhet som tjänar vidsträckta områden och som syftar till att upprätthålla beredskapen, t.ex. planering av bekämpningen av exceptionella olyckor och upprätthållande av bekämpningsberedskapen.

98 §. Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet. Paragrafen har samma innehåll som 75 § i den nuvarande räddningslagen. Enligt 45 § i lagförslaget ska räddningsverket vid behov bistå ett annat räddningsverk i fråga om räddningsverksamhet. I larmanvisningar enligt 33 § i lagförslaget ska också beaktas bistånd som räddningsverken ger varandra vid skötseln av uppgifterna. Enligt 2 mom. i utkastet till bestämmelse om larmanvisningarna ska larmanvisningarna avfattas så att nödcentralen kan larma de närmaste ändamålsenliga enheterna oberoende av från vilket område de är. Bistånd som räddnings-

verken ger varandra ska enligt bestämmelsen ersättas fullt ut, om inte något annat avtalats. Enligt förslaget till 2 mom. ska den som lämnar handräckning liksom för närvarande avtala med räddningsmyndigheten om eventuell ersättning för handräckning som ges enligt 49 § 1 mom.

99 §. Släckningskostnader för skogs- och terrängbränder. Innehållet i den föreslagna paragrafen motsvarar 76 § i den nuvarande räddningslagen. I paragrafen bestäms hur släckningskostnaderna fördelas vid skogs- och terrängbränder som spritt sig till flera än ett räddningsområde. Släckningskostnaderna betalas av det räddningsverk, inom vars område branden började, om inte något annat avtalas. De andra räddningsverken ska betala sin andel av släckningskostnaderna i förhållande till den eldhärjade arealen eller enligt någon annan skälig grund.

100 §. Understöd enligt prövning. Den föreslagna paragrafen har samma innehåll som 77 § i den nuvarande räddningslagen. I 1 mom. föreskrivs om beviljande av understöd enligt prövning för exceptionellt stora kostnader för räddningsuppdrag. Understöd för räddningsuppdrag beviljas det lokala räddningsväsendet inom de gränser som anges i statsbudgeten. När den nuvarande räddningslagen trädde i kraft övergick man till ett behovsprövat understödssystem vid betalning av ersättningar av statsmedel för räddningsuppdrag. När understöden är beroende av prövning är det möjligt att styra dem till situationer där kostnaderna har blivit exceptionellt stora eller särskilt betungande. I enligt med vad som konstateras i regeringens proposition med förslag till den gällande räddningslagen (RP 192/2002 rd) kan man fortfarande som sådana exceptionellt stora kostnader för ett räddningsuppdrag som avses i momentet anse t.ex. kostnader som överstiger 5 % av det lokala räddningsväsendets omkostnader. Utgångspunkten när bestämmelsen tillämpas ska på samma sätt som enligt nuvarande praxis vara att understöd beviljas endast för kostnader för ett räddningsuppdrag som överstiger s.k. normal beredskap. Sådana kostnader som överskrider normal beredskap vore bl.a. ersättningar för bistånd, ersättningar för handräckning, er-

sättningar för släckmedel och ersättningar för eventuell användning av luftfartyg.

Enligt 2 mom. kan en kommun och det lokala räddningsväsendet beviljas understöd för befolkningsskyddsåtgärder inom de gränser som anges i statsbudgeten på det sätt som motsvarar den nuvarande regleringen.

I 3 mom. ingår en informativ bestämmelse om att på statsunderstöd enligt lagen tillämpas statsunderstödslagen (688/2001).

101 §. Skadestånd. Paragrafens innehåll är detsamma som i den nuvarande räddningslagen. Skadeståndslagen tillämpas till den del det inte särskilt bestäms någon annat om ersättning för skador i den föreslagna lagen. Ersättningsansvar enligt skadeståndslagen baserar sig på uppsåt eller vållande. Enligt vad som särskilt bestäms i räddningslagen ersätter kommunen t.ex. sådana skador som anges noggrannare i lagen och som förorsakats den som förordnats att delta i räddningsuppgifter. Oberoende av räddningslagen iaktas särskilda bestämmelser såsom lagen om ersättning för miljöskador (737/1994).

102 §. Ersättningar och arvoden för räddningsuppgifter. Enligt 79 § i den gällande räddningslagen ska det lokala räddningsväsendet betala ett skäligt arvode till den som har förordnats att delta i räddningsuppgifter. Till den som deltagit i räddningsverksamhet betalar det lokala räddningsväsendet ersättning för kläder, utrustning och arbetsredskap som har förstörts eller förkommit, förutsatt att skadeanmälan har gjorts till räddningsledaren så snart som möjligt. Ersättning ska sökas skriftligen hos det lokala räddningsväsendet inom tre månader efter det skadan inträffade.

Enligt 1 mom. 2—4 punkten i den föreslagna paragrafen ska räddningsverket på samma sätt som enligt de nuvarande bestämmelserna betala ersättning för förstörda eller förkomna personliga kläder, utrustning och arbetsredskap till en person som deltagit i räddningsverksamhet. Rätten till ersättning enligt 1 mom. 1 punkten i den föreslagna paragrafen är ny och enligt förslaget ska ersättning enligt paragrafen också betalas till personer som i samband med den allmänna handlingsskyldigheten enligt 3 § i den föreslagna lagen har förstört eller förlorat personliga kläder, utrustning eller arbetsredskap.

Enligt förslaget till 2 mom. ska förutsättningen för att ersättning enligt förslaget ska betalas på motsvarande sätt som enligt nuvarande praxis vara att skadeanmälan har gjorts till räddningsledaren eller räddningsverket så snart som möjligt. Erhållande av ersättning ska förutsätta att det påvisas hur skadan uppkommit på ett tillräckligt tillförlitligt sätt. Ersättning på grund av den allmänna handlingsskyldigheten ska i praktiken förutsätta nödanmälan och i regel också att en enhet från räddningsväsendet varit på plats. Ersättning ska sökas skriftligt hos räddningsverket inom tre månader efter det att skadan inträffade.

Enligt 3 mom. ska räddningsverket på samma sätt som enligt de nuvarande bestämmelserna betala ett skäligt arvode till den som förordnats att bistå vid räddningsverksamhet.

103 §. Ersättning för olycksfall i samband med räddningsverksamhet. I 80 § i den gällande räddningslagen bestäms om ersättning för olycksfall i samband med räddningsverksamhet och befolkningsskydd. För närvarande kan för olycksfall eller yrkessjukdom som drabbat en person i räddningsverksamhet betalas ersättning av statens medel till den som har förordnats att bistå vid räddningsverksamhet, förordnats att delta i befolkningsskyddsutbildning, hör till en avtalsbrandkår men inte är berättigad till ersättningar enligt lagen om olycksfallsförsäkring samt till den som hör till en industri- eller anstaltsbrandkår som inte är områdets avtalsbrandkår, om ett olycksfall har inträffat då brandkåren har deltagit i räddningsverksamhet utanför inrättningen.

Det föreslås att den nuvarande regleringen kompletteras så att rätt till de ersättningar som avses i paragrafen ska också ha sådana som frivilligt deltagit i räddningsverksamhet på det sätt som avses i räddningslagen samt personer som vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ på grund av den allmänna handlingsskyldighet som föreskrivs i räddningslagen. Samtidigt som den nya räddningslagen stiftas föreslås i lagens ikraftträdandebestämmelse att lagen om skadestånd för olycksfall vid räddning av människoliv (158/1935) upphävs. I 1 § i den lagen sägs att ”skadestånd för olycksfall, som inträffar vid räddning av människoliv, erlägges på ansökan ur statsmedel på sätt i [lagen om arbete-

res olycksfallsförsäkring] stadgas angående olycksfall i arbete, såvida om skadestånd för sådant olycksfall ej är i annan lag särskilt stadgat eller detsamma skall utgå jämlikt lagen om arbetares olycksfallsförsäkring”. Det föreslås att bestämmelserna i nämnda lag från 1935 tas in i räddningslagen på det sätt som beskrivs ovan. Ersättning enligt räddningslagen kan beviljas den som vidtagit räddningsåtgärder vid en eldsvåda eller en annan olyckssituation, medan ersättning enligt den lag som föreslås bli upphävd kan beviljas endast för ett olycksfall som inträffat vid räddning av människoliv.

Den föreslagna paragrafen innehåller en bestämmelse som motsvarar den nuvarande enligt vilken rätt till ersättning har också en person som hör till det lokala räddningsväsendets avtalsbrandkår men inte är berättigad till ersättningar enligt 1 § i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948). Berättigade till ersättning på motsvarande sätt ska enligt den föreslagna regleringen vara personer som hör till en annan i 25 § avsedd sammanslutning som ingått avtal. Enligt 8 § i lagen om olycksfallsförsäkring är det arbetsgivaren som ansvarar för att olycksfallsförsäkring tas. Skyldigheten baserar sig på ett anställningsförhållande enligt 1 § i arbetsavtalslagen (155/2001), som kännetecknas av avtal, utförande av arbete, vederlag samt att arbetet utförs under arbetsgivarens ledning och övervakning. Alla avtalsbrandkårister och andra personer som hör till i 25 § avsedda sammanslutningar som ingått avtal betalas dock inte lön för skötseln av uppgifter enligt denna lag av avtalsbrandkårsföreningen, sammanslutningen eller räddningsverket. De har sålunda inte i samtliga fall ett anställningsförhållande till avtalsbrandkårsföreningen, sammanslutningen eller räddningsverket, varvid det inte går att påvisa någon arbetsgivare som skulle ansvara för olycksfallsförsäkringen enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Med beaktande av arbetets art och farlighet är det motiverat säkerställa att olycksfall och yrkessjukdomar som drabbar avtalsbrandkårister och andra som hör till sådana sammanslutningar som avses i bestämmelsen när de deltar i räddningsverksamhet ersätts på motsvarande sätt som enligt de nuvarande bestämmelserna även i räddningsla-

gen utan att räddningsverken, avtalsbrandkåren och de andra sammanslutningar som avses i bestämmelsen blir tvungna att ta till i övrigt oändamålsenliga arrangemang för att lösa frågan, t.ex. att avtalsbrandkåristerna och personal hos andra sammanslutningar som ingått avtal anställs direkt vid räddningsverket. Ett sådant förfarande skulle ändra karaktären av avtalsbrandkåren och de andra sammanslutningar som avses i bestämmelsen som verksamhet som baserar sig på frivillighet och skada verksamhetsförutsättningarna för den moderna avtalsbrandkårsverksamheten. Med beaktande av avtalsbrandkårsverksamhetens betydelse kan detta inte anses överensstämma med allmänt intresse. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att säkerställa att olycksfallsförsäkringen för avtalsbrandkårister och personer som tillhör andra sammanslutningar som ingått avtal (och försäkringen mot yrkessjukdomar) i samtligt fall blir skött på det sätt som deras uppgifter förutsätter när de deltar i räddningsverksamheten.

De föreslagna bestämmelserna ska i enlighet med 2 mom. också gälla industri- och anstaltsbrandkårer när det är fråga om brandkårens deltagande i räddningsverksamhet utanför inrättningen. En anstaltsbrandkår upprätthålls och dess kostnader betalas i första hand för upprätthållarens egen verksamhet och det hör således inte nödvändigtvis till upprätthållaren att betala för risker som föranleds av bistånd som ges utanför anstalten. För närvarande betalas ersättningarna i första hand ur anstaltens egen försäkring, vilket inte kan betraktas som skäligt när olycksfallet har orsakats av att brandkåren deltagit i räddningsverksamhet utanför anstalten.

Enligt 3 mom. ska den som hör till en avtalsbrandkår i huvudsak på motsvarande sätt som enligt den nuvarande regleringen betalas ersättning av statens medel även för olycksfall som har inträffat under brandkårens utbildning, fastighetsskötsel och materielvård eller första insatsen. Enligt bestämmelsen i den nuvarande räddningslagen betalas ersättning för ett olycksfall som orsakats i samband med sjuktransport. Eftersom avtalsbrandkårer knappast alls sköter sjuktransportuppgifter utan uppgifter i anslutning till första insatsen med karaktär av första hjäl-

pen, har den föreslagna bestämmelsen ändrats så att den motsvarar avtalsbrandkårernas nuvarande uppgiftsfält. Den rätt till ersättningar som föreslås i momentet ska förutom avtalsbrandkårernas personal gälla även andra medlemmar i sammanslutningar som ingått avtal i enlighet med 25 § när de deltar i utbildningsverksamhet enligt denna lag samt i uppgifter enligt ett avtal som ingåtts med det lokala räddningsväsendet inom sammanslutningens fastighetsskötsel och materielvård samt första insatsen. I praktiken ska t.ex. en medlem i en sjöräddningsförening som ingått avtal med stöd av bestämmelsen kunna få ersättning för ett olycksfall som har orsakats i utbildning i anslutning till räddningsverksamheten eller i samband med underhåll av ett fartyg som används i räddningsverksamheten i enlighet med avtal eller vid skötsel av en fastighet som används som fartygsdepå.

Ärenden som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf ska även i fortsättningen behandlas av Statskontoret med iakttagande av de lagar som specificeras i bestämmelsen.

15 kap. **Ändringssökande, tvångsmedel och straff**

104 §. Ändringssökande. Den föreslagna paragrafen föreslås få samma innehåll som 81 § i den nuvarande räddningslagen. Enligt 1 mom. ska förvaltningsprocesslagen (586/1996) tillämpas vid sökande av ändring i beslut av statliga myndigheter. Förvaltningsprocesslagen ska tillämpas även i de fall där beslutet gäller ersättning som det lokala räddningsväsendet betalat för egendom som tagits i bruk i samband med räddningsverksamhet samt ersättning för skada som förorsakats ovan nämnda egendom, räddningsmyndighetens föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten, särskilda säkerhetskrav som räddningsmyndigheten bestämt om samt ersättningar och arvoden som det lokala räddningsväsendet betalat för räddningsuppgifter samt efterröjnings- och efterbevakningsåtgärder som räddningsledaren låtit vidta.

I 2 mom. bestäms att ett förvaltningsbeslut ska iakttas trots besvär, om inte besvärsmyn-

digheten bestämmer något annat. Inom räddningsväsendet är det ofta motiverat att iakttä ett förvaltningsbeslut trots besvär för att garantera den allmänna säkerheten.

Enligt 3 mom. söks rättelse eller ändring i beslut som den myndighet som beviljar bygglov fattat med stöd av räddningslagen på det sätt som bestäms i markanvändnings- och bygglagen (132/1999). Enligt 75 § 2 mom. i lagförslaget medger den myndighet som beviljar bygglov undantag från de konstruktiva kraven på skyddsrum samt från kravet på skyddsrumms läge. Vid sökande av ändring är det motiverat att i fråga om sådant som gäller byggande iakttä samma besvärsförfarande som i fråga om andra sakligheter som gäller byggande.

105 §. Vite och hot om tvångsutförande. Bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande ingår i 82 § i den nuvarande räddningslagen. I den föreslagna paragrafen preciseras användningen av administrativa tvångsmedel genom att de försummelser som kan leda till vite eller hot om tvångsutförande specificeras noggrannare. Beslut om användning av administrativa tvångsmedel fattas av den lokala räddningsmyndigheten med undantag av beslut som avses i 1 mom. 8 punkten och som fattas av regionförvaltningsverket. I ett ärende som gäller vite, hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande tillämpas i övrigt vad som bestäms i viteslagen (1113/1990). Bestämmelserna har till stor del samma innehåll som den gällande räddningslagen.

Vite eller hot om tvångsutförande ska enligt den föreslagna lagen kunna föreläggas förutom enligt den gällande lagen även för försummelser som gäller skyldigheten enligt 13 § att ombesörja sotning av eldstäder och rökkanaler, att se till att ventilationskanaler och ventilationsanordningar är underhållna och rengjorda, samt att hålla stegar, tillträdesvägar på tak och säkerhetsutrustning i skick, skyldigheten enligt 15 och 16 § att göra upp räddningsplan, skyldigheten enligt 19 § att göra en utredning om utrymningssäkerheten och lämna den till räddningsmyndigheten och byggnadstillsynsmyndigheten, skyldigheten enligt 20 § att göra upp en genomförandeplan för utrymningssäkerheten, samt skyldigheten enligt 72 § att iståndsätta

skyddsrum i samband med ändringar och reparationer. För att garantera att lagens syfte uppnås är det motiverat att möjligheten att använda administrativa tvångsmedel utsträcks till de nämnda bestämmelserna. Det ska inte längre bestämmas om användning av administrativa tvångsmedel i anslutning till ordnande av släckvatten, och inte i anslutning till det lokala räddningsväsendets upprätthållande av en ledningscentral under undantagsförhållanden. Skötseln av de nämnda åtgärderna hör till de berörda myndigheternas lagstadgade uppgifter och deras tjänsteansvar.

106 §. Straff. Bestämmelser om straff ingår i 83 § i den nuvarande räddningslagen. I den föreslagna paragrafen har straffregleringen preciserats genom att där specificeras noggrannare än nu de gärningar för vilka man kan dömas till böter för räddningsförseelse, om gärningen inte ska betraktas som ringa och om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. Gärningar och försummelser som skett såväl avsiktligt som av oaktsamhet ska kunna bestraffas som räddningsförseelse och befolkningsskyddsförseelse.

I 1 mom. i förslaget till paragraf uppräknas sådana gärningar som strider mot lagen och som kan leda till straffrättsligt ansvar.

I 2 mom. bestäms särskilt om straff för befolkningsskyddsförseelse.

Gärningsman vid förseelserna kan vara ägaren och innehavaren av en byggnad eller ett objekt, en verksamhetsidkare, en fysisk person eller en juridisk person, eller näringsidkaren i fråga om sotning. Straffregleringen gäller till största delen samma saker som i den gällande räddningslagen.

En ändring jämfört med den nuvarande regleringen är att till böter för räddningsförseelse kan också dömas den som bryter mot skyldigheten enligt 7 § att utföra hyggesbränning på skogsmark utan tillsyn av en yrkesman inom skogsbranschen eller försummar att göra anmälan enligt 8 § om hygges- eller halmbränning. Böter ska dessutom kunna dömas ut för försummelser som gäller skyldigheten enligt 61 § att meddela fel eller brister i eldstäder och röckkanaler och sotarens skyldighet enligt 62 § att föra förteckning över de objekt som sotats och att spara

uppgifterna om utförd sotning tio år efter det att sotningen utförts. Till böter för räddningsförseelse kan också dömas den som försummar sin skyldighet enligt 80 § 2 mom. att i samband med brandsyn uppvisa föreskrivna planer samt övriga handlingar och arrangemang eller underlåter att tillställa den lokala räddningsmyndigheten de handlingar som nämns i 80 § 3 mom.

Genom den föreslagna lagen utvidgas det straffbara området. För att uppnå lagens mål och syfte vore det dock ändamålsenligt att underlåtenhet av iaktta vissa bestämmelser förenas med sanktioner. I praktiken vore böter som döms ut för räddningsförseelse i många fall den ändamålsenligaste sanktionen, eftersom man inte längre kan uppnå önskat resultat med t.ex. vite i samtliga situationer. Man ska kunna ingripa i försummelser i fråga om förslaget till 62 § i enlighet med 82 § i den nuvarande räddningslagen genom att förelägga vite eller hot om tvångsutförande. Det är dock ändamålsenligare att föreskriva att försummelser med att föra och spara sotningsförteckningar ska vara en räddningsförseelse, eftersom en sotningsförteckning som görs upp i efterhand i praktiken inte är tillförlitlig. Detsamma gäller också skyldigheten enligt 61 § att meddela fel och brister hos eldstäder och röckkanaler.

16 kap. Särskilda bestämmelser

107 §. Undersökning av olyckor. I 87 § i den gällande räddningslagen bestäms om undersökning av olyckor. Enligt 1 mom. i den nuvarande bestämmelsen ska den lokala räddningsmyndigheten bedöma och vid behov också undersöka orsaken till en eldsvåda och enligt 2 mom. kan inrikesministeriet bestämma att en särskild undersökning ska verkställas av en eldsvåda eller någon annan olycka.

Bestämmelser om brandutredning, som visar på räddningsverkets ansvar, föreslås i 41 § och om undersökning av olyckor enligt vad inrikesministeriet bestämmer i 107 § i det föreliggande lagförslaget.

I den föreslagna paragrafen bestäms mera ingående och exaktare om undersökning av olyckor än för närvarande. I paragrafen har

intagits bestämmelser om undersökningskommissioner och deras sammansättning. Bestämmelser om rätt att få uppgifter i samband med undersökning av olyckor ingår i 88 § och om polisens handräckning i samband med undersökning i 49 § 2 mom. i den föreslagna lagen.

Bestämmelser om undersökning av olyckor ingår i flera andra lagar utöver det som bestäms om undersökning av olyckor i föreliggande paragraf och om brandutredning i 41 § i lagförslaget. Med stöd av förundersökningslagen (449/1987) ska polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet göra förundersökning när det på grund av anmälan till den eller annars finns skäl att misstänka att en eldsvåda beror på brottslig verksamhet, t.ex. att den är avsiktligt anlagd. För att öka den allmänna säkerheten och förebygga olyckor ska storolyckor samt olyckor som har inträffat vid luftfart, spårtrafik och sjötrafik undersökas så som bestäms i lagen om undersökning av olyckor (373/1985). I lagen om undersökning av trafikolyckor på väg och i terräng (24/2001) föreskrivs om undersökning av trafikolyckor på väg och i terräng, vilken utförs för att förbättra trafiksäkerheten i de fall där undersökning av storolycka inte görs. Kemikalieolyckor och olyckor med explosiva varor undersöks i enlighet med det som föreskrivs i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) när det inte är fråga om en storolycka. Också i de fall där en eldsvåda eller en annan olycka undersöks med stöd av ovan nämnda lagar kan inrikesministeriet tillsätta en undersökningskommission, om det är nödvändigt t.ex. för att utvärdera och utveckla räddningsväsendets tillvägagångssätt. Undersökning av olyckor enligt räddningslagen görs vid behov i samarbete med annan undersökning av olyckor.

108 §. Installation av räddningsväsendets anordningar. Bestämmelser om installation av räddningsväsendets anordningar ingår i 31 § i den gällande räddningslagen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak den gällande regleringen. Till paragrafen har fogats en uttrycklig skyldighet att höra byggnadens eller konstruktionens ägare och innehavare innan anordningarna installeras. På samma sätt som i den gällande lagen

avses med konstruktioner t.ex. radiomaster och med räddningsväsendets anordningar t.ex. larmanordningar för befolkningen och till dessa hörande styrningssystem. I fråga om placeringen av räddningsväsendets anordningar iakttas, liksom för närvarande, markanvändnings- och bygglagens bestämmelser om placeringen av samhällstekniska anordningar. Har en överenskommelse om placeringen inte ingåtts med fastighetens ägare och innehavare, fattas beslutet om placeringen av kommunens byggnadstillsynsmyndighet i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. När beslutet om placeringen fattas ska vikt fästas vid att fastigheten inte orsakas onödig olägenhet. Fastighetens ägare har rätt att få ersättning för den olägenhet och skada som förorsakas av placeringen av anordningar. Om överenskommelse inte nås om ersättningen, ska saken avgöras i enlighet med inlösningslagen. I 162 § markanvändnings- och bygglagen bestäms om ändring och avlägsnande av anordningar och i 163 § om placeringen av mindre anordningar.

109 §. Särskilda krav som gäller myndighetsnätets tillgänglighet. Myndighetsnätet är ett kommunikationsnät som byggts upp för behov som ansluter sig till allmän ordning och säkerhet, räddningsuppdrag eller befolkningsskyddet. Kommunikationsverket bestämmer med stöd av kommunikationsmarknadslagen vem som har rätt att använda myndighetsnätet. Räddningsverken använder myndighetsnätets kommunikationsmedier (radiotelefoner) i räddningsverksamheten. Myndighetsnätets radiotelefoners räckvidd kan förhindras av orsaker som har att göra med byggnaders konstruktion. Exempelvis i stora köpcentrum och sjukhus försämrats radiotelefoners räckvidd av byggnadernas metall- och betongkonstruktioner samt av att lokalerna eventuellt är placerade djupt under marken.

Bestämmelsen är avsedd att tillämpas särskilt i objekt där risken för människors säkerhet är större än normalt och där man med anordningar som det kan föreskrivas om med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan säkerställa att räddningsväsendets enheter kan arbeta på behörigt sätt. Med anordningarna säkerställs räddningsväsendets radiotrafik t.ex. i samband med rökdykning.

Anordningar som avses i bestämmelsen är t.ex. bredbandsförstärkare och antenner eller kablar i anslutning till dem.

110 §. Räddningsmyndigheternas identitetskort. Enligt 89 § 2 mom. i den gällande räddningslagen ska räddningsmyndigheterna i tjänsteuppdrag bära ett identitetskort som anger tjänsteställningen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar den gällande regleringen.

111 §. Räddningsväsendets uniformer och beteckningar på räddningsväsendets skyddsdräkter. I 89 § 1 mom. i den gällande räddningslagen bestäms om räddningsmyndigheternas uniformer och enligt den ska räddningsmyndigheterna i tjänsteuppdrag bära uniform, om inte uppdragets art eller natur förutsätter något annat. Närmare bestämmelser om räddningsväsendets uniformer ingår i inrikesministeriets förordning om uniformen och gradbeteckningarna för räddningsmyndigheterna och Räddningsinstitutets personal samt om räddningsmyndigheternas identitetskort (687/2007).

I 1 mom. åläggs räddningsmyndigheterna skyldighet som motsvarar den nuvarande regleringen att bära räddningsväsendets uniform. På samma sätt som enligt de nuvarande bestämmelserna i förordningen beslutar respektive räddningsverk om skyldighet för annan personal än sådana som förordnats till räddningsmyndigheter att bära uniform.

I lagen om Räddningsinstitutets bestäms om personalens uniform och de studerandes studerandeuniform. Enligt förslaget till 2 mom. ska i motsvarighet till nuvarande praxis och bestämmelserna på förordningsnivå räddningsväsendets uniform kunna bäras av Räddningsinstitutets personal som uniform och av de studerande som studerandeuniform.

Avtalsbrandkårernas och andra frivilliga brandkårers personal har i den gällande förordningen getts rätt att med vissa begränsningar bära uniformen som brandkårsdräkt. I 3 mom. i förslaget till paragraf bestäms om motsvarande rätt. Närmare bestämmelser som användningen av uniform som brandkårsdräkt utfärdas genom förordning av inrikesministeriet så att den brandkårsdräkt som bärs av frivillig personal kan särskiljas från räddningsväsendets uniform. Användningen

av uniform utvisar i princip vissa myndighetsbefogenheter varför räddningsväsendets uniform och frivilligpersonalens brandkårsdräkt ska skilja sig från varandra tillräckligt klart.

I 4 mom. bestäms i motsvarighet till nuvarande praxis om rätt för tjänstemän som ombesörjer försvarsmaktens brandsyner att använda räddningsväsendets uniform som försvarsmaktens räddningspersonals uniform. I motsvarighet till nuvarande praxis ska inrikesministeriet och huvudstaben avtala om gradbeteckningar och andra emblem som ska användas på försvarsmaktens räddningspersonals uniform så att räddningsväsendets uniform och försvarsmaktens räddningspersonals uniform kan särskiljas från varandra.

I 5 mom. ingår ett bemyndigande som motsvarar nuläget att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om räddningsväsendets uniformer och om anknytande emblem. Bemyndigandet har kompletterats genom att de saker som ska föreskrivas genom förordning av ministeriet specificeras noggrannare än nu. Vid behov kan det genom förordning också utfärdas bestämmelser om emblem på räddningsväsendets skyddsdräkter (brandklädsel).

112 §. Ikraftträdandebestämmelse. I 1 mom. ingår en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse.

Den föreslagna räddningslagen ersätter räddningslagen av den 13 juni 2003 som av denna anledning föreslås bli upphävd i 2 mom. I momentet föreslås också att lagen av den 13 december 2001 ombildande av räddningsområden och lagen av den 12 april 1935 om skadestånd för olycksfall vid räddning av människoliv upphävs. Ersättningar som motsvarar de sistnämnda ersättningarna har intagits i 103 § i den föreslagna lagen.

I 3 mom. har intagits nödvändiga övergångsbestämmelser som följer av lagens ikraftträdande och som gäller bl.a. hänvisningar till räddningslagen i andra lagar, skyldigheten att inrätta skyddsrum, nya utredningar om utrymningssäkerheten, giltigheten för avtal om sotningstjänster, behörighetsvillkor samt giltigheten för förordningar som utfärdats med stöd av den upphävida räddningslagen. Enligt 18 punkten ska bestämmelsen om skyldighet att inrätta skyddsrum i

samband med nybygge i 71 § i denna lag tillämpas i stället för bestämmelserna i fråga i den upphävda lagen också på ett sådant byggnadsprojekt för vilket bygglov har sökts redan före ikraftträdandet av denna lag så snart den blivit stadfäst, om tillämpningen av denna lag leder till lindrigare krav på inrättande skyddsrum för byggnadens ägare. I sådana fall där bygglov har fått tidigare än den tidpunkt som nämns i ikraftträdandebestämmelsen, ska den som är skyldig att inrätta skyddsrum om han eller hon så vill kunna ansöka om ändring i bygglovet vad gäller inrättandet av skyddsrum och när beslut fattas om ändringar ska man kunna beakta den nya räddningslagens bestämmelser om skyldigheten att inrätta skyddsrum. Enligt förslaget till 75 § ska regionförvaltningsverket i enskilda fall kunna bevilja befrielse från skyldigheten att inrätta skyddsrum, om inrättandet av skyddsrum medför betydligt högre byggnadskostnader än normalt i förhållande till byggnadskostnaderna för den aktuella byggnaden eller om det finns andra synnerligen vägande skäl att bevilja befrielse. Som sådana synnerligen vägande skäl som avses i bestämmelsen ska kunna anses bl.a. en situation där man i en byggnad som är under uppförande efter lagens ikraftträdande utan lättnader skulle bli tvungen att iakttäta den upphävda lagens strängare krav på inrättande av skyddsrum.

I 4 mom. ingår en sedvanlig bestämmelse om verkställigheten av lagen.

1.2 Lag om ändring av 23 § i sjöräddningslagen

23 §. Ersättning för olycksfall. Genom den föreslagna räddningslagen upphävs lagen om skadestånd för olycksfall vid räddning av människoliv (158/1935), som också har tillämpats på uppgifter inom sjöräddningstjänsten, dvs. ett olycksfall som inträffat vid räddning av människoliv till sjöss har kunnat ersättas enligt nämnda lag. Sjøräddningslagen (1145/2001) innehåller ingen bestämmelse om ersättning för olycksfall till sådana som inlett sjöräddningsverksamhet som eget initiativ. Eftersom det är ändamålsenligt att sådana olyckor ska kunna ersättas även i framtiden, borde 23 § i sjöräddningslagen, där det

föreskrivs om ersättning för olycksfall, utsträckas till att gälla även situationer som i enlighet med den gällande lagstiftningen ersätts i enlighet med lagen om skadestånd för olycksfall vid räddning av människoliv. I praktiken går detta till genom att tillämpningsområdet för 23 § utvidgas även till en situation enligt 10 § 2 mom. i sjöräddningslagen enligt vilket den som vet att någon annan är i fara till havs är, om det är möjligt utan att han eller hon försätter sig själv eller andra i oskäligen fara, skyldig att på eget initiativ vidta de nödvändiga och möjliga åtgärder som situationen kräver för att rädda den nödställda.

Paragrafens språkdräkt ses samtidigt över och 2 mom. upphävs som onödigt, eftersom lagen om olycksfallsförsäkring, som enligt momentet ska tillämpas, innehåller bestämmelser enligt vilka en arbetsgivare som har betalat lön för sjukdomstid som förorsakats av ett olycksfall har rätt till motsvarande belopp som ersättning av den ersättning som tillkommer arbetstagaren för samma tid.

Det föreslås att 23 § 3 mom. i sjöräddningslagen ändras så att det motsvarar 103 § 4 mom. i förslaget till räddningslag.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt förslaget föreskrivs det närmare genom förordning av statsrådet om objekt för vilka räddningsplan ska göras upp (15 §), offentliga tillställningar och andra evenemang för vilka räddningsplan ska göras upp (16 §) samt skyddsrumms storlek, konstruktion och läge (74 §).

Genom förordning av statsrådet kan det dessutom vid behov utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i räddningsplanen för en byggnad (15 §), innehållet i räddningsplanen för en offentlig tillställning (16 §), utarbetande och uppdatering av utredning om utrymningssäkerheten samt utredningens innehåll (19 §) inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter inom räddningsväsendet (23 §), det lokala räddningsväsendets och räddningsverkets uppgifter (27 §), myndigheternas, inrättningarnas och affärsverkens samarbete inom räddningsverksamheten (46 §), handräckning och

experthjälp åt räddningsmyndigheterna (49 §), räddningsmyndigheternas handräckning (50 §), frivilligas deltagande i räddningsväsendet (51 §), en godkänd läroanstalts rätelse- och disciplinnämnd (55 §), examina och utbildning för personal som deltar i räddningsverksamhet som huvudsyssla samt för personal i bisyssla och frivillig personal (57 §), de grunder för riskbedömningen som används vid tillsynen, definition av brandsyn och andra tillsynsåtgärder samt bedömningen av hur tillsynsplanen genomförts (79 §) och den lokala räddningsmyndighetens skyldighet att lämna statistiska uppgifter (87 §).

Genom förordning av inrikesministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om märkning av räddningsvägar (11 §), uppgörande och revidering av externa räddningsplaner, planernas innehåll, hörande av befolkningen i samband med att planen görs upp och information om planen, övningar enligt planen, tillsynen över genomförandet av planen och övningarna samt om antecknande av uppgifter om olyckor som inträffat på objekten i fråga i räddningsväsendets åtgärdsregister (48 §), tekniska detaljer hos skyddsrum (74 §), innehållet i och tillverkningen av räddningsmyndigheternas identitetskort samt om beställning och återlämnande av identitetskort (110 §) samt räddningsväsendets uniformer och anknyttande gradbeteckningar och andra emblem samt kännetecken på brandkårsdräkt och studerandeuniform och användningen av emblem så att de kan skiljas från räddningsväsendets uniform (111 §).

Genom förordning av inrikesministeriet kan dessutom vid behov närmare bestämmelser utfärdas om märkning och belysning av byggnaders utgångar och vägen till dem (10 §), tekniska detaljer och metoder, underhållsprogram, anordningar som ska genomgå ibruktagningsbesiktning eller periodisk besiktning eller som ska underhållas regelbundet, tidpunkten för och intervallerna mellan serviceåtgärderna och besiktningarna samt registrering av åtgärderna för att anordningar som avses i 12 § 1 mom. ska hållas i funktionsdugligt skick (12 §), eldstäder och rökkanaler som ska sotas regelbundet samt om tidpunkten för och intervallerna mellan sotningarna (13 §), ventilationskanaler och ventilationsanordningar, som av brandsäkerhets-

skäl ska rengöras regelbundet samt om tidpunkten för och intervallerna mellan rengöringarna samt hur rengöringen ska utföras (13 §), antalet anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden, placeringen av dem och deras funktion (17 §), räddningsväsendets servicenivåbesluts innehåll och form (29 §), nivån på de grundläggande färdigheter och den kondition som olika uppgifter som hör till räddningsverksamheten förutsätter samt om ordnande av konditionstester (39 §), vad som ska ingå i sotningen och det verifikat som ska ges på sotningen (60 §) amt rätt för personer som pensionerats från räddningsväsendets tjänst att använda räddningsväsendets uniform på tillställningar för grupper inom räddningsväsendet och räddningsledarens emblem på räddningsväsendets skyddsdräkter samt om andra emblem på skyddsdräkter som används vid räddningsverksamhet (111 §).

Genom förordning av försvarsministeriet utfärdas vid behov närmare bestämmelser om brandsyn på platser i försvarsmaktens besittning som ska hemlighållas (83 §).

3 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Allmänt

Förslaget till räddningslag innehåller bestämmelser som är av betydelse med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen. Lagen inverkar på den personliga friheten enligt 7 § 1 mom. i grundlagen, rörelsefriheten enligt 9 § 1 mom. i grundlagen, skyddet för privatlivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och egendoms-skyddet enligt 15 § i grundlagen.

Rätt till personlig frihet

Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och

trygghet. Räddningsledarens rätt att beordra människor att ta skydd samt att flytta människor, djur och egendom från ett område som hotas av fara är avsedd att trygga människors liv, hälsa och egendom och förslaget till 36 § kan därför inte anses innebära något undantag från den personliga friheten enligt grundlagen.

I förslaget till 37 § sägs att om det är nödvändigt för att rädda en människa eller avvärja en olycka har räddningsledaren rätt att förordna en arbetsför person som befinner sig på en brand- eller olycksplats eller i dess närhet och som inte hindras av ett giltigt skäl att delta i räddningsverksamheten. I en liknande situation har en räddningsmyndighet, om läget inte annars går att få under kontroll, rätt att förordna arbetsföra personer som uppehåller sig i den kommun där olyckan har inträffat att ofördröjligen infinna sig på brand- eller olycksplatsen och delta i räddningsverksamheten. En person har endast av giltigt skäl rätt att vägra delta.

Grundlagsutskottet har behandlat tolkningen av 7 § 1 mom. i grundlagen bl.a. i samband med lagförslaget om tryggnad av patientsäkerheten (GrUU 15/2007 rd, s. 4—5; se också GrUU s. 3/II, GrUU 24/2001 rd, s. 3/I, GrUU 9/2007 rd, s. 7—8). Bestämmelserna om arbetsplikt hänför sig också till artikel 4 i den europeiska människorättskonventionen samt artikel 8 i den internationella konventionen om medborgarliga och politiska rättigheter om förbud mot tvångsarbete och annat påtvingat arbete. Dessa förbud omfattar å andra sidan inte arbets- och tjänsteplikt när samhällets existens eller välfärd är hotad på grund av en risk eller en olycka. Av betydelse är också internationella arbetsorganisationens konventioner nr 29 och 105.

Grundlagsutskottet har tidigare i samband med att man bedömt lagförslag om arbets- och biståndsplikt på grund av kraven på noga angivna gränser och exakthet samt proportionalitet fäst uppmärksamhet vid hur länge plikten varar liksom vid omfattningen av och grunderna för valet av den personkrets som förpliktas att delta. Utskottet har ansett att t.ex. ett förslag av vilket det inte framgick vem som hörde eller kunde höra till den krets som förpliktades att delta i befolknings- skyddsutbildning och hur de utsågs var på så

sätt problematiskt att det påverkade lagstiftningsordningen (GrUU 31/1998 rd, s. 4/I). Grundlagsutskottet har dessutom i sitt utlåtande om förslaget till beredskapslag (GrUU 6/2009 rd, s. 12/II) betraktat det som problematiskt att arbetsplikten skulle omfatta en nästan obegränsad personkrets. De krav som följer av grundlagen har inte heller uppfyllts i förslag som har saknat tillräckligt exakta bestämmelser om arbetspliktens tidsmässiga längd (GrUU 8/2006 rd, s. 5/II, GrUU 9/2007 rd, s. 8/II, GrUU 6/2009 rd, s. 12/II).

Grundlagsutskottet har med avseende på proportionaliteten fäst vikt vid om ett förordnade avsevärt skulle försvåra den tilltänktes familjs eller anhörigas välbefinnande, arbetsgivarens verksamhet eller om förordnandet av någon annan orsak skulle medföra särskilt stor olägenhet för den som man tänkt förordna.

Den begränsning av den personliga friheten i anslutning till deltagande i räddningsverksamhet som riktas mot personer på olycksplatsen eller i den kommun där olyckan inträffat är tillfällig och i allmänhet kortvarig. Rätten att förordna personer att bistå vid räddningsverksamhet anförtros endast räddningsmyndigheter eller andra räddningsledare som handlar under tjänsteansvar. Exempel på olyckor där hjälpstyrkor kan behövas är omfattande skogsbränder, översvämningar eller andra förödande storolyckor eller naturkatastrofer, där det behövs mycket arbetskraft i räddningsuppgifter. Den som har giltigt skäl ska ha rätt att vägra delta. Olyckor med betydande och vidsträckta verkningar kan jämföras med krissituationer som avses i konventionerna om mänskliga rättigheter, då man kan avvika från förbudet mot tvångsarbete. Det blir endast sällan fråga om att förordna personer att delta i biståndsuppgifter, men med tanke på det allmänna intresset att denna möjlighet kvarstår i lagen.

Skyldigheten i 37 § i regeringens proposition är begränsad på så sätt att förordnandet kan vara i kraft endast tills det finns tillräckligt med organiserad hjälp på brand- eller olycksplatsen. En räddningsmyndighet eller någon annan räddningsledare som anges i räddningslagen kan förordna en person att delta i räddningsverksamhet i högst ett dygn. Förordnandet kan upprepas högst en gång, så

skyldigheten kan så långst vara två dygn utan avbrott. Personen ska ha rätt att få ett intyg över att han eller hon förordnats att bistå vid räddningsverksamhet. I de föreslagna bestämmelserna har man således beaktat kraven på skyldighetens tidsmässiga längd och hur många gånger som förordnandet kan upprepas. Dessutom är skyldigheten bunden till att organiserad hjälp fås till brand- eller olycksplatsen.

Rörelsefrihet

Enligt 9 § 1 mom. i grundlagen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Med stöd av förslaget till 36 § är en person skyldig att lyda en evakueringsorder. De åtgärder som nämns i bestämmelsen är avsedda att skydda människors liv och hälsa. När något område evakueras därför att det är farliga för människors säkerhet att bo eller vistas där, behövs rätt att förbjuda eller begränsa rörelsefriheten på det farliga området för att syftet med evakueringarna ska uppnås. Syftet med förbudet mot att lämna orten är att hindra att befolkningen okontrollerat lämnar ett område i en situation där befolkningen på vägen skulle utsättas för fara t.ex. på grund av en strålningssituation, en kemikalieolycka eller någon annan olycka med betydande och omfattande verkningar.

De föreslagna begränsningarna av rörelsefriheten är nödvändiga för att skydda människors liv och hälsa och de kan inte uppnås på något sätt som skulle ingripa mindre i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 51/2006 rd, s. 6).

Skydd för privatlivet

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid trygga. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har återoprat kravet på att skyddet för personuppgifter ska regleras på lagnivå och allmänt betonat vikten av att de detaljerade bestämmelserna är exakta. Utskottet har särskilt konstaterat att frågan om förvaringstiderna för de uppgifter som finns i personre-

gister omfattas av grundlagens krav på bestämmelser som ska utfärdas genom lag (GrUU 8/1995 rd).

Saker som med tanke på grundrättsbestämmelsen om skydd för personuppgifter är viktiga att reglera är åtminstone syftet med registreringen, innehållet i de personuppgifter som registreras, tillåtna användningsändamål inklusive utlämnande av uppgifterna och förvaringstid i personregister, samt den registrerades rättsskydd liksom hur omfattande och detaljerat dessa omständigheter regleras på lagnivå (GrUU 15/2008 rd, s. 3, GrUU 11/2008 rd, s. 3/I, GrUU 35/2005 rd, s. 2/I). Kravet på bestämmelser i lag gäller förutom omständigheter i anslutning till behandlingen av personuppgifter som utskottet nämnt tidigare även möjligheten att lämna ut personuppgifter genom teknisk anslutning (GrUU 6/2003 rd, s. 2/I, GrUU 12/2002 rd, s. 5). Den som begär uppgifter ska innan den tekniska anslutningen öppnas förete en utredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt (se också GrUU 14/2002 rd och GrUU 15/2002 rd).

I 91—94 § i lagförslaget bestäms om personregister, som är åtgärdsregistret, registret över beredskapsuppgifter, övervakningsregistret och avtalsbrandkårens personregister. I de föreslagna bestämmelserna anges innehållet, användningsändamålet och förvaringstiden i fråga om personuppgifter heltäckande och detaljerat. De registrerade uppgifterna är nödvändiga för att räddningsväsendet ska kunna skötas på ett ändamålsenligt sätt och nyttan med registreringen är avsevärd. Dessutom är begränsningarna proportionella (GrUU 14/2009 rd, s. 3/II).

Tillsynen i anslutning brandsäkerheten ingriper i sådant som skyddas av hemfriden. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett det vara av betydelse om inspektionerna kan betraktas som nödvändiga för att trygga grundläggande fri- och rättigheter i det avseende som avses i 10 § 3 mom. i grundlagen. Utskottet har t.ex. ansett att det är fråga om att trygga grundläggande fri- och rättigheter vid inspektioner i anslutning till beviljande av understöd för reparation av bostäder, energistöd och understöd för sanitära olägenheter (GrUU 39/2005 rd, s. 2). I detta sammanhang är det enligt utskottet i sig accepta-

belt att föreskriva om inspektioner som ingriper i hemfriden för att säkerställa att understöden faktiskt används för att främja de grundläggande fri- och rättigheterna.

Syftet med tillsynen som gäller brandsäkerheten är att se till att människor är trygga genom att förebygga bränder och andra olyckor. Förslaget till 80 § är avsett att skydda människors liv och hälsa, egendom och miljön och den begränsning av hemfriden som den föreslagna bestämmelsen kan anses innebära är ämnad att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna. Med tanke på tillsynen är det nödvändigt att myndigheten har rätt att inspektera även lokaler som skyddas av hemfriden. Risk för brand eller en olycka riktar sig inte enbart mot objektets egen säkerhet utan eldsvådor, explosioner och andra motsvarande olyckor drabbar också dem som bor eller vistas i närheten. Inspektionerna kan således anses vara påkallade även av allmänt intresse.

Enligt förslaget till 108 § ska ägaren och innehavaren av en byggnad eller konstruktion vara skyldig att tillåta att de lokala räddningsmyndigheterna kan placera anordningar som räddningsväsendet behöver i byggnaden eller konstruktionen. I fråga om placeringen av ordningar tillämpas vad som i 161–163 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) bestäms om planeringen av samhällstekniska anordningar. Med stöd av 161 § 3 mom. i markanvändnings- och bygglagen har fastighetens ägare och innehavare rätt att få ersättning för den olägenhet och skada som förorsakas av placeringen av en ledning eller annan anordning som avses i 1 mom. Om överenskommelse inte nås om ersättningen, avgörs saken i enlighet med lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977). Enligt 1 mom. ska när beslutet om placeringen fattas vikt fästas vid att fastigheten inte orsakar onödig olägenhet.

Placeringen av anordningar som räddningsväsendet behöver innebär inte någon betydande begränsning med avseende på skyddet för privatlivet. Regleringen är inte heller problematisk med avseende på bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § i grundlagen, eftersom ersättning betalas för den olägenhet och skada som placeringen medför.

Enligt förslaget till 88 § har den lokala räddningsmyndighet som utför brandutredning enligt 41 § och en medlem och sakkunnig i en undersökningskommission som förordnats att undersöka en olycka i enlighet med 107 § rätt att få tillträde till olycksplatsen, att utan hinder av sekretessbestämmelserna få för undersökningen nödvändiga handlingar av företrädaren för olycksplatsen och uppgifter av myndigheterna samt att ta prover på olycksplatsen. Rätten att få uppgifter kan ingripa i skyddet för hemfriden. När det gäller befogenheten för en sakkunnig som bistår undersökningskommissionen att få tillträde till hemfridsskyddade lokaler är det fråga om en uppgift som hjälper undersökningskommissionen. Det är dock motiverat att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom undersökningen i praktiken inte kan utföras på sätt som ingriper mindre i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Medlemmar och permanenta sakkunniga i undersökningskommissioner kan också vara andra personer än myndigheter. Detta beror på att myndigheterna inte nödvändigtvis alltid har all sakkunskap som behövs för att göra undersökningen, utan man blir tvungen att anlita utomstående sakkunniga (jfr t.ex. GrUU 42/2005 rd, s. 2/II). I lagen om undersökning av olyckor (373/1985) bestäms om medlemmarna i undersökningskommissioner på motsvarande sätt. Kommissionsmedlemmarna handlar under tjänsteansvar.

Egendomsskydd

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad och angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag. I 36 § i lagförslaget bestäms om befogenhet för de lokala räddningsmyndigheterna och inrikesministeriets räddningsmyndigheter att bestämma att byggnader, kommunikations- och dataförbindelser och redskap samt materiel, redskap och förnödenheter, livsmedel, bränsle och smörjmedel samt släckningsmedel ska ställas till förfogande, om situationen inte annars går att få under kontroll. För dessa förnödenheter betalas full ersättning och skador på egendom som tagits i bruk ersätts.

Syftet med bemyndigandet är att ge räddningsarbetarna en möjlighet att komplettera materiel och utrustning, om behovet är nödvändigt och brådsakande och materiel och utrustning finns i närheten av olycksplatsen. Det ska vara möjligt att ta i bruk egendom endast i exceptionella nödsituationer där människor, egendom eller miljön är hotad och åtgärderna kan förhindra en större skada. Avgränsningen i förslaget till 36 § 2 mom. har preciserats så att ägaren eller innehavaren inte får beordras att överlåta egendom som han eller hon samtidigt själv behöver för att avvärja en eldsvåda eller någon annan olycka, om detta inte är nödvändigt för att rädda människoliv. Den begränsning av egendomsskyddet som ingår i bestämmelsen kan betraktas som ringa eftersom den gäller exceptionella situationer, en begränsad krets människor eller juridiska personer i närheten av olyckan och full ersättning utgår.

Den föreslagna rätten att ta i bruk egendom kan betraktas som en sådan befogenhet som är förenad med ett vägande samhälleligt behov och som är proportionell, eftersom full ersättning utgår för de förnödenheter som tas i bruk och eventuella skador på dem ersätts (GrUU 51/2006 rd, s. 5/II). Den föreslagna regleringen utgör sålunda inget problem med avseende på grundlagen.

Enligt förslaget till 36 § 1 mom. 4 punkten ges de lokala räddningsmyndigheterna och inrikesministeriets räddningsmyndigheter rätt att vidta även andra åtgärder som är nödvändiga för räddningsverksamheten än de som specificeras noggrannare ovan. Syftet med bestämmelsen är att garantera att räddningsväsendet fungerar smidigt och förutsäga sådana situationer som inte definieras i de andra punkterna i momentet. Befogenheterna inom räddningsverksamheten regleras redan i övrigt så pass omfattande i 36 § att de lokala räddningsmyndigheternas och inrikesministeriets räddningsmyndigheters befogenhet att vidta även andra åtgärder som är nödvändiga för räddningsverksamheten i praktiken inte avsevärt förändrar myndighetsbefogenheternas omfattning.

I förslaget till 82 § sägs att den lokala räddningsmyndigheten kan av särskilda skäl bestämma att en plats där verksamheten eller förhållandena medför större risk än vanligt

för brand eller människors säkerhet eller för miljön ska utrustas med ändamålsenlig släckningsmateriel och annan utrustning som underlättar räddningsarbetet eller att en automatisk släckanläggning ska installeras samt att även andra nödvändiga åtgärder för förebyggande av olyckor och skydd av människor och egendom vid olyckor ska vidtas på platsen. För att säkerställa utrymningssäkerheten i vårdinrättningar och service- och stödbostäder för specialgrupper kan den lokala räddningsmyndigheten också meddela ett föreläggande om utrymningssäkerheten enligt 21 § i lagförslaget och i det sammanhanget bestämma att vårdinrättningen eller service- och stödbostaden ska utrustas med t.ex. automatisk släckanläggning, för att personer med begränsad, nedsatt eller avvikande funktionsförmåga ska kunna lämna byggnaden tryggt vid en eldsvåda. Vidare kan en byggnads eller konstruktions ägare i enlighet med 109 § i lagförslaget i syfte att säkerställa att räddningsverksamheten sköts på behörigt sätt åläggas att skaffa nödvändiga anordningar som förbättrar tillgängligheten hos räddningsmyndigheternas myndighetsradionät och se till att de är i funktionsdugligt skick. Genom sistnämnda anordningar kan man t.ex. vid rökdykning i anslutning till räddning av människor säkerställa att räddningsarbetarnas radiotelefoner fungerar i sådana byggnader där telefonernas hörbarhet är dålig eller obefintlig till följd av byggnadens konstruktiva egenskaper.

I grundlagsutskottets avgörandep Praxis har konstaterats att proportionalitetsprincipen, som ska tillämpas vid inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, kräver att inskränkningarna är nödvändiga för att uppnå ett godtagbart syfte. (GruUU 13/2007 rd, s. 2/II). Inskränkningen får inte heller vara mera långtgående än vad som är motiverat med beaktande av betydelsen av det samhälleliga intresse som ligger bakom inskränkningen i förhållande till det rättsobjekt som berörs av inskränkningen (GuUB 25/1994 rd, s. 5). Detta betyder i allmänhet att inskränkningarna inte får vara oskäligen för ägaren (GrUU 42/2006 rd, s. 4/I, GrUU 45/2005 rd, s. 2/II, GrUU 9/2004 rd, s. 7/II). Utskottet har betraktat det som ett problem att myndigheten har prövningsrätt med avse-

ende på vad som är en uppenbart oskäligen skyldighet. Utskottet har dessutom betraktat det som motiverat att precisera begreppet ”uppenbar oskälighet” genom att binda det till t.ex. de uppkomna kostnaderna och motsvarande omständigheter.

Den föreslagna utrustningsskyldigheten i 82 § och föreläggandet om utrymningssäkerhet i 21 § har i bestämmelserna kopplats till skydd av personer i objekt där det på grund av personernas funktionsförmåga eller andra orsaker förekommer större risk än normalt för personsäkerheten. Den utrustningsskyldighet som föreslås i 109 § har kopplats till räddningsmyndigheternas möjligheter att klara av sina lagstadgade uppgifter att rädda människor undan bränder på behörigt sätt.

Den lokala räddningsmyndighetens prövningsrätt är begränsad på så sätt att de åtgärder som är nödvändiga måste basera sig på någon särskild orsak. Exempelvis nödvän-

digheten av en automatisk släckanläggning enligt 82 § och grundad anledning att installera den i en vårdinrättning eller service- och stödboende ska bedömas och motiveras vid förfarande enligt 19—21 § i lagförslaget. Man ska ha rätt att söka ändring i myndighetens beslut i den ordning som bestäms i 104 § i räddningslagen. Den föreslagna paragrafen kan inte anses utgöra något problem med avseende på egendomsskyddet i 15 § i grundlagen, när man som helhet beaktar att bestämmelserna är nödvändiga för individers och den allmänna säkerheten, inskränkningen av myndighetens prövningsrätt, samt rätten att söka ändring i myndighetens beslut.

Med stöd av vad som anförts ovan kan lagförslagen enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan förläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Räddningslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Syfte

Syftet med denna lag är att förbättra människornas säkerhet och minska antalet olyckor. Lagens syfte är också att när en olycka är överhängande eller har inträffat ska människor räddas, viktiga funktioner tryggas och följderna av olyckan begränsas effektivt.

2 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om människors, företags samt andra sammanslutningars och juridiska personers skyldighet att

- 1) förebygga eldsvådor och andra olyckor,
- 2) förbereda sig på olyckor och insatser när en olycka är överhängande eller inträffar,
- 3) begränsa följderna av olyckor,
- 4) bygga och underhålla skyddsrum, samt
- 5) delta i uppgifter som hör till räddningsverksamheten och i befolkningsskyddsutbildning.

I denna lag föreskrivs dessutom om räddningsväsendets myndigheters

- 1) uppgift att handleda, råda, upplysa och övervaka de aktörer som avses i 1 mom. när de fullgör sina skyldigheter enligt momentet,
- 2) brådskande uppgifter vilka syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt att begränsa de skador som olyckan orsakat och lindra följderna av olyckan (*räddningsverksamhet*), samt

3) organisation, förvaltning och behörighet.

Räddningsväsendets myndigheter sköter inom sitt ansvarsområde de befolknings-skyddsuppgifter som anges i Genèvekonventionerna angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält, förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, krigsfångars behandling samt skydd för civilpersoner under krigstid (FördrS 8/1955), nedan *Genèvekonventionerna*, samt i tilläggsprotokollen till Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter (FördrS 82/1980).

I denna lag föreskrivs också om samarbete vid skötseln av de uppgifter som nämns i 2 och 3 mom. samt vid förberedelser för dem.

Dessutom kan räddningsväsendets myndigheter ha uppgifter som föreskrivs för dem i någon annan lag.

Verksamheten enligt denna lag ska planeras och ordnas så att den är möjlig även under undantagsförhållanden enligt beredskapslagen (1080/1991). Bestämmelser om särskilda befogenheter för räddningsväsendet finns i beredskapslagen.

2 kap.

Allmänna skyldigheter

3 §

Allmän handlingsskyldighet.

Var och en som märker eller får veta att en eldsvåda har brutit ut eller att någon annan olycka har inträffat eller är överhängande och

som inte genast kan släcka branden eller avvärja faran är skyldig att utan dröjsmål underrätta dem som är i fara, göra nödanmälan och efter förmåga vidta räddningsåtgärder.

4 §

Aktsamhetsplikt

Var och en ska vara aktsam så att brandrisk eller risk för någon annan olycka samt skada undviks.

Var och en ska efter förmåga och inom ramen för sin bestämmanderätt se till att bestämmelserna om förebyggande av eldsvåda och andra olyckor och om tryggnad av människors säkerhet iakttas.

5 §

Försiktighet vid hantering av eld

Eld samt lättantändliga och explosiva eller annars farliga ämnen ska hanteras varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet.

Vid heta arbeten eller när en reparation eller ett annat arbete medför avsevärd ökning av brandrisk eller risk för någon annan olycka ska tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtas.

6 §

Att göra upp öppen eld

Lägereld eller annan öppen eld får inte göras upp, om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för skogsbrand, gräsbrand eller annan eldsvåda är uppenbar.

På annans mark får öppen eld inte göras upp utan markägarens lov.

Den lokala räddningsmyndigheten kan av grundad anledning förbjuda öppen eld inom räddningsväsendets område eller inom en del av det för viss tid. Tillräcklig information ska ges om beslutet.

7 §

Hygges- och halmbränning

Utan hinder av 6 § får hygges- och halmbränning utföras även under torka med iakttagande av särskild försiktighet, om inte något annat följer av 6 § 3 mom.

Hyggesbränning på skogsmark ska alltid utföras under tillsyn av en yrkesman inom skogsbranschen som är förtrogen med hyggesbränning i praktiken.

8 §

Anmälningsskyldighet

Den som utför hygges- eller halmbränning ska underrätta räddningsverket på förhand. Anmälningsskyldigheten gäller även annan användning av eld där rökutvecklingen är avsevärd.

3 kap.

Skyldigheter för verksamhetsidkare samt byggnaders ägare och innehavare

9 §

Byggnaders brand- och utrymningssäkerhet

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att byggnaden eller konstruktionen och dess omgivning hålls i sådant skick att

1) risken för att en eldsvåda uppstår, avsett anläggs samt sprider sig är liten,

2) personer som befinner sig i byggnaden vid en eldsvåda eller någon annan plötslig fara kan lämna byggnaden eller räddas på något annat sätt,

3) räddningsverksamhet är möjlig när en eldsvåda eller någon annan olycka inträffar,

4) räddningspersonalens säkerhet har beaktats.

Lättantändligt material eller andra lättantändliga föremål får inte förvaras på vindar, i källare eller under eller i omedelbar närhet av byggnader, om det innebär risk för att eldsvåda uppstår eller sprids eller om det försvårar släckningsarbetet.

10 §

Byggnaders utgångar

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att utgångarna och vägen till dem är framkomliga och fria från hinder och även i övrigt i sådant skick att de kan användas säkert och effektivt.

Vid utgångarna samt i gångar på vindar, i källare eller i lagerutrymmen får inga föremål förvaras.

Utgångarna och vägen till dem ska vid behov märkas och vara belysta på lämpligt sätt. Närmare bestämmelser om märkning och belysning kan utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

11 §

Fastigheters räddningsvägar

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att vägar eller andra förbindelser avsedda för utryckningsfordon (*räddningsvägar*) är farbara och fria från hinder och att de är märkta på lämpligt sätt.

Fordon får inte parkeras eller andra hinder placeras på räddningsvägar.

Närmare bestämmelser om märkning av räddningsvägar utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

12 §

Underhåll av anordningar

Följande i denna lag eller andra författningar eller av myndigheterna föreskrivna utrustningar och anordningar ska vara funktionsdugliga samt underhållas och inspekteras på behörigt sätt

1) släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel,

2) anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet,

3) branddetektorer, larmanordningar och övriga anordningar som varnar om överhängande fara,

4) skyltar och belysning som anger utrymningsvägar,

5) skyddsrummens utrustning och anordningar.

För de förpliktelser som avses i 1 mom. svarar ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare i fråga om allmänna utrymmen och arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning.

Genom förordning av inrikesministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) tekniska detaljer och metoder för att anordningar ska hållas i funktionsdugligt skick samt om underhållsprogram,

2) anordningar som ska genomgå ibruktagningsbesiktning eller periodisk besiktning eller som ska underhållas regelbundet,

3) tidpunkten för och intervallerna mellan serviceåtgärderna och besiktningarna, samt

4) registrering av åtgärderna.

13 §

Sotning och underhåll av ventilation

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare ska i fråga om allmänna utrymmen och arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning se till att

1) eldstäder och rökkanaler har sotats i enlighet med 59 § i denna lag,

2) ventilationskanaler och ventilationsanordningar har underhållits och rengjorts så att de inte medför risk för eldsvåda, samt

3) stegar, delar av tillträdesvägar på tak och säkerhetsutrustning på tak hålls i sådant skick att sotningsarbetet kan utföras säkert.

Genom förordning av inrikesministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) eldstäder och rökkanaler som ska sotas regelbundet samt om tidpunkten för och intervallerna mellan sotningarna, samt

2) ventilationskanaler och ventilationsanordningar som av brandsäkerhetsskäl ska rengöras regelbundet samt om tidpunkten för och intervallerna mellan rengöringarna samt hur rengöringen ska utföras.

14 §

Egen beredskap

Ägaren och innehavaren av en byggnad samt en verksamhetsidkare är för egen del skyldig att

1) förebygga eldsvådor och uppkomsten av andra farliga situationer,

2) ha beredskap att skydda personer, egendom och miljön i farliga situationer,

3) ha beredskap att släcka eldsvådor och vidta andra sådana räddningsåtgärder som de på egen hand förmår göra,

4) vidta åtgärder för att trygga utrymning vid eldsvådor och andra farliga situationer samt åtgärder för att underlätta räddningsverksamheten.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också verksamhet som bedrivs någon annanstans än i en byggnad samt offentliga tillställningar.

15 §

Räddningsplan

En räddningsplan för de åtgärder som avses i 14 § ska göras upp för byggnader eller andra objekt som med avseende på utrymningssäkerheten eller räddningsverksamheten är mera krävande än normalt eller där människors säkerhet eller brandsäkerheten, miljön eller kulturegendom kan antas vara utsatt för stor risk eller skadorna till följd av en eventuell olycka kan antas vara allvarliga. Byggnadens innehavare ansvarar för att en räddningsplan görs upp. Om flera verksamhetsidkare är verksamma i byggnaden ska byggnadens innehavare göra upp räddningsplanen i samarbete med verksamhetsidkarna. Byggnadens innehavare ska dock alltid göra upp räddningsplanen för byggnaden i samarbete med en vårdinrättning som avses i 18 § och med verksamhetsidkare som tillhandahåller service- och stödboende.

Räddningsplanen ska innehålla en redogörelse för

1) slutsatserna av bedömningen av faror och risker,

2) säkerhetsarrangemangen i byggnaden och de utrymmen som används i verksamheten,

3) anvisningar till boende och andra personer i syfte att förebygga olyckor samt om åtgärder i olyckssituationer och farliga situationer,

4) eventuella andra åtgärder i anslutning till objektets egen beredskap.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om de objekt för vilka en räddningsplan ska göras upp. Närmare bestämmelser om räddningsplanens innehåll kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Räddningsplan för offentlig tillställning

För offentliga tillställningar och andra evenemang som kan vara förenade med avsevärd risk för människors säkerhet eller brandsäkerheten därför att ett stort antal människor deltar i tillställningar eller av någon annan särskild orsak ska arrangören göra upp en räddningsplan.

I räddningsplanen för en offentlig tillställning ska farorna och riskerna i anslutning till tillställningen utredas och bedömas. Utgående från dem bestäms säkerhetsarrangemangen under tillställningen samt de anvisningar i syfte att förebygga olyckor och om åtgärder i olyckssituationer och farliga situationer som ska ges den personal som ansvarar för genomförandet av tillställningen och den publik som deltar i tillställningen.

Räddningsplanen för en offentlig tillställning ska ges till den lokala räddningsmyndigheten minst 14 dygn innan tillställningen börjar. Den lokala räddningsmyndigheten kan av särskilda skäl godkänna att räddningsplanen för en offentlig tillställning ges senare än vad som anges ovan. Om den utredning och bedömning av farorna och riskerna i anslutning till tillställningen som avses i 2 mom. eller de säkerhetsarrangemang och anvisningar som bestämts utifrån dem enligt den lokala räddningsmyndighetens bedömning är bristfälliga, kan räddningsmyndigheten återsända planen för komplettering. Den lokala räddningsmyndigheten ska också vid behov förrätta brandsyn enligt 80 § i denna lag på objektet och vidta åtgärder enligt 81 och 82 § i denna lag. Den lokala räddningsmyndigheten ska vid behov under-

rätta polisen och den hälsovårdsmyndighet som ansvarar för den prehospitla akutsjukvården om en plan som tillställts den. Användning av explosiva varor eller brand- och explosionsfarliga kemikalier som specialeffekter ska anmälas på förhand till den lokala räddningsmyndigheten på det sätt som föreskrivs om saken i 81 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005).

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om de offentliga tillställningar och evenemang för vilka en räddningsplan för offentlig tillställning ska göras upp. Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om innehållet i räddningsplaner för offentliga tillställningar.

17 §

Brandvarnare

Innehavaren av en lägenhet är skyldig att se till att bostaden förses med tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar vilka så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden.

I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och i lokaler för service- och stödboende som avses i 18 § har verksamhetsidkaren samma skyldighet som anges i 1 mom.

Genom förordning av inrikesministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om antalet anordningar enligt 1 och 2 mom., placeringen av dem och deras funktion.

18 §

Utrymningssäkerhet i vårdinrättningar samt vid service- och stödboende

I sjukhus, ålderdomshem och annan institutionsvård, slutna straffanstalter och andra därmed jämföra objekt (*vårdinrättningar*) samt service- och stödbostäder som ordnats i form av en boendeenhet och andra därmed jämförbara bostadsbyggnader och i lokaler där det bor människor som har sämre funktionsförmåga en normalt (*service- och stödboende*), ska verksamhetsidkaren genom utredningar som gjorts på förhand och planer

och genom åtgärder som vidtagits utgående från dem se till att vid en eldsvåda eller någon annan farlig situation är möjligt för de boende och de personer som vårdas att lämna lokalen tryggt antingen självständigt eller med hjälp.

Med verksamhetsidkare enligt 1 mom. avses kommuner och andra offentlighetsrättsliga samfund som ombesörjer drivandet av vårdinrättningar och ordnandet av service- och stödboende. Med verksamhetsidkare avses också företag och andra sammanslutningar som med stöd av avtal som ingåtts med en kommun eller något annat offentlighetsrättsligt samfund eller annars svarar för eller ombesörjer att en vårdinrättning drivs eller service- och stödboende ordnas.

19 §

Utredning om utrymningssäkerheten

En verksamhetsidkare som avses i 18 § ska göra en utredning om hur sättet att använda byggnaden eller utrymmena och personernas begränsade, nedsatta eller avvikande funktionsförmåga beaktas i beredskapen för eldsvådor och andra farliga situationer och i utrymningsarrangemangen (*utredning om utrymningssäkerheten*). En säkerhetsutredning som utarbetats för objektet i samband med bygglovet motsvarar utredningen om utrymningssäkerheten.

Utredningen om utrymningssäkerheten ska göras innan verksamheten inleds och uppdateras åtminstone vart tredje år eller när verksamheten förändras väsentligt.

Utredningen om utrymningssäkerheten och ändringar i den ska lämnas till den lokala räddningsmyndigheten för den bedömning som avses i 20 § 1 mom. Utredningen om utrymningssäkerheten ska dessutom delges byggnadstillsynsmyndigheten.

Närmare bestämmelser om utarbetande och uppdatering av utredningen om utrymningssäkerheten samt om utredningens innehåll kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

20 §

Bedömning av utrymningssäkerheten och genomförandeplan för utrymningssäkerheten

Den lokala räddningsmyndigheten ska utifrån utredningen om utrymningssäkerheten bedöma om utrymningssäkerheten uppfyller kravet enligt 18 §.

Innan ett ärende som avses i 1 mom. avges kan den lokala räddningsmyndigheten ålägga verksamhetsidkaren att komplettera den i 19 § avsedda utredningen om utrymningssäkerheten och att i samarbete med räddningsverket genomföra en utrymningsövning i objektet.

Om utrymningssäkerheten inte uppfyller kravet enligt 18 §, ska verksamhetsidkaren inom den tid som den lokala räddningsmyndigheten förelägger göra upp en plan för hur utrymningssäkerheten ska fås att överensstämma med kraven.

21 §

Föreläggande angående utrymningssäkerhet

Om verksamhetsidkaren med åtgärder som planerats i enlighet med 20 § 3 mom. inte kan få utrymningssäkerheten i objektet att överensstämma med kraven, ska den lokala räddningsmyndigheten meddela ett föreläggande att avhjälpa brister enligt 81 §. Myndigheten kan då också ställa särskilda säkerhetskrav enligt 82 §.

22 §

Brandsäkerheten på torvutvinningsområden

På grund av brandrisken ska den som utviner torv särskilt bemöda sig om att förebygga eldsvåda. Torvutvinningen ska avbrytas när brandrisken är uppenbar på grund av vindförhållandena eller av andra orsaker.

4 kap.

Räddningsväsendets organisation och ansvaret för räddningsväsendets uppgifter

23 §

Inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter

Inrikesministeriet ska leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet samt tillgången till dess tjänster och nivån på dem, svara för och organisera räddningsväsendets förberedelser för hela landet, samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och utvecklingen av det samt sköta även andra uppgifter som i denna lag åläggs inrikesministeriet.

Regionförvaltningsverket ska övervaka tillgången till räddningsväsendets tjänster och nivån på dem inom sitt verksamhetsområde. Regionförvaltningsverket ska dessutom stödja inrikesministeriet i de uppgifter som föreskrivs i 1 mom. samt sköta även andra uppgifter som i denna lag åläggs regionförvaltningsverket.

Närmare bestämmelser om inrikesministeriets och regionförvaltningsverkets uppgifter inom räddningsväsendet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 §

Kommunernas ansvar för räddningsväsendet

Kommunerna ansvarar i samråd för räddningsväsendet inom räddningsområdena (*det lokala räddningsväsendet*) enligt det som föreskrivs närmare i denna lag.

Statsrådet beslutar om indelningen av landet i räddningsområden och om ändring av den fastställda områdesindelningen. Statsrådet fattar beslut om ändring av områdesindelningen på eget initiativ eller på initiativ som kommunerna inom ett räddningsområde lagt fram med den majoritet som föreskrivs i 79 § 1 mom. i kommunallagen (365/1995). I samband med att områdesindelningen ändras förelägger statsrådet en tidsfrist för ändring av de gällande avtalen enligt 3 mom. När ett beslut som gäller områdesindelningen och änd-

ring av den fattas ska de kommuner höras som berörs av områdesindelningen eller ändringen av den.

Räddningsområdets kommuner ska ha ett avtal om ordnande av räddningsväsendet. På godkännande och ändring av avtalet tillämpas det som i 79 § 1 mom. i kommunallagen föreskrivs om ändring av samkommuners grundavtal. På avtalet tillämpas i övrigt det som föreskrivs om samarbete mellan kommuner i kommunallagen.

Om kommunerna i samband med en ändring av områdesindelningen enligt 2 mom. inte kommer överens om ordnande av räddningsväsendet i samråd på det sätt som avses i 3 mom. inom den tidsfrist som statsrådet förelagt, beslutar statsrådet om kostnadsfördelningen, förvaltningsmodellen, grunderna för ordnandet av tjänster och uppgifter och andra saker som behövs för att ordna samrådet enligt 1 mom. och som kommunerna inte har kommit överens om. Statsrådets beslut gäller tills de berörda kommunerna har ett avtal om ordnande av räddningsväsendet.

25 §

Räddningsverk samt avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar

Det lokala räddningsväsendet ska ha ett räddningsverk för skötseln av uppgifterna inom räddningsväsendet. Det lokala räddningsväsendet kan avtala om skötseln av uppgifterna med en frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår, militärbrandkår (*avtalsbrandkårer*) eller någon annan sammanslutning som är verksam i räddningsbranschen. Avtalsbrandkårerna och andra sammanslutningar som avses i detta moment får dock inte ges uppgifter som är förenade med avsevärd utövning av offentlig makt.

26 §

Räddningsmyndigheter

Statliga räddningsmyndigheter är inrikesministeriets räddningsöverdirektör och de tjänstemän vid inrikesministeriet och regionförvaltningsverket som denne förordnat.

Det lokala räddningsväsendets räddningsmyndigheter är räddningsverkets högsta tjänsteinnehavare och de tjänsteinnehavare vid räddningsverket som denne förordnat samt det lokala räddningsväsendets behöriga kollegiala organ.

27 §

Det lokala räddningsväsendets och räddningsverkets uppgifter

Det lokala räddningsväsendet ansvarar för räddningsväsendets servicenivå, för att räddningsverkets verksamhet och sötningstjänster ordnas på behörigt sätt samt för andra uppgifter som åläggs det i denna lag.

Räddningsverket ska inom sitt område sörja för

- 1) den styrning, upplysning och rådgivning inom räddningsväsendet som syftar till att förebygga eldsvådor och andra olyckor och ha beredskap att avvärja olyckor samt ändamålsenlig verksamhet i olyckssituationer och farliga situationer och när följderna av olyckor begränsas,

- 2) räddningsväsendets tillsynsuppgifter,

- 3) att befolkningen varnas vid faror och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta, samt

- 4) de uppgifter som hör till räddningsverksamheten.

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. ska räddningsverket

- 1) producera tjänster i fråga om första insatsen, prehospital akutsjukvård och sjuktransport, om detta har överenskommits med hälso- och sjukvårdsmyndigheterna eller om det föreskrivs särskilt om uppgiften,

- 2) stödja beredskapsplaneringen i en kommun som hör till räddningsområdet, om detta har överenskommits med kommunen,

- 3) sörja för oljebekämpning och andra uppgifter som ålagts det lokala räddningsväsendet i någon annan lag, samt

- 4) enligt vad det lokala räddningsväsendet beslutar sörja för även andra uppgifter som är förenliga med dess ansvarsområde, om detta inte medför uppenbar olägenhet med tanke på de uppgifter som föreskrivits i denna lag.

Närmare bestämmelser om det lokala räddningsväsendets och räddningsverkets uppgif-

ter kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

28 §

Det lokala räddningsväsendets servicenivå

Räddningsväsendet ska ha en servicenivå som motsvarar de lokala behoven och olycksriskerna. När servicenivån bestäms ska också verksamheten under undantagsförhållanden beaktas.

De uppgifter som åläggs räddningsverket i 27 § 2 mom. ska planeras och fullgöras så att de kan skötas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och så att behövliga åtgärder vid olyckor och fara kan vidtas effektivt och utan dröjsmål. När omständigheterna kräver det ska uppgifterna sättas i prioritetsordning.

29 §

Det lokala räddningsväsendets beslut om servicenivån

Det lokala räddningsväsendet beslutar om servicenivån efter att ha hört kommunerna. I beslutet ska redogöras för vilka faror som finns i området, bedömas vilka risker de medför, fastställas målen för verksamheten och vilka resurser som står till förfogande samt servicen och nivån på den. Servicenivåbeslutet ska också innehålla en plan för utvecklande av servicenivån.

Beslutet ska gälla en viss tid.

Beslutet om servicenivån ska lämnas till regionförvaltningsverket. Är beslutet bristfälligt kan regionförvaltningsverket återsända det för komplettering.

Närmare bestämmelser om beslutets innehåll och form kan utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

30 §

Släckvatten

Räddningsverket ska göra upp en plan för anskaffning och leverans av släckvatten (*släckvattenplan*) i samarbete med de kommuner som hör till räddningsområdet och de vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster (119/2001) som bedriver verksamhet

inom räddningsområdet samt med de vattenverk som levererar vatten till dessa. Släckvattenplanen ska göras upp så att anskaffningen och leveransen av släckvatten motsvarar de olycksrisker som fastställts i servicenivåbeslutet enligt 29 §. Släckvattenplanen godkänns av det lokala räddningsväsendet.

Kommunen ska inom sitt område sörja för anskaffningen av släckvatten för räddningsverkets behov på det sätt som anges i släckvattenplanen. Kommunen ska beakta anskaffningen av släckvatten i planen för utvecklande av vattentjänsterna enligt lagen om vattentjänster samt när den godkänner vattentjänstverkets verksamhetsområde enligt lagen om vattentjänster. Kommunens ansvar för anskaffningen av släckvatten omfattar dessutom skyldighet att sörja för de släckvattentakter i naturliga vattenkällor som ska anges i släckvattenplanen. Räddningsområdets kommuner får med avvikelse från det som föreskrivs i detta moment komma överens om att det lokala räddningsväsendet sköter anskaffningen av släckvatten. På godkännande och ändring av avtal tillämpas det som föreskrivs om ändring av samkommuners grundavtal i 79 § 1 mom. i kommunallagen. På avtalet tillämpas i övrigt det som i kommunallagen föreskrivs om samarbete mellan kommuner.

Vattentjänstverk enligt lagen om vattentjänster och vattenverk som levererar vatten till dem ska leverera släckvatten från vattenledningsnätet för räddningsverkets behov på det sätt som anges i släckvattenplanen. Leverans av släckvatten omfattar vattenanskaffning och ledning av vattnet till de brandposter och släckvattenstationer som hör till vattentjänstverkets nätverk. Leveransen av släckvatten omfattar dessutom underhåll och service av brandposter och släckvattenstationer. Grunderna för fördelningen av kostnaderna för leverans av släckvatten överenskomms i släckvattenplanen mellan den kommun som i enlighet med 2 mom. ansvarar för anskaffningen av släckvatten eller det lokala räddningsväsendet och det vattentjänstverk som levererar släckvatten.

31 §

Ansvar för spaning efter skogsbränder och utfärdande av varning för skogsbrand

Regionförvaltningsverket ska ordna effektiv spaning efter skogsbränder på glest bebodda områden, om risken för skogsbrand är uppenbar.

Meteorologiska institutet ska utfärda varning för skogsbrand för områden där den torra markytan och väderleksförhållandena anses medföra uppenbar fara för skogsbrand. Meteorologiska institutet ska se till att information om varningen för skogsbrand sprids i nödvändig omfattning.

5 kap.

Räddningsverksamhet och vissa anslutande uppgifter

32 §

Vad som ska ingå i räddningsverksamheten

Till räddningsverksamheten hör att

- 1) ta emot larm,
- 2) varna befolkningen,
- 3) avvärja överhängande olyckor,
- 4) skydda och rädda offer för olyckor samt människor, miljö och egendom som är i fara,
- 5) släcka eldsvådor och begränsa skador,
- 6) ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till de uppgifter som nämns i 1—5 punkten.

Räddningsverket ansvarar för de uppgifter som hör till räddningsverksamheten när en eldsvåda, någon annan olycka eller risk för en eldsvåda eller olycka kräver skyndsamma åtgärder för att skydda eller rädda människors liv eller hälsa, egendom eller miljö och åtgärderna inte kan vidtas på egen hand av den som drabbats av olyckan eller risken för den eller ankommer på någon annan myndighet eller organisation.

33 §

Larmanvisningar

Räddningsverket ska tillsammans med de myndigheter som deltar i räddningsverksamheten och som ger handräckning samt nödcentralen göra upp anvisningar om tillkallande av resurser som behövs för räddningsverksamheten. I larmanvisningarna ska det också beaktas räddningsverkens samarbete enligt 44 § och bistånd enligt 45 §.

Larmanvisningen ska avfattas så att nödcentralen kan larma de närmaste ändamålsenliga enheterna oberoende av från vilket område de är.

34 §

Ledning av räddningsverksamhet

Om inte något annat har avtalats ska räddningsledaren komma från det räddningsområde där olyckan eller faran har uppstått. Räddningsverksamheten leds av en räddningsmyndighet. Räddningsverksamheten kan dock tillfälligt ledas av någon annan som är anställd hos räddningsverket eller av någon som hör till en avtalsbrandkår, till dess att den behöriga räddningsmyndigheten tar över ledningen av verksamheten. Räddningsledaren utför denna uppgift under tjänsteansvar.

Inrikesministeriets räddningsmyndighet har rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma något annat om räddningsledaren och dennes område än det som föreskrivs i 1 mom.

Om det är nödvändigt för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som olika myndigheter och aktörer har ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut om inledande eller avslutande av räddningsverksamhet. Berörda myndigheter och parter ska underrättas om beslutet så snart som möjligt. På begäran ska beslutet bekräftas skriftligt. I 40 § föreskrivs om räddningsledarens beslut att avsluta räddningsverksamhet i anslutning till efterröjning och efterbevakning.

35 §

Ledning i samråd

Om myndigheter från flera ansvarsområden deltar i räddningsverksamheten, är räddningsledaren allmän ledare. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Enheterna från olika ansvarsområden handlar under egen ledning så att deras åtgärder bildar en helhet som främjar en effektiv bekämpning av följderna av olyckan eller situationen.

Den allmänna ledaren kan till sin hjälp bilda en ledningsgrupp bestående av företrädare för myndigheter, inrättningar och frivilliga enheter som deltar i verksamheten. Ledaren kan också tillkalla experter.

36 §

Räddningsledarens befogenheter

För att släcka en eldsvåda och förhindra att den sprider sig samt för att avvärja andra olyckor och begränsa skador samt för att undvika fara har den lokala räddningsmyndigheten och inrikesministeriets räddningsmyndighet, om situationen inte annars går att få under kontroll, rätt att

1) beordra människor att söka skydd samt evakueras människor och egendom,

2) vidta sådana nödvändiga åtgärder som kan medföra skada på fast eller lös egendom,

3) bestämma att byggnader, kommunikations- och dataförbindelser och redskap samt materiel, redskap och förnödenheter, livsmedel, bränsle och smörjmedel samt släckningsmedel som behövs för räddningsverksamheten ställs till förfogande, samt att

4) vidta andra åtgärder som är nödvändiga för räddningsverksamheten.

En i 34 § 1 mom. avsedd person som tillfälligt leder räddningsverksamheten kan när situationen så kräver utöva räddningsmyndighetens befogenheter enligt 1 mom. 1 och 2 punkten i denna paragraf i den utsträckning som är nödvändig för att rädda och skydda människor, egendom och miljön samt för att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan.

Ägaren eller innehavaren får inte beordras att överlåta sådan i 1 mom. 3 punkten avsedd egendom som han eller hon samtidigt själv behöver för att avvärja en eldsvåda eller någon annan olycka, om detta inte är nödvändigt för att rädda människoliv. Räddningsverket ska betala full ersättning för egendom som tas i bruk samt ersätta skador på egendomen.

37 §

Skyldighet att delta i räddningsverksamhet

Räddningsledaren har rätt att förordna en arbetsför person som befinner sig på en brand- eller olycksplats eller i dess närhet och som inte hindras av ett giltigt skäl att delta i räddningsverksamheten, om detta är nödvändigt för att rädda en människa eller avvärja en olycka. I en liknande situation har en räddningsmyndighet, om läget inte annars går att få under kontroll, rätt att förordna arbetsföra personer som uppehåller sig i den kommun där olyckan har inträffat att ofördröjligen infinna sig på brand- eller olycksplatsen och delta i räddningsverksamheten. En person har endast av giltigt skäl rätt att vägra delta.

Vid olyckor och när fara hotar har räddningsledaren allmän bestämmanderätt också över andra brandkårer än de avtalsbrandkårer som avses i 25 §. En industribrandkår eller annan anstaltsbrandkår får dock bara anlitas om anstaltsens säkerhet därigenom inte äventyras.

Ett förordnande enligt 1 mom. kan vara i kraft tills det finns tillräckligt med organiserad hjälp på brand- eller olycksplatsen. Förordnandet kan dock ges för högst ett dygn åt gången och det kan upprepas högst en gång. En person som förordnats att bistå vid räddningsverksamhet har rätt att få ett intyg över deltagandet i räddningsarbetet.

Den som har förordnats att delta i räddningsverksamhet får inte lämna brand- eller olycksplatsen förrän räddningsledaren har gett lov till det.

38 §

Internationell räddningsverksamhet

Utöver det som har överenskommits mellan stater kan inrikesministeriet på begäran av Europeiska unionen, en stat eller en internationell organisation besluta att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet, när detta är motiverat för att skydda människor, miljön eller egendom. Inrikesministeriet kan också vid behov vid räddningsinsatser begära internationellt bistånd från Europeiska unionen, en stat eller en internationell organisation.

39 §

Funktionsförmågan hos den som deltar i räddningsverksamhet

Personer som hör till räddningsverks och avtalsbrandkårers personal och som deltar i räddningsverksamhet ska upprätthålla de grundläggande färdigheter och den kondition som deras uppgifter förutsätter. Närmare bestämmelser om nivån på de grundläggande färdigheter och den kondition som olika uppgifter som hör till räddningsverksamheten förutsätter samt om ordnande av konditionstester kan utföras genom förordning av inrikesministeriet.

40 §

Efterröjning och efterbevakning

När räddningsverkets åtgärder inte längre behövs är den som äger objektet skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda. Tidpunkten avgörs av räddningsledaren. Räddningsledaren ska fatta beslut enligt 34 § 3 mom. om avslutande av räddningsverksamheten och underrätta den som äger objektet om det. På begäran ska beslutet bekräftas skriftligt.

Om ägaren av objektet inte kan nå eller inte svarar för efterröjningen och efterbevakningen, har den lokala räddningsmyndigheten rätt att vidta nödvändiga åtgärder på ägarens bekostnad.

41 §

Brandutredning

Räddningsverket ska utföra brandutredning. Syftet med brandutredningen är att förebygga motsvarande olyckor och begränsa skadorna samt att utveckla räddningsverksamheten och aktionsberedskapen.

Vid brandutredningen bedöms orsaken till eldsvådan och utreds i nödvändig omfattning de faktorer som påverkat antändningen och spridningen av branden, de skador som branden orsakat och de faktorer som påverkat skadornas omfattning samt räddningsverksamhetens förlopp. Utredningens omfattning påverkas särskilt av hur allvarliga följderna av branden är.

Uppgifter om brandutredningen lagras i det åtgärdsregister som avses i 91 §.

Om det finns skäl att misstänka att en eldsvåda eller någon annan olycka har orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet, ska räddningsmyndigheten anmäla saken till polisen. Också brott mot brandsäkerheten och människors säkerhet som upptäckts i samband med brandutredningen ska anmälas till polisen.

Polisen ska företa polisundersökning enligt 37 § i polislagen (493/1995) för att reda ut brandorsaken vid sådana eldsvådor som har lett till dödsfall, allvarliga personskador eller betydande egendomsskador.

6 kap.

Samarbete i räddningsväsendets uppgifter

42 §

Samarbete för att förebygga olyckor

I syfte att förebygga olyckor och upprätthålla säkerheten ska räddningsverket samarbeta med andra myndigheter samt med sammanlutningar och invånare i området samt delta i lokalt och regionalt säkerhetsplaneringsarbete.

Om myndigheterna i samband med sin tjänsteförrättning upptäcker eller annars får kännedom om brandrisk eller någon annan risk för olyckor i en byggnad, en bostad eller

något annat objekt ska de utan hinder av eventuella sekretessbestämmelser underrätta den lokala räddningsmyndigheten om saken. Anmälningsskyldigheten gäller också kommunen, andra offentliga samfund och deras anställda samt verksamhetsidkare enligt 18 § 2 mom. som ombesörjer drivandet av vårdinrättningar och ordnandet av service- och stödboende och inrättningarnas anställda.

43 §

Uppföljning av utvecklingen i fråga om olyckor

Räddningsverket ska följa utvecklingen i fråga om olycksrisker och antalet olyckor samt deras orsaker och utgående från de slutsatser som kan dras vidta åtgärder för att förebygga olyckor och förbereda sig på dem samt vid behov göra framställningar till andra myndigheter och aktörer.

44 §

Samarbete mellan räddningsverk

Det lokala räddningsväsendet kan avtala om att sköta uppgifter enligt denna lag också inom ett annat räddningsområde.

45 §

Bistånd mellan räddningsverken

Räddningsverket ska vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp nödvändiga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap samt begäran om och lämnande av bistånd. Räddningsverkens samarbetsplaner ska beaktas när larmanvisningarna enligt 33 § görs upp.

46 §

Samarbete inom räddningsverksamheten

Statliga och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten på det sätt

som föreskrivs i 47 § samt att vid olyckor och fara handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt.

I det syfte som föreskrivs i 1 mom. ska

1) nödcentralerna ta emot nödmeddelanden och förmedla meddelanden till behöriga enheter samt fungera som sambandscentral för räddningsväsendet på det sätt som föreskrivs i lagen om nödcentralverksamheten (692/2010),

2) försvarsmakten delta i räddningsverksamheten genom att ställa materiel, personal och experttjänster som behövs för räddningsverksamheten till förfogande på det sätt som föreskrivs i lagen om försvarsmakten (551/2007),

3) gränsbevakningsväsendet delta i räddningsverksamheten genom att ställa materiel, personer experttjänster till förfogande på det sätt som föreskrivs i gränsbevakningslagen (578/2005),

4) polisen svara för letandet efter försvunna på land och insjöområden, avspärrande av farliga områden och för andra uppgifter som hänför sig till upprätthållande av ordning och säkerhet på olycksplatser,

5) social- och hälsovårdsmyndigheterna och inrättningarna inom förvaltningsområdet ombesörja medicinsk räddningsverksamhet, sjuktransport, prehospital akutsjukvård och första insatsen samt psykosocialt stöd och underhåll och inkvartering av dem som råkat i nöd på grund av en olycka i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i bestämmelserna om dem,

6) myndigheterna med ansvar för ordnandet av miljö- och hälsoskydd och inrättningarna inom förvaltningsområdet utföra uppgifter som gäller hälsoskydd för individen och dennes livsmiljö i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i bestämmelserna om dem,

7) miljömyndigheterna och jord- och skogsbruksministeriet samt inrättningarna inom förvaltningsområdena enligt den arbetsfördelning som anges i de författningar som gäller dessa svara för bekämpningen av olje- och kemikalieskador, miljöskyddet, översvämningsskyddet, avväjningen av översvämningar och dammsäkerheten,

8) de myndigheter som ansvarar för trafik- och kommunikationsfrågor och inrättningar inom förvaltningsområdet svara för

a) förmedlingen av nödunderrättelser och andra meddelanden från myndigheterna till befolkningen via de elektroniska massmedierna,

b) röjning av trafikleder,

c) samarbetsfrågorna gällande användningen av trafikleder vid evakuering,

d) anordnande av transporter vid evakuering,

e) anordnande av luftfartens efterspanings- och räddningstjänst,

9) Strålsäkerhetscentralen övervaka säkerheten vid användning av kärnenergi och strålning samt säkerhets- och beredskapsarrangemangen och strålningsläget, upprätthålla den beredskap som dess uppgifter förutsätter med tanke på strålningssituationer som avviker från det normala, anmäl, varna för och rapportera om avvikande strålningssituationer, bedöma strålningsincidenters betydelse med avseende på säkerheten samt ge rekommendationer om skyddsåtgärder,

10) Meteorologiska institutet förse de berörda myndigheterna med sådana väderrapporter, varningar, observationer och prognoser samt bedömningar om driftning för havsområdena och bedömningar av hur radioaktiva och andra farliga ämnen rör sig i atmosfären som behövs inom räddningsverksamheten och planeringen av den,

11) civiltjänstcentralen delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som särskilt bestäms eller föreskrivs om deltagandet

12) de ämbetsverk, inrättningar och affärsverk som ansvarar för statens olika verksamhetsområden samt de ämbetsverk, inrättningar och affärsverk som ansvarar för kommunens och samkommuners olika verksamhetsområden förbereda sig för och delta i räddningsverksamheten i enlighet med sina uppgiftsområden, sin inbördes uppgiftsfördelning och lagstiftningen om dem.

Närmare bestämmelser om myndigheters, inrättnings- och affärsverks samarbete inom räddningsverksamheten kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Planer för räddningsväsendet

Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att ge räddningsmyndigheterna handräckning och experthjälp eller vilkas sakkunskap annars behövs inom räddningsverksamheten och vid beredskap för den är skyldiga att under räddningsverkets ledning och i samråd göra upp behövliga planer för skötseln av sina uppgifter i samband med räddningsverksamhet och för deltagandet i räddningsverksamheten. Räddningsverket ska lämnas utredningar om de resurser som är tillgängliga för räddningsverksamheten.

48 §

Extern räddningsplan för objekt som medför särskild risk

För en eventuell olycka ska räddningsverket göra upp en extern räddningsplan i samarbete med den behöriga verksamhetsidkaren för områden där det finns

1) en kärnanläggning som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i kärnenergilagen (990/1987),

2) en produktionsanläggning som avses i 30 § 1 mom. eller 62 § 1 mom. i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), och för vilken verksamhetsidkaren ska utarbeta en säkerhetsrapport,

3) en deponi för utvinningsavfall som avses i 45 a § 2 mom. i miljöskyddslagen (86/2000),

4) en rangeringsbangård som avses i 32 § i statsrådets förordning om transport av farliga ämnen på järnväg (195/2002), eller

5) ett hamnområde som avses i 8 § i statsrådets förordning om transport och tillfällig förvaring av farliga ämnen på hamnområden (251/2005).

I den externa räddningsplanen anges de åtgärder med vilkas hjälp olyckor och följderna av dem kan begränsas och hanteras så effektivt som möjligt. När planen görs upp ska räddningsverket höra de invånare som riskerar att utsättas för fara samt samarbeta i till-

räcklig grad med myndigheterna i berörda och angränsande områden. Räddningsverket och verksamhetsidkaren ska tillsammans se till att informationen om planen ges samt ordna övningar för att säkerställa att räddningsplanen fungerar.

Regionförvaltningsverket övervakar genomförandet av den externa räddningsplanen och övningarna. Om en olycka inträffat ska anteckningar göras i det åtgärdsregister som avses i 91 §.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser om uppgörande och revidering av externa räddningsplaner, planernas innehåll, hörande av befolkningen i samband med att planen görs upp och information om planen, övningar enligt planen, tillsyn över genomförandet av planen och övningarna samt om antecknande av uppgifter om olyckor som inträffat på objekten i fråga i räddningsväsendets åtgärdsregister.

49 §

Skyldighet att ge räddningsmyndigheterna handräckning och experthjälp

Utöver det som föreskrivs i 46 § om samarbete mellan myndigheter inom räddningsverksamheten är statliga och kommunala myndigheter och inrättningar samt skogscentraler som avses i lagen om skogscentraler och skogsbrukets utvecklingscentral (1474/1995) skyldiga att på begäran ge en räddningsmyndighet handräckning som hör till deras verksamhetsområde eller annars är förenlig med det.

Polisen är dessutom skyldig att ge handräckning som behövs för att förrätta brandsyn och andra tillsynsuppgifter enligt 80 §, för att förhindra risk för olycka enligt 81 § 3 mom. samt för att tillgodose rätten till uppgifter enligt 88 §.

Forststyrelsen är skyldig att lämna räddningsmyndigheterna experthjälp när det gäller att bekämpa skogsbränder och att på eget initiativ ha beredskap att i samråd med räddningsmyndigheterna förebygga och bekämpa skogsbränder på statsägd mark som Forststyrelsen har i sin besittning.

Beslut om begäran om handräckning enligt 1 och 2 mom. och om begäran om expert-

hjälp enligt 3 mom. fattas av den behöriga räddningsmyndigheten.

Närmare bestämmelser om handräckning och experthjälp kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

50 §

Räddningsmyndighetens handräckning till andra myndigheter

Räddningsmyndigheten kan ge handräckning som är förenlig med dess ansvarsområde för utförandet av en uppgift som i lag föreskrivits för en statlig eller kommunal myndighet.

Närmare bestämmelser om handräckning kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 kap.

Frivilligarbete inom räddningsväsendet

51 §

Frivilligarbete

Frivilliga organisationer och personer kan anlitas för att bistå i de uppgifter som räddningsväsendet har, dock inte i uppgifter som innebär avsevärd utövning av offentlig makt.

Närmare bestämmelser om frivilligas deltagande i de uppgifter som räddningsväsendet har kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

52 §

Främjande av frivilligarbete

Räddningsmyndigheterna ska i mån av möjlighet främja verksamhetsförutsättningarna för frivilliga organisationer som anlitas i räddningsväsendets uppgifter.

53 §

Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar

För rökdykare och andra personer som utför motsvarande tungt arbete och som hör till i 25 § avsedda avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal ska det ordnas sådana hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i 12 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och som uppgifterna förutsätter och som är avsedda att förebygga och bekämpa hälsorisker och sanitära olägenheter som följer av arbete som hör till räddningsverksamheten och av arbetsförhållandena samt att skydda och främja personernas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa samt andra förebyggande tjänster till den del de inte har rätt till företagshälsovård enligt lagen om företagshälsovård på grund av anställningsförhållande.

I fråga om ordnande av de tjänster som avses i 1 mom. ska överenskommas i det avtal som avses i 25 §.

54 §

Arbetarskydd för dem som hör till avtalsbrandkårer och för frivillig personal

På arbetarskyddet för personer som hör till en avtalsbrandkår enligt 25 § och som deltar i räddningsverksamhet tillämpas arbetarskyddslagen (738/2002).

På arbetarskyddet för personer som frivilligt deltar i räddningsverksamhet på annat sätt än det som avses i 1 mom. tillämpas 55 § i arbetarskyddslagen.

8 kap.

Utbildning och behörighetsvillkor inom räddningsväsendet

55 §

Statens ansvar för utbildningen

Staten sköter yrkesutbildningen inom räddningsväsendet och övriga utbildningen som hör samman med räddningsväsendet i enlighet med lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Inrikesministeriet kan också godkänna någon annan läroanstalt än Räddningsinstitutet att ge yrkesinriktad grundutbildning inom räddningsbranschen.

På personalens behörighet, den utbildning och undervisning som ges samt de examina som kan avläggas vid läroanstalten tillämpas lagen om Räddningsinstitutet. I den undervisning som ges vid läroanstalten ska Räddningsinstitutets läroplaner iakttas.

Läroanstalten ska tillsätta en rättelse- och disciplinnämnd. På nämnden tillämpas bestämmelserna om Räddningsinstitutets rättelse- och disciplinnämnd. Närmare bestämmelser om läroanstaltens rättelse- och disciplinnämnd kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

56 §

Räddningsverkets ansvar för utbildningen

Räddningsverket ska se till att dess personal i bisyssla samt personalen hos i 25 § avsedda avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal har tillräcklig utbildning i räddningsverksamhet.

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

Av räddningsverkets manskap, underbefäl och befäl i huvudsyssla som deltar i räddningsverksamheten fordras sådan examen inom räddningsväsendet som uppfyller kraven i tjänsten eller uppgiften.

Av personer i bisyssla och de i 25 § avsedda personer som hör till avtalsbrandkårer och till andra sammanslutningar som ingått avtal krävs tillräcklig utbildning för deltagande i räddningsverksamheten. Läroplanerna för de kurser inom räddningsväsendet som ingår i utbildningskraven fastställs av Räddningsinstitutet.

Närmare bestämmelser om de examina och den utbildning som avses i 1 och 2 mom. kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

58 §

Dispens

Inrikesministeriet kan av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor för en tjänst eller en uppgift vid räddningsverket som bestäms i denna lag.

9 kap.

Sotningstjänster

59 §

Hur sotning ska ordnas

Det lokala räddningsväsendet beslutar hur sotningstjänsterna ska ordnas i dess område.

Det lokala räddningsväsendet kan i sitt område eller i en del av det

1) producera sotningstjänsterna som räddningsverkets eget arbete,

2) skaffa sotningstjänsterna av en annan tjänsteproducent, eller

3) tillåta att ägaren eller innehavaren av en byggnad ingår avtal om sotning med en tjänsteproducent.

När det lokala räddningsväsendet ordnar sotningstjänsterna på det sätt som avses i 2 mom. 1 eller 2 punkten bestämmer det också sotningsavgiften.

Den skyldighet att se till att eldstäder och rökkanaler har underhållits och rengjorts som i 13 § åläggs ägaren och innehavaren av en byggnad och innehavaren av en lägenhet kan fullgöras endast av en serviceproducent som det lokala räddningsväsendet beslutat om i enlighet med 1 mom. Räddningsverket kan

dock tillåta att ett enskilt objekt sotas av någon annan än en sotare.

60 §

Sotningen

Vid sotning rengörs eldstäderna och rökkanalerna och tillhörande delar samt kontrolleras eldstädernas och rökkanalernas skick. Sotaren ska ge kunden ett intyg över utförd sotning.

Närmare bestämmelser om vad som ska ingå i sotningen och om det intyg som ska ges över sotningen kan utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

61 §

Underrättelse om fel

Konstaterar sotaren sådana fel eller brister i eldstäder och rökkanaler som kan medföra brandrisk, ska sotaren skriftligen underrätta den som representerar sotningsobjektet och räddningsverket om saken.

62 §

Sotningsförteckning

Den som utövar sotaryrket ska föra förteckning över de objekt som han eller hon har sotat och på begäran avgiftsfritt ge räddningsverket uppgifter ur förteckningen. Uppgifterna ska sparas tio år efter utförd åtgärd.

63 §

Behörighet för sotare

Av dem som utövar sotaryrket, av deras anställda som självständigt utför sotning och av sotare i räddningsverkets tjänst krävs yrkesexamen för sotare.

Med avvikelse från i 1 mom. är en person som studerar för yrkesexamen för sotare behörig att i tre års tid under utbildningstiden självständigt arbeta som sotare, om han eller hon har avlagt de delar av yrkesexamen för sotare som gäller sotning av eldstäder och rökkanaler och kontroll av fastigheters sä-

kerhet. Den som producerar sotningstjänster ska i tillräcklig grad handleda och övervaka självständig sotning som utförs av en person som studerar för yrkesexamen för sotare.

10 kap.

Befolkningsskyddsberedskap och befolkningsskyddsutbildning

64 §

Räddningsväsendets befolkningsskyddsberedskap

Räddningsväsendets myndigheter ska förbereda sig på att sköta sin verksamhet under undantagsförhållanden med tillräckliga planer och förberedelser som vidtas på förhand, genom att utbilda och avsätta personal samt ledning och specialpersonal inom befolkningsskyddet för uppgifter under undantagsförhållanden, genom att se till att lednings-, bevaknings- och larmsystem inrättas och upprätthålls, genom att skapa beredskap för evakuering samt genom att ombesörja även andra motsvarande åtgärder.

Utöver bestämmelserna i 1 mom. föreskrivs det om myndigheternas beredskap för undantagsförhållanden i beredskapslagen.

Varje myndighet ska avsätta och utbilda den personal som behövs för befolkningsskyddsuppgifter under undantagsförhållanden.

Räddningsväsendets myndigheter ombesörjer samordning av verksamheten under och planerna för undantagsförhållanden i anslutning till räddningsverksamheten.

65 §

Befolkningsskyddsuppgifter i anslutning till anställningsförhållande

Befolkningsskyddsuppgifter som statliga och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk samt andra offentliga samfund har ansvar för samt beredskap för sådana uppgifter ingår i tjänsteåliggandena för deras tjänsteinnehavare och befattningshavare och i arbetsuppgifterna för deras anställda i arbetsavtalsförhållande. Detsamma gäller delta-

gande i utbildning som behövs för dessa uppgifter.

66 §

Skydd enligt Genèvekonventionerna

När personal som handhar befolkningsskyddsuppgifter utför humanitära uppgifter i väpnade konflikter ska den åtnjuta sådan respekt och sådant skydd som överenskommits i Genèvekonventionerna samt i artikel 61 i tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och skydd för offren i icke-internationella väpnade konflikter. Detsamma gäller materiel som används i de uppgifter som anges i artikeln.

När situationen förutsätter det beslutar inrikesministeriet vilka personer och vilken materiel som berörs av skyddet enligt 1 mom.

67 §

Skyldighet att delta i befolkningsskyddsutbildning

Inrikesministeriet och regionförvaltningsverket kan förordna ledningen och annan specialpersonal inom befolkningsskyddet att delta högst tio dygn om året i befolkningsskyddsutbildning som Räddningsinstitutet ordnar.

68 §

Befrielse från befolkningsskyddsutbildning

På ansökan av den som förordnats att delta i befolkningsskyddsutbildning kan Räddningsinstitutet bevilja uppskov med eller befrielse från utbildningen på grund av kroppsskada eller sjukdom eller av någon annan giltig orsak.

69 §

Hälsovård för dem som deltar i befolkningsskyddsutbildning

Den som förordnats att delta i befolkningsskyddsutbildning har under utbildningen rätt

till avgiftsfri hälso- och sjukvård samt medicin, om personen under utbildningens gång insjuknar i en sjukdom som kräver behandling. En studerande har också rätt till avgiftsfri läkarundersökning vid ankomsten till utbildningen, om den studerande då uppger sig vara sjuk eller på grund av sitt hälsotillstånd på annat sätt är oförmögen att delta i utbildningen och Räddningsinstitutet inte anser sig kunna befria den studerande från utbildningen.

70 §

Ekonomiska förmåner för dem som deltar i befolkningskyddsutbildning

De som förordnats att delta i befolkningskyddsutbildning får av Räddningsinstitutet gratis logi samt reseersättning enligt bestämmelserna om ersättning för statstjänstemäns resekostnader i statens tjänstekollektivavtal.

Till andra än offentligt anställda arbetstagare som deltar i utbildningen kan vid behov i stället för dagpenning enligt statens tjänstekollektivavtal betalas ersättning och dagpenning motsvarande reservistlönen för värnpliktiga som har inkallats till reservens repetitionsövningar.

11 kap.

Skyddsrum

71 §

Skyldigheten att inrätta skyddsrum i samband med nybygge

Ägaren till ett nybygge ska i byggnaden eller dess närhet inrätta ett skyddsrum som kan bedömas vara tillräckligt stort för dem som bor, stadigvarande arbetar eller annars uppehåller sig i byggnaden. Skyldigheten att inrätta skyddsrum gäller dock inte en tillfällig byggnad som är i användning högst fem år.

Skyddsrum ska inrättas för en byggnad eller byggnadsgrupp på samma tomt eller byggnadsplats, om våningsytan är minst 1200 kvadratmeter och människor bor, arbetar eller annars uppehåller sig stadigvarande i

byggnaden eller byggnadsgruppen. För en industri-, produktions- eller samlingsbyggnad eller lagerlokal ska med avvikelse från det som bestäms i detta moment inrättas skyddsrum, om byggnadens eller byggnadsgruppens våningsyta är minst 1500 kvadratmeter. Skyddsrum behöver dock inte inrättas om det på tomten eller byggnadsplatsen eller i ett gemensamt skyddsrum från tidigare finns det antal skyddsplatser som anges i denna lag och de förordningar som utfärdats med stöd av den och de uppfyller kraven.

När skyldigheten att inrätta skyddsrum för en nybyggnad bestäms, beaktas inte byggnader som redan finnas på samma tomt eller byggnadsplats och som har ett skyddsrum eller byggnader från vilkas partiella slutsyn det har förflutit en längre tid än fem år innan ansökan om bygglov anhängiggörs.

Den myndighet som beviljar bygglov kan efter att ha hört den lokala räddningsmyndigheten tillåta att ett gemensamt skyddsrum inrättas för två eller flera byggnader, om skyddsrummet inrättas inom fem år från den partiella slutsynen på den första byggnaden.

72 §

Skyldigheten att istandsätta skyddsrum i samband med ändringar eller reparationer

Om det i en byggnad där det finns ett skyddsrum företas reparationer eller ändringar eller en ändring av ändamålet med byggnaden enligt 125 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) som kan jämföras med uppförande av en byggnad, ska även skyddsrummet istandsättas så att det i tillämpliga delar uppfyller kraven i 74 § och de krav på tekniska detaljer hos skyddsrummet som föreskrivits med stöd av den.

73 §

Undantag från skyldigheten att inrätta skyddsrum

Bestämmelserna i denna lag om skyldigheten att inrätta skyddsrum gäller inte produktionsbyggnader för gårdsbruk eller sådana reparationer och ändringar i en existerande byggnad som kan jämföras med uppförande

av en byggnad och förutsätter bygglov och som samtidigt utökar byggnadens våningsyta i källaren eller på vinden.

74 §

Hur skyddsrum ska inrättas

Ett skyddsrum ska ge dem som uppehåller sig där skydd mot verkningar av vapen, byggnadsras samt joniserande strålning och giftiga ämnen. Temperaturen, luftens kvalitet och den hygieniska utrustningsstandarden i skyddsrummet ska vara tillräcklig med hänsyn till lokalens användningsändamål. Närmare bestämmelser om skyddsrumms storlek, konstruktion och placering utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om tekniska detaljer hos skyddsrum utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

Bestämmelser om de krav som ställs på anordningar och produkter som används vid inrättande och utrustning av skyddsrum, märkning av anordningarna samt information och anvisningar som ska levereras tillsammans med anordningarna finns i lagen om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007).

75 §

Beviljande av lättnader

Regionförvaltningsverket kan efter att ha hört det behöriga räddningsverket och kommunens byggnadstillsynsmyndighet i enskilda fall helt och hållet eller för viss tid bevilja befrielse från den lagstadgade skyldigheten att inrätta skyddsrum, om inrättandet av skyddsrum medför betydligt högre byggnadskostnader än normalt i förhållande till byggnadskostnaderna för den aktuella byggnaden eller om det finns andra vägande skäl att bevilja befrielse.

Den myndighet som beviljar bygglov kan efter att ha hört det behöriga räddningsverket medge undantag från de tekniska krav på skyddsrum som föreskrivs i förordning av inrikesministeriet eller från de krav som genom förordning av statsrådet ställs i fråga om skyddsrumms storlek och läge, om det finns

grundad anledning till undantag och detta inte väsentligt försämrar möjligheterna att få skydd.

Inrikesministeriet får på ansökan av en kommun bevilja befrielse från skyldigheten att bygga skyddsrum på ett visst område, om det bedöms att på området sedan tidigare finns tillräckligt med skyddsplatser eller om befolkningsskyddet har tryggats på något annat sätt.

76 §

Användning av skyddsrum under normala förhållanden och ibruktagningsberedskap

Skyddsrum samt redskap och anordningar som är avsedda för befolkningsskydd ska vara i sådant skick att skyddsrummet kan tas i bruk inom 72 timmar.

77 §

Säkerställande av ledningsförutsättningarna under undantagsförhållanden

Räddningsverket ska ordna ledningslokaler och andra förutsättningar för räddningsverksamheten så att det är möjligt att leda verksamheten även under undantagsförhållanden.

12 kap.

Räddningsväsendets tillsynsuppgifter

78 §

Räddningsverkets tillsynsuppgift

Räddningsverket ska inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. iakttas.

För tillsynen ska räddningsverket förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter.

79 §

Tillsynsplan

Räddningsverket ska göra upp en tillsynsplan för fullgörande av tillsynsuppgiften.

Tillsynen ska basera sig på riskbedömning och den ska vara av hög kvalitet, regelbunden och effektiv.

I tillsynsplanen anges de brandsyner som ska förrättas och andra tillsynsåtgärder som ska vidtas samt beskrivs hur genomförandet av tillsynsplanen bedöms.

Tillsynsplanen ska basera sig på det lokala räddningsväsendets servicenivåbeslut. Tillsynsplanen ska ses över årligen och när det finns särskild orsak till översyn. Tillsynsplanen ska delges regionförvaltningsverket.

Närmare bestämmelser om de grunder för riskbedömningen som används vid tillsynen, om brandsynens och andra tillsynsåtgärders innehåll samt om bedömningen av hur tillsynsplanen genomförs kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

80 §

Förrättande av brandsyn och andra tillsynsuppgifter

Den lokala räddningsmyndigheten får förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften enligt 78 § förutsätter.

Brandsyn får förrättas i byggnader och konstruktioner, i lägenheter och bostäder som hör till dem samt i andra objekt. Den som förrättar brandsyn ska ges tillträde till alla utrymmen och objekt som synen gäller. En representant för syneobjektet ska visa upp föreskrivna planer och övriga handlingar samt förevisa hur brandsäkerheten är ordnad.

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska på begäran avgiftsfritt tillställa den lokala räddningsmyndigheten räddningsplanen enligt 15 § och eventuella andra handlingar över objektets brand- och utrymningssäkerhet som den lokala räddningsmyndigheten behöver för sin tillsynsuppgift enligt 78 §.

Vid brandsyn ska det föras protokoll som i allt väsentligt specificerar syneobjektet, brandsynens förlopp, inspektörens viktigaste iakttagelser, den utredning som representanten för syneobjektet företer samt slutledningar med motiveringar. Protokoll ska också föras, om den lokala räddningsmyndigheten annars i samband med tillsynen utfärdar ett föreläggande att avhjälpa brister enligt 81 §

eller avbryta verksamhet som medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka. Protokollet ska utan dröjsmål delges parterna.

81 §

Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten

Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivits i denna lag, ska myndigheten bestämma att de ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska en frist utsättas.

Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift enligt denna lag konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivits i någon annan lag och bedömer att bristerna medför allvarlig risk för människors säkerhet, kan myndigheten bestämma att bristerna ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska den lokala räddningsmyndigheten underrätta den behöriga tillsynsmyndigheten om saken.

Om en brist eller ett felaktigt förfarande som konstaterats i samband med en tillsynsuppgift eller annars medför omedelbar brandrisk eller risk för någon annan olycka, får räddningsmyndigheten vid behov genast avbryta verksamheten och bestämma om nödvändiga åtgärder för att förebygga olyckor. Beslutet ska genast iakttas.

82 §

Särskilda säkerhetskrav

Den lokala räddningsmyndigheten kan av särskilda skäl bestämma att en plats där verksamheten eller förhållandena medför större risk än vanligt för människors säkerhet eller brandsäkerheten eller för miljön ska utrustas med ändamålsenlig släckningsmateriel och annan utrustning som underlättar räddningsarbetet eller att en automatisk släckanläggning ska installeras eller att även andra nödvändiga åtgärder för förebyggande av olyck-

or och skydd av människor och egendom vid olyckor ska vidtas på platsen.

Den lokala räddningsmyndigheten ska höra kommunens byggnadstillsynsmyndighet enligt 124 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) i samband med beredningen av ett föreläggande enligt 1 mom. om de särskilda säkerhetskraven för ett objekt, om uppfyllandet av säkerhetskraven förutsätter bygglov eller åtgärdstillstånd.

83 §

Försvarmaktens platser som ska hemlighållas

Bestämmelserna i 78 § gäller inte platser som försvarmakten besitter, om dessa ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet och försvarmakten har meddelat den lokala räddningsmyndigheten att den själv sköter tillsynsuppgiften. Försvarmakten svarar för brandsynen på dessa platser. Närmare bestämmelser om brandsyner kan utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

84 §

Inspektion av beredskapen

Räddningsmyndigheterna kan förrätta inspektioner för att förvissa sig om att beredskapen för storolyckor och undantagsförhållanden uppfyller lagens krav. Den som förrättar inspektion har rätt att få tillträde till de utrymmen som ska inspekteras samt att få uppgifter om beredskapsplaner och andra beredskapsåtgärder som krävs i denna lag. Inspektioner får dock inte förrättas i utrymmen som används för varaktigt boende eller på platser som avses i 83 §.

85 §

Tillsyn över det lokala räddningsväsendets servicenivå

Regionförvaltningsverket ska utöva tillsyn över att det lokala räddningsväsendet håller en tillräcklig servicenivå. I detta syfte har regionförvaltningsverket utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt få be-

hövliga uppgifter och utredningar av det lokala räddningsväsendet.

Om servicenivån uppvisar avsevärda brister som inte avhjälps inom en tid som regionförvaltningsverket bestämmer, kan regionförvaltningsverket i enlighet med 105 § 2 mom. förplikta det lokala räddningsväsendet att se till att servicenivån uppfyller bestämmelserna i denna lag.

13 kap.

Tystnadsplikt, rätt att få uppgifter och personregister

86 §

Tystnadsplikt

Den som hör till räddningsväsendets personal eller deltar i räddningsverksamhet samt en i 107 § avsedd medlem eller sakkunnig i en undersökningskommission får inte på ett för räddningsväsendet obehörigt sätt utnyttja eller olovligen röja omständigheter som han eller hon har fått kännedom om i uppdraget och som enligt lag ska hållas hemliga eller som gäller en enskild persons affärs- eller yrkeshemlighet, ekonomiska ställning, personliga förhållanden eller hälsotillstånd.

Genom lag föreskrivs om röjande av sekretessbelagda uppgifter för en myndighet eller ett organ som sköter ett offentligt uppdrag. Trots tystnadsplikten får i enskilda fall sådana uppgifter röjas som är nödvändiga för att skydda liv eller hälsa eller avvärja betydande skador på miljön eller egendom.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt denna paragraf döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen.

87 §

Skyldighet att lämna statistiska uppgifter

Den lokala räddningsmyndigheten ska avgiftsfritt lämna inrikesministeriet, regionförvaltningsverket och Räddningsinstitutet sådana uppgifter om räddningsväsendets prestationer, resurser, arrangemang och andra

beredskapsåtgärder samt uppgifter ur åtgärdsregistret som behövs för statistik. Uppgifterna kan vid behov lämnas ut genom teknisk anslutning och de kan även innehålla sekretessbelagd information.

Närmare bestämmelser om lämnande av statistiska uppgifter kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

88 §

Rätt att få uppgifter i samband med brandutredning och undersökning av olyckor

Den lokala räddningsmyndighet som utför brandutredning enligt 41 § och en medlem och sakkunnig i en undersökningskommission som förordnats att undersöka en olycka i enlighet med 107 § har rätt att få tillträde till olycksplatsen och att ta prover samt att utan hinder av sekretessbestämmelserna av företrädaren för olycksplatsen och myndigheterna avgiftsfritt få uppgifter och handlingar som är nödvändiga för utredningen eller undersökningen.

89 §

Rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna har räddningsmyndigheten för att kunna utföra de uppgifter som ålagts den i denna lag rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för att planera och fullgöra räddningsverksamheten samt för att sköta de tillsynsuppgifter som ålagts räddningsväsendet. I detta syfte har räddningsmyndigheten rätt att få information om

1) geografiska datamängder som avses i lagen om en infrastruktur för geografisk information (421/2009) och bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

2) följande som föreskrivs i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009):

- a) civilstånd enligt 13 § 5 punkten,
- b) uppgifter om barns och föräldrars familjerättsliga ställning enligt 13 § 8 punkten,
- c) medborgarskap enligt 13 § 14 punkten,

d) av en person uppget modersmål och kontaktspråk enligt 13 § 20 punkten,

e) av en person lämnad uppgift om yrke enligt 13 § 22 punkten,

f) fastighetsbeteckning eller någon annan uppgift som specificerar en fastighet eller registerenhet enligt 14 § 1 punkten,

g) byggnadsbeteckning eller någon annan uppgift som specificerar ett byggprojekt eller en byggnad enligt 15 § 1 punkten,

h) koordinater, användningsändamål, året då en byggnad färdigställdes, antal våningar, lägenhetsyta och volym enligt 15 § 3 punkten,

i) övriga uppgifter som beskriver ett byggprojekt och en byggnad, dess konstruktioner och egenskaper enligt 15 § 4 punkten,

j) uppgifter som beskriver en lägenhet eller lokal och dess egenskaper enligt 16 § 2 punkten, samt

k) uppgifter om besittningsrätten till och användningen av en bostadslägenhet enligt 16 § 3 punkten.

3) tillsynsobjekt ur Säkerhetsteknikcentralens register över tillsynsobjekt,

4) Statistikcentralens sysselsättningsstatistik,

5) koordinaterna och uppgiftskoderna för första insatsen, prehospital akutsjukvård och sjuktransportuppdrag från sjukvårdsdistrikten specificerade så att enskilda fysiska personer inte kan identifieras med hjälp av uppgifterna,

6) särskilda riskobjekt med tanke på förebyggandet av olyckor i det syfte som föreskrivs i 42 § 1 mom. av andra myndigheter specificerade så att enskilda fysiska personer inte kan identifieras med hjälp av uppgifterna,

7) anmälningar om anordnandet av offentliga tillställningar enligt 14 § i lagen om sammankomster (530/1999) från polisen,

8) bygglov enligt 125 § och åtgärdstillstånd enligt 126 § samt ansökningar om sådana enligt 131 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) från kommunens byggnadstillsynsmyndighet på det sätt som överenskomits tillsammans med byggnadstillsynsmyndigheten.

I det syfte som föreskrivs i 1 mom. har räddningsmyndigheten dessutom rätt att av-

giftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelserna få uppgifter enligt 90 § 3 mom.

Rätten att få de uppgifter som avses i denna paragraf gäller också uppgifter som lämnas genom teknisk anslutning eller annars i elektronisk form.

Bestämmelserna i 1—3 mom. gäller inte platser som avses i 83 § och som ska hemlighållas. Försvarmakten ska ändå ge den lokala räddningsmyndigheten och nödcentralen nödvändiga uppgifter om platsen för att ett räddningsuppdrag ska kunna utföras säkert och på lämpligt sätt.

90 §

Rätt att få information för befolknings- skyddsuppgifter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna och i syfte att hålla personal i beredskap för befolkningskyddsuppgifter har räddningsmyndigheten rätt att avgiftsfritt få

1) behövliga befolkningsdata av de myndigheter som avses i lagen om registerförvaltningen (166/1996),

2) uppgifter av försvarmakten om huruvida en värnpliktig är befriad från krigstida tjänst,

3) uppgifter av andra myndigheter och sammanslutningar om de personer i deras tjänst som hålls i beredskap, även om deras ålder, utbildning, yrke och arbetsförmåga samt om att de hålls i beredskap av myndigheterna eller sammanslutningarna för att säkerställa deras egen verksamhet under undantagsförhållanden,

4) uppgifter av civiltjänstmyndigheterna om huruvida en civiltjänstgörare är befriad från tjänstgöring under mobilisering samt uppgifter om specialutbildning som personer som fullgjort civiltjänst har fått under tjänstgöringen.

För befolkningskyddet har en räddningsmyndighet utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att ur myndigheternas register avgiftsfritt få uppgifter om byggnader, fastigheter och lokaler, deras ägare, innehavare och användningsändamål, specificerade och grupperade på det sätt som behövs för befolkningskyddet och anknytande förberedelser.

Räddningsmyndigheterna och kommunikationsministeriet har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att för evakuering och annat befolkningskydd avgiftsfritt få uppgifter om följande som föreskrivs i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003):

1) ägare eller innehavare av ett fordon enligt 3 § 1 mom. 1 punkten,

2) fysiska personer som har ansökt om körkortstillstånd eller som har körkortstillstånd, körkort eller körkort enligt 3 § 2 mom. 1 punkten,

3) adress och annan kontaktinformation som förts in i registret i fråga om fysiska personer enligt 4 §,

4) uppgifter om beviljande, slag och klass av körkortstillstånd, körkort och körkort samt andra motsvarande uppgifter enligt 5 § 1 mom. 1 punkten, samt

5) tekniska data, identifieringsuppgifter och kommersiella uppgifter om fordon enligt 7 § 1 mom. 1 punkten.

Räddningsmyndigheten och kommunikationsministeriet har dessutom utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt avgiftsfritt få uppgifter ur det riksomfattande informationssystemet för styrning av vägtransporter vilket baserar sig på myndigheternas uppgifter om beredskap under undantagsförhållanden.

Rätten att få de uppgifter som avses i denna paragraf gäller också uppgifter som lämnas genom teknisk anslutning eller annars i elektronisk form.

91 §

Åtgärdsregister

För uppföljning och utveckling av räddningsväsendet får räddningsverket föra ett personregister. I registret får sådana uppgifter införas som registreras i nödcentralsdatasystemet enligt 16 § i lagen om nödcentralsverksamheten och som nödcentralen med stöd av 20 § i lagen om nödcentralsverksamheten har lämnat ut till räddningsmyndighetens ansvariga registerförare. Räddningsinstitutet är registrets tekniska administratör.

Utöver de uppgifter som avses i 1 mom. får i åtgärdsregistret införas uppgifter om sådana uppdrag som handhas av räddningsverket

med stöd av räddningslagen eller någon annan lag och som gäller

- 1) föremålet för åtgärden,
- 2) typen av olycka eller uppdrag,
- 3) tekniska detaljer om olyckan samt dess förlopp,
- 4) räddnings- och bekämpningsmetoder som tillämpats i samband med åtgärden,
- 5) personalresurser som använts för åtgärden,
- 6) fordon och annan materiel som använts i samband med åtgärden,
- 7) räddningsverksamhetens resultat,
- 8) skador som olyckan föranlett och faktorer som påverkat skadornas omfattning,
- 9) orsakerna till olyckan.

Uppgifter enligt 2 mom. 1, 2, 5 och 6 punkten får införas om första insatsen, prehospital akutsjukvård och sjuktransportuppdrag som räddningsverket, avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som avses i 25 § sköter med stöd av avtal.

Räddningsmyndigheterna får föra in och behandla uppgifter i åtgärdsregistret. Samma rätt har andra räddningsledare som avses i 34 § i fråga om de uppdrag där de har fungerat som räddningsledare.

Uppgifterna i registret får utan hinder av sekretessbestämmelserna utlämnas till

- 1) nödcentralsverket, en räddningsmyndighet, Säkerhetsteknikcentralen och till medlemmar och sakkunniga i en undersökningskommission enligt 107 § för räddningsverksamhet eller tillsyn,
- 2) Finlands miljöcentral och närings-, trafik- och miljöcentralerna för bekämpning av oljeskador och fartygskemikalieskador och beredskap för sådana,
- 3) undersökningskommissioner och myndigheter som undersöker olyckor,
- 4) andra myndigheter, forskningsinstitut och forskare för vetenskaplig forskning.

Uppgifterna får också lämnas genom teknisk anslutning eller annars i elektronisk form. Räddningsinstitutet och en läroanstalt som avses i 55 § 2 mom. får använda uppgifterna i registret i sin undervisning. Räddningsinstitutet får dessutom använda uppgifterna i registret för att göra upp statistik. Åtgärdsregistret får användas för statistikföring, förutsatt att inga personer kan identifieras i statistiken. I övrigt finns bestämmelser om

utlämnande av uppgifter i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Personuppgifter ska utplånas ur åtgärdsregistret när det inte längre kan anses motiverat att bevara uppgifterna i det syfte som anges ovan, dock senast fem år efter det att uppgifterna har förts in. En känslig uppgift som avses i 11 § 1 mom. 3 eller 4 punkten i personuppgiftslagen (523/1999) ska dock utplånas inom två år.

92 §

Register över beredskapsuppgifter

Räddningsverket och sammanslutningar som i enlighet med 46 § är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet samt förbereda sig på skötseln av dessa uppgifter under normala och undantagsförhållanden får för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem upprätta ett personregister över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

I registret får utöver de i 1 mom. avsedda personernas namn antecknas deras födelsedatum, personbeteckning, civilstånd, yrke, utbildning, adress, annan kontaktinformation, uppgifter om körkort och körkortsklass samt uppgifter om antalet barn som personen i fråga har vårdnaden om.

I registret får dessutom föras in uppgifter om materiel, material, förnödenheter och skyddsrum som beredskapsuppgiften förutsätter samt om fastigheter, byggnader och lokaler där evakuerade och förflyttad egendom kan inrymmas. I registret får införas uppgifter om vem som äger eller innehar lokalerna, i vilket skick de är samt om deras aktuella användning och antalet boende. I registret får också införas uppgifter om byggnader i vilka produktionsanläggningars, myndigheters och inrättningars driftsställen samt ledningscentraler och enheter temporärt kan inrymmas under undantagsförhållanden. Registren får inrättas med hjälp av uppgifter som fås med stöd av 90 § samt andra uppgifter som avses i denna bestämmelse och som innehåller av en myndighet, inrättning eller sammanslutning

och som aktören i fråga uppdaterar eller har utlämnats till den av den myndighet som svarar för registrering av fastigheter, byggnader och lokaler.

Uppgifterna i registren får utan hinder av sekretessbestämmelserna utlämnas för räddningsverksamhet och planering av den till räddningsverket, räddningsmyndigheterna och nödcentralsverket samt de myndigheter som upprätthåller beredskapsregister. Uppgifterna får också utlämnas genom teknisk anslutning eller annars i elektronisk form.

Uppgifterna i ett personregister för beredskapsuppgifter ska åtminstone kontrolleras med fem års mellanrum efter det anteckning gjorts och kontrollerats, eller utplånas.

93 §

Övervakningsregister

För tillsynsuppgiften enligt 78 § i anslutning till säkerheten i byggnader och på andra platser och för inspektion av beredskapen enligt 84 § får räddningsverket föra ett personregister. I registret får föras in uppgifter enligt 15, 16, 19, 21, 61, 62 och 90 § som fått för tillsyn. I registret får dessutom föras in uppgifter som avses i 89 § med undantag av uppgifter som avses i 1 mom. 2 a—e-punkten i nämnda paragraf. I övervakningsregistret får också föras in uppgifter enligt 80 § 4 mom. vilka antecknats i det protokoll som ska föras vid brandsyn samt sådana uppgifter om beredskapsarrangemang som fått för inspektion av beredskapen enligt 84 §.

Uppgifterna i övervakningsregistret ska kontrolleras och onödiga uppgifter utplånas med bestämda mellanrum i samband med kontrollen, dock senast tio år efter det att föregående anteckning gjordes.

94 §

Personregister över dem som deltar i räddningsverksamhet med stöd av avtal

Räddningsverket får för att säkerställa aktionsberedskapen inom räddningsverksamheten och planera användningen av räddningsväsendets resurser föra ett personregister över personer som deltar i räddningsverk-

samhet och som hör till i 25 § avsedda avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal. I registret får föras in namn, födelsetid, personbeteckning, utbildning inom räddningsbranschen, adress och annan kontaktinformation.

Uppgifterna i personregistren ska kontrolleras eller utplånas med minst fem års mellanrum.

14 kap.

Finansiering av räddningsväsendet samt avgifter, arvoden och ersättningar

95 §

Ansvar för räddningsväsendets kostnader

För räddningsväsendets kostnader svarar den som är skyldig att utföra en åtgärd eller uppgift eller sörja för åtgärden eller uppgiften, om inte något annat bestäms i denna lag.

96 §

Vissa avgiftsbelagda prestationer

Räddningsverket kan ta ut en avgift

1) för brandsyn eller en annan tillsynsåtgärd enligt den tillsynsplan som avses i 79 §,

2) för ett uppdrag som har orsakats av återkommande felaktig funktion hos en brandlarmanläggning som är ansluten till nödcentralen,

3) för ett uppdrag som är avgiftsbelagt enligt vad som föreskrivs särskilt i någon annan lag.

Det lokala räddningsväsendet bestämmer avgifterna i en taxa som det godkänner. Det lokala räddningsväsendet ska fastställa de avgifter som tas ut för dess prestationer så att de motsvarar högst räddningsväsendets totala kostnader för produktionen av prestationen.

En förutsättning för att den avgift som avses i 1 mom. 2 punkten tas ut är att brandlarmanläggningen tidigare har orsakat felaktiga larm och att den lokala räddningsmyndigheten skriftligt har uppmanat ägaren eller innehavaren av objektet eller verksamhetsidkaren att reparera anläggningen. Avgifterna enligt 1 mom. 1 och 2 punkten får tas ut hos

objektets ägare eller innehavare eller verksamhetsidkaren.

Avgifterna får drivas in utan dom eller beslut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Om den avgift som fastställts för en åtgärd inte har betalats på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta tas ut på det försenade beloppet enligt högst den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). Förfallodagen kan infalla tidigare två veckor efter den tjänst som ligger till grund för avgiften. I stället för förseningsränta får myndigheten ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro, om beloppet av dröjsmålsräntan är mindre än så.

97 §

Statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen

Staten kan delta i upprätthållandet av räddningsväsendets beredskap genom att skaffa specialmateriel eller finansiera bestämd verksamhet, om det av någon särskild anledning är ändamålsenligt att materielen skaffas eller verksamheten finansieras med statens medel.

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Om ett räddningsverk bistår ett annat räddningsverk med materiel och manskap eller på något annat sätt, ska det mottagande verket betala full ersättning, om inte något annat avtalas.

Den som lämnar handräckning ska avtala med räddningsmyndigheten om eventuell ersättning för handräckning som ges enligt 49 § 1 mom.

99 §

Kostnader för släckning av skogs- och terrängbränder

Om en skogs- eller terrängbrand har spritt sig till flera räddningsverks område, betalas släckningskostnaderna av det räddningsverk

inom vars verksamhetsområde branden började, om inte något annat avtalas. De övriga räddningsverken ska betala sin andel av dessa kostnader i förhållande till den eldhärjade arealen eller enligt någon annan skälig grund.

100 §

Understöd enligt prövning

Om ett räddningsuppdrag har orsakat det lokala räddningsväsendet exceptionellt stora kostnader, kan räddningsväsendet inom de gränser som anges i statsbudgeten beviljas understöd enligt prövning.

Om befolkningsskyddsåtgärder orsakar en kommun eller det lokala räddningsväsendet särskilt betungande kostnader, kan kommunen eller räddningsväsendet beviljas understöd enligt prövning för kostnaderna inom de gränser som anges i statsbudgeten.

På statsunderstöd enligt denna lag tillämpas statsunderstödslagen (688/2001).

101 §

Skadestånd

Beträffande skadestånd gäller i övrigt bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974).

102 §

Ersättningar och arvoden för räddningsuppgifter

Räddningsverket betalar ersättning, om kläder, utrustning och arbetsredskap som är personliga och har förstörts eller förkommit, till den som

1) har vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ med stöd av den handlingsskyldighet som föreskrivs i 3 §,

2) har deltagit i räddningsverksamhet som medlem i en i 25 § avsedd avtalsbrandkår eller annan sammanslutning som ingått avtal,

3) har förordnats att bistå vid räddningsverksamhet i enlighet med 37 § 1 mom.,

4) frivilligt har deltagit i räddningsverksamhet på det sätt som avses i 51 §.

En förutsättning för att ersättning enligt 1 mom. ska betalas är att skadeanmälan har

gjorts till räddningsledaren eller räddningsverket så snart som möjligt. Ersättning ska sökas skriftligt hos räddningsverket inom tre månader från det att skadan inträffade.

Räddningsverket betalar ett skäligt arvode till den som i enlighet med 37 § 1 mom. förordnats att delta i räddningsverksamhet.

103 §

Ersättning för olycksfall i samband med räddningsverksamhet

För olycksfall eller yrkessjukdom som har drabbat någon i räddningsverksamhet eller befolkningsskyddsuppgifter betalas ersättning av statens medel enligt samma grunder som för olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom, till den del den skadade inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag. Rätt att få ersättning har den som

1) har vidtagit räddningsåtgärder på eget initiativ med stöd av handlingsskyldigheten enligt 3 §,

2) hör till en i 25 § avsedd avtalsbrandkår eller annan sammanslutning som har ingått avtal men inte är berättigad till ersättningar enligt 1 § i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948),

3) i enlighet med 37 § 1 mom. har förordnats att bistå vid räddningsverksamhet,

4) frivilligt har deltagit i räddningsverksamhet på det sätt som avses i 51 §, eller

5) med stöd av 67 § har förordnats att delta i befolkningsskyddsutbildning.

Ersättning enligt 1 mom. betalas dock alltid, om ett olycksfall har inträffat eller en yrkessjukdom orsakats då en industri- eller anstaltsbrandkår har anlitats för räddningsverksamhet utanför anstalten.

Det som föreskrivs i 1 mom. gäller också utbildningsverksamhet enligt denna lag för en avtalsbrandkår och en annan sammanslutning som ingått avtal i enlighet med 25 § och fastighetsskötsel och materiellvård samt första insatsen i anslutning till avtalsenliga uppgifter.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf behandlas av Statskontoret. På behandlingen av olycksfallsärenden och sökan-

de av ändring i beslut i ersättningsärenden tillämpas motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen (1343/1998) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991).

15 kap.

Ändringssökande, tvångsmedel och straff

104 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som en räddningsmyndighet och ett räddningsverk har fattat med stöd av 36 § 2 mom., 81, 82, 102, 108 eller 109 §, en lokal räddningsmyndighet med stöd av 40 § 2 mom., en statlig myndighet med stöd av denna lag söks genom besvär i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat, ska ett förvaltningsbeslut trots besvär iakttas omedelbart.

Rättelse eller ändring i beslut som bygglövsmyndigheten fattar med stöd av denna lag söks på det sätt som bestäms i markanvändnings- och bygglagen.

105 §

Vite och hot om tvångsutförande

Den som

1) åsidosätter skyldigheten enligt 11 § 1 mom. att märka ut räddningsvägar på lämpligt sätt,

2) åsidosätter skyldigheten enligt 12 § 1 mom. att hålla släcknings-, räddnings- och bekämpningsmateriel, anordningar som underlättar släcknings- och räddningsarbetet, branddetektorer, övriga larmanordningar och anordningar som varnar om överhängande fara, skyltar och belysning som anger utrymningsvägar eller skyddsrummens utrustning och anordningar i funktionsdugligt skick samt underhållna och inspekterade på behörigt sätt,

3) åsidosätter skyldigheten enligt 13 § att ombesörja sotning samt underhåll och rengö-

ring av ventilationskanaler och ventilationsanordningar eller att hålla stegar, tillträdesvägar på tak och säkerhetsutrustning i skick,

4) åsidosätter skyldigheten enligt 15 att göra upp räddningsplan,

5) åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en vårdinrättning eller lokaler som hör till service- eller stödboende med brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i lokalerna,

6) åsidosätter skyldigheten enligt 19 § att göra en utredning om utrymningssäkerheten och inte lämnar den till den lokala räddningsmyndigheten och byggnadstillsynsmyndigheten,

7) åsidosätter skyldigheten enligt 20 § att göra upp en genomförandeplan för utrymningssäkerheten inom utsatt tid,

8) åsidosätter skyldigheten enligt 48 § att göra upp en extern räddningsplan för ett objekt som orsakar särskild risk, informera om planen eller ordna övningar för att säkerställa att planen fungerar,

9) åsidosätter skyldigheten enligt 71 § att inrätta skyddsrum,

10) åsidosätter skyldigheten enligt 72 § att iståndsätta skyddsrum i samband med ändringar och reparationer,

11) inte iakttar ett föreläggande att avhjälpa brister enligt 81 §,

12) inte iakttar eller uppfyller särskilda säkerhetskrav som ställts i enlighet med 82 §,

13) motsätter sig att anordningar enligt 108 § som räddningsväsendet behöver placeras i en byggnad eller konstruktion, eller

14) åsidosätter skyldigheten att skaffa anordningar som säkerställer myndighetsnätets användbarhet och som den lokala räddningsmyndigheten bestämt om med stöd av 109 §,

kan genom beslut av den lokala räddningsmyndigheten åläggas att inom en viss tid rätta till vad som har gjorts eller försumats. Beslut i ett ärende som avses i 8 punkten fattas dock av regionförvaltningsverket.

Ett förbud eller en föreskrift som meddelats av en myndighet kan förenas med vite eller hot om att den åtgärd som inte utförts vidtas på den försumliges bekostnad.

Bestämmelser om vite samt hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

106 §

Straff

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) åsidosätter handlingsskyldigheten enligt 3 §,

2) väsentligt åsidosätter skyldigheten enligt 4 § 1 mom. att visa aktsamhet i syfte att undvika brandrisk eller risk för någon annan olycka och skada,

3) bryter mot förbudet i 6 § att göra upp öppen eld,

4) utför hyggesbränning på skogsmark utan tillsyn av en yrkesman inom skogsbranschen enligt 7 § 2 mom.,

5) åsidosätter skyldigheten enligt 8 § att underrätta räddningsverket om hygges- eller halmbränning,

6) bryter mot kraven på brand- och utrymningssäkerhet enligt 9 § eller förvarar lättantändligt material eller andra lättantändliga föremål i strid med paragrafen,

7) åsidosätter skyldigheten enligt 10 § att se till byggnaders utgångar eller gångar, bryter mot förbudet att förvara föremål vid utgångarna och i gångar eller åsidosätter skyldigheten att vid behov märka och belysa utgångarna och gångar på lämpligt sätt,

8) åsidosätter skyldigheten enligt 11 § att hålla räddningsvägar farbara och fria från hinder eller bryter mot förbudet att parkera eller placera andra hinder på räddningsvägar,

9) åsidosätter skyldigheten enligt 16 § att lämna räddningsplanen för en offentlig tillställning till den lokala räddningsmyndigheten inom föreskriven tid,

10) åsidosätter skyldigheten enligt 22 § att avbryta torvutvinning,

11) åsidosätter mot skyldigheten enligt 37 § 1 mom. att delta i räddningsverksamhet,

12) bryter mot förbudet enligt 37 § 4 mom. att lämna en brand- eller olycksplats,

13) åsidosätter skyldigheten enligt 61 § att meddela fel eller brister i eldstäder och rökkanaler,

14) åsidosätter skyldigheten enligt 62 § att föra förteckning över de objekt som sotats el-

ler spara uppgifterna om utförd sotning på föreskrivet sätt, eller

15) åsidosätter sin skyldighet enligt 80 § 2 mom. att visa upp där avsedda handlingar, ska, om inte gärningen ska betraktas som ringa eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *räddningsförseelse* dömas till böter.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet åsidosätter sin skyldighet att delta i utbildning enligt 67 § ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *befolkningsskyddsförseelse* dömas till böter.

Om försummelse av räddningsåtgärd föreskrivs i 21 kap. 15 § i strafflagen.

16 kap.

Särskilda bestämmelser

107 §

Undersökning av olyckor

Inrikesministeriet kan bestämma att en särskild undersökning ska utföras för utredande av en eldsvåda eller någon annan olycka. Inrikesministeriet kan tillsätta en undersökningskommission för att utföra undersökningen.

Undersökningskommissionen ska ha en ordförande och vid behov en vice ordförande samt ett nödvändigt antal medlemmar. Inrikesministeriet kan på förslag av undersökningskommissionen kalla en eller flera permanenta sakkunniga att delta i undersökningen.

På undersökningskommissionens medlemmar och sakkunniga tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Bestämmelser om rätt att få uppgifter vid undersökningen av en olycka finns i 88 § och om handräckning från polisen för utövande av rätten att få uppgifter i 49 § 2 mom.

108 §

Installation av räddningsväsendets anordningar

Den lokala räddningsmyndigheten har rätt att placera anordningar som räddningsväsendet behöver i byggnader och konstruktioner. Byggnadens eller konstruktionens ägare och innehavare ska höras innan anordningarna placeras. I fråga om placeringen av anordningarna tillämpas vad som i 161—163 § i markanvändnings- och bygglagen föreskrivs om placeringen av samhällstekniska anordningar.

109 §

Särskilda krav som gäller myndighetsnätets tillgänglighet

Om ett i 2 § 1 mom. 9 punkten i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) avsett myndighetsnäts tillgänglighet av orsaker som har att göra med konstruktionen hos en byggnad eller konstruktion är förhindrad eller inte tillräcklig i en byggnad eller konstruktion där risken för människors säkerhet är större än sedvanligt och räddningsverksamheten därför inte kan skötas på behörigt sätt, kan den lokala räddningsmyndigheten bestämma att byggnadens eller konstruktionens ägare ska skaffa nödvändiga anordningar som säkerställer myndighetsnätets tillgänglighet och se till att de är i funktionsdugligt skick.

110 §

Räddningsmyndigheternas identitetskort

Räddningsmyndigheterna ska i tjänsteuppsdrag bära ett av inrikesministeriet fastställt identitetskort som anger tjänsteställningen.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om innehållet i och tillverkningen av räddningsmyndigheternas identitetskort samt om beställning och återlämnande av identitetskort.

111 §

Räddningsväsendets uniformer och beteckningar på räddningsväsendets skyddsdräkter

Räddningsmyndigheterna ska i tjänsteuppdrag bära räddningsväsendets uniform, om inte uppdragets art eller natur förutsätter något annat. Räddningsverket beslutar om skyldighet för räddningsverkets övriga personal att bära räddningsväsendets uniform.

Räddningsväsendets uniform kan bäras av Räddningsinstitutets personal som den uniform som avses i 10 § i lagen om Räddningsinstitutet samt som studerandeuniform enligt 34 § 1 mom. i nämnda lag.

Den som hör till en avtalsbrandkårs eller någon annan frivillig brandkårs, anstaltsbrandkårs, fabriksbrandkårs och militärbrandkårs personal har rätt att använda räddningsväsendets uniform enligt 1 mom. som brandkårsdräkt.

Försvarsmaktens tjänstemän som förrättar försvarsmaktens brandsyner har rätt att använda räddningsväsendets uniform som avses i 1 mom. som försvarsmaktens räddningspersonals uniform. Inrikesministeriet och Huvudstaben avtalar om gradbeteckningar och andra emblem som ska användas på uniformen.

Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om räddningsväsendets uniformer och om anknytande gradbeteckningar och andra emblem samt närmare bestämmelser om användningen av uniform. På studerandeuniform enligt 2 mom. och brandkårsdräkt enligt 3 mom. får inte användas gradbeteckningar eller andra emblem med myndighetsbeteckning. Brandkårsdräkter och studerandeuniformer ska kunna skiljas från räddningsväsendets uniform. Genom förordning av inrikesministeriet utfärdas bestämmelser om kännetecken på brandkårsdräkt och studerandeuniform och om användningen av emblem. Genom förordning av inrikesministeriet kan bestämmelser utfärdas om rätt för personer som pensionerats från räddningsväsendets tjänst att använda räddningsväsendets uniform på tillställningar för grupper inom räddningsväsendet. Genom förordning av inrikesministeriet kan det utfärdas bestämmelser om räddningsledarens

emblem på räddningsväsendets skyddsdräkter samt om andra emblem på skyddsdräkter som används vid räddningsverksamhet.

112 §

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs räddningslagen av den 13 juni 2003 (468/2003) jämte ändringar, lagen av den 13 december 2001 om bildande av räddningsområden (1214/2001) jämte ändringar samt lagen av den 12 april 1935 om skadestånd för olycksfall vid räddning av människoliv (158/1935).

När denna lag träder i kraft iakttas dessutom följande:

1) om det i någon annan lag eller i förordning som utfärdats med stöd av lagen hänvisas till den upphävda räddningslagen, ska hänvisningen anses avse en hänvisning till motsvarande bestämmelser i denna lag,

2) det beslut om indelningen i räddningsområden som statsrådet fattat med stöd av 3 § i den upphävda lagen om bildande av räddningsområden är i kraft tills statsrådet beslutar att ändra den fastställda områdesindelningen i enlighet med 24 § i denna lag,

3) de avtal om organisering av samarbetet inom räddningsväsendet som kommunerna ingått med stöd av 4 § 1 mom. i den upphävda lagen om bildande av räddningsområden samt statsrådets förordnanden om organisering av kommunernas samarbete enligt 4 § 2 mom. i nämnda lag är i kraft tills kommunerna inom respektive område ändrar avtalen i enlighet med 24 § 2 mom. i denna lag i samband med att områdesindelningen ändras eller annars i enlighet med 24 § 3 mom. i denna lag,

4) räddningsplaner enligt 15 § i denna lag ska göras upp inom ett år från lagens ikraftträdande, om inte något annat följer av 5 punkten i detta moment,

5) med avvikelse från 4 punkten ska en byggnad eller ett objekt där det har gjorts upp en räddningsplan enligt 8 § 3 mom. i den upphävda räddningslagen uppdatera planen till en räddningsplan som överensstämmer

med denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den inom två år efter lagens ikraftträdande,

6) i vårdinrättningar och byggnader och lokaler tillhörande service- och stödboende som är i användning när denna lag träder i kraft ska den utredning om utrymningssäkerheten som avses i 19 § i denna lag göras och lämnas till den lokala räddningsmyndigheten inom ett år från lagens ikraftträdande,

7) i vårdinrättningar och byggnader och lokaler tillhörande service- och stödboende som är i användning när denna lag träder i kraft och för vilka en räddningsplan enligt den upphävda räddningslagen, och som en del av denna, en utredning enligt 10 § 2 mom. i statsrådets upphävda förordning om räddningsväsendet (787/2003) om hur den nedsatta funktionsförmågan hos dem som befinner sig i byggnaden eller lokalen ska beaktas i förberedelserna inför en farosituation, har gjorts och lämnats till räddningsmyndigheten före lagens ikraftträdande, ska med avvikelse från 6 punkten en utredning om utrymningssäkerheten enligt 19 § i denna lag göras första gången först när verksamhetsidkaren byts eller verksamheten förändras väsentligt, dock senast tre år efter denna lags ikraftträdande, om inte den lokala räddningsmyndigheten av särskilda skäl bestämmer att en utredning om utrymningssäkerheten ska göras tidigare,

8) ett avtal med en frivillig brandkår, en anstaltsbrandkår och en fabriksbrandkår som ingåtts med stöd av 5 § i den upphävda räddningslagen förblir i kraft på det sätt som bestäms i avtalet i fråga när denna lag träder i kraft och motsvarar ett avtal enligt 25 § i denna lag,

9) ett avtal enligt 53 § 2 mom. i denna lag om ordnande av tjänster som avses i mom. i nämnda paragraf ska ingås inom ett år från lagens ikraftträdande och det kan fogas till ett avtal enligt 8 punkten som ingåtts med stöd av 5 § i den upphävda räddningslagen,

10) ett beslut om servicenivå enligt 13 § i den upphävda räddningslagen är i kraft tills det lokala räddningsväsendet beslutar om servicenivån i enlighet med 29 § i denna lag,

11) den släckvattenplan som avses i 30 § i denna lag ska godkännas inom två år från lagens ikraftträdande,

12) innan en släckvattenplan enligt 11 punkten har godkänts och verkställts iaktas det som föreskrivs om släckvatten i 47 § i den upphävda räddningslagen,

13) de planer för räddningsväsendet som avses i 9 § 1 mom. i den upphävda räddningslagen ska uppdateras och revideras till planer för räddningsväsendet i enlighet med 47 § i denna lag inom ett år från lagens ikraftträdande,

14) en räddningsplan för en eventuell olycka i en kärnanläggning, en produktionsanläggning för industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier och en deponi för utvinningsavfall enligt 9 § 2 mom. i den upphävda räddningslagen förblir i kraft när denna lag träder i kraft och den ska uppdateras och revideras till en extern räddningsplan för objekt som medför särskild risk i enlighet med 48 § i denna lag inom två år från lagens ikraftträdande,

15) externa räddningsplaner för försvarsmaktens produktionsanläggningar enligt 48 § 1 mom. 2 punkten i denna lag, för rangeringsbangård enligt 4 punkten och för hamnområden enligt 5 punkten ska göras upp inom två år från lagens ikraftträdande,

16) larmanvisningar enligt 11 § i den upphävda räddningslagen förblir i kraft tills de revideras till larmavisningar enligt 33 § i denna lag,

17) ett avtal om ordnande av sotningstjänster som ingåtts med stöd av 39 § i den upphävda räddningslagen förblir i kraft på det sätt som bestäms i avtalet i fråga när denna lag träder i kraft,

18) bestämmelsen om skyldighet att inrätta skyddsrum i samband med nybygge i 71 § i denna lag tillämpas i stället för den upphävda lagen också på ett sådant byggnadsprojekt för vilket bygglov har sökts redan före ikraftträdandet av denna lag så snart den blivit stadfäst, om tillämpningen av denna lag för byggnadens ägare leder till lindrigare krav på inrättande av skyddsrum,

19) skyddsrum som inrättats i byggnader med stöd av 60 och 61 § i den upphävda räddningslagen och skyddsrum som inrättats i byggnader med stöd av bestämmelser som upphävts före denna lags ikraftträdande ska hållas i skick i enlighet med markanvändnings- och bygglagen och 12 § i denna lag

och de ska kunna tas i bruk inom den tid som föreskrivs i 76 § i denna lag,

20) allmänna skyddsrum som inrättats med stöd av 63 § i den upphävda räddningslagen och allmänna skyddsrum som inrättats med stöd av bestämmelser som upphävts före denna lags ikraftträdande ska hållas i skick i enlighet med markanvändnings- och bygglagen och 12 § i denna lag och de ska kunna tas i bruk inom den tid som föreskrivs i 76 § i denna lag,

21) en övervakningsplan enligt 79 § i denna lag ska första gången göras upp och delges regionförvaltningsverket inom ett år från lagens ikraftträdande,

22) befolkningsskyddets personregister enligt 70 § i den upphävda räddningslagen ska läggas ner eller uppdateras till ett register över beredskapsuppgifter enligt 92 § i denna lag inom ett år från lagens ikraftträdande,

23) det lokala räddningsväsendets förordnanden till lokala räddningsmyndigheter enligt 4 § 2 mom. i den upphävda räddningslagen förblir i kraft när denna lag träder i kraft, om inte räddningsverkets högsta tjänsteman bestämmer något annat med stöd av 26 § 2 mom. i denna lag och räddningsmyndigheternas identitetskort enligt 89 § i den upphävda räddningslagen förblir i kraft när denna lag träder i kraft och motsvarar räddningsmyndigheternas identitetskort enligt 110 § i denna lag,

24) räddningsmyndigheternas uniformer enligt 89 § i den upphävda räddningslagen motsvarar räddningsväsendets uniformer enligt 111 § i denna lag,

25) den som med stöd av bestämmelser som var i kraft vid ikraftträdandet av denna lag eller bestämmelser som upphävts före ikraftträdandet eller med dispens från behörighetsvillkoren har utsetts till en tjänst eller uppgift inom räddningsväsendet eller sot-

ningsverksamheten, är behörig att verka i tjänster eller uppgifter i motsvarande uppgiftskategori inom räddningsväsendet eller sotningsverksamheten,

26) utan hinder av det som bestäms i 2 mom. förblir följande förordningar i kraft:

a) inrikesministeriets förordning av den 14 april 2009 om placering och underhåll av brandvarnare (239/2009),

b) inrikesministeriets förordning av den 21 augusti 2008 om förebyggande av storolyckor orsakade av farliga ämnen (541/2008),

c) inrikesministeriets förordning av den 14 juni 2007 om uniformen och gradbeteckningarna för räddningsmyndigheterna och Räddningsinstitutets personal samt om räddningsmyndigheternas identitetskort (687/2007),

d) inrikesministeriets förordning av den 27 april 2007 om planer för räddningsväsendet som utarbetas med tanke på nödsituationer som medför risk för strålning och om informationen om risk för strålning (520/2007),

e) inrikesministeriets förordning av den 17 november 2005 om granskning och service av handbrandsläckare (917/2005),

f) inrikesministeriets förordning av den 6 oktober 2005 om märkning och belysning av utrymningsvägar i byggnader (805/2005),

g) inrikesministeriets förordning av den 29 juni 2005 om sotning (539/2005),

h) inrikesministeriets förordning av den 22 december 2003 om märkning av räddningsvägar (1384/2003), samt

i) försvarsministeriets förordning av den 22 maj 2008 om försvarsmaktens skötsel av brandsyn på platser som ska hemlighållas med hänsyn till rikets säkerhet (363/2008).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 23 § i sjöräddningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjöräddningslagen av den 30 november 2001 (1145/2001) 23 § som följer:

23 §

Ersättning för olycksfall

Till den som i enlighet med 10 § 2 mom. börjat eller med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå vid en uppgift inom sjöräddningstjänsten eller som deltar i en uppgift inom sjöräddningstjänsten med stöd av 6 § 2 mom. i egenskap av medlem i en frivillig förening eller någon annan sammanslutning, men som inte har rätt till ersättning enligt 1 § i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), betalas för olycksfall ersättning av statens medel på samma grunder som i fråga om olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom. Er-

sättning betalas endast till den del som den skadelidande inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf behandlas av Statskontoret. På behandlingen av olycksfallsärenden och sökande av ändring i beslut i ersättningsärenden tillämpas motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen (1343/1998) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991).

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 19 november 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Inrikesminister *Anne Holmlund*

*Bilaga**Parallelltext*

Lag

om ändring av 23 § i sjöräddningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sjöräddningslagen av den 30 november 2001 (1145/2001) 23 § som följer:

Gällande lydelse

23 §

Ersättning för olycksfall

Till den som med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå vid en uppgift inom sjöräddningstjänsten eller som vid deltagande i en uppgift inom sjöräddningstjänsten med stöd av 6 § 2 mom. i egenskap av medlem i en frivillig förening eller någon annan sammanslutning, men som inte har rätt till ersättning enligt 1 § lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), betalas för olycksfall *som inträffat i uppgiften* ersättning av statens medel. *Ersättningen betalas* på samma grunder som i fråga om olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom. Ersättning betalas endast till den del som den skadade inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag.

Om den skadades arbetsgivare med anledning av ett olycksfall för vilket ersättning betalas med stöd av denna lag har erlagt lön, förskott eller andra betalningar, gäller i fråga om arbetsgivarens rätt vad som i lagen om olycksfallsförsäkring bestäms om arbetsgivarens rätt.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av 1 och 2 mom. behandlas i första instans av Statskontoret.

Föreslagen lydelse

23 §

Ersättning för olycksfall

Till den som *i enlighet med 10 § 2 mom. börjat eller* med stöd av 10 § 3 mom. har fått order att bistå vid en uppgift inom sjöräddningstjänsten eller som *deltar i* en uppgift inom sjöräddningstjänsten med stöd av 6 § 2 mom. i egenskap av medlem i en frivillig förening eller någon annan sammanslutning, men som inte har rätt till ersättning enligt 1 § i lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), betalas för olycksfall ersättning av statens medel på samma grunder som i fråga om olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom. Ersättning betalas endast till den del som den *skadelidande* inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag.

Ett ärende som gäller betalning av ersättning av statens medel med stöd av denna paragraf behandlas av Statskontoret. På behandlingen av olycksfallsärenden och sökande av ändring i beslut i ersättningsärenden tillämpas motsvarande bestämmelser i lagen om olycksfallsförsäkring, yrkessjukdomslagen (1343/1998) och lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991).

Denna lag träder i kraft den

20 .